

Περίοδος Β'
Τεύχος 566
Παρασκευή
9 Δεκεμβρίου 1994
Δρχ. 400

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

1994: Μια χρονιά γεμάτη βιβλία

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

**Θ. Μικρούτσικος,
ο προσωπικός υπουργός
του κ. Λαμπράκη**

ΜΕΤΩΣ ΔΡΑΧΜΕΣ από 18 Οκτωβρίου 1994 Τροπο
ΟΥ ΕΛΛΗΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ
 νοπραξίας "Ολυμπιακό Μετρο" αφετέρου για το
 ωτεύουσας" (ΜΕΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ), Γραμμή 2
 ραμεικός - Υ.ΕΘ.Α."

ΔΩΡΟ

ΤΟ ΠΑΚΕΤΟ NTEΛΟΡ

στους ξένους εργολάβους

Ολυμπιακό Μέτρο" αφιετέρου για το έργο "Υπόγειος Σ
αυτεύουσας" (ΜΕΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ), Γραμμή 2 Σεπόλια-Δάφνη,

ΜΕΤΗΝ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ

Θέτοντας τα παραπάνω υπόψη της Βουλής εισηγούμαστε την κύρωση της Τροποποιητικής Σύμβασης που υποβάλλουμε.

Αθήνα, 30 Νοεμβρίου 1994

Οι Υπουργοί

Οικονομικών

**Περιβάλλοντος Χωροταξίας
και Δημοσίων Έργων**

ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΛΙΩΤΗΣ

Οι Αναπληρωτές Υπουργοί

Εθνικής Οικονομίας

Περιβαλλοντος Χωροταξίας
και Δημοσίων Εργών

ΠΩΡΓΟΣ ΡΩΜΑΙΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ

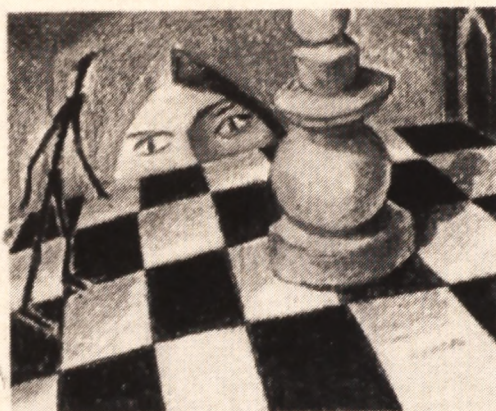
ΕΛΦΙΝΙ

ΤΡΙΑ
ΧΡΟΝΙΑ
ΔΕΛΦΙΝΙ

ΑΡΤΟΥΡΟ
ΠΕΡΕΘ-ΡΕΒΕΡΤΕ

Ο πίνακας της Φλάνδρας

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Β. ΓΚΕΚΑ- Ε. ΒΙΒΑΝΚΟΣ



ΕΛΦΙΝΙ

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

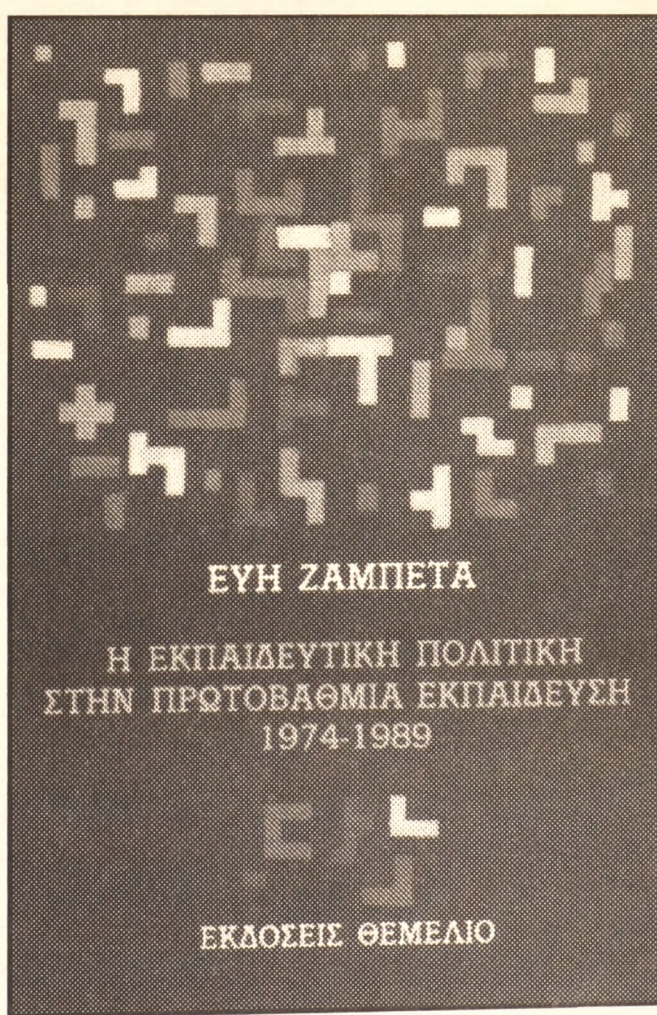
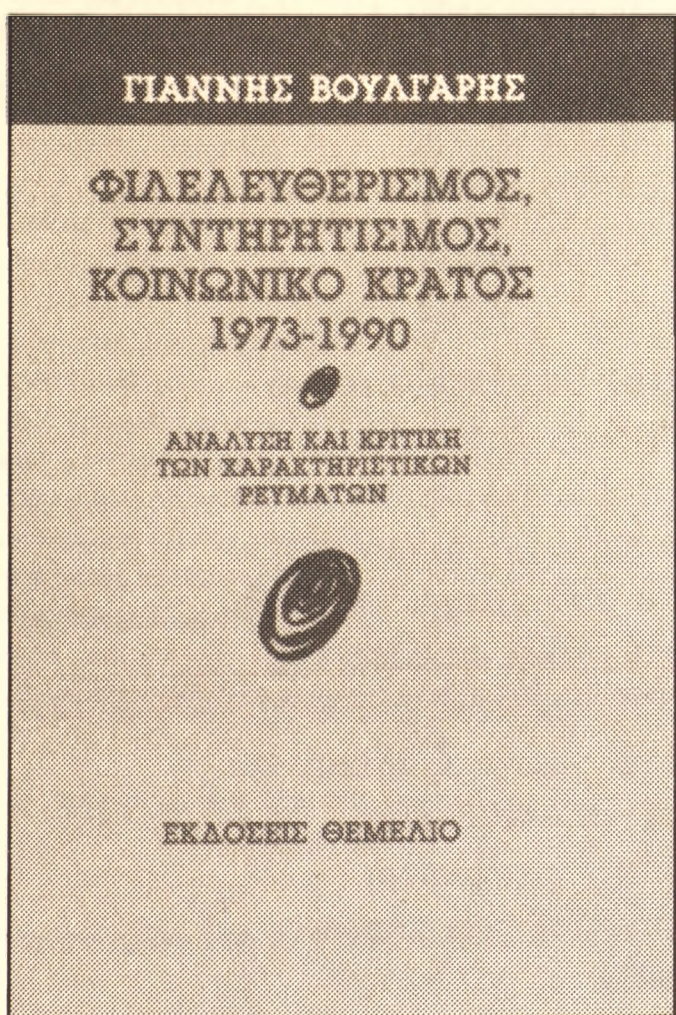
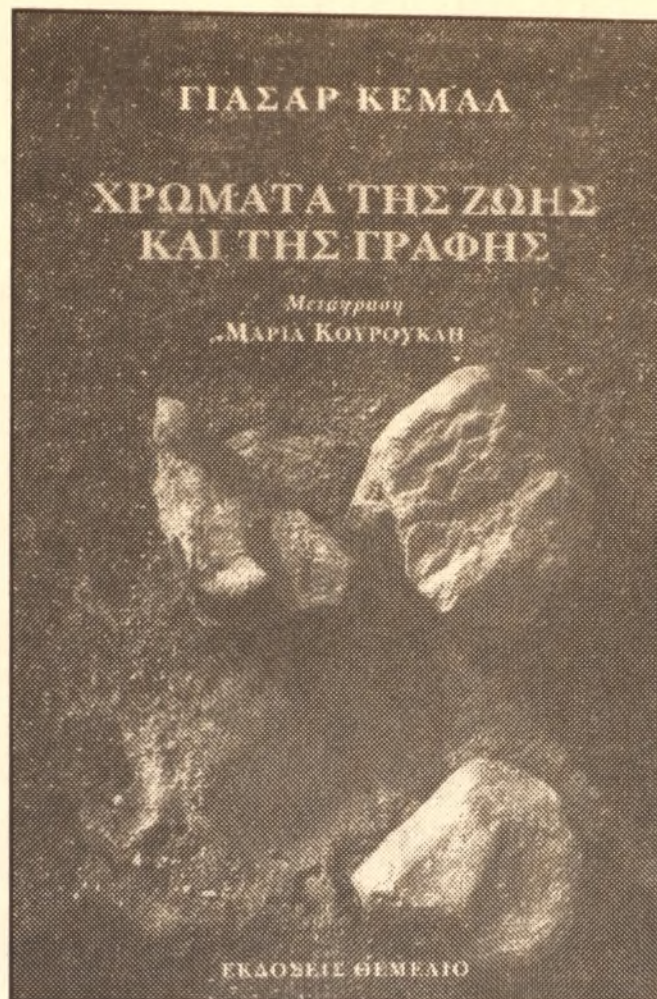
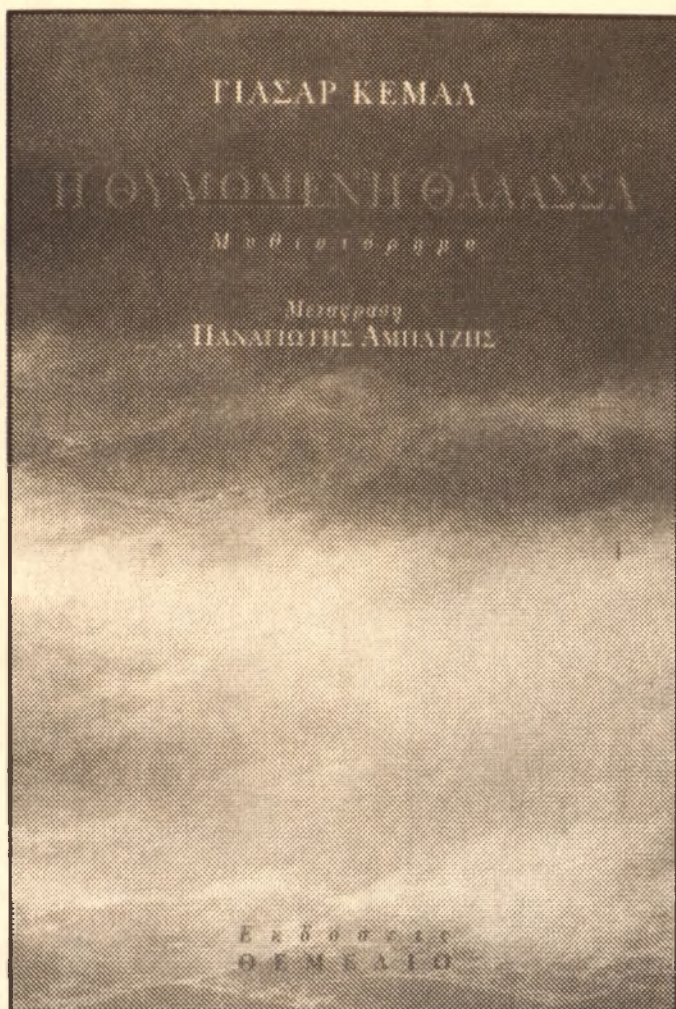
Μια συντηρήτρια έργων τέχνης,
ένας ομοφυλόφιλος αντικέρ και ένας εκκεντρι-
κός σκακιστής ενώνουν τις δυνάμεις τους
για να λύσουν το αίνιγμα που κρύβει
ένας πίνακας του 15ου αιώνα.

Ένα συναρπαστικό παιχνίδι παγίδων και
ανατροπών συνταιριασμένο με
διαβολική επιδεξιότητα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΦΙΝΙ, ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 23-25, 106 77 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 38 30 955, FAX: 33 03 17

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ • ΣΟΛΩΝΟΣ 84 • ΤΗΛ 3608180

Μόλις κυκλοφόρησαν

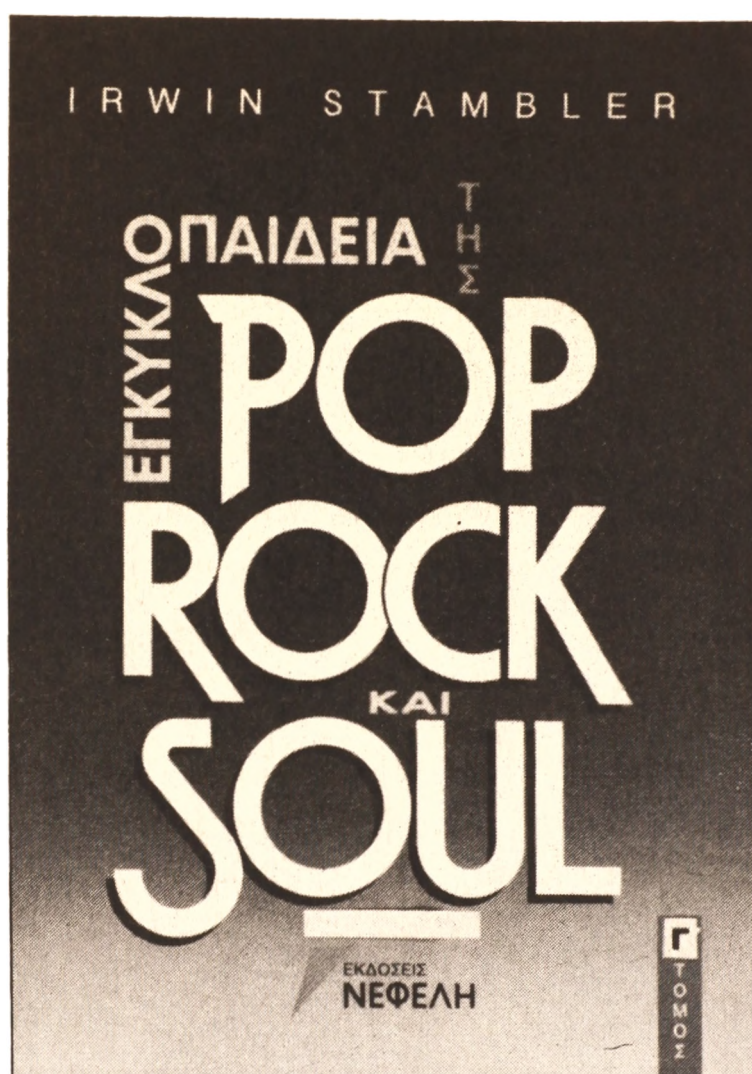


ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ/ΛΕΣΧΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΣΟΛΩΝΟΣ 84 • ΤΗΛ 3608180

1979-1994 Δεκαπέντε χρόνια Νεφέλη

—❖—
ΙΡΒΙΝ ΣΤΑΜΠΛΕΡ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
ΤΗΣ POP, ROCK ΚΑΙ SOUL
ΤΟΜΟΣ Γ΄



Με την κυκλοφορία και του Γ΄ τόμου ολοκληρώθηκε το τόσο σημαντικό έργο του Ίρβιν Στάμπλερ. Στον τόμο αυτό περιλαμβάνεται και πολυσέλιδο παράρτημα που περιέχει όλα τα βραβεία καλύτερου τραγουδιού, τραγουδιστή, συνθέτη, ενορχήστρωσης, εκτέλεσης, κ.ά. από το 1957 μέχρι το 1988.

Έτσι, τώρα πιά, μπορείτε μέσα στις 1324 σελίδες της εγκυκλοπαίδειας POP, ROCK και SOUL της ΝΕΦΕΛΗΣ να βρείτε οποιαδήποτε πληροφορία θέλετε, για τη ζωή και το έργο των αγαπημένων σας τραγουδιστών και συγκροτημάτων, για την ιστορία, τη σημερινή πραγματικότητα και την εξέλιξη αυτών των τόσων σημαντικών μουσικών.

—❖—
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθούν το καλό Βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80. ΤΗΛ.: 3607744

566

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

σμείωμα του εκδότη, σελ. 6

Δ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

πολιτική γελοιογραφία, σελ. 7

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντίνωρ, σελ. 8

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 10

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Ειδήσεις, σχόλια για τα ΜΜΕ, σελ. 12

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ...

Άλλα λόγια, σελ. 26

ΔΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Γεγονότα από τον κόσμο, σελ. 35

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Γιώργος Αρκουλής, σελ. 42

ΕΠΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 43

στην πύλη, τα αφιερώματα στο Μετρό και στο βιβλίο και πλη-
θος δημοσιολογικών καταχωρήσεων που έφτασαν αργά ανατρέπο-
με τους προγραμματισμούς δεν μας επέτρεψαν να φιλοξε-
νουμε πολλές μόνιμες στήλες (Black Out, το κόμικς του Γ. Φιλ-
μο, το «20/21», Κάτι συμβαίνει, Υποκειμενικά καθώς και τις
απορίες), γεγονός που διαταράσσει -ελαφρά, ελπίζουμε-
τη δομή της δομής του περιοδικού. Ζητούμε συγγνώμη από
τους αναγνώστες και από τους συνεργάτες μας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

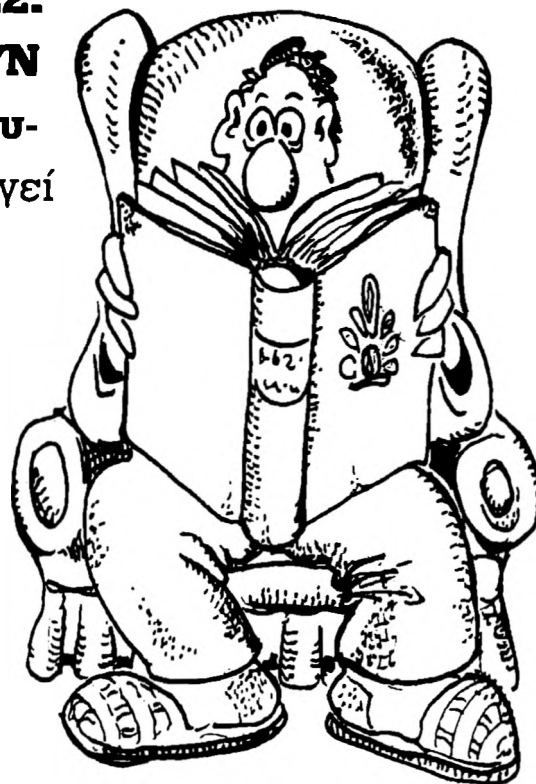


ΔΩΡΟ ΤΟ ΠΑΚΕΤΟ ΝΤΕΛΟΡ
ΣΤΟΥΣ ΞΕΝΟΥΣ ΕΡΓΟΛΑ-
ΒΟΥΣ. Τέσσερις υπουργοί
(Λαλιώτης, Γείτονας, Ρωμαί-
ος, Παπαδόπουλος) υπογρά-
φουν την αναθεωρημένη σύμβαση για την
εκτέλεση των έργων του ΜΕΤΡΟ της
Αθήνας, και εισηγούνται την κύρωσή της
στη Βουλή. Ποιος πληρώνει; Την οδυνηρή
απάντηση (για τους φορολογούμενους
αλλά και για τη δημοκρατία) δίνει ο Φ.
Βασιλείου στις **σελ. 13-20. ΘΑΝΟΣ**

ΚΕΡΝΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΙΝΕΙ. Ποια σκανδαλώδη παραχώρηση του
υπουργού Πολιτισμού προς το Χρ. Λαμπράκη
κατάγγειλε ο Μίκης Θεοδωράκης; **Σελ. 22.**

**«ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΘΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΟΥΝ
ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΚΚΕ;»** Ο Μήτσος Κωστόπου-
λος, σε συνέντευξή του στον Δ. Ζώνιο, εξηγεί
το τι και το πώς της πολιτικής του ΚΚΕ.

**Σελ. 27. ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΜΙΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΓΕ-ΜΑΤΗ ΒΙΒΛΙΑ.** Απολογισμός των εκ-
δοτικών δραστηριοτήτων της χρονιάς (Α'
μέρος). Γράφουν: **Αλέξ. Αργυρίου,**
Άντεια Φραντζή, Ελένη Καραντζόλα,
Γιώργος Τζιριτζιλάκης. Και ο **Θανάσης**
Ρεντζής εξηγεί πώς θα διαβάσουμε την
εποχή της πληροφορικής. **Σελ. 43-59.**



Περίοδος Β' • Έτος 21ο • Τεύχος 566 • Παρασκευή 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1994 • Δρχ. 400

ΑΝΤΙ • ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου - **ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:** Πάνος Κωνσταντόπουλος - **ΜΟΝΤΑΖ:** Τασία Λεβόν

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστέρι, τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 4.100 δρχ., Ετήσια 8.200 δρχ., Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 30.000 δρχ. Φοιτητική ετήσια: 7.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ: Εξαμ.: 30 δολ., Ετήσια: 60 δολ., ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ: Εξαμ. 35 δολ., ετήσια 70 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα **ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ:** ΔΡΧ. 400, **ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ:** ΔΡΧ. 600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας περιοδικό ΑΝΤΙ, για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτοή και Σία Ε.Ε. Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΡΟΣΕΧΟΥΜΕ ΠΟΥ ΒΑΖΟΥΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΜΑΣ;

ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΣ την έρευνά του για τον τρόπο με τον οποίο τα αλληλοδιαπλεκόμενα συμφέροντα της ελληνικής πολιτικής ζωής, μεγαλοεργολάβων και επιχειρηματικών κύκλων της Κοινότητας εποφθαλμιούν τα κονδύλια του Πακέτου Ντελόρ, που έχουν αρχίσει να εισρέουν με σκοπούς αναπτυξιακούς στη χώρα μας (για το προχώρημα των λεγόμενων «μεγάλων έργων»), το **ΑΝΤΙ** εισδύει σήμερα βαθιά στην υπόθεση του ΜΕΤΡΟ της Αθήνας. Συνεργάτης μας, πολιτικός μηχανικός, μελέτησε συστηματικά τόσο την αρχική σύμβαση Μάνου όσο και την τροποποιητική σύμβαση που εισηγύεται προς κύρωση στη Βουλή τέσσερις υπουργοί της σημερινής κυβέρνησης (Λαλιώτης, Γείτονας, Παπαδόπουλος, Ρωμαίος) και κατέληξε σε ένα εξόφθαλμο, πλην απίστευτο, συμπέρασμα: **ΤΟ ΑΡΧΙΚΑ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟ ΠΟΣΟΝ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΚΕΤΟ ΝΤΕΛΟΡ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΑΠΟΔΙΔΕΤΑΙ, ΩΣ ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΡΔΟΣ ΠΛΕΟΝ, ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥΣ. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟ ΕΠΩΜΙΖΕΤΑΙ ΕΞ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ Ο ΕΛΛΗΝΑΣ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΣ!**

ΤΗΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ αυτού του ισχυρισμού, οι αναγνώστες μας μπορούν να την έχουν αν μελετήσουν προσεκτικά το σχετικό οκτασέλιδο που δημοσιεύουμε στο ανά χείρας τεύχος. Το ζήτημα, όμως, το **ΠΟΛΙΤΙΚΟ** ζήτημα, τίθεται από κει και πέρα. Είναι ζήτημα που κλονίζει το πολιτικό μας σύστημα και γεννά σοβαρά ερωτηματικά: Ζούμε λοιπόν απαρέγκλιτα σε κοινωνία όπου όσοι έχουν την εύνοια της εξουσίας μπορούν να κερδοσκοπούν ασύστολα στο όνομα της ανάπτυξης και της ευημερίας; Τα πολιτικά κόμματα επ' άπειρον θα διαιωνίζουν την εύνοιά τους προς ισχυρούς οικονομικούς κύκλους, μόνο και μόνο για να διασφαλισθεί η απρόσκοπτη χρηματοδότησή τους, ιδιαίτερα απαραίτητη για τις δαπάνες λειτουργίας τους; Τα ΜΜΕ θα αποσιωπούν διακριτικά οποιαδήποτε είδηση εμπίπτει στα διαπλεκόμενα συμφέροντα των ιδιοκτητών τους – πολλοί από τους οποίους αναπτύσσουν επενδυτική δραστηριότητα στο χώρο των δημοσίων έργων; Το οικονομικό βάρος λειτουργίας αυτού του στρεβλού συστήματος θα επωμίζονται εξ ολοκλήρου, αενάως, οι εργαζόμενοι – και αλύπτητα φορολογούμενοι; Η σκιά του αμοραλισμού, της κερδοσκοπίας, της κατάντησης κάθε οράματος θα τριγυρνά επ' άπειρον πάνω από κάθε τομέα της δημόσιας ζωής;

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ είναι ιδιαίτερα εμφατικά. Και αφορούν τους πάντες: την κυβέρνηση, την αντιπολίτευση, τα κόμματα, το Κοινοβούλιο και τους βουλευτές, τους ενεργούς πολίτες αυτής της χώρας. Ο κίνδυνος να εγκαθιδρυθεί μια δημοκρατία που να χωράει γάντι σε συγκεκριμένα μεγάλα συμφέροντα είναι πλέον κάτι περισσότερο από ορατός. Είναι επί θύραις.

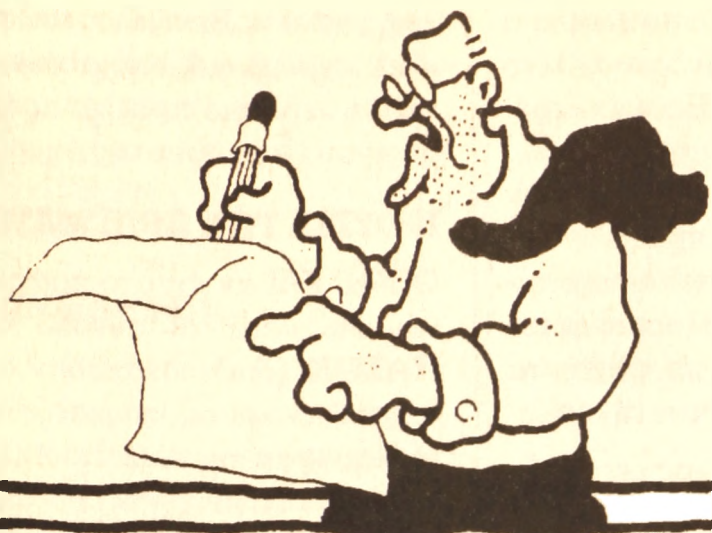
Σ' ΑΥΤΟ τον εκφυλισμό των θεσμικών πλαισίων, που υποτίθεται ότι θωρακίζουν το πολίτευμα και ρυθμίζουν την εύρυθμη λειτουργία του, μπορεί βέβαια να συμβάλλει καταλυτικά η γενική κόπωση, η αδιαφορία για την πολιτική, η χειραγωγή ακόμα των πολιτών. Πρώτιστα, όμως, η ευθύνη θα καταλογισθεί σ' όσους πολιτικά υπεύθυνους εκμεταλλεύονται αυτό το γενικό πλαίσιο. Κι αυτοί είναι, κατ' αρχήν, οι αρμόδιοι υπουργοί και ο πρωθυπουργός που τους νομιμοποιεί. Αυτοί εισηγούνται προς κύρωση στη Βουλή μια σκανδαλωδώς δυσμενή για τα ελληνικά συμφέροντα σύμβαση, τη δική τους υπογραφή φέρει η σύμβαση. Πώς είναι τόσο βέβαιοι ότι δεν θα τους επιδικασθούν τα επιτίμια για την ευθύνη τους;

ΑΥΤΗ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ, μόνο μια δυνατότητα υπάρχει. Η δυνατότητα να λειτουργήσει το Κοινοβούλιο. Η δυνατότητα να αρθούν οι εκπρόσωποι υπεράνω των στενών κομματικών συμφερόντων τους, να δεχθούν να συζητήσουν με ψυχραιμία και νηφαλιότητα τον τρόπο απορρόφησης των κοινοτικών κονδυλίων, να πράξουν πράγματι κατά συνείδηση αν διαπιστώσουν ότι καταστρατηγείται το κρατικό και το εθνικό συμφέρον. Ζητούμε πολλά; Ίσως... Ωστόσο, στην Ελλάδα όλοι νιώθουν ανασφάλεια όταν κανείς τους επιτιμά –στερνή μου γνώση– για το πού έβαλαν την υπογραφή τους.

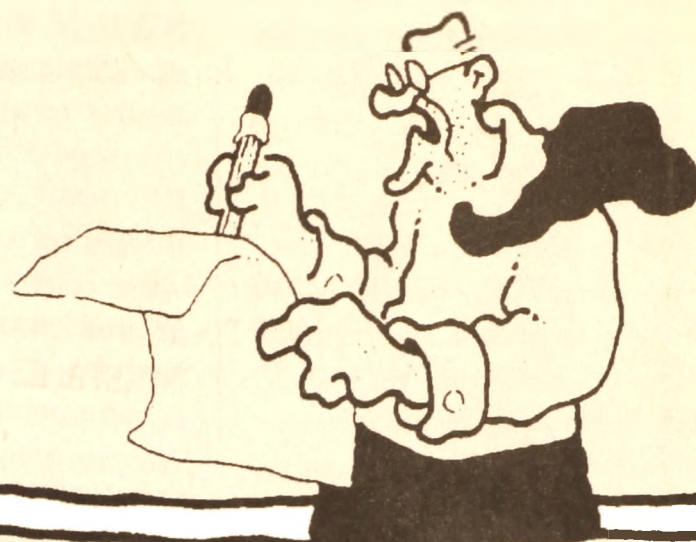
ΑΝ οι υπογραφές των τεσσάρων υπουργών ήδη έχουν δρομολογήσει την ανομία, ας μην προστεθούν σ' αυτές και οι υπογραφές των τριακοσίων βουλευτών, ταγμένων να προασπίζουν τα συμφέροντα εκείνων που εκπροσωπούν – κατά μια έννοια, δηλαδή, αυτών των ιδίων.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

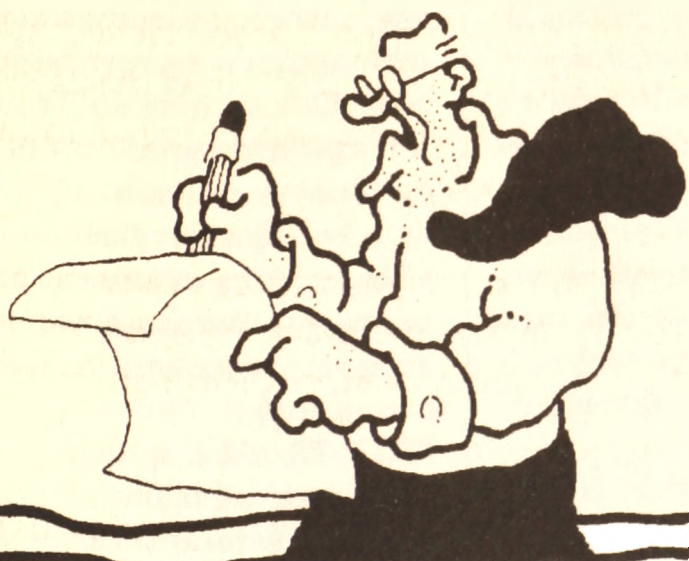
ΕΣΤΩ ΕΝΑΣ ΜΙΣΘΩΤΟΣ
ΠΟΥ ΒΓΑΖΕΙ ΠΕΡΙΠΟΥ 170



ΠΑΙΡΝΕΙ ΛΟΙΠΟΝ
ΜΙΑ ΑΥΞΗΣΗ 3+3



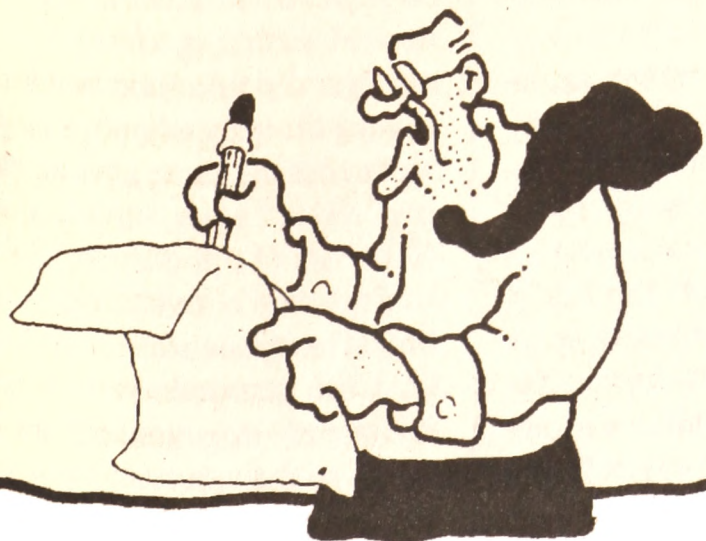
3 ΑΠ' ΤΟ ΕΚΕ
ΕΙ ΑΛΛΑ 3 ΑΠ' ΤΗΝ ΠΟΛΑ



ΦΤΑΝΕΙ ΔΗΛΑΔΗ
ΣΤΑ 176



ΠΟΥ ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΙ ΚΑΠΟΙΟΣ
ΟΤΙ ΖΕΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ



ΘΕΛΕΙ 180 ΚΑΙ ΒΑΛΕ!...



ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΟΔΟ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΣΤΗ ΣΥΝΟΔΟ ΤΟΥ ΕΣΣΕΝ...

ΑΥΤΗ Η ΒΟΥΛΗ, λοιπόν –επανέλαβε ο πρωθυπουργός κ. Α. Παπανδρέου, λίγο προτού αναχωρήσει για τον Έσσεν– «πρέπει να δώσει Πρόεδρο της Δημοκρατίας»... Και αφού («για το καλό του τόπου και την πορεία της οικονομίας») δεν πρέπει να γίνουν εκλογές την άνοιξη, το πρώτο ερώτημα που αναπηδά είναι: Ποιος υποψήφιος Πρόεδρος –ως πρόσωπο– θα μπορούσε να συγκεντρώσει την ευρύτερη δυνατή συναίνεση του σώματος;

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ στο ερώτημα έδωσε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Ευ. Βενιζέλος, σε συνέντευξή του στην Άννα Παναγιωταρέα, στην *Καθημερινή*: Ο υποψήφιος Πρόεδρος πρέπει, πριν απ' όλα, να είναι «πολιτικό πρόσωπο» – και όχι (όπως υποτονθορύζουν μερικοί...) δικαστικός! Πρέπει, ακόμα, «να διαθέτει το αναγκαίο κύρος, να έχει διανύσει μια ιστορική πολιτική διαδρομή, να είναι εξοικειωμένος με τις διαδικασίες του πολιτικού μας συστήματος» και, φυσικά, «να λειτουργεί ως σύμβολο της εθνικής ενότητας και ρυθμιστής όλων των πολιτειακών διαδικασιών, σε περιόδους κρίσιμες», κ.λπ. Και επειδή, στην ίδια συνέντευξη, ο κ. Βενιζέλος φέρεται να πιστεύει στο... διηνεκές του δικομματισμού –το τι λέει η Αριστερά είναι μια άλλη ιστορία...– έπεται ότι η ευρύτερη δυνατή συναίνεση θα προέλθει από τα δυο μεγάλα κόμματα (ΠΑΣΟΚ και ΝΔ) «στην ύπαρξη των οποίων βασίζεται το διπολικό σύστημα». Κατ' επέκταση, το ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε –μια και η προεδρική εκλογή «έπαψε να είναι ένα καθοριστικό *terminus*»...– να προτείνει, ως υποψήφιο Πρόεδρο, ακόμα και πρόσωπο που να έλκει την καταγωγή του από τον συντηρητικό χώρο.

ΕΤΣΙ ΕΙΧΑΝ τα πράγματα –ως την περασμένη Κυριακή– όταν, ξαφνικά, δυο εφημερίδες, η *Απογευματινή* και το *Παρόν*, δημοσίευσαν την «πληροφορία», σύμφωνα με την οποία πρόθεση του πρωθυπουργού είναι να προτείνει, ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, με το σκεπτικό ότι η σχετική διάταξη του Συντάγματος («επανεκλογή του ιδίου προσώπου επιτρέπεται μια φορά μόνο») παραπέμπει σε δυο εκλογές όχι συνεχείς... Μερικοί χαρακτήρισαν το σενάριο αυτό «τρε-

λό», ενώ ο κ. Βενιζέλος απέφυγε οποιοτε σχολιασμό, επικαλούμενος τον γκαίο σεβασμό προς το πρόσωπο του μερινού Προέδρου της Δημοκρατίας.

Η ΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

ΟΠΩΣ ΚΑΙ αν έχει το πράγμα, βέβαια, ότι μετά τη σύνοδο της Κ.Ε. ΠΑΣΟΚ (όπου δέσποσαν ο «μάγος «σασπένς» και ο... σοφιστής Αθηναίος της Ναύκρατι της Αιγύπτου!), η προεδρία τείνει να πνίξει την ουσία της προκήρυξης εκλογής. Αλλά και την ουσία σι άλλων πραγμάτων, όπως είναι η ανόρθωση του Συντάγματος (την οποία ο κυβνητικός εκπρόσωπος θεωρεί μη ετήρη...). Ο τρόπος λειτουργίας του πολιμας συστήματος, η αντιμετώπιση πλέγματος προβλημάτων που δημιουργεί αναπαράγει η σημερινή κυβερνητική. Όσο γι' αυτή καθ' εαυτή τη δήτου πρωθυπουργού ότι δεν πρόκειται διεκδικήσει το ύπατο αξίωμα της παας, κ.λπ., εξακολουθούν ακόμα –δυμάδες μετά τη σύνοδο της Κεντρικήςτροπής– να διατυπώνονται αμφιβολπρος το «ανέκκλητο» (τελεσίδικο) τλωσης αυτής.

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, η προεδρική εκλοσυνδυασμό με τη διενέργεια (ή όχι) γών, βρίσκεται στο επίκεντρο της πχής όλων των κομμάτων. Στη Νέακρατία, ειδικότερα, το «πρόβλημα»ται στην ύπαρξη δυο τάσεων: Η πρεπικεφαλής τον πρόεδρο του κόμμι Μ. Έβερτ, πιστεύει ότι μόνη (και δραστη) λύση –για να δει ο τόπος αυσπρη μέρα...– είναι η προσφυγή σι πες. Η δεύτερη, αντιθέτως, πιστεπρόέχει ο «σεβασμός των θεσμών», έννοια ότι η προεδρική εκλογή δεν να συνδέεται με τις εθνικές εκλογές την άλλη, είναι κοινό μυστικό ΠΟΛ.ΑΝ (11 βουλευτές), το ΚΚΕ λευτές) και ο ανεξάρτητος βουλευτή Μιχ. Παπακωνσταντίνου (σύνολο φοι), θα μπορούσαν ν' αποτρέψπροσφυγή στις κάλπες, αν υποτε αποδέχονται τον υποψήφιο πρόεδθα προτείνει η κυβέρνηση και, πρσυναινούν στην ανάγκη μη διεξ

βουλευτικών εκλογών. (Αυτά όλα, σε θεωρητικό επίπεδο...). Όσο για τον Συνασπισμό, που δεν εκπροσωπείται, όπως είναι γνωστό, στη Βουλή, το μόνο που υπάρχει ως την ώρα που σύρονται οι γραμμές αυτές είναι η δήλωση του προέδρου του, κ. Νίκου Κωνσταντόπουλου, ότι «αν η αποφυγή των εκλογών περάσει μέσα από παρασηνιικές διαβουλεύσεις, τόσο το χειρότερο για τον τόπο». Και οι πρόωρες εκλογές; Ίσως δεν πρέπει ν' αποκλεισθούν, «αν», όπως είπε, «είναι ανάγκη ν' αντιμετωπισθούν τα προβλήματα που δημιουργεί η κακή κυβερνητική πολιτική».

ΑΓΕΤ ΚΑΙ ΥΠΟΚΛΟΠΕΣ

ΣΤΟ ΜΕΤΑΣΥ, συρροή ενδείξεων και δηλώσεων πείθει ότι, στα μέσα Ιανουαρίου, θα εκδηλωθεί η κυβερνητική πρωτοβουλία για την αναστολή των ποινικών διώξεων κατά του πρώην πρωθυπουργού κ. Κ. Μητσοτάκη και άλλων πολιτικών προσώπων, στις υποθέσεις των τηλεφωνικών υποκλοπών και της ΑΓΕΤ...

ΠΕΙΝΑΖΕΤΑΙ, μήπως, να θυμηθούμε το σάλο, το κλίμα φανατισμού, όλα εκείνα τα χρόνια της πολιτικής πόλωσης («δεν είμεθα φανατιστές, αλλά προέχει η αποκατάσταση της νομιμότητας», κ.λπ.), για ν' αναζητήσουμε τους λόγους που υπαγόρευαν την κυβερνητική αυτή απόφαση;

ΑΠΟΙΟΙ λένουν ότι την αναστολή εισηγήθηκε ο υπουργός Δικαιοσύνης κ. Γ. Κουβελάκης, επειδή ήταν –και είναι– «αντίθετος στην ποινικοποίηση της πολιτικής ζωής»... Και κάποιοι είπαν ότι την αναστολή επιδίωξε ο ίδιος ο πρωθυπουργός, επει-

«τα ανοιχτά εθνικά μας μέτωπα είναι πάρα πολύ μεγάλα» και «αυτές οι ιστορίες μάς εκθέτουν πάρα πολύ»... Κακά τα ψέματα! Η κυβέρνηση (το σύνολο) διαπίστωσε ότι η επιχείρηση προσανατολισμού του λαού, επί ένα μεγάλο χρόνο, δεν απέδωσε. [Το «πα-

νέμουμε τον Μητσοτάκη» δεν στάθηκε να ν' αμβλύνει το οξυμένο κριτήριο του λαού, που έμαθε να «βαθμολογεί» μια κυβέρνηση, με βάση τα έργα (;) και την πορεία της...]. Και ως προς το θέμα των υπο-

κλοπών, πολλοί ήσαν εκείνοι (ανάμεσά τους και ο συντάκτης της στήλης αυτής) που από τον Δεκέμβριο του 1993, υποστή-

ζαν ότι η υπόθεση αυτή ο υ δ ε π ο τ ε θα έπρεπε να περάσει στο ειδικό δικαστήριο. Πρώτον, διότι οι υποκλοπές γίνονταν και επί οκταετίας του ΠΑΣΟΚ και, δεύτερο, διότι το ΠΑΣΟΚ

έθετε τον ανεπανάληπτο Θεοφάνη Τόλη ως «πατριάρχη των πατριαρχών» όλων των τηλεφωνικών υποκλοπών... Αλλά και

ποτέ δεν ομολογήθηκε ότι οι υπομνήσεις αυτές είναι

εκτός τόπου και χρόνου, τότε η μόνη εκδοχή που απομένει είναι ότι ο κ. Παπανδρέου απλώς ανταποδίδει τη χειρονομία του κ. Μητσοτάκη, όταν ο δεύτερος ήταν πρωθυπουργός και ο πρώτος τελούσε «υπό κατηγορία»...

ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ της ΑΓΕΤ, τα πράγματα ήταν άκομα πιο πολύπλοκα. Πριν από όλα η κυβερνητική πλευρά είχε φορτωθεί μια υπόθεση εξαιρετικά αδύνατη, από πλευράς αποδεικτικών στοιχείων. Και είναι γνωστό ότι και το ΠΑΣΟΚ είχε επιχειρήσει να εκποιήσει την ΑΓΕΤ... Από την άλλη, ήταν φυσικό –από τη στιγμή που η σημερινή κυβέρνηση άρχισε να υιοθετεί τη «γραμμή Μάνου» περί ιδιωτικοποιήσεων, κ.λπ.– στελέχη του ΠΑΣΟΚ ν' αγωνιούν για τα «περαιτέρω». Πώς αποδεικνύεις λ.χ. ότι η διάθεση των μετοχών του ΟΤΕ ή οποιασδήποτε άλλης δημόσιας επιχείρησης, δεν συνιστά «σκάνδαλο»; Και πώς αποδεικνύεις (με βάση το προηγούμενο της ΑΓΕΤ) ότι η τιμή πώλησης δεν ήταν «κατώτερη της κανονικής»; Κοντολογίς: Πώς ξεφεύγεις από έναν φαύλο κύκλο στείρου φανατισμού και ρεβανσισμού;

ΠΑΝΤΩΣ, είτε πρόκειται περί «συμψηφισμού σκανδάλων» (όπως υποστηρίζει το ΚΚΕ) είτε όχι, είτε πρόκειται για «πράξη δειλίας και αθλιότητας» (όπως υποστηρίζει η Νέα Δημοκρατία) είτε όχι –η Ν.Δ. και ο κ. Μητσοτάκης ζητούν τη δικαστική εκκαθάριση των δυο αυτών υποθέσεων– βέβαιο είναι ότι η απόφαση για την αναστολή των διώξεων θα βοηθήσει στην αποφόρτιση της σημερινής έντασης.

Ο ΑΠΩΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΚΑΙ ΜΕ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ εξωτερικής πολιτικής, τι γίνεται; Ο πρωθυπουργός που βρίσκεται (επιτέλους, να και ένα ταξίδι!) στο Έσσεν, πιστεύει ότι εντυπωσιάζει, χρησιμοποιώντας ναυτικούς όρους: «Τα μποφόρ θα κυμανθούν μεταξύ του 6 και του 8»... Στην πραγματικότητα, όμως φαίνεται να μην έχει ακριβή γνώση του τι γίνεται (του τι θα γίνει) εκεί. Και είχε την ειλικρίνεια να το αναγνωρίσει, κατά την έξοδό του, την περασμένη Δευτέρα, από το Προεδρικό Μέγαρο: «Μπορεί το Έσσεν να έχει μεγάλη σημασία για μας ή πολύ μικρή... Δεν ξέρουμε, ακριβώς, πού πηγαίνει!» [Στο Έσσεν, η Βόννη θα επιδιώξει να κλείσει τη γερμανική προεδρία με ένα θεαματικό άνοιγμα προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης – Ουγγαρία, Πολωνία, Τσεχία, Σλοβακία και Βουλγαρία... Η σύνοδος κορυφής θ' ασχοληθεί εξάλλου με θέματα απασχόλησης και ανταγωνιστικό-

τητας, ρατσισμού και ξενοφοβίας, αλλά και με θέματα μεσογειακής πολιτικής, που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα την Ελλάδα. Στα μεσογειακά θέματα, όμως, εμπίπτουν τόσο οι ευρωτουρκικές και ελληνοτουρκικές σχέσεις όσο και το Κυπριακό, με την Ελλάδα να εντείνει την προσπάθειά της, για τον καθορισμό συγκεκριμένης ημερομηνίας έναρξης των διαπραγματεύσεων, για την ένταξη της Κύπρου στην Ένωση. Συμπέρασμα: Έχει και παραέχει σημασία, για μας, η σύνοδος κορυφής του Έσσεν].

ΑΛΛΑ ΑΝ ο κ. Παπανδρέου είναι παρών στο Έσσεν, απουσίασε από τη διάσκεψη κορυφής της ΔΑΣΕ, στη Βουδαπέστη, παρά την παρουσία εκεί όλων των Ευρωπαίων ηγετών και του προέδρου των ΗΠΑ. Η απουσία αυτή επικρίθηκε απ' όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης, αλλά και από στελέχη του κυβερνώντος κόμματος, που εύλογα διερωτώνται «αν έχουμε πρόεδρο του κόμματος, αν έχουμε πρωθυπουργό». Ο κ. Α. Παπανδρέου –αναφέρει σχετική ανακοίνωση της Νέας Δημοκρατίας– «είναι δυστυχώς πλέον απών από διεθνείς υποχρεώσεις, είναι παντελώς απών από τη μάχη διπλωματία, απουσιάζει εις βάρος της υποστηρίξεως των εθνικών μας θεμάτων».

Η ΑΠΟΥΣΙΑ του πρωθυπουργού από τη διάσκεψη της ΔΑΣΕ, εξόργισε ακόμα και την *Αυριανή*, η οποία με ένα πηχυαίο τίτλο της ζήτησε «Να παραιτηθούν Ανδρέας και Καραμανλής», επί «τω ότι» άφησαν «Τούρκους, Αλβανούς και Σκοπιανούς ν' αλωνίζουν ελεύθεροι στη Βουδαπέστη».

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, οι σχέσεις της χώρας μας με τα Τίρανα, τα Σκόπια και την Άγκυρα, δεν αναμένεται ν' απασχολήσουν τη σύνοδο κορυφής του Έσσεν, μια και δεν είναι γραμμένα στην ατζέντα. Το πιθανότερο, όμως, είναι ότι θα συζητηθούν, κατά την συνάντηση του κ. Κ. Παπούλια με τους Κίνκελ και Ζιπέ (έχει προγραμματισθεί για σήμερα το πρωί), στο περιθώριο της συνόδου. Και όλες οι πληροφορίες αναφέρουν ότι επιδίωξη της Γερμανίας και της Γαλλίας είναι να πείσουν την ελληνική πλευρά να άρει τις επιφυλάξεις της, τόσο για το 4ο Χρηματοδοτικό Πρωτόκολλο (ύψους 600 εκατ. ECU), όσο και για την τελωνειακή ένωση της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πώς θα κινηθεί η Αθήνα; Ποια «ατού» διαθέτει; Και, προπαντός, ποια ερείσματα, ανάμεσα στους «Ενδεκα», όταν, εδώ και τέσσερα τώρα χρόνια, το παίζουμε άτεγκτοι «ανάδελφο»;

ANTHΩP

ΑΝΤΙ ΕΣΕΙΣ

***Τελικά, ο Μετροπόντικας τρέφεται με πεντοχίλιαρα, έτσι; Και μάλιστα, μας προέκυψε πιο αδηφάγος απ' όσο μπορούσαμε να φαντασθούμε;**

ΑΝΑΣΤΟΛΕΣ

Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ μεθοδεύει την αναστολή των διώξεων στις υποθέσεις των υποκλοπών και της ΑΓΕΤ, για τις οποίες τόσος πολιτικός θόρυβος έγινε. Βυθομετρά προς το παρόν τις αντιδράσεις μέσα στην Κοινοβουλευτική Ομάδα, εφόσον η αναστολή είναι υπόθεση της Βουλής και, κατά τα φαινόμενα, αναζητεί και την κατάλληλη χρονική στιγμή και την κατάλληλη νομική φόρμουλα ώστε να μη βρεθεί προ εκπλήξεων, οι οποίες μπορούν να προέλθουν από παρασπονδίες βουλευτών, σε περίπτωση μυστικής ψηφοφορίας. Αυτά για το διαδικαστικό μέρος ως προς το οποίο οι πολυμήχανοι πολιτικοί μας συνεπικουρούμενοι από τους νομομαθείς μας βρίσκουν πάντα λύσεις.

Παραμένει, βεβαίως, το πολιτικό θέμα καθώς και η ουσία των υποθέσεων αυτών. Αναφορικά με το πολιτικό θέμα, η κοινή γνώμη δύσκολα θα πεισθεί ότι δεν υπάρχει κάποιος συμψηφισμός.

Ο απλός πολίτης οδηγείται να συναγάγει ότι ο πολιτικός κόσμος είναι τελείως αναξιόπιστος εφόσον «αποχρώσες ενδείξεις» και πολιτικά πυρά περί δια-

φθοράς και σκανδάλων από τους εναλλασσόμενους στην εξουσία χρησιμοποιούνται για το θεαθήναι και για να εξυπηρετήσουν κομματικές σκοπιμότητες ανάλογα με τη συγκυρία. Τα συμπεράσματα της κοινής γνώμης κι απ' αυτή την υπόθεση, απλώς, θα προστεθούν στο σωρό της αναξιπιστίας και της αφερεγγυότητας που οι ίδιοι οι πολιτικοί φροντίζουν να ορθώνουν με τις πράξεις τους και τη συμπεριφορά τους. Αλλά, η δικαστική εκκαθάριση των υποθέσεων θεωρείται ο τελευταίος βαθμός κρίσεως περί της ευθύνης των πολιτικών για τα πεπραγμένα τους σε περίπτωση στοιχειοθετημένων υποθέσεων. Εδώ, κι αυτή ακόμα η διαδικασία φαίνεται να έχει υπονομευθεί και να απολαμβάνει μικρότερης εμπιστοσύνης σε σχέση με το ύψος και το κύρος που θα έπρεπε να έχει ο δικαστικός θεσμός σ' ένα δημοκρατικό πολίτευμα.

Αλλά η πολιτική απόφαση της αναστολής ακυρώνει απ' εαυτής και το ουσιαστικό θέμα: την αναζήτηση της αλήθειας περί της ύπαρξης ή όχι σκανδάλων, περί των οποίων τόσος θόρυβος έγινε.

Η υποθέσεις της διαχείρισης των δημοσίων υποθέσεων δεν είναι αστεία. Είτε πρωθυπουργοί, πρώην πρωθυ-

πουργοί ή αρχηγοί κομμάτων πρέπει να τυχαίνουν κάποιας ιδιόμορφης ασυλίας, υπεράνω των άλλων πολιτών, είτε όχι. Είτε υπάρχουν αδιάσειστα στοιχεία σε συγκεκριμένες υποθέσεις οπότε δικαιολογείται η δίωξη είτε όχι.

Φαίνεται, όμως, ότι οι πολιτικοί θεωρούν τον εαυτό τους ιδιαίτερη κατηγορία πολιτών. Κι έτσι, τέτοια σοβαρά θέματα, όπως η πολιτική διαφθορά, που παντού έπαιξε και παίζει καθοριστικό ρόλο για τη σημερινή στάση των πολιτών απέναντι στους πολιτικούς αλλά και στο πολιτικό σύστημα, δεν αποτελούν παρά μέρος του πολιτικού παιχνιδιού.

Φυσικά, όλα αυτά γίνονται στο όνομα του ήπιου πολιτικού κλίματος και τα παρόμοια. Κανείς δεν επιθυμεί την όξυνση ούτε τις τεχνητές κομματικές αντιπαραθέσεις. Αλλά οι τροφοδότες τέτοιων καταστάσεων είναι τα ίδια τα κόμματα.

Οι πολίτες που δικαιούνται να απαιτούν έναν τίμιο δημόσιο βίο και ανάλογη συμπεριφορά από τους πολιτικούς παραμένουν και πάλι απογοητευμένοι, αμήχανοι και κυρίως οργισμένοι.

N.T.

ΤΡΙΣΒΑΡΒΑΡΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΩΝ...

Διαβάζω σε εφημερίδες του Σαββάτου, 26 Νοεμβρίου, δηλώσεις σημαίνοντος στελέχους του κυβερνώντος κόμματος και από αυτούς που πήραν μέρος στο περιλάλητο «Μυστικό Δείπνο των τεσσάρων»:

«Έχουμε υποχρέωση να αντιπαρατεθούμε στις οποιεσδήποτε απολίτικες (sic) και καθοδηγούμενες μεθοδεύσεις. Δεν θέλουμε ένα ΠΑΣΟΚ, που να καθοδηγείται από απολίτικους (sic) μηχανισμούς».

Μέχρι τώρα γνώριζα, αλλά χωρίς το στερεοτικό άλφα, μόνο τον... πολιτικό χαλβά. Τώρα, φαντάζομαι ότι η προσθήκη του

στερεοτικού θα υποδηλώνει την υποκατάσταση του εύγευστου χαλβά με τα χαλβαδοειδή ελληνικά τους.

Μεγάλε Αλεξανδρινέ, πώς να σε ξεχάσουμε;

— «Τρισβάρβαρα τα ελληνικά των...».

Δ.Χ.

ΘΕΤΙΚΟ ΚΛΙΜΑ

«Θετικό κλίμα» είπαν ότι επικράτησε για το Κυπριακό στην πρόσφατη σύνοδο της ΔΑΣΕ. Πόσες φορές δεν διαπιστώθηκε τέτοιο «κλίμα» και πόσες φορές στην πράξη τίποτα δεν προχώρησε, διότι δεν ασκού-

νται οι δέουσες πιέσεις στην Τουρκία παραμένει σταθερή στην αδιαλλαξία και στις στρατηγικές της επιδιώξεις περιοχή.

Τι μπορεί να περιμένει η ελληνική πλευρά από τη σύνοδο κορυφής της Ένωσης Έσσαν σχετικά με την πολυπόθητη έναρξη των διαπραγματεύσεων για την ένταξη του Κύπρου; Πόσο θ' αντέξει στις πιέσεις τι αντίκρισμα θα έχουν ορισμένες δυβαιώσεις που ίσως δοθούν εφόσον οι ροι μας επείγονται να προωθήσουν τη λωνειακή ένωση με την Τουρκία; Ποιος κερδίζει στο παζάρι; Σε λίγο θα ξέρου-

ΦΟΡΟΑΠΑΛΛΑΓΕΣ

Υπάρχουν ορισμένα θέματα «αφανούς» αλλά καίριας εθνικής σημασίας. Δεν είναι σαν το λεγόμενο «Σκοπιανό», αλλά ακόμα σοβαρότερα. Διότι από αυτά εξαρτάται η συνοχή της κοινωνίας μας, η οικονομική της ανόρθωση, η αυτοπεποίθησή της ότι μπορεί να σηκωθεί κάπως από τον πάτο που έχει πιάσει.

Εννοούμε τις διάφορες φοροαπαλλαγές που δεν έχουν κανένα αναπτυξιακό νόημα ή κάποια άλλη σκοπιμότητα «κινήτρων». Αποτελούν ιστορικό προϊόν πολιτικών αντιπαροχών προς διάφορες συντεχνίες και κοινωνικές ομάδες.

Αν τα κόμματα πράγματι θέλουν να εκσυγχρονίσουν το θεσμικό οικονομικό πεδίο, αν εναλλασσόμενα στην εξουσία θέλουν πράγματι να οικοδομούν παρά να αλληλοκατηγορούνται ότι ξεκινούν από την αρχή κι ότι βρίσκουν καμένη γη ή ερείπια, τότε πρέπει σοβαρά στη Βουλή να συζητήσουν με αίσθημα ευθύνης ποιες φοροαπαλλαγές είναι τελείως περιττές διότι και την κοινωνική ανισότητα διευρύνουν και το δημόσιο ταμείο βλάπτουν. Και να συμφωνήσουν ομόφωνα στην κατάργησή τους ώστε οι διάφορες συντεχνίες και ομάδες πίεσης να μην έχουν καμιά ελπίδα παλινόρθωσης των προνομίων.

Θα αποτελούσε, άλλωστε, μια τέτοια κίνηση σοβαρή πολιτική πράξη διότι θα δημιουργούσε το αίσθημα ότι, πράγματι, προϋπόθεση για την επιτυχία κάθε προγράμματος οικονομικής σταθεροποίησης που αναπόφευκτα συνοδεύεται από μέτρα λιτότητας, αποτελεί η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και του αισθήματος περί κάποιας «δίκαιης» κατανομής βαρών και θυσιών

Κ.Β.

ΠΑΣΟΚΙΚΑ

Στο υπουργείο Εσωτερικών παραμένουν, μέχρι τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές, τόσο ο υπουργός κ. **Σκανδαλίδης** όσο και ο γεν. γραμματέας κ. **Τσιόκας**. Ο υπουργός έχει ζητήσει την παραίτηση του γ.γ. εδώ και μία εβδομάδα· αλλά αυτός, στη θέση του. Ευνόητο ότι το θέμα θα έχει να κάνει με τις εσωκομματικές διενέξεις στο ΠΑΣΟΚ. Το ωραίο και ακραιφνώς πασοκικό θα είναι να φύγει τελικά ο υπουργός και να μείνει ο γ.γ. ως κομματικά ισχυρότερος. Ποιος κυβερνά αυτόν τον τόπο; Η κυβέρνηση ή το κόμμα; **Κ.Β.**



«ΑΛΗΘΙΝΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΖΩΗΣ» ΚΑΙ...ΤΟ ΚΕΝΟ ΤΗΣ ΡΟΥΛΑΣ

Αφού χορτάσαμε τις ζωντανές γεύσεις, η όρασή μας καλείται να καταναλώσει την «αληθινή εικόνα ζωής» στον ΑΝΤ1. Η αντικειμενικότητα της εικόνας κρίνεται στο πεδίο σφαγής από τον δυτικο-δικαιωμένο πρόσφατα Σέρβο θύτη.

Και ενώ ο καβγάς για το Mega-είδωλο, πλέον, έχει πάρει τον δρόμο της δικαιοσύνης προκειμένου να κριθεί η θετική και αποθετική τιμή του στους «κυρίους» του, οι ταυτιζόμενοι τηλεθεατές απαρνούνται την προδοσία. Τηλεχειριστές στους δρόμους των συχνότητων ακολουθούν τη θεά τους αποδεικνύοντας για ακόμα μια φορά πόσο οι αερο-μετακινήσεις και αερο-μονομαχίες συμβάλλουν στην άνοδο του δείκτη του τηλεοπτικού χρηματιστηρίου.

Ε.Κ.

ΧΑΙΡΕΤΕ

Αφού, με νύχια και με δόντια, κατάφερε να υπερβεί τις συμπληγάδες των δημοτικών εκλογών και να επικρατήσει, ο πολύς δήμαρχος Πειραιά κ. Στ. Λογοθέτης, ξαφνικά, αποκαλύφθηκε στις πραγματικές τους διαστάσεις για τους εργαζόμενους στο δήμο της πόλης. Ξεκρέμαστος εργοδότης, ο οποίος δεν έχει τη δυνατότητα να καλύψει τις μίνιμουμ υποχρεώσεις προς τους εργαζόμενους και, φυσικά, τους «φεσώνει». Ούτε γάτα ούτε ζημιά.

ΠΑΙΔΕΙΑ; ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΤΑ ΛΑΧΑΝΑ!

Για την Παιδεία, λοιπόν, «προϋπολογίζεται» μόνο το 6,8%.

Ε, και λοιπόν; Τι να την κάνουμε την Παιδεία; Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται ανειδίκευτους εργάτες για να δουλεύουν στα αεροδρόμια, στα μετρό και στα καζίνα· δεν θα γίνουμε όλοι Ζουράρηδες σ' αυτό τον τόπο...

Π.Μ.

Βεβαίως, όλες οι κατηγορίες για κακοδιαχείριση, κοινωνική αναλγησία και δεν συμμαζεύεται, αν λειτουργήσουν ως μήνυμα πριν από την κάλπη, μπορούν να προλάβουν τα χειρότερα. Τι γίνεται, όμως, όταν τα κουκιά έχουν ήδη ριχθεί και, απλώς, δεν μπορούν εκ των υστέρων να χωνευτούν;

Κάτι αντίστοιχο, προφανώς, με ό,τι συμβαίνει αυτές τις μέρες στον Πειραιά. Τα σκουπίδια αρχίζουν να συσσωρεύονται, οι εργάτες του δήμου κλιμακώνουν τις «αγωνιστικές μορφές πάλης» και ο κύριος δήμαρχος, προφανώς, επικαλείται τις υποχρεώσεις του κράτους απέναντι στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Φαύλος κύκλος; Όχι κατ' ανάγκην. Διότι, εδώ που φτάσαμε, κάποιοι έχουν ευθύνες. Κι αν οι εργαζόμενοι δεν έχουν άλλο να διεκδικήσουν από τα δεδουλευμένα τους, στις οργανωμένες κοινωνίες άλλοι θεσμοί (πολιτικοί ή και δικαστικοί) ζητούν ευθύνες. Θα ζητηθούν οι ευθύνες που αναλογούν στον κύριο δήμαρχο, άραγε;

ΕΜΕΣΑ ΣΤΗΝ Ενημέρωση

• Παράξενες συμμαχίες: Πώς και γιατί λεβέντης εκδότης μηνιαίας «σαβούρας» που «πουλάει» ανακάλυψε εσχάτως τη γοητεία κάποιας διάσημης δημοσιογραφικής μαύρης τρύπας; Απάντηση: Λέγεται ότι πρόκειται να κάτσουν από κοινού στο τιμόνι καθημερινής εφημερίδας με μεγαλοεφοπλιστή εκδότη. Λέγεται... Λέτε;

• Μύλος στον τηλεοπτικό ΣΚΑΪ. Τη μια μέρα ακούγεται ότι τα ηνία του αναλαμβάνει ο πατήρ Αλαφούζος που ορίζει διευθυντή τον εκ *Καθημερινής* Αντώνη Καρκαγιάννη. Την άλλη διαρρέει στον Τύπο ότι ο Νίκος Κακαουνάκης καταλαμβάνει θέση υποδιευθυντή. Στο μεταξύ, ο Νίκος Μαστοράκης «δίνει» σε κολλητούς του δημοσιογράφους την είδηση ότι προχωρούν γοργά οι νέες του εκπομπές, ανάλογου βάθους και σοβαρότητας με την τωρινή του, τις προχωρημένες ώρες.

Και ο σταθμός; Ας' τα καλύτερα. Άλλωστε, όπου λαλούν πολλοί κοκόροι...

• Η είδηση που διέρρευσε και σας μεταφέρουμε είναι, τουλάχιστον, περίεργη:

Σε επιστολή του προς τον πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου, ο αμερικανός πρέσβης κ. Νάιλς ζητεί να δοθεί άδεια ώστε ο αμερικανικός ραδιοσταθμός *Φωνή της Αμερικής*, που λειτουργεί στην Ελλάδα, να συμπεριλάβει στο πρόγραμμά του και εκπομπές από το σταθμό *Ελεύθερη Ευρώπη*. Για όσους δεν το ξέρουν, ο ως άνω σταθμός εξέπεμπε πρόγραμμα στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες, σε διάφορες γλώσσες, και ο ρόλος του θεωρήθηκε πολύ

Νέο Δ.Σ. και νέα πειθαρχικά όργανα για τα δύο προσεχή χρόνια απέκτησε η ΕΣΗΕΑ μετά τις πρόσφατες, σε δύο φάσεις, εκλογές. Η ανανέωση, όμως, είναι μερική καθώς στο πενταμελές προεδρείο εκλέχτηκαν τα ίδια με τα προηγούμενα πρόσωπα και μόνο 3 από τους 6 συμβούλους είναι καινούργιοι: Λένα Δουκίδου, Γιάννης Δημαράς και Π. Ζαγοριανίτης.

Αξιοσημείωτο είναι ότι στην ενδεκαμελή διοίκηση εκλέχτηκαν και 4 γυναίκες. Πόσο είναι, όμως, αξιοσημείωτο ότι διατηρήθηκε και επαυξήθηκε η υπεροχή των λεγόμενων προοδευτικών δυνάμεων; Είναι ένα θέμα που θα φανεί στην πράξη και συγκεκριμένα με τον τρόπο που θ' αντιμετωπιστούν (αν αντιμετωπιστούν...) τα ποθυσύνθετα προβλήματα της έντυπης και ηλεκτρονικής δημοσιογραφίας.

Μια άλλη σημαντική διαπίστωση είναι ότι ο κομματισμός, τόσο της Δεξιάς όσο και του ΠΑΣΟΚ, δεν πέρασε κι έτσι έχασαν μια ευκαιρία για θριαμβολογίες...

Σκληρή μάχη δόθηκε για την εκλογή του Πρωτοβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου, στην οποία πήραν μέρος 16 υποψήφιοι. Κι αυτό δείχνει πόσο καίνε τα θέματα της δεοντολογίας τη μεγάλη πλειοψηφία των δημοσιογράφων – περισσότερο από ποτέ.

Τελικά, στην επαναληπτική εκλογή ο μόνος που επανεξελέγη από την προηγούμενη σύνθεση του Πρωτοβάθμιου είναι ο Παναγιώτης Βενάρδος. Τα άλλα μέλη είναι: Χρ. Πριτσαπίδουδης, Αθ. Μάλης, Κ. Στεριώτης και Γκουίντο Τσιόφφι.

Στο Δευτεροβάθμιο τα νέα μέλη που εκλέχτηκαν είναι ο Δ. Τσαϊλίδης, που ήταν πρόεδρος του Πρωτοβάθμιου και ο Ασημάκης Γιαλαμάς.

Τους περιμένει, σίγουρα, πολλή δουλειά...

σημαντικός από την προπαγάνδα το διάστημα της κατάρρευσης των παλιών καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού.

Τι μπορεί να σημαίνει το αίτημα να αρχίσει ο σταθμός να εκπέμπει και από την Ελλάδα, φυσικά και δεν το ξέρουμε. Άβυσσος η ψυχή των αμερικανών εξπέρ της προπαγάνδας...

• Επιτελικό ρόλο ανέλαβε στην Αυγή ο Νίκος Φίλης - συνεργάτης και φίλος και του Αντί. Η πάντα ενδιαφέρουσα εφημερίδα της ανανεωτικής Αριστεράς συγκεντρώνει τις δυνάμεις της για μια ακόμα αντεπίθεση... Αντέχει.

• Την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές, ο «γελαστός

συνάδελφος», ο Κώστας Διαβολίτης, που εργάζεται στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, έδινε μάχη για τη ζωή του στον Άγιο Σάββα όπου μεταφέρθηκε, έπειτα από το ξαφνικό βαρύ εγκεφαλικό από το οποίο προσεβλήθη την περασμένη Δευτέρα το βράδυ, στη διάρκεια εκπομπής που έκανε για το ραδιόφωνο της ΕΡΑ. Οι ευχές μας για την αίσια έκβαση αυτής της μάχης και η αγωνία μας είναι η μόνη συμπαράσταση που μπορούμε να εκφράσουμε.

• Ο Βασίλης Ζήσης είναι γνωστό ότι διετέλεσε συνεργάτης του Αντί για αρκετό καιρό. Είναι επίσης γνωστό ότι και πολλοί άλλοι δημοσιογράφοι και

δημοσιογραφούντες έχουν περάσει κατά καιρούς από το περιοδικό μας. Για την πορεία τους, την πολιτική και τη δημοσιογραφική τους πορεία, φυσικά, το Αντί δεν μπορεί να ευθύνεται – και πολύ περισσότερο δεν μπορεί να ευθύνεται επ' άπειρον. Σε ελεύθερη χώρα ζούμε και καθένας κάνει τις επιλογές του. Αν οι επιλογές οποιουδήποτε συμφωνούν με τις δικές μας, είναι φυσικό να τις δημοσιεύουμε. Αν δεν συμφωνούν, ή δεν μας αφορούν, μας αφορούν ως αντικείμενο κριτικής.

Την προηγούμενη εβδομάδα ο Βασίλης Ζήσης, ρεπόρτερ του *Ελεύθερου Τύπου*, εκμεταλλευόμενος το κατά καιρούς επανερχόμενο κλίμα «τρομοκρατολαγνείας» και κάποια κουρελόχαρτα που Κύριος ο δε ποιοι διοχετεύουν στον Τύπο, δεν δίστασε να κατονομάσει ως τρομοκράτη έναν πολίτη (τον Κώστα Αγαπίου, κατά σύμπτωση συνέχεια αγαπητό μέλος του περιοδικού), μην παρλείποντας μάλιστα να δημοσιεύσει στην εφημερίδα και διεύθυνσή του! Με τον τρόπο που καταναλώνει η αγορά της μορφής «ειδήσεις», έστω και οφθαλμοφανώς ανυπόστατες, ήταν φυσικό ότι θα γινόταν «ντόρος» και θόρυβος πολύ πριν το θέμα ξεφουσκώσει...

Θέλουμε ξεκάθαρα να φράσουμε την αποδοκιμασία μας προς αυτής της τάξεως δημοσιογραφία. Στο όνομα καμιάς σκοπιμότητας δεν νοείται ο διασυρμός (τουλάχιστον οποιουδήποτε, πόσο μάλλον στο όνομα της συμπαράστασής μας το ρεύμα που ζητεί την καταφάνη τρομοκρατών επί πέντε χρόνια (που αν δεν τους έχουμε σπρώξει δουμε να τους κατασκευάσουμε).

Απ' αυτή τη γενική αρχή, φυσικά, δεν εξαιρείται κανείς.

• «Την ιστορία τη γράφουν και τοί που πουλάνε»! Που πουλάνε πνεύμα, αέρα κοπανιφύκια για μεταξωτές κορδέλες και νταβατζιλίκι!

ΦΑΚΕΛΟΣ ΜΕΤΡΟ

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΟ

ΔΩΡΟ ΤΟ ΠΑΚΕΤΟ ΝΤΕΛΟΡ στους ξένους εργολάβους

Αθήνα 30 Νοεμβρίου 1994

Οι Υπουργοί

Οικονομικών

ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Περιβάλλοντος Χωροταξίας
και Δημοσίων Έργων

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΛΙΩΤΗΣ

Οι Αναπληρωτές Υπουργοί

Εθνικής Οικονομίας

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΡΩΜΑΙΟΣ

Περιβάλλοντος Χωροταξίας
και Δημοσίων Έργων

ΚΩΣΤΑΣ ΓΕΪΤΟΝΑΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ

Στα προηγούμενα τεύχη του ΑΝΤΙ αναφερθήκαμε στην κακή επιλογή του προς δημοπράτηση τμήματος του Μετρό της Αθήνας διά της περικοπής του αρχικού μήκους των γραμμών 2 και 3. Αποδείξαμε ότι αυτό θα έχει αποτέλεσμα την αντισυμβαλλόμενη λειτουργία του Μετρό που, στην πράξη, θα αχρηστεύει τη γραμμή 3. Εν τω μεταξύ η γραμμή αυτή θα μας έχει κοστίσει περί τα 300 δισ. δρχ. περίπου. Η όρεξη, όμως, του Μετροπόντικα δεν σταματά εδώ. Ήδη, με την αναθεωρητική σύμβαση που υπογράφηκε από το ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ και εισιγούνται για κύρωση στη Βουλή οι υπουργοί Χωροταξίας Κ. Λαλιώτης, αναπληρωτής Χωροταξίας Κ. Γείτονας, Οικονομικών Αλ. Παπαδόπουλος, Εθν. Οικονομίας Γ. Ρωμαίος, οι παραχωρήσεις από τη μεριά της κυβέρνησης ανέρχονται πλέον σε ποσά δυσθεώρητα. Στις σελίδες που ακολουθούν, ο συνεργάτης μας κ. Φ. Βασιλείου μελετά τη σύμβαση αυτή και, αναλύοντάς την, διαπιστώνει ότι, τελικά, το κόστος του Μετρό της Αθήνας θα επωμισθούν εξ ολοκλήρου οι έλληνες φορολογούμενοι. Το ποσό από το Πακέτο Ντελέρ που προοριζόταν για το έργο θα είναι κατ' ελάχιστον το καθαρό κέρδος των εργολάβων.

Μετά τη διαπίστωση αυτή, φυσικά, έρχεται η ώρα της αναζήτησης πολιτικών (ενδέχεται και ποινικών) ευθυνών.

Να είστε βέβαιοι ότι θα ζητηθούν και (αν τελικά υπάρχει κράτος Δικαίου) θα αποδοθούν.

Με την ευκαιρία της κατάθεσης στη Βουλή της τροποποιητικής σύμβασης για το Μετρό, θα αναλύσουμε συνοπτικά το εργολαβικό σκέλος του έργου και, συγκεκριμένα, θα επεξεργαστούμε τις ακόλουθες ενότητες:

Α. Αρχική εργολαβική σύμβαση (η γνωστή ως «σύμβαση Μάνου»)

Β. Λειτουργία του εργοδότη κατά την εκτέλεση της «σύμβασης Μάνου».

Γ. Τροποποιητική σύμβαση που εκκρεμεί για κύρωση στη Βουλή.

Δ. Διαπιστώσεις και προτάσεις για εξορθολογισμό της κατασκευής του έργου

Δημοσιεύουμε επίσης αναλυτικό πίνακα με ενδεικτικές τιμές μονάδος εργασιών για την πληρωμή του Αναδόχου.

Τέλος, σε παράρτημα, «φιλοξενούμε» επιστολή-ντοκουμέντο του εργολάβου προς τον εργοδότη.

Κριτική των συμβάσεων

του Φίλιππου Βασιλείου

Α. Η ΑΡΧΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ («ΣΥΜΒΑΣΗ ΜΑΝΟΥ»)

Η προσφορά του εργολάβου σε τιμές της 29.3.88 (ισοτιμία 1 DM=80 δρχ.) ήταν 173,7 δισ. δρχ. και περιελάμβανε χρηματοδότηση του έργου και αντισταθμιστικά οφέλη για τη χώρα μας.

Μετά από έρευνα της διεθνούς αγοράς, η τότε εισήγηση του ελληνικού γραφείου συμβούλων του ΥΠΕΧΩΔΕ για το Μετρό υπολόγιζε τον προϋπολογισμό του έργου σε 120 δισ. δρχ. περίπου. Με τη «σύμβαση Μάνου» καταργήθηκαν τα αντισταθμιστικά οφέλη, η χρηματοδότηση του έργου και αγνοήθηκε η εισήγηση του ελληνικού γραφείου συμβούλων. Το έργο συμφωνήθηκε τελικά σε 172,5 δισ. δρχ., δηλαδή 1,2 δισ. δρχ. λιγότερο από την αρχική προσφορά του εργολάβου.

- Είναι προφανές ότι η σύμβαση, ως προς το εργολαβικό αντάλλαγμα, ήταν εις βάρος της χώρας μας. Δεν πιστεύουμε ότι η χρηματοδότηση του έργου και τα αντισταθμιστικά οφέλη κόστιζαν μόνο 1,2 δισ. δρχ. Άλλωστε, στον πίνακα που δημοσιεύουμε καταδεικνύεται η αισχροκέρδεια του εργολάβου. Πιστεύουμε ότι οι υπερβολικές αυτές τιμές μπορούν να ερμηνευθούν αν υποθέσουμε ότι υπήρξε συμφωνία των εργολάβων να συμπεριλάβουν στην προσφορά τους κάποιο υπερτίμημα, πράγμα που αποτελεί συνήθη πρακτική για έργα που κατασκευάζονται σε τριτοκοσμικές χώρες. Η μέχρι σήμερα συμπεριφορά των ευρωπαϊκών εργολάβων κινείται σε αυτή την κατεύθυνση.

- **Εις βάρος της χώρας μας είναι το σύνολο σχεδόν των όρων της σύμβασης. Διότι:**

- Το εργολαβικό αντάλλαγμα δεν ήταν κλειστό· η σύμβαση προέβλεπε «τρύπες», ώστε να μπορεί να διεκδικεί ο εργολάβος πρόσθετες αμοιβές. Π.χ. στο άρθρο 27 § 2 αναφέρονται τα εξής επί λέξει:

«Η Υπηρεσία και ο Ανάδοχος θα αναλύσουν τα αποτελέσματα των παραπάνω ερευνών και θα ανασκοπήσουν διαφορές μεταξύ των πληροφοριών και στοιχείων, που περιλαμβάνονται στα τεύχη δημοπρά-

τησης και αυτών που θα έχουν προκύψει από τις συμπληρωματικές έρευνες. Τα μέρη θα καταβάλλουν τις καλύτερες προσπάθειες για συμφωνία ως προς τις επιπτώσεις στο κόστος και στο χρόνο αυτών των απρόβλεπτων διαφορών. Ο Κύριος του Έργου θα πληρώσει το πρόσθετο κόστος, στο οποίο θα υποβληθεί ο Ανάδοχος εξαιτίας αυτών των απρόβλεπτων διαφορών.»

Στο ίδιο άρθρο § 4 αναφέρεται:

«Αν κατά την εκτέλεση των εργασιών το Έργο εμφανιστούν απρόβλεπτα γεγονότα ή συνθήκες, ο Ανάδοχος θα δεχθεί τις επιπτώσεις, που προέρχονται από αυτά, με εξαίρεση πάλι σημαντικών επιπτώσεων των απρόβλεπτων γεγονότων συνθηκών όπως μη προβλέψιμης εισροής νερού ή μεγέθων ρηγμάτων που δεν προέκυψαν από τις αρχικές και συμπληρωματικές έρευνες.», κ.λπ.

Εν τω μεταξύ είχαν εκτελεστεί αρκετές γεωτρήσεις και ερευνητικά φρέατα (έχουν οι Αθηναίοι τις ταμπέλες «Μετρήσεις Αθήνας - δοκιμαστικό φρέαρ» που σφραγίσαν προεκλογικά το κέντρο της γης;). Επίσης, στο ίδιο ερευνητικό πλαίσιο είχε κατασκευαστεί ολόκληρο τμήμα οδού (ραγγας του Μετρό (Σεπόλια-Αττική), γνωστή ως «έργο-πιλότος». Επίσης οι μεγάλες παροχές των υπογείων υδάτων της Αθήνας ήταν γνωστές ακόμη και από την υδρογεωλογική έκθεση του ΙΓΜΕ, η οποία απέδωσε την αφύσικα υψηλή στάθμη του υδροφορέου ορίζοντα της Αθήνας σε μεγάλες απώλειες των δικτύων ύδρευσης και ασχέτευσης. Παρ' όλο που όλα αυτά ήσαν γνωστά, με το άρθρο 27 της «σύμβασης Μάνου» αυξήθηκε προκαταβολικά η αμοιβή του εργολάβου. Αυτό, εξάλλου, φάνηκε καθαρά κατά την εξέλιξη του έργου.

- Στο άρθρο 6 § 4.3, σε συνδυασμό με το άρθρο 12 § 1, προβλέπονται αμοιβές για πρόσθετες εργασίες του εργολάβου που θυμίζουν παλιές συναλλαγές των Ευρωπαίων με αφρικανικές χώρες κατά τις οποίες... χάντρες ανταλλάσσονταν με χρυσάφι (βλ. πίνακα νέων τιμών στον πίνακα π.χ. σιδηρούς οπλισμός 770 δρχ./Kg - μαρμαροστρώσεις 112.000 δρχ/τ.μ. κ.λπ.). Αυτό, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 20, αναθέσουμε στον ίδιο εργολάβο τις αναγκαίες επεκτάσεις του Μετρό πε-

την κατασκευή του Μετρό της Αθήνας

αγγάλεω και Δάφνη, τότε το κέρδος του θα είναι το 75% του συνολικού ποσού που θα αποπράξει, το σύνολο δηλαδή της «συμμετοχής Ντελόρ» και το ήμισυ της δικής μας σε δραχμές. Κι' αυτό γιατί, πέραν των υψηλών αμοιβών του εργολάβου για τις εργασίες αυτές που εμφανίζονται στον πίνακα, θα του πληρωθούν επιπλέον οι μελέτες και τα γενικά του έξοδα, ο καθορισμός των οποίων βρίσκεται στην αποκλειστική του ευχέρεια (Μπορεί, λ.χ. να δηλώσει ότι απασχολεί για τις εργασίες αυτές 10 άτομα σε καθεμία από τις 24 εταιρείες που κοινοπραγματούν. Τέτοια περιστατικά έχουν ήδη συμβεί.)

• Στο άρθρο 16 ετέθησαν χρονικές προθεσμίες για αρχαιολογικές ανασκαφές οι οποίες, από την ίδια τους τη φύση, δεν μπορούν να τηρηθούν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μπορεί ο εργολάβος να διεκδικεί πρόσθετες αποζημιώσεις.

• Σε όλα τα σχετικά με τις πληρωμές του εργολάβου άρθρα επιβάλλονται στον εργοδότη αυξημένες ποινές σε περίπτωση μη προκαθυστέρησης στις εξοφλήσεις των λογαριασμών του π.χ. για το συναλλαγματικό μέρος της αμοιβής 5,4% ετησίως ή το τρέχον επιτόκιο προσαυξημένο κατά 1 μονάδα, ενώ για το δραχμικό ισχύει ο τραπεζικός τόκος υπερημερίας κ.ο.κ. Και όλα αυτά, τη στιγμή που χορηγήθηκε στον εργολάβο άτοκη προκαταβολή ύψους 15%!

• Με το άρθρο 31, σε συνδυασμό με το άρθρο 27, επισφραγίζεται η κυριαρχία του εργολάβου στο παιχνίδι της ανατροπής του κατ' αποκοπήν τιμήματος, προς όφελός του. Επικαλείται προς τούτο την αλλαγή των υφισταμένων συνθηκών του έργου, κ.ά.

• Δεν θα αναλύσουμε εκτενέστερα τη σύμβαση αυτή, που το ίδιο το ΠΑΣΟΚ, όταν ήταν στην αντιπολίτευση, την είχε χαρακτηρίσει «αποικιακή».

Β. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΗΣ «ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΑΝΟΥ» ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Με δεδομένη την προβληματική «σύμβαση Μάνου», τα εντεταλμένα όργανα για τη διοίκηση και διαχείριση του έργου -που σή-

μειωτέον, έχουν ετήσιο κόστος λειτουργίας της τάξης των 5 δισ. δρχ. (επιβαρύνοντας τον δημόσιο κορβανά)- ανέθεσαν, άστοχα στον Ανάδοχο του έργου νέες εργασίες που του επέτρεψαν στη συνέχεια να εγείρει παράλογες αξιώσεις. Στην εισηγητική έκθεση της τροποποιητικής σύμβασης, αναφέρεται συνολικό ποσό πρόσθετων αξιώσεων της τάξης των 190 δισ. δρχ., τη στιγμή που το αρχικό τίμημα για το σύνολο του έργου (με τραίνα και εξοπλισμό γενικά) ήταν 172,5 δισ. δρχ.! Για όνομα του Θεού, και επιτέλους! Ποιοι κοροϊδεύουν ποιους;

Σύμφωνα με πληροφορίες, όταν κάποιος έντιμος υπουργός Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. προσπάθησε να περιορίσει τις παράλογες αξιώσεις του Αναδόχου, αυτός εξέφρασε την απορία του λέγοντας: «Τι σας νοιάζει; Η Ε.Ο.Κ. πληρώνει!».

Αυτόν λοιπόν τον Ανάδοχο και αυτά τα προβλήματα της σύμβασης κλήθηκε να αντιμετωπίσει η προτεινόμενη από τους

τέσσερις υπουργούς τροποποιητική σύμβαση. Ας δούμε πώς το επέτυχε!

Γ. ΤΡΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΟΥ ΕΚΚΡΕΜΕΙ ΓΙΑ ΚΥΡΩΣΗ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

• Η εισηγητική έκθεση της τροποποιητικής σύμβασης επιχειρεί να παραπλανήσει τη Βουλή και τους φορολογούμενους πολίτες της χώρας μας. Με τα στοιχεία της έκθεσης αυτής δεν μπορεί να ελεγχθεί η ποιότητα διαχείρισης του δημόσιου χρήματος. Διότι:

α) Δεν προσδιορίζονται ποιες είναι οι πρόσθετες βελτιωτικές εργασίες, πώς προκύπτει ο χαρακτηρισμός τους αυτός, με τι τιμές πληρώνονται και πώς προέκυψαν οι τιμές αυτές.

β) Δεν προσδιορίζονται αναλυτικά οι συμφωνημένες αποζημιώσεις προς τον εργολάβο, πώς και γιατί προέκυψαν, πώς

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

Για την κύρωση της από 18 Οκτωβρίου 1984 Τροποποιητικής Σύμβασης και των παραρτημάτων 1, 2 και 3 αυτής μεταξύ της ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε. αφενός και της Κοινωνικής Ολυμπιακής Μετρό αφετέρου για το έργο "Υπόγειος Σιδηρόδρομος Πρωτεύουσας" (ΜΕΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ), Γραμμή 2 Σπάλας-Δάφνη, Γραμμή 3 Κηφισμός - Υ.Ε.Β.Α.

ΑΡΘΡΟ ΠΡΩΤΟ Κύρωση σύμβασης

Κυρώνεται και θα ισχύει νόμος η Τροποποιητική Σύμβαση, μετά των παραρτημάτων 1, 2 και 3 αυτής, που υπογράφηκε στην Αθήνα την 18η του μηνός Οκτωβρίου 1984 μεταξύ της ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε. αφενός και της Κοινωνικής Ολυμπιακής Μετρό αφετέρου για το έργο "Υπόγειος Σιδηρόδρομος Πρωτεύουσας" (ΜΕΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ), Γραμμή 2 Σπάλας-Δάφνη, Γραμμή 3 Κηφισμός - Υ.Ε.Β.Α. της οποίας το πλήρες έργο ως εξής:

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

Η παρούσα Τροποποιητική Σύμβαση επικυλώνεται στην Αθήνα, σήμερα την 18η ημέρα του μηνός Οκτωβρίου του έτους 1984, μεταξύ:

ΑΦΕΝΕΣ της ανώνυμης εταιρείας ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε., που εδρεύει στον Παράδεισο Αμαρουσίου (πρώην της Αμαρύνου Κηφισίας 22), που εκπροσωπείται νόμιμα από τον κ. Αθανάσιο Κήρα, Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου αυτής, έναντι της 18^{ης} αριθ. 1984/ 18 Οκτωβρίου 1984 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου αυτής, που θα παλεστεί στο εξής ο "Κύριος του Έργου", και

ΑΦΕΤΕΡΟΥ των εταιρειών:

INTERFRA S.A.
18, Rue de la Baume
F-75006 PARIS

GEC-ALSTHOM
26, Avenue Kléber
Cedex 10
F-75706 PARIS

CSA-TRB
Compagnie Generale
d'Aménagement
F-91220 Le Palatin Paris
Evigny-sur-Orge

CEGELEC
13, Rue Antoine-Raynaud
F-93308 Levallois Perret

CMSE Transport
59, Avenue Aristide Briand
F-92121 Montrouge

DUMEZ-International
344, Av. Georges Clemenceau
F-93022 Montfermeil Cedex

Η τροποποιητική σύμβαση που εισηγούνται για κύρωση στη Βουλή τέσσερις υπουργοί (1) κάθε άλλο παρά υπερασπίζεται οποιαδήποτε έννοια δημόσιου συμφέροντος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ-ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

«2. Θέματα σε εκκρεμότητα

Επιβεβαιώνεται ότι το σύνολο των επιπτώσεων σχετικά με τα ακόλουθα θέματα δεν έχουν οριστικοποιηθεί μεταξύ των θεμάτων που καλύπτονται από την Τροποποιητική Σύμβαση και τη συνοδική ρύθμιση που επιτεύχθηκε μέσω αυτής:

α. Σταθμός "Ομόνοια" – Μελέτη και κατασκευή των τροποποιήσεων που περιγράφονται στις επι-
στολές ΑΛΟ-5381 με ημερομηνία 25.07.94 και ΜΓ/8468/CL με ημερομηνία 19.08.94 και οφείλο-
νται στο εμπόδιο που δημιουργείται από τις θεμελιώδεις του κτιρίου των ΗΣΑΠ στο χώρο της
στοάς ΒC και στην περιοχή Β.

β. Σταθμός "Νέος Κόσμος" – Επιπτώσεις στο χρονοδιάγραμμα από πιθανές καθυστερήσεις στην έναρξη των κύριων εργασιών μετά την 01.11.94.

γ. Σταθμός "Κεραμικός" – Μετατόπιση της Εισόδου Αριθμ. 1 όπως περιγράφεται στην επιστολή ΑΛΟ-5608 με ημερομηνία 25.08.94 και διατήρηση υφιστάμενων κτιρίων όπως περιγράφεται στην επιστολή ΑΛΟ-5618 με ημερομηνία 25.08.94.

δ. Φρέαρ "Πετμεζά" – Πρόσθετες μελετητικές υπηρεσίες σχετικά με την μετατόπιση του φρέατος όπως ζητείται από το Υπουργείο Ποιτισμού και περιγράφεται στην επιστολή ΑΛΟ-5749 με ημερομηνία 05.09.94.

Ε. Σταθμός "Σύνταγμα" - Πρόβλεψη αίθουσας αποθήκευσης κιβωτίων κερμάτων σε μια από τις αποβάθρες του σταθμού, όπως περιγράφεται στην Εντολή 27.1. Η επιστολή ΑΛΟ-6057 θεωρείται ότι ανακαλείται και θα επανεκδοθεί ώστε να καλύπτει τα συμφωνημένα συμπεράσματα της σύσκεψης που πραγματοποιήθηκε για το θέμα αυτό στα γραφεία της ΑΜ στις 18.10.94.

Ζ. Οδός Ηλίου – Εκτέλεση γεώτρησης στο ύψος της οδού Ηλίου αριθμ. 59 και Κασομούλη, και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων προς χρήση στους υπολογισμούς για την θεμελίωση κτιρίου στο σημείο αυτό, για το οποίο έχει υποβληθεί αίτηση έκδοσης οικοδομικής άδειας όπως περιγράφεται στην επιστολή ΑΛΟ-5899 με ημερομηνία 14.09.94.

Οι συμβατικές επιπτώσεις σχετικές προς τα ανωτέρω θέματα, που προκύπτουν από την παροχή υπηρεσιών που δεν περιλαμβάνονται στις εργασίες του νέου Κατ' Αποκοπήν Τιμήματος θα συζητηθούν και θα διευθετηθούν από κοινού μεταξύ των δύο πλευρών το ταχύτερο δυνατόν.

3. Παράδοση Εργοταξιακών Χώρων

Στο ενδιαίμεσο χρονοδιάγραμμα έξι μηνών, όπως και στο ημετομερές Επιταχυμένο Χρονοδιάγραμμα επιπέδου 3, τα οποία θα υποβληθούν από την Κ/Ξ ΟΜ όπως προβλέπεται από την Τροποποιητική Σύμβαση, θα γίνουν οι ακόλουθες τροποποιήσεις:

α. Σταθμός "Ανάλητος" – Η παράδοση και η κατοχή του χώρου θα δεικνύεται στις 01.10.94 κ.λπ.»

επίσης κοστολογήθηκαν και γιατί.

γ) Δεν τεκμηριώνεται «το κόστος των μέτρων επιτάχυνσης», δεν αιτιολογείται ο χαρακτηρισμός αυτός και δεν αναλύεται η δαπάνη τους.

δ) Δεν τεκμηριώνεται το ρεαλιστικό του επιταχυμένου χρονοδιαγράμματος εργασιών, τη στιγμή μάλιστα που από αυτό εξαρτάται σωρεία πρόσθετων αποζημιώσεων του εργολάβου στο μέλλον.

- Με τη συνημμένη έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, και ιδιαίτερα με το τελευταίο εδάφιο αυτής, εγγράφεται ως μηνιαία δαπάνη της τάξης των **220 εκατ. δρχ.** περίπου προκειμένου να αποζημιωθεί ο εργολάβος για κάθε μήνα καθυστέρησης της κύρωσης της σύμβασης από τη Βουλή με χρονική αφετηρία την 30ή Οκτωβρίου 1994. Έτσι, επιχειρείται ο

εκβιασμός της Βουλής για την άνευ όρων κύρωση της παραπλανητικής τροποποιητικής σύμβασης. Αυτά δεν συμβαίνουν πλέον ούτε στις Μπανανίες, γιατί κι εκεί δεν πετούν πλέον τα λεφτά τους!

• Με την προτεινόμενη σύμβαση, το ΥΠΕΧΩΔΕ σχεδόν αποδέχεται στην ουσία *όλες τις αβέβαιες και παράλογες απαιτήσεις του αδηφάγου αναδόχου του έργου, τις νομιμοποιεί και τις επανξάνει* για το υπολειπόμενο έργο μεταφέροντας τις ευθύνες αποκλειστικά στη σύμβαση Μάνου. Το κύριο προς τούτο επιχείρημα είναι ότι καλείται να επιλέξει: ή να καθυστερήσουν οι εργασίες του Μετρό, σε περίπτωση αντιδικίας με τον εργολάβο, ή το ΥΠΕΧΩΔΕ να υποκύψει στις απαιτήσεις του εργολάβου περισώζοντας ό,τι μπορεί. Προτίμηση να υποκύψει.

Αυτό συμβαίνει γιατί το ΥΠΕΧΩ
ασκεί μικροπολιτική· γιατί δεν μπορεί
σηκώσει ανάστημα. Γιατί, κατά συνέπε
δεν μπορεί να οργανώσει στοιχειωδώς
στά μια δουλειά· γιατί δεν έχει συμβ
λους που να προστατεύουν τα συμφέρο
του Δημοσίου – παρ' όλο που αυτοί αμ
βονται με 5 δις. δρχ. περίπου ετησ
(ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ και BECHTEL) [μ
μειωτέον ότι κάθε αλλοδαπός μηχανι
της Bechtel κοστιίζει στο ελληνικό Δημό
περίπου 8 εκατ. δρχ. μηνιαίως!]. Όλα α
βέβαια αποτελούν κάποιες θέσεις. Όμ
με τις θέσεις αυτές το ΥΠΕΧΩΔΕ εξασ
λισε τη συναίνεση της –ούτως ή άλλως σι
νοχης– αξιωματικής αντιπολίτευσης. Π
χε, επίσης, να ψαχνόμαστε για να βρο
τους υπεύθυνους, χωρίς να τους βρίσκο
(είναι κι αυτό μια τέχνη στη σημερινή
πολιτεία). Διότι: ο μεν κ. Μάνος μπ
πλέον να ισχυρίζεται ότι για το πρόσθ
καπέλο –που τελικά θα αποδειχθεί με
λύτερο από 100 δις. δρχ. (!)– θα φταί
τροποποίηση της σύμβασης [δηλ. θα φ
νε οι κ. Κ. Γείτονας και Κ. Λαλιώτης]
αντιστρόφως, οι κ. Κ. Γείτονας και Κ.
λιώτης θα ισχυρίζονται ότι ευθύνετο
προηγούμενη σύμβαση [δηλαδή, ο κ. Γ
νος].

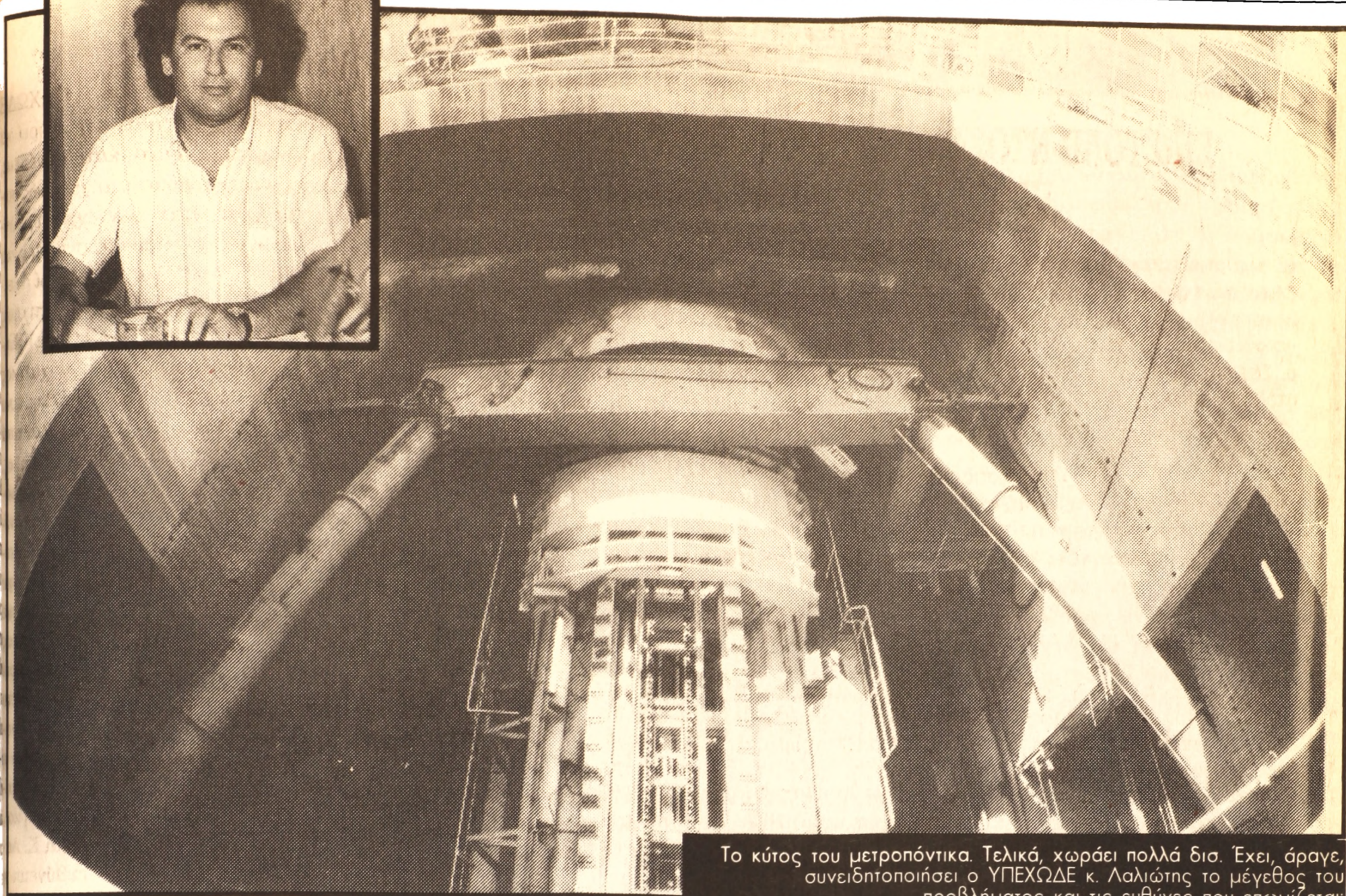
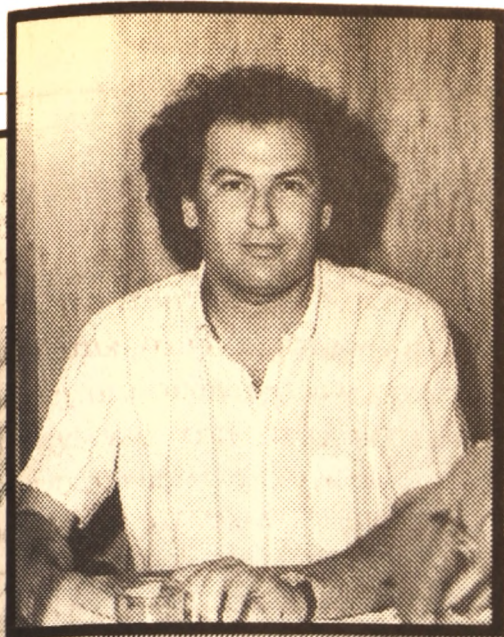
Όμως, το έργο θα κατασκευάζεται με μόνον της δικής μας χρηματοδότησης δραχμές, που προέρχονται από τους βληματικούς εθνικούς μας πόρους, εν-σύνολο της χρηματοδότησης από το Πα-Ντελόρ, θα εξαγεται από τη χώρα μας γι-επανεισάγεται ως κέρδος στις τσέπες αλλοδαπών κυρίως εργολάβων.

Το ΥΠΕΧΩΔΕ, με την προτεινόμενη ποιοποιητική σύμβαση, όχι μόνο δεν κλείνει τις «τρύπες» της προηγούμενης σύμβασης αλλά τις ανοίγει ακόμη περισσότερο,όσο αυτό προκύπτει από τη συνοπτική ανάληψη που ακολουθεί:

1. Από τη ρύθμιση των εκκρεμοτήτων υποτίθεται ότι καλύπτονται με την τρε-
ητική σύμβαση εξαιρείται μια σειρά θ-
των που θα διακανονιστούν αργότε-
ρα προφανώς με διαιτησίες ή δικαστήρι-
α με ανάλογο τρόπο, όπως π.χ.

- Οι εργασίες για τους σταθμούς (Κατασκευαστικής - Κεραμεικού - Συντάγματος κ.λπ.) που περιέχονται στο έγγραφο-ντοκο που δημοσιεύεται σε ένθετο πλαίσιο

• Οι οικονομικές απαιτήσεις του ελάβου (κατά πληροφορίες, περίπου 10 δισ. δρχ.) για τις επισκευές των βλαπέν



Το κύτος του μετροπόντικα. Τελικά, χωράει πολλά δισ. Έχει, άραγε, συνειδητοποιήσει ο ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Λαλιώτης το μέγεθος του προβλήματος και τις ευθύνες που επωμίζεται;

που υπέστη το TBM («μετροπόντικας») από τις νεροποντές, για θετικές ζημιές από την καθυστέρηση που προέκυψε λόγω των αναγκαίων επισκευών του, για αναθεώρηση του συνολικού εργολαβικού ανταλλάγματος κατά τη χρονική περίοδο της καθυστέρησης κ.λπ.

Αυτά αποτελούν, κατά τη γνώμη μας, παραπλάνηση της Βουλής και της κοινής γνώμης.

2. Στο άρθρο 15 της σύμβασης καμουφλάρουν μερικές από τις οικονομικές της επιπτώσεις με το τέχνασμα της μεταφοράς τους σε τιμές του 1988. Έτσι μιλάμε για συνολική πρόσθετη αποζημίωση **11,3 δισ. δοχ. και 173,5 εκατ. μάρκων, ενώ στην πραγματικότητα πρόκειται για ποσό μεγαλύτερο των 100 δισ. δοχ. σε σημερινές τιμές, αν λάβουμε υπόψη όλες τις οικονομικές επιπτώσεις της νέας σύμβασης.** Αυτό σημαίνει, λ.χ. ότι χάνουμε τη συνολική αξία κατασκευής του Μετρό της Θεσσαλονίκης και κερδίζουμε εντεκάμισι μήνες χρόνου κατασκευής από τους μέχρι σήμερα χαμένους, για τους οποίους μάλιστα ευθύνεται και ο ανάδοχος. Κερδίζουμε, βέβαια, την «καλή σχέση» με τον ανάδοχο εργολάβο.

γολάβο.

3. Στο άρθρο 5, **εμφανίζονται ως έργα απαραίτητα για την επιτάχυνση των εργασιών** (και επομένως αμείβονται ή κοστίζουν σε εμάς) **είτε έργα που χρειάζονται για να περιορισθεί το κόστος άλλων εργασιών, για τις οποίες πληρώνεται ο εργολάβος, όπως, π.χ., πρόσθετα φρέατα κ.λπ., είτε έργα που διευκολύνουν τις εργασίες** (όπως, π.χ., η κατασκευή σήραγγας με τη μέθοδο NATM σε όλο το μήκος του σταθμού Συντάγματος της γραμμής 2).

4. Στο άρθρο 6, **καθορίζεται μια διαδικασία καταλογισμού ευθυνών για καθυστερήσεις:** ο οργανωμένος εργολάβος κατακλύζει με αλληλογραφία τον εργοδότη, που αδυνατεί να απαντήσει (mouiller quelqu'un de papiers, κατά την προσφιλή έκφραση των αναδόχων) του μεταφέρει, έτσι, πολλές από τις αιτίες καθυστερήσεων και, στη συνέχεια, του ζητά αποζημιώσεις. Ήδη, ο όγκος της αλληλογραφίας είναι πολύ μεγάλος.

5. Στο άρθρο 8, **παγιώνεται η αισχροκέρδεια του εργολάβου σε περίπτωση που του ανατεθούν νέες εργασίες [ήδη, του ανατέθηκαν αρκετές].** Οι τιμές των νέων αυτών

εργασιών είναι αυτές που εμφανίζονται στο παράρτημα 6 της αρχικής σύμβασης και, ελλείψει τούτων, κατ' αναλογία αυτών (δηλαδή, ανάλογη αισχροκέρδεια, όπως φαίνεται και στον πίνακα των τιμών μονάδος που δημοσιεύουμε στο κεφάλαιο Ε). Η αυξομείωση των τιμών αυτών, που –σημειωτέον– δεν περιέχουν την αξία των μελετών, γίνεται με τους συντελεστές του παραρτήματος 3 της προτεινόμενης σύμβασης, που είναι: 0.99824 για τα έργα πολιτικού μηχανικού και 1.0578 για τα έργα υποδομής, κ.ο.κ. Αυτό πια κι αν αποτελεί εμπαιγμό του τεχνικού κόσμου της χώρας και της πολιτείας μας γενικότερα!

6. Στο άρθρο 9, **η διαδικασία που περιγράφεται για να μπορεί να προεισπράττει ο εργολάβος χρήματα θα έχει συνέπεια να γεμίσουν οι εργοταξιακές αποθήκες με εξοπλισμό που πιθανόν να μην μπορεί να ενσωματωθεί άμεσα στο έργο.**

7. Με το άρθρο 10, **αποστερείται και πάλι η εργοδοσία από κάποια συγκριτικά της πλεονεκτήματα που προέβλεπε η ισχύουσα σύμβαση.** Ποιος να είναι, άραγε, ο λόγος της εισαγωγής του άρθρου αυτού;

8. Το άρθρο 11 **ευνοεί σημαντικά τον εργολάβο.**

ΦΑΚΕΛΟΣ ΜΕΤΡΟ

γολάβο, επιδικάζοντάς του από τώρα θετικές ζημιές (αποζημιώσεις αργούντος εξοπλισμού) σε περίπτωση καθυστέρησης». Με την ευκαιρία, και λαμβάνοντας υπόψη τις μέχρι σήμερα επιδόσεις του εργοδότη για τη διαφύλαξη του συμφέροντος του δημοσίου χρήματος, πιστεύουμε ότι παραχωρούνται στον ανάδοχο, σε περίπτωση καθυστέρησης, τέτοια πλεονεκτήματα που, σε τελευταία ανάλυση, θα τον συμφέρει να επιδιώκει την καθυστέρηση του έργου παρά την επιτάχυνσή του.

9. Στο άρθρο 14, που ευνοεί και πάλι οικονομικά τον εργολάβο, γίνεται αμοιβαίως αποδεκτό χωρίς να χρειάζεται γι' αυτό δικαστική απόφαση ότι δεν έληξαν οι απαιτήσεις του εργολάβου από την μέχρι 18.10.94 γνώση των συνθηκών του υπεδάφους. Δηλαδή, μετά από τρία χρόνια εργασιών δεν γνωρίζουμε ακόμα το έδαφος της περιοχής των έργων. Αυτό επιτρέπει στον ανάδοχο να αξιώνει σωρεία άλλων αποζημιώσεων (π.χ. για τα νερά που σίγουρα θα συναντήσει στην περιοχή του Μεγάρου Μουσικής, κάτω από την περιοχή της πλατείας Συντάγματος, στη διέλευσή του από το υδραγωγείο του Αδριανού κ.λπ.). Ο "έξυπνος", όμως, εργοδότης του έθεσε ανώτατο πλαφόν αποζημιώσεων, ύψους 3% του αναθεωρημένου μάλιστα κατ' αποκοπήν τιμήματος (δηλαδή, ένα ακόμα καπέλο της τάξεως των 12 δισ. δρχ.). Για να αιτιολογηθούν όλα αυτά, πρέπει να διαθέτει κανείς στρεβλή λογική, διότι δεν είναι λογικό να καθορίζεται ύψος αποζημίωσης για κάτι που είναι άγνωστο.

Πώς, λοιπόν, υπογράφεται από τέσσερις υπουργούς μια τέτοια σύμβαση και εμφανίζεται στη Βουλή των Ελλήνων;

10. Με το άρθρο 16, χορηγούνται στον ανάδοχο -αμαχητί- περί τα 10 δισ. δρχ. με την αναγνώριση της αποκλειστικής υπαιτιότητας του εργοδότη για τις μέχρι σήμερα καθυστερήσεις του έργου, τη στιγμή που, από πληροφορίες, προκύπτει ότι στις ως άνω καθυστερήσεις υπήρχε συνυπευθυνότητα. Παράλληλα, δίδεται στον ανάδοχο εν είδει "πουρμπουάρ" η αναθεώρηση όλου του συναλλαγματικού μέρους του κατ' αποκοπήν αντικειμένου, με επιτόκιο 5,4% ετησίως. Σημειωτέον ότι στην προηγούμενη σύμβαση δεν υπήρχε αναθεώρηση των πληρωμών σε συνάλλαγμα. Με τον

τρόπο αυτό, ο εργοδότης επιδίκασε εις βάρος του αποζημιώσεις του εργολάβου, ακόμη και για καθυστερήσεις που θα σημειωθούν στο μέλλον. Κατά πληροφορίες, από την υπογραφή της σύμβασης μέχρι σήμερα, έχουν ήδη εκδηλωθεί τέτοιες καθυστερήσεις.

11. Με το άρθρο 17, χορηγούνται στον εργολάβο πρόσθετη άτοκη προκαταβολή ύψους 15%, ο τόκος εντεκάμισι μηνών επί του ποσού που έχει ήδη εισπράξει κ.ά. (Απορίας άξιον είναι γιατί όλες οι συμβάσεις που υπογράφουν έλληνες υπουργοί με αλλοδαπούς, προβλέπουν άμα τη υπογραφή και προκαταβολή!). Με το ίδιο άρθρο ο εργοδότης αποδέχεται ότι αν δεν καταβληθούν στον εργολάβο τα χρήματα που προβλέπονται με το άρθρο αυτό μέχρι τις 31.10.1994 (αν και για να τα καταβάλουμε πρέπει να συναινέσει σ' αυτό και η Βουλή των Ελλήνων μέχρι την 1.2.1995), θα πληρώσουμε για τις καθυστερήσεις τόκο με επιτόκιο 20%! Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Βουλή θα επικυρώσει εκπρόθεσμα τον όρο αυτό. Κατά συνέπεια θα καταβληθεί στον εργολάβο αποζημίωση που σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους ανέρχονται στα 220 εκατ. μηνιαίως.

Με την παράγραφο 7 του ίδιου άρθρου, χορηγούνται στον ανάδοχο ακόμη 5 δισ. περίπου, γιατί η χρονική προθεσμία για την εξόφληση των λογαριασμών του περιορίστηκε από δύο μήνες, που ήταν στην προηγούμενη σύμβαση, σε ένα μήνα. Σε περίπτωση μάλιστα καθυστέρησης, του χορηγούμε και αποζημίωση!

12. Με το άρθρο 18 χαρίζονται στον ανάδοχο ακόμη 800 εκατ. δρχ. Αν και τα τέλη και οι φόροι δημοτικών χώρων προϋπολογίζονται σε 1 δισ. δρχ, που σύμφωνα με την προηγούμενη σύμβαση ο ανάδοχος ήταν υποχρεωμένος να πληρώσει εξ ολοκλήρου, με την τροποποιητική σύμβαση καλείται να πληρώσει το πολύ 200 εκατ. δρχ.!, ενώ τα υπόλοιπα θα καταβληθούν από τον εργοδότη (!) προκειμένου να πληρωθούν οι φόροι αυτοί.

Πιστεύουμε ότι από τα στοιχεία που εκθέσαμε προκύπτει ότι η σύμβαση αυτή εξυπηρετεί πλήρως τα ίδια συμφέροντα του αναδόχου. Μήπως, τελικά, οι τέσσερις υπουργοί μας απλώς την υπέγραψαν, χωρίς καν να την αναγνώσουν; Αν θέλουν πά-

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ ΜΟΝΑΔΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΛΗΡΩΜΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥ

Ο πίνακας που παραθέτουμε στη διπλανή σελίδα, περιέχει δείγμα εργασιών και τις τιμές μονάδος με τις οποίες αμείβεται ο εργολάβος, σε σημερινές δραχμές, σύμφωνα με την ισχύουσα εργολαβική σύμβαση σε συνδυασμό με την προτεινόμενη τροποποιητική σύμβαση. Στις τιμές αυτές ενσωματώνονται μόνον οι αρχικές μελέτες, τα γενικά έξοδα και το όφελος του εργολάβου. Για απλοποίηση των υπολογισμών της επικαιροποίησης και της μέχρι σήμερα αναθεώρησης του δραχμικού μέρους των πληρωμών του εργολάβου, χρησιμοποιήσαμε ενιαίους συντελεστές αναθεώρησης από 2,2 έως 2,35. Η προσέγγιση αυτή δεν επηρεάζει τα συμπεράσματά μας. Θεωρήσαμε σημερινή επίσης ισοτιμία τη σχέση 1 DM=153 δρχ. Στη στήλη (2) εμφανίζονται οι τιμές με τις οποίες πληρώνεται ο εργολάβος, στη στήλη (3) οι τιμές άμεσου κόστους (κατά τη γνώση μας) για τα ελληνικά κατασκευαστικά δεδομένα, στη στήλη (4) εμφανίζονται οι τιμές μονάδος άμεσου κόστους αυξημένες κατά ποσοστό 55% για να συμπεριληφθούν οι μελέτες, τα γενικά έξοδα και το κέρδος του αλληλοδαπού εργολάβου (στην Ελλάδα τα ποσοστά αυτά είναι πολύ μικρότερα) και, τέλος, στη στήλη (5) εμφανίζεται το πιθανολογούμενο πρόσθετο κέρδος του εργολάβου σε ποσοστό επί των πληρωμών (δηλαδή, η αισιοκέρδεια) που είναι της τάξεως του 50%, δηλαδή το σύνολο της οικονομικής συμμετοχής της Κοινότητας στο έργο!

Από την ανάληψη των εργασιών προκύπτει μέσο ποσοστό υπερκέρδους του εργολάβου σε σχέση με τη συνολική αμοιβή του:

- για σκυροδέματα = 53%
- για οπλισμούς σκυροδεμάτων = 65%
- για ξυλοτύπους σκυροδεμάτων = 68%
- για προκατασκευασμένα στοιχεία = 52%
- για εκσκαφές = 60%
- για διάφορες εργασίες = 55%

Το κόστος Τ.Β.Μ. (μετροπόντικας) καθώς και τις εκσκαφές που πραγματοποιεί (800.000 κ.μ. περίπου) δεν τα αναλήσαμε λόγω ελλείψεως στοιχείων. Πάντως, για την πραγματοποιούμενη εκσκαφή με Τ.Β.Μ. η αμοιβή του εργολάβου ανέρχεται σε περίπου 40.000 δρχ. ανά κ.μ. Αν την εκσκαφή αυτή την πραγματοποιούσαμε με τη συμβατική μέθοδο (NATM) θα μπορούσαμε να επιτύχουμε ακόμη και μικρότερο χρόνο εργασίας πληθύνοντας τα μέτωπά της (μέχρι 2 ανά σταθμό), οπότε θα είχαμε πάλι το μισό κόστος.

ΕΡΓΑΣΙΑ		ΕΙΔΟΣ ΜΟΝΑΔΟΣ	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΟΣ ΕΡΓΟΛΑΒΙΑΣ ΣΕ ΔΡΧ.	ΑΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΔΡΧ.	ΛΟΓΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΟΛΑΒΙΑΣ (με προσαύξηση 55%)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΥΠΕΡΚΕΡΔΟΥΣ (%)
ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΑ	(1)		(2)	(3)	(4)	(5)
	1. ΜΠΕΤΟΝ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΑΝΟΙΚΤΑ ΕΡΓΑ (651090)	m3	47.500	15.000	23.200	51
	2. ΜΠΕΤΟΝ ΣΕ ΥΠΟΓΕΙΑ ΕΡΓΑ (65204)	m3	56.000	17.000	26.350	53
	3. ΜΠΕΤΟΝ ΘΟΛΩΝ (65211)	m3	57.500	18.000	27.900	52
	4. ΜΠΕΤΟΝ ΠΛΑΚΩΝ-ΔΟΚΩΝ ΣΕ ΑΝΟΙΚΤΑ ΕΡΓΑ (65105)	m3	53.000	16.000	24.800	53
	5. ΜΠΕΤΟΝ ΜΙΚΡΟΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΕΡΓΩΝ (65110)	m3	62.500	18.000	27.900	55
ΧΑΛΥΒΕΣ	6. St I ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΕΡΓΩΝ (67201)	Kg	770	160	248	68
	7. St III ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΕΡΓΩΝ (67202)	Kg	770	150	235	70
	8. St III ΣΕ ΑΝΟΙΚΤΑ ΕΡΓΑ (67100β)	Kg	570	140	217	62
ΣΥΛΟΤΥΠΟΙ	9. ΣΥΝΗΘΗΣ ΣΥΛΟΤΥΠΟΣ ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΕΡΓΩΝ (56201)	m2	19.000	4.000	6.200	67
	10. ΚΑΜΠΥΛΟΣ ΣΥΛΟΤΥΠΟΣ ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΕΡΓΩΝ (56211)	m2	24.000	5.000	7.750	68
	11. ΣΥΝΗΘΗΣ ΣΥΛΟΤΥΠΟΣ ΤΟΙΧΩΜΑΤΩΝ ΣΕ ΑΝΟΙΚΤΑ ΕΡΓΑ (66101)	m2	23.000	5.000	7.750	66
	12. ΣΥΝΗΘΗΣ ΣΥΛΟΤΥΠΟΣ ΠΛΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΟΚΩΝ ΣΕ ΑΝΟΙΚΤΑ ΕΡΓΑ (66102)	m2	24.000	4.000	6.200	74
	13. ΣΥΛΟΤΥΠΟΣ ΜΙΚΡΟΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ (66105)	m2	32.000	6.000	9.300	71
ΠΡΟΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΜΠΕΤΟΝ	14. ΠΡΟΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΤΟΥΝΕΛ (ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ) - Πρόκειται για μαζικά βιομηχανική παραγωγή (65240 + 65241)	m3	160.000	50.000	77.500	52
	15. ΠΡΟΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ ΓΙΑ ΠΛΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΟΚΟΥΣ ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΕΡΓΩΝ	m3	145.000	45.000	70.000	52
ΕΚΣΚΑΦΕΣ	16. ΕΚΣΚΑΦΕΣ ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΟΡΥΓΜΑΤΩΝ - ΧΩΜΑ (44133)	m3	2.300	300	465	80
	- ΜΑΛΑΚΟΣ ΗΜΙΒΡΑΧΟΣ (44134)	m3	2.850	400	620	78
	- ΜΗ ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΣ ΒΡΑΧΟΣ (44135)	m3	11.600	1.000	1.550	87
	- ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΕΚΣΚΑΦΗΣ	m3	3.100	1.000	1.550	50
	17. ΕΚΣΚΑΦΕΣ ΣΕ ΦΡΕΑΤΙΑ ΕΞΑΕΡΙΣΜΟΥ - ΣΥΝΗΘΗ ΕΔΑΦΗ (44150)	m3	12.500	3.000	4.650	63
	- ΒΡΑΧΩΔΗ ΕΔΑΦΗ (44151)	m3	20.000	6.000	9.300	54
	18. ΕΚΣΚΑΦΕΣ ΣΗΡΑΓΓΩΝ ΜΕ Τ.Β.Μ. (η προμήθεια και εγκατάσταση ιερώνεται χωριστά)	m3	12.000	-	-	-
	19. ΕΚΣΚΑΦΕΣ ΣΗΡΑΓΓΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ Ν.Α.Τ.Μ.	m3	37.000	12.000	18.600	50
	20. ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΝΟΣ Τ.Β.Μ. (21001 + 21002 + 21003 + 21004)	τεμάχιο	9,5 δισ.	-	-	-
	21. ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ Τ.Β.Μ. ΣΤΟΥΣ ΣΤΑΘΜΟΥΣ (χωρίς να σκάβει)	μ.μ.	1,6 δισ.	-	-	-
ΔΙΑΦΟΡΑ	22. ΜΑΡΜΑΡΙΝΑ ΔΑΠΕΔΑ (70802)	m2	75.000	12.000	18.600	75
	23. ΜΑΡΜΑΡΙΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΟΙΧΩΝ (70802 + 70806)	m2	112.000	14.000	21.700	81
	24. ΠΛΑΚΙΔΙΑ ΤΟΙΧΟΥ ΚΟΙΝΑ	m2	17.000	7.000	10.850	36
	25. ΑΝΤΙΟΛΙΣΘΗΡΑ ΠΛΑΚΙΔΙΑ ΔΑΠΕΔΟΥ ΚΟΙΝΑ	m2	18.200	7.000	10.850	40
	26. ΠΛΑΚΕΣ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΟΥ 50x50	m2	6.500	2.800	3.900	40
	27. ΠΛΑΚΕΣ ΤΣΙΜΕΝΤΙΝΕΣ 30x30	m2	13.100	2.700	4.200	68
	28. ΑΣΦΑΛΤΙΚΟ ΔΑΠΕΔΟ ΠΑΧΟΥΣ 2 ΕΚΑΤ.	m2	15.500	3.000	4.650	70
	29. ΤΖΑΜΙΑ ΚΟΙΝΑ 4 ΧΙΛ.	m2	8.500	1.200	2.790	67
	30. ΨΕΥΔΟΡΟΦΕΣ ΟΡΥΚΤΩΝ ΙΝΩΝ	m2	13.800	5.000	7.750	44
	31. ΠΛΙΝΘΟΔΟΜΕΣ ΜΠΑΤΙΚΕΣ	m2	12.600	4.500	7.000	45
	32. ΒΙΝΥΛΙΚΗ ΒΑΦΗ	m2	5.400	2.100	3.250	40
	33. ΑΝΤΙΣΚΩΡΙΑΚΗ ΒΑΦΗ (ΜΙΝΙΑΡΙΣΜΑ)	m2	4.700	1.200	1.860	61
	34. ΓΕΩΦΑΣΜΑ	m2	2.200	400	620	72

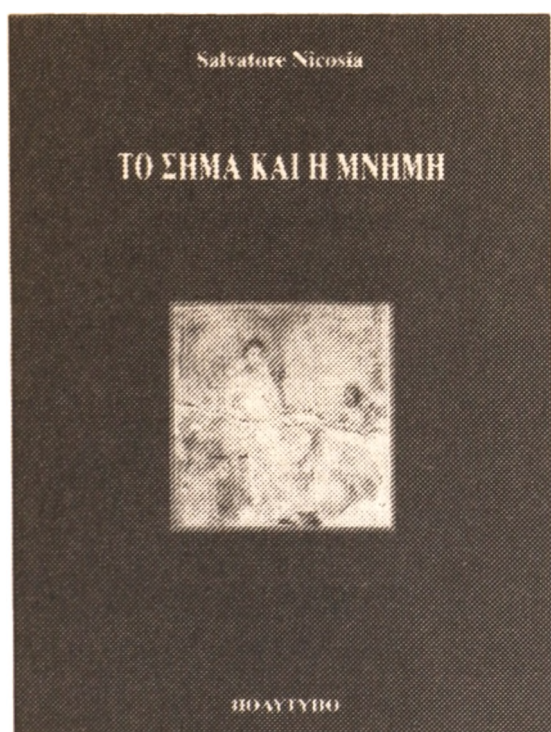
Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα
από την αρχαία Ελλάδα

Μετάφραση:
Ευριπίδης Γαραντούδης

Από τις χιλιάδες επιγραφές που διασώθηκαν παρουσιάζεται μία σημαντική επιλογή που περιέχει κείμενα από τον 7ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 4ο μ.Χ. Αρχαίο κείμενο, μετάφραση, σχόλια. Έκτενής εισαγωγή του έλληνιστή Σαλβατόρε Νκοζία. Τετράχρωμες απεικονίσεις από τις επιτύμβιες στήλες της Δημητριάδος.



Η επιτύμβια επιγραφή διαιωνίζει το όνομα και την ταυτότητα ενός ατόμου, μαρτυρεί τον τρόπο που έζησε και πέθανε, χαράζει την παρουσία του στη μνήμη του κοινωνικού συνόλου, προτείνοντάς τον σαν ήρωικό πολιτικό, ηθικό παράδειγμα και του ξαναδίνει τη μοναδική μορφή ύπαρξης που μπορεί να συνεχίζει ακόμα και μετά το θάνατο.

Έκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΦΑΚΕΛΟΣ ΜΕΤΡΟ

ντως να ασκήσουν την πολιτική που προεκλογικά επαγγέληθηκαν, οφείλουν να λάβουν υπόψη τους όσα εκθέσαμε και να πράξουν αναλόγως.

Δ. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΞΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η εξυγίανση και ο εξορθολογισμός της κατασκευής του απαραίτητου για την Αθήνα ΜΕΤΡΟ, μέρος του οποίου κατασκευάζεται σήμερα, είναι οι απαραίτητες προϋποθέσεις για να μπορέσει να υλοποιηθεί το έργο αυτό και να επιβιώσει η πόλη μας. Όμως, με την προτεινόμενη τροποποιητική σύμβαση το "πταίσμα" της «σύμβασης Μάνου» μετατρέπεται σε "πλημμέλημα" και πολλαπλασιάζονται οι μαστοί της αγγελάδας απ' όπου αντλείται το γάλα της αισχροκερδίας. Δεν πρέπει, επομένως, να απορούμε για τη γνωστή στάση που τηρούν απέναντί μας οι εταίροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γνωρίζουν ότι με τη σύμβαση αυτή, που φέρει φαρδιές-πλατιές τις υπογραφές τεσσάρων ελλήνων υπουργών -Λαλιώτης, Γείτονας, Ρωμαίος και Παπαδόπουλος-, τρυπούν οι τσέπες μας και δεν συγκρατούν τίποτε από το πακέτο Ντελόρ. Ο μόνος που δεν το γνωρίζει είναι ο αρμόδιος έλληνας ΥΠΕΘΟ, ο οποίος ασκείται στο να βελτιώνει επί χάρτου τους οικονομικούς δείκτες της εθνικής οικονομίας, βασιζόμενος στα ανύπαρκτα ECU που υποτίθεται ότι προορίζονται για το Μετρό της Αθήνας.

Η προτεινόμενη τροποποιητική σύμβαση αποτελεί συμπαιγνία και συνενοχή όλων των εμπλεκόμενων μερών. Διότι, ενώ όλοι γνωρίζουν τα προβλήματα που δημιουργήσε η αρχική σύμβαση Μάνου, κανείς δεν τα επιλύει· περιορίζονται μόνο στην τροποποίηση του άρθρου 7, που αναφέρεται στη διαιτησία σε περίπτωση διαφωνίας των δύο μερών. Έτσι, όλοι βολεύονται: Ο ανάδοχος του έργου (ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΜΕΤΡΟ) αισχροκερδεί, οι υπουργοί του ΥΠΕΧΩΔΕ κρατάνε την καρέκλα τους συμμορφούμενοι προς την πρωθυπουργική ρήση «ή προωθούμε τα Μεγάλα Έργα ή πέφτει η κυβέρνηση», ενώ ο κ. Μάνος διαφεύγει την κριτική για τη ληστρική και εις βάρος των συμφερόντων του δημοσίου

χρήματος σύμβαση που υπέγραψε.

Εάν η Βουλή των Ελλήνων, με πλειοψηφία των κενών εδρών της και χωρίς προγούμενη επεξεργασία των στοιχείων που αναφέραμε κυρώσει την προτεινόμενη σύμβαση, τότε θα συμβάλει και αυτή σε μεσοπρόθεσμη αλλαγή όχι μόνο του πολιτικού σκηνικού της χώρας μας αλλά και προς τα χειρότερα· «τι μαύροι, τι κατάμυροι», που λέει και η λαϊκή φράση! Δηλαδή δημοκρατία, τι μοναρχία, τι φασισμός. Εξάλλου, ο λαός έχει προ πολλού υπνωθεί από τη δράση της κοινοπραξίας αργών πολιτικών, πολλών ΜΜΕ και των βάρους της ανάπτυξης της χώρας μας οργανωμένων οικονομικών συμφερόντων.

Λύσεις υπάρχουν πολλές για να διευλυνθεί ή γρήγορη, σωστή και οικονομικά κατασκευή του Μετρό της Αθήνας. Θα ριχτούμε μόνο στις ανακοινώσεις:

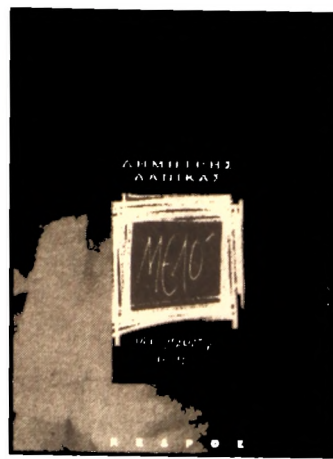
- Να αποσυρθεί το σύνολο της τροποποιητικής σύμβασης και να βασιστεί η εξέλιξη του έργου στην υπάρχουσα «σύμβαση Μάνου», παρ' όλα τα διαπιστωμένα, ακόμη τραγικά, σφάλματά της.

- Να οργανωθεί σοβαρά η διοίκηση του έργου, με τρόπο που να επιτρέπει να κατανεμηθούν ευθύνες σε περιπτώσεις σφαλμάτων από πράξεις ή παραλείψεις. Να κληθούν όλες οι εντολές του εργοδότη στον ανάδοχο σχετικά με πρόσθετες εργασίες που δεν έχουν ακόμη ξεκινήσει.

- Να ενεργοποιηθεί το άρθρο 20 της «Σύμβασης Μάνου» και να περιορισθεί το αντισταθμιστικό της εργολαβίας κατά την αφαίρεση των εργασιών εκείνες που, λόγω των αλλαγών, δεν εκτελεστούν με άλλες εργολαβίες και μάλιστα με το μισό κόστος.

- Να καταστεί σαφές ότι η κρίση στο έργο πιθανώς να προκύψει από την απουσία του αναδόχου, μπορεί να ξεπεραστεί μάλιστα προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος, δηλαδή με μικρότερη δαπάνη και λιγότερο χρόνο.

Με τέτοιου τύπου ενέργειες δεν απαιτείται να υποχρεωθεί ο εργολάβος στην άμεση, γρήγορη και με λογικό κέρδος εκτέλεση του έργου του Μετρό. Διαφορετικά, το έργο μπορεί να κατασκευασθεί και με τους αναδόχους. Υπάρχουν διαθέσιμοι και μηχανικοί και εργολάβοι.

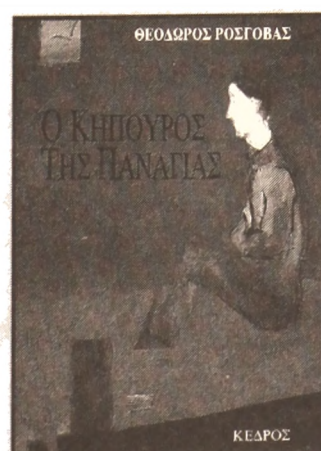
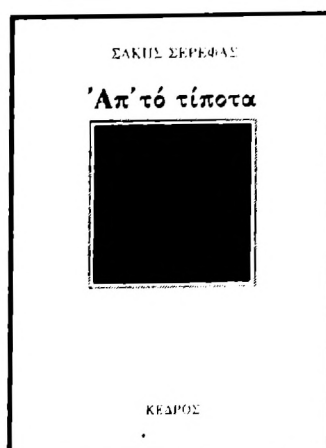
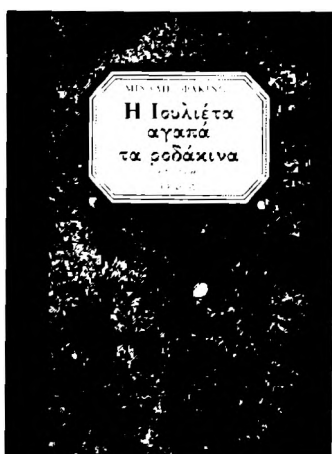
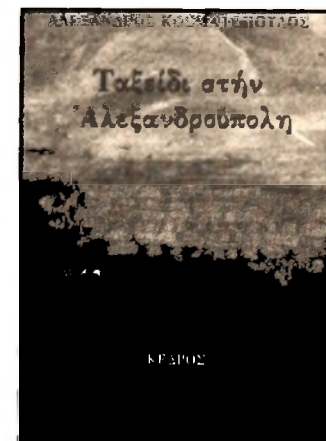
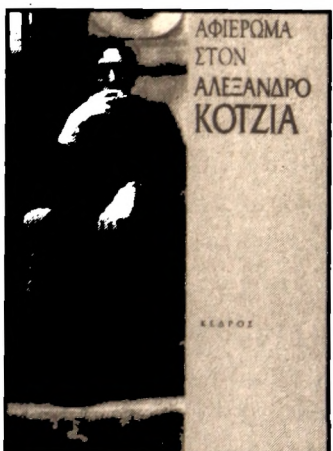


- ΚΩΣΤΑΣ ΑΡΚΟΥΔΕΑΣ
Τα κατά Αιγαίον πάθη
- ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΝΙΚΑΣ
Μελό
- ΠΑΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
Το ηχομυθιστόρημα του Καπετάν Άγρα
- ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΔΑΓΛΗΣ
Το Αραράτ αστράφτει
- ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ
Τα ευγενή μέταλλα
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΣΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ
Ταξίδι στην Αλεξανδρούπολη
- ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ
Το ρεπερτόριο της Ανοιξης
- ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ
Η κεφαλή
- ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΡΟΣΓΟΒΑΣ
Ο κηπουρός της Παναγίας
- ΣΑΚΗΣ ΣΕΡΕΦΑΣ
Απ' το τίποτα
- ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ
Περιδιαβάζοντας
- ΜΙΧΑΛΗΣ ΦΑΚΙΝΟΣ
Η Ιουλιέτα αγαπά τα ροδάκινα
- Αφιέρωμα στον Αλέξανδρο Κοτζιά
- Ο κήπος του Αλφαβήτου



ΚΕΔΡΟΣ

το ελληνικό βιβλίο



Θ. Μικρούτσικος, ο προσωπικός υπουργός του κ. Χρ. Λαμπράκη

του Ρεπόρτερ

Την ώρα που το πρωθυπουργικό περιβάλλον προετοίμαζε τη «γιορτή των εορτών», την ονομαστική εορτή δηλαδή του σκιώδους πρωθυπουργού μας, καλώντας πλήθος αστέρων της μουσικής ου μην αλλά και της «καλλιτεχνικής» μας ζωής, και τον υπουργό του Πολιτισμού μας κ. **Θάνο Μικρούτσικο** για να παίξει στο πιάνο τραγουδάκια του επίσης πολιτιστικού παράγοντα αδερφού του, ένας άλλος μουσικός καλούσε τους δημοσιογράφους σε μια πολύ ενδιαφέρουσα συνέντευξη Τύπου. Ήταν ο **Μίκης Θεοδωράκης**, μακριά πλέον από τη δρώσα πολιτική αλλά και πικραμένος εξαιτίας της απομάκρυνσής του από τα μουσικά σύνολα της ΕΡΤ, με την αίσθηση, όμως, ότι όταν ένας πολίτης δεν νιώθει πως ήρθε η ώρα του παροπλισμού του κανείς δεν μπορεί να τον παροπλίσει. Σ' αυτή τη συνέντευξη, λοιπόν, ο Μίκης Θεοδωράκης, ιδιαίτερα οργισμένος με τον υπουργό Πολιτισμού αλλά και με τον ιδιότυπο πρωταγωνιστή της δημόσιας ζωής μας, τον κ. **Χρήστο Λαμπράκη**, ξεκίνησε με αρκετούς χαρακτηρισμούς. Δεν είχε, όμως, μόνο χαρακτηρισμούς εκείνη την ημέρα ο μουσικοσυνθέτης. Κυρίως είχε να κάνει μια σοβαρότατη καταγγελία.

Είναι γνωστή η έμμονη ιδέα του κ. Λαμπράκη με τη μουσική. Ουδείς ψόγος, ως εδώ. Ωστόσο, με την ανάμειξή του στα του Μεγάλου Μουσικής και τον τρόπο με τον οποίο συνδέθηκε αυτή η ανάμειξη, ο κ. Λαμπράκης αποκαλύφθηκε ιδιότυπα παρεμβατικός στο σύνολο της πολιτικοοικονομικής ζωής του τόπου. Μια από τις άλλες του ιδιότητες, αυτή του μεγαλοεκδότη και ιδιοκτήτη του μεγαλύτερου συγκροτήματος Τύπου, συνυφάνθηκε και διεπλάκη ιδιαίτερα στενά με εκείνη του φι-

λόμουσου, με συνέπεια (όπως συχνά πυκνά έχει καταδείξει, με δημοσιεύματά του, και το ΑΝΤΙ) την εύκολη πρόσβασή του στα κέντρα λήψης των αποφάσεων και, με όλες τις κυβερνήσεις, τη δυνατότητα προσανατολισμού των αποφάσεων αυτών επ' ωφελεία των συμφερόντων του. Στο πλαίσιο αυτής της δραστηριότητας, και ο Μίκης Θεοδωράκης μίλησε για «συμβόλαιο-σύμβασιν εις συμβολαιογράφον μεταξύ του κ. Χρήστου Λαμπράκη και του πρώην συνεργάτου και υπαλλήλου του και νυν υπουργού του κ. Θάνου Μικρούτσικου (ως να επρόκειτο διά διαμέρισμα πολυκατοικίας ή αγροτεμάχιον) διά του οποίου εκχωρείται ο εθνικός μουσικός χώρος και η μουσική παιδεία του ελληνικού λαού από τον δεύτερον εις τον πρώτον, ως να επρόκειτο περί περιουσίας του πατρός του».

ΠΟΜΠΩΔΗΣ ΕΠΙΒΟΛΗ

Σκόπιμη, φανταζόμαστε, η πομπώδης καθαρευουσιάνικη αποστροφή. Διότι, πίσω της, υποκρύπτεται μια επιθυμία εξίσου πομπώδους επιβολής στα μουσικά πράγματα του τόπου. Η οποία γίνεται δυνατή –συνεχίζει την καταγγελία του ο Μίκης– με την εισαγωγή από τον κ. Μικρούτσικο προς ψήφιση στη Βουλή τροπολογίας («για την υλοποίηση της νέας πολιτικής του υπουργείου Πολιτισμού στους τομείς της διάσωσης της ελληνικής μουσικής κληρονομιάς και της καλλιέργειας της μουσικής», γράφει η σχετική εισηγητική έκθεση στον πρόλογό της), σύμφωνα με την οποία «ιδρύεται νέο νομικό πρόσωπο με την επωνυμία “Κρατική Ορχήστρα Ελληνικής Μουσικής”», που επιδιώκει «τη διατήρηση μουσικών συνόλων, τη διοργάνωση παραστάσεων, τη μελέτη της ελληνικής μουσικής, τη διοργάνωση εκπαιδευτικών δρα-

στηριοτήτων» κ.λπ. Επίσης, ιδρύεται νομικό πρόσωπο με την επωνυμία «Ορχήστρα των Χρωμάτων», με σκοπό τη συνέση της μουσικής δραστηριότητας του αίχαστου **Μάνου Χατζιδάκι**, ο οποίος στην είχε συστήσει, με άλλο φυσικά νομικό πλαίσιο. Μάλιστα, όπως υπονοεί ο μουσικοσυνθέτης στην καταγγελία του, και δυο αυτά μουσικά σχήματα, με τον έναν τον άλλο τρόπο, θα περιέλθουν στη δικαιοδοσία του κ. Λαμπράκη («Ο κ. Λαμπράκης τίθεται επικεφαλής τεσσάρων συμφωνικών συγκροτημάτων που θα συντηρούνται από το ελληνικό Δημόσιο», αναφέρει χαρακτηριστικά ο Μίκης Θεοδωράκης στις χειρογραφές δηλώσεις που μοίρασε, στην αλήθεια συνέντευξής του, στους δημοσιογράφους – και δεν διαψεύσθηκε). Περιττό, σικά, να αναφέρουμε ότι και τα δυο νεκτα νομικά πρόσωπα, κατά μείζονα γο, θα χρηματοδοτούνται από το υπουργείο Πολιτισμού.

Βεβαίως, ο Μίκης Θεοδωράκης δεν μπορούσε να μη συνδέσει την κανονική αυτή νομοθετική πρωτοβουλία του υπουργού Πολιτισμού με τη δική του περίπτωση. Σημειώνει χαρακτηριστικά: «Η ύπαρξη των Μουσικών Συνόλων της ΕΡΤ αποτελεί εμπόδιο σ' αυτές τις ιμπεριαλιστικές μουσικές ορέξεις. Εξ ου και η μεθοδολογία της δι' ασφυξίας εξουθένωσής τους, κατήγγειλα τον περασμένο Ιούνιο. Σ' αυτό το σκοταδιστικό σχέδιο υπήρξε συνέργεια κυβερνητικών και άλλων παραγόντων κατα, γέλλω και λυπούμαι», τονίζει.

ΘΑΝΟΣ ΚΕΡΝΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΙΝΕΙ

Στην ίδια εισηγητική έκθεση, όμως, υπάρχει και άλλο ένα «απίστου κάλλους» σημείωμα. Σημειώνεται χαρακτηριστικά: «Κυρώνεται και αποκτά ισχύ νόμου η

29.7.1994 σύμβαση μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του σωματείου με την επωνυμία «Σύλλογος οι Φίλοι της Μουσικής», που, μεταξύ άλλων, αναφέρει ότι, ενώπιον συμβολαιογράφου, ο κ. Λαμπράκης κάλεσε τον κ. Μικρούτσικο στο Μέγαρο της Μουσικής (στην έδρα του!) και υπέγραψαν συμβόλαιο για την ίδρυση και το νομικό πλαίσιο ενός καινούργιου νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Μουσικός και Εκπαιδευτικός Οργανισμός Ελλάδος». Ο Οργανισμός αυτός προβλέπεται να έχει εξαμελές δ.σ., τα τρία μέλη του οποίου υποχρεωτικά θα διορίζει ο «Σύλλογος οι Φίλοι της Μουσικής» και, επίσης υποχρεωτικά, ο πρόεδρος ή ο αντιπρόεδρος του Οργανισμού θα πρέπει να είναι κάποιος από τα παραπάνω τρία μέλη. Επίσης, ο Οργανισμός δεν έχει καμία υποχρέωση να δίνει λόγο σε κανέναν για τη διαχείριση των όποιων πόρων του, εκτός από τους πόρους που θα προέρχονται από κρατικές επιχορηγήσεις. Ωστόσο, σε αμέσως επόμενο άρθρο, φαίνεται ότι οι βασικοί πόροι λειτουργίας του θα προέρχονται από «επιχορηγήσεις του Ελληνικού Δημοσίου, με σχετική πρόβλεψη στον ετήσιο προϋπολογισμό του υπουργείου Πολιτισμού, με τις οποίες θα εξασφαλίζεται διαρκώς ο ανά τριετία τουλάχιστον προγραμματισμός της Ορχήστρας». Πού ξανακούστηκε αυτό; Η θυγατρική της θυγατρικής, που... κατά σύμπτωση όλες έχουν πρόεδρο τον κ. Λαμπράκη και, φυσικά, είναι εξαρτημένες από τα συμφέροντά του και τις βλέψεις του, προσδιορίζεται με νόμο να χρηματοδοτείται από τον ετήσιο προϋπο-

λογισμό, πριν καν παρουσιάσει το ελάχιστο έργο. Την ίδια στιγμή, άπειρες άλλες εστίες πολιτισμού και καλλιτεχνικής δημιουργίας αφήνονται στην τύχη τους, με τους ανθρώπους τους, που βέβαια δεν διαθέτουν τα πολιτικά μέσα, την πολιτική ισχύ και τους κατάλληλους υφισταμένους στα κέντρα της εξουσίας να αγωνίζονται να αντιμετωπίσουν ακόμη και προβλήματα επιβίωσης. Μα την αλήθεια, «υψηλό» όραμα για τον πολιτισμό! Είναι, λοιπόν, ή δεν είναι κατανοητό το γιατί βγαίνει από τα ρούχα του ο Μίκης Θεοδωράκης;

Ωστόσο, ο διαμαρτυρόμενος μουσικοσυνθέτης πέρα από την ευεξήγητη αγανάκτησή του, επέσεισε και πάλι το γράμμα του νόμου. Διότι, εκτός από τη σκανδαλώδη εύνοια του υπουργού προς τον προϊστάμενό του, διαπιστώνει και παρανομία στη μεθόδευση: Το Σύνταγμα (άρθρο 75, παρ. 1) βάζει φραγμούς. Αναφέρεται εκεί:

«Παν νομοσχέδιον και πάσα πρότασις νόμου, συνεπαγόμενα επιβάρυνσιν του προϋπολογισμού, εφ' όσον μεν υποβάλλεται υπό υπουργών δεν εισάγεται προς συζήτησιν, εάν δε συνοδεύεται υπό εκθέσεως του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους καθορίζουσας την δαπάνην (...) διαβιβάζεται προ πάσης συζητήσεως εις το Γενικόν Λογιστήριον του Κράτους». Ε, τόσο στην τροπολογία που ετοίμασαν Μικρούτσικος - Λαμπράκης (την οποία υπογράφει με κλειστά μάτια και ο υπουργός Οικονομικών Αλ. Παπαδόπουλος), όσο και στην απαιτούμενη έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (την οποία υπογράφει ο κ. Δημ. Δρίτσας, ο ίδιος που υπογράφει και την έκθε-

ση για την τροποποίηση της σύμβασης του Μετρό Αθηνών - βλ. σχετικό ρεπορτάζ σε άλλες σελίδες), η διατύπωση είναι χαρακτηριστική: η ετήσια κρατική δαπάνη για τον «Μουσικό και Εκπαιδευτικό Οργανισμό Ελλάδος» προβλέπεται να είναι «ακαθόριστη».

Και ο Μίκης Θεοδωράκης, σχολιάζει: -Ακαθόριστη; Μήπως εννοούν απεριόριστη;

ΠΡΑΞΗ ΥΠΟΤΑΓΗΣ

Τη συνέντευξή του προς τους δημοσιογράφους, ο Μίκης Θεοδωράκης δεν μπορούσε να μην κλείσει χωρίς μια συνολική εκτίμηση και κριτική απέναντι στις μεθοδεύσεις που περιγράψαμε. Σημείωσε, λοιπόν, με μεγάλη δόση πικρίας:

«Η πράξη που περιγράψαμε είναι πράξη ατολμίας και υποταγής της ελληνικής κυβέρνησης μπροστά στην ωμή δύναμη ενός μεγιστάνα του πλούτου -που είναι ολοφάνερο ότι λειτουργεί καταπιεστικά και εκβιαστικά σε βάρος τελικά της ομαλής λειτουργίας της κοινωνικής και πολιτικής μας ζωής και σε βάρος της ομαλής λειτουργίας του πολιτεύματος, που ορίζει ποια, πού και πώς πρέπει να βρίσκονται και να λειτουργούν τα εθνικά κέντρα αποφάσεων».



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΙΔΡΥΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Massimo Peri
ΔΟΚΙΜΙΑ
ΑΦΗΓΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ
Επιμέλεια: Σ. Ν. ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ



ΣΤΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΤΟΥ MASSIMO PERI ΥΠΑΡΧΕΙ ΈΝΑΣ γόνιμος συνδυασμός θεωρητικού προβληματισμού και συγκεκριμένων εφαρμογών. Η χρησιμότητα των δοκιμίων αυτών είναι μεγάλη, γιατί στις σελίδες τους περιέχονται συζητήσεις των θεωριών της Cohn, του Genette, του Baxtin, και αναλύσεις χειμένων του Βιζυηνού, του Παπαδιαμάντη, του Θεοτόκη, του Καρκαβίτσα, κ.ά.

Τ.Θ. 1527, 71 110 ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΗΛ.081-210035, FAX 210090

Γνωρίστε τον Ελληνικό Πολιτισμό
με τις Εκδόσεις Ποιότητας



ΠΑΠΑΔΗΜΑ

που τιμούν τα ελληνικά γράμματα
και συμβάλλουν στην ανάπτυξη
των κλασικών σπουδών και της παιδείας
στην πατρίδα μας

Κάθε βιβλίο μας είναι το πολυτιμότερο
και φθηνότερο δώρο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΗΜΑ. Ιπποκράτους 8, Αθήνα, τηλ. 36.27.318

«Αδύνατος κρίκος» ο Πάγκαλος;

του Τάσου Παππά

Ακόμη και ο Ριζοσπάστης με σχολιά του χλεύασε την ομόφωνη απόφαση της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ. (Βεβαίως, στο σπίτι του κρεμασμένου δεν μιλάνε για σχοινί, αφού είναι γνωστό ότι στις συνεδριάσεις της Κ.Ε. του ΚΚΕ εσχάτως τα μέλη του οργάνου ψηφίζουν σαν «τσιμέντο»!)

Όμως, η ομοφωνία που προέκυψε στην Κ.Ε. δεν πρέπει να ξεγελάσει κανέναν: Ήταν τεχνική — άρα θα είναι προσωρινή.

ΟΙ ΑΝΑΛΥΤΕΣ της επόμενης μέρας συμφωνούν ότι «πρόκειται για ενότητα σκοπιμοτήτων», και το πόσο προφανής είναι η προεκτεθείσα αναφορά επιβεβαιώνεται από τις κινήσεις (δηλώσεις ή πράξεις) εκπροσώπων των ομάδων: Ο Θ. Πάγκαλος είπε ότι οι «4» θα συνεχίσουν να συζητούν, ενώ ο Α. Τσοχατζόπουλος προειδοποίησε ότι επαφές έξω από τα όργανα που θα δρομολογούν αποφάσεις δεν είναι συμβατές με την κομματική τάξη. Ο ισχυρισμός ενίων στελεχών του ΠΑΣΟΚ «δεν γνωρίζω να υπάρχουν ομάδες στο κόμμα», είναι απύθμενα υποκριτικός, γιατί τα ίδια στελέχη που δημοσίως κατακεραυνώνουν τις ομάδες εργάζονται πυρετωδώς στο παρασκήνιο στήνοντας μηχανισμούς μικρής ή

μεγάλης εμβέλειας.

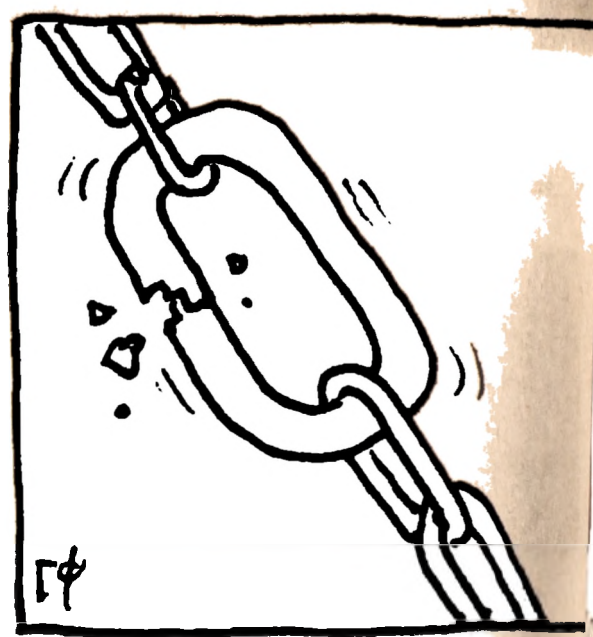
Το επόμενο διάστημα και μέχρι να εκδηλωθεί η νέα αιφνιδιαστική κίνηση Παπανδρέου, η εσωκομματική διελκυστίνδα θα κινηθεί σε τρία επίπεδα.

ΟΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΕΣ

• Όλες οι πλευρές θα επιχειρήσουν να μπουν σε μια λογική επεξεργασίας θεσμών και κατάθεσης προτάσεων, ώστε να πείσουν τον κομματικό πληθυσμό πως η βάση της συμφωνίας τους είναι ιδεολογικοπολιτική και όχι «παρεϊστική». Προβάδισμα στο πεδίο αυτό έχουν αναντίρρητα οι λεγόμενοι εκσυγχρονιστές κι αυτό φάνηκε και στη συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής, όπου από αυτή την κατηγορία στελεχών εκφωνήθηκαν οι πιο ενδιαφέρουσες ομιλίες (Πάγκαλος, Καστανίδης, Πασχαλίδης, Αυγερινός, Σημίτης). Στην ίδια κατεύθυνση όμως θα πορευθούν και οι ανήκοντες στην ηγετική ομάδα. Δείγματα τέτοιας αντίληψης εμφανίστηκαν στις παρεμβάσεις των Γ. Μαγκριώτη, Α. Κοτσακά και Χ. Τσιόκα.

ΤΟ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ

• Επειδή τα όργανα του κόμματος δεν συνεδριάζουν συχνά, το βέβαιο είναι ότι ο διάλογος θα γίνει μέσω της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου και των εφημερίδων. Όποιοι λοιπόν έχουν προνομιακές σχέσεις με τα ΜΜΕ (κατά το κοινώς λεγόμενο «πουλάνε»), θα αποκτήσουν πλεονέκτημα. Τέτοιου τύπου όμως συζητήσεις, τοις πράγμασι, δεν μπορεί να είναι σφαιρικές, συστηματικές και συνεχείς. Η προσφιλέστερη και η λυσιτελέστερη μέθοδος είναι ο «ανταρτοπόλεμος» (χτυπάω και φεύγω). Θα παιχτεί δηλαδή το παιχνίδι, προωτευόντως στον τομέα των εντυπώσεων: όποιος εκφέρει τον πιο ελκυστικό και τον πιο μαζικό πολιτικό λόγο θα κατισχύσει. Υπό την προϋπόθεση ότι τα μέσα θα έχουν μια στοχευωδώς πλουραλιστική συμπεριφορά.



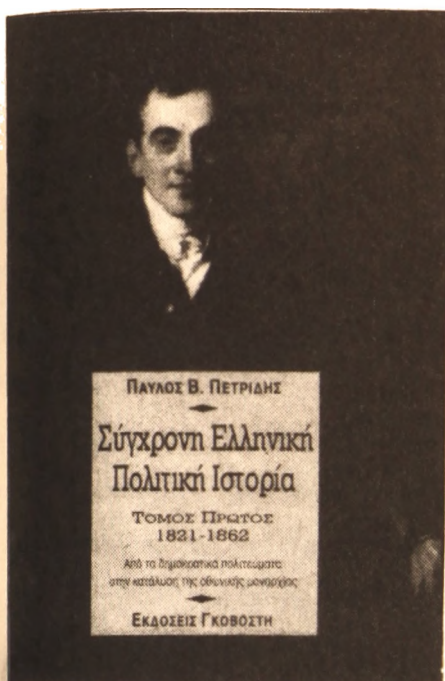
Ο ΠΑΓΚΑΛΟΣ

• Θα ενταθούν οι πιέσεις προς τους «ελευθερους σκοπευτές» και τους δυσαρεστημένους.

Όλες οι ομάδες, άλλωστε, έχουν τους «αδύνατους κρίκους τους» — για να θυθούμε τη λενινιστική ορολογία. Σύμφωνα με τις αναλύσεις της ομάδας Τσοχατζόπουλου, ο «αδύνατος κρίκος» στους «4» ναί ο Θ. Πάγκαλος! Αναμένονται κατά νέπεια, επιθέσεις φιλίας ώστε να ρηγιτωθεί η συνοχή των τεσσάρων. Απομένει να δούμε αν όντως ο πρώην αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών είναι ευάλωτος. Πάντως, από τα ως τώρα δεδομένα δεν καιολογείται η αισιοδοξία των οπαδών γραμματέα της Κεντρικής Επιτροπής.

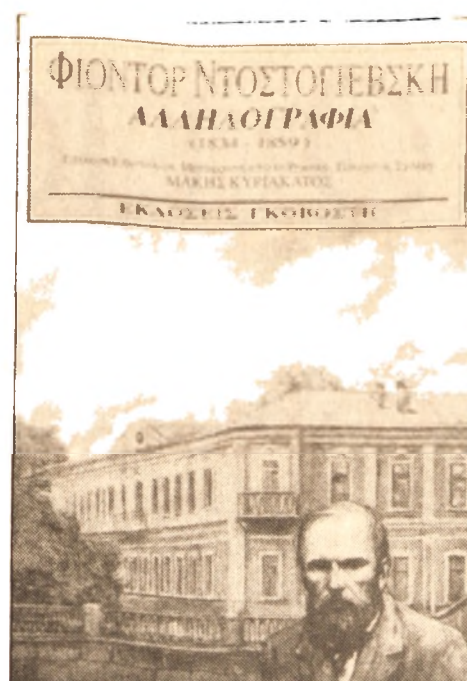
Η ομάδα του Α. Τσοχατζόπουλου, την άλλη πλευρά, έχει τα δικά της προφύματα. Διαφωνίες ανεφύησαν μετά την νηση των «4». Άλλοι εισηγούνται σκλήση και άλλοι αντιπαράθεση στο ιλογικό επίπεδο.

Τέλος, στην κατηγορία των ελεύθερων σκοπευτών, τους οποίους όλοι προοθούν να φλερτάρουν, ανήκουν οι: Κ. Σιδάλιδης, Σ. Τζουμάκας, Γ. Καψής, Π. κόνόμου.



ΠΑΥΛΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
Α' ΤΟΜΟΣ (1821-1862)
Από τα δημοκρατικά
πολιτεύματα ως την κατάλυση
της Οθωμικής Μοναρχίας

Η έκδοση συνοδεύεται από
σπάνια ντοκουμέντα



ΦΙΟΝΤΟΡ
ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΒΣΚΗ
ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ
(1834-1859)

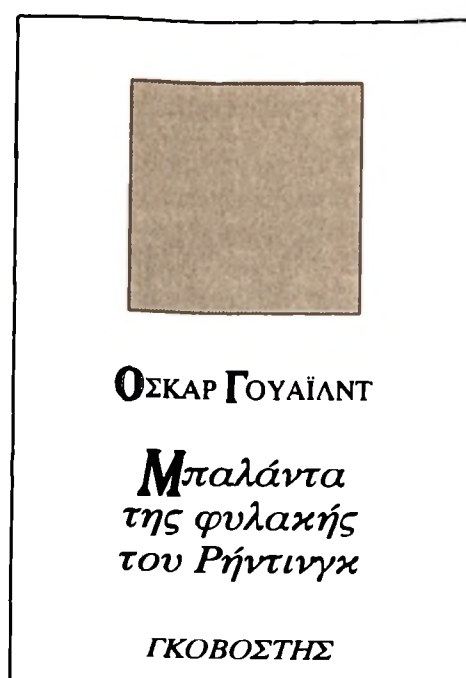
Επιλογή, Μετάφραση,
Πρόλογος:
Μάκης Κυριακάτος

Επιστολές του μεγάλου
συγγραφέα που συνθέτουν
ένα ανεπανάληπτο
ημερολόγιό του.



ΕΜΙΛ ΖΟΛΑ
ΚΑΤΗΓΟΡΩ
1894-1994

Εκατό χρόνια μετά την
οθENAρή διαμαρτυρία του
μεγάλου συγγραφέα,
ο ρατσισμός
ζει και βασιλεύει.



ΟΣΚΑΡ ΓΟΥΑΪΛΝΤ
ΜΠΑΛΑΝΤΑ ΤΗΣ
ΦΥΛΑΚΗΣ ΤΟΥ
ΡΗΝΤΙΝΓΚ

Έκδοση διγλωσση

Μετάφραση:
Σταθης Σπηλιωτόπουλος

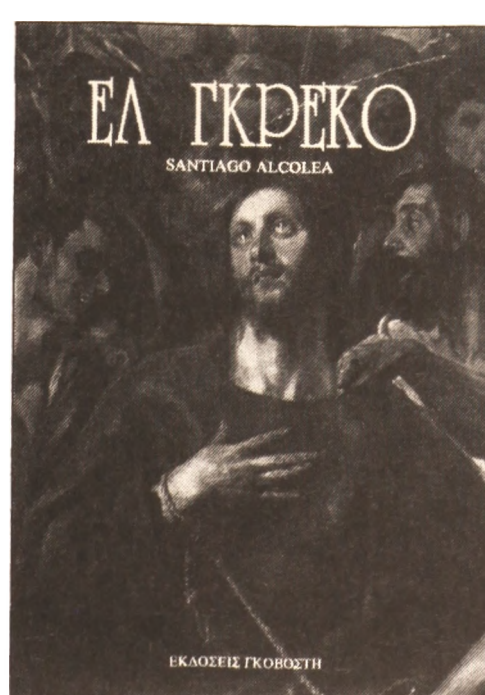
Εικονογράφηση:
Γιάννης Καρύδης



ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
ΣΟΝΕΤΑ

Φιλολογική Επιμέλεια:
Κάρολος Μητσάκης

Εκατόν ενενήντα τρία
σονέτα του Μεγάλου μας
Ποιητή



SANTIAGO ALCOLEA
EL GRECO

Ποιος ήταν και
πού άκμασε
η επιβλητική τέχνη
του μεγάλου Έλληνα
ζωγράφου;
Τα έργα του σε
94 θαυμάσιες
έγχρωμες εικόνες από
τον Σαντιάγκο Αλκολέα.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ «ΣΤΟΥ ΓΚΟΒΟΣΤΗ»

Ζωοδόχου Πηγής 21, 106 81 Αθήνα • Τηλ. 3815433 • Fax 3816661

Ασκληπίου 3, 106 79 Αθήνα • Τηλ. 3624610 • Fax 3630224

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

δεν γυρίζει πίσω

«Χριστός ανέστη
ἡ Δεύτε τελευταῖον ασπασμόν;»
Οι «τέσσερις αντάρτες» στο ΠΑΣΟΚ,
μπορεί να υπαινιχθηκαν πολλά και διάφο-
ρα μπροστά στις κάμερες και στα μικρό-
φωνα και τα μαγνητόφωνα των δημοσιο-
γράφων, όταν όμως έφτασε η κρίσιμη ώρα
της συνεδρίασης της Κεντρικής Επιτροπής
του κόμματός τους αποδείχθηκαν για μια
ακόμη φορά «κότες». Τα μάζησαν μπρο-
στά στο μεγάλο και η εποχή του... μεταπα-
πανδρεϊσμού παραπέμφθηκε, ξανά, στις
καλένδες.

Γράφτηκαν πολλά για την πολιτική διά-
σταση του «αδειάσματος» των «τεσσά-
ρων» με τα άσφαιρα πυρά. Γράφτηκαν
εξίσου πολλά για τη δέσμευση (;) Παπαν-
δρέου να μην επιχειρήσει τη μεταπήδησή
του στην προεδρία. Το πιο καίριο γραφτό,
ωστόσο, ήταν εκείνο του Άγγελου Ελεφά-
ντη στην *Εποχή* της περασμένης Κυριακής.
Αναπαράγουμε το σημείο όπου λέει τα
πράγματα με τ' όνομά τους:

«...Οι πάντες γνωρίζουν (...) ότι ο πρωθυ-
πουργός της χώρας δεν μπορεί να κυβερ-
νήσει αλλά κανείς δεν μιλά γι' αυτό. Αλλά
αν κανείς δεν μιλά γι' αυτό, το διά γυμνού
οφθαλμού ορατό, ότι δηλαδή ο κατά νόμον
και κατά τη λαϊκή εντολή υπεύθυνος πρω-
θυπουργός βρίσκεται επέκεινα της πολιτι-
κής, για ποια πολιτική να μιλάμε; Εκεί, στη
μεγάλη συναγωγή και στις μικρότερες, πε-
ριμένουν πότε θα σημάνουν οι καμπάνες.
Για το Χριστός Ανέστη ή για το Δεύτε τε-
λευταῖον ασπασμόν; Και τι μας νοιάζει
εμάς που πιστεύουμε ότι η πολιτική είναι
για τους ζωντανούς, για ζωντανά αλλά και
τόσο οδυνηρά πράγματα, όπως όλα τα ζω-
ντανά;»...

Περιμένουν τα ψιχουλάκια...

Ξέρετε ότι η εορτή του Αγίου Ανδρέα εί-
ναι η εορτή των εορτών; Έτσι τουλάχιστον
διατείνεται η κα Δήμητρα, που σε σχετικό
γλέντι κάλεσε πολλούς εκπροσώπους της
καλλιτεχνικής ζωής. Ήταν εκεί, μεταξύ
άλλων, η Άλκηστις Πρωτοψάλτη, η Λίνα

Νικολακοπούλου, ο Σταμάτης Κραουνά-
κης, ο Λευτέρης Παπαδόπουλος, ο Ανδρέ-
ας Βουτσινάς, ο Σταύρος Ξαρχάκος (!), ο
Γιάννης Μετξικώφ... Ήταν και άλλοι πολ-
λοί, και έκαναν ό,τι περνάει από το χέρι
τους για να ευχαριστήσουν τον αρχηγό και
το περιβάλλον τους.

Οι καλλιτέχνες του πρωθυπουργικού γιορ-
ταστικού δείπνου, αν μη τι άλλο, θυμίζουν
τους καλλιτέχνες της Αναγέννησης, που ο
Αγάθων προσδιορίζει το ρόλο τους ως
εξής:

«Σαν σκυλάκια, τριγυρίζουν στα τέσσερα
το κατάφορτο τραπέζι του προστάτη τους,
περιμένοντας να πέσει κανένα ψιχουλάκι
και γι' αυτούς!».

Κρίμα που και σήμερα, που οι φεουδάρ-
χες είναι μακρινό παρελθόν, υπάρχουν
καλλιτέχνες με συμπεριφορά ικέτη κυνός.
Και μάλιστα απέναντι σε πολιτικό ηγέτη
και στη συμβία του, που (αν μη τι άλλο)
επιδίδονται, χρόνια τώρα, σε «γελοιούς
έρωτες» – για να θυμηθούμε και τον Κού-
ντερα που στο περιβάλλον της Εκάλης
φαίνεται γνωρίζουν καλά...

Δεκέμβρης

Δεκέμβρης. Θυμόμαστε το Δεκέμβρη του
'44. Και αντιγράφουμε την ψυχραιμη το-
ποθέτηση πολίτη που επισκοπεί τον καιρό
εκείνο, όχι χωρίς νοσταλγία:

– Ήταν η εποχή που οι άνθρωποι είχαν
οράματα. Γι' αυτό και σκότωναν ο ένας
τον άλλο.

«Πήδαγα τον Μάρκο»!

Υπήρχαν λοιπόν οράματα. Η ατυχία ήταν
ότι οι ηγεσίες τα κατηλεύτηκαν και τα ενέ-
ταξαν σε ένα πλαίσιο που το όριζε η κο-
ντόφθαλμη πολιτική της ηγεσίας της Αρι-
στεράς, που ήθελε προσδιορισμένα τα
όρια του επαναστατικού οράματος. Την
ήττα του Δημοκρατικού Στρατού, έτσι,
ακολούθησαν διωγμοί και εξορίες των ητ-
τημένων. Αλλά και οι επιλογές του κομ-
μουνιστικού κινήματος, στις χώρες του κά-
ποτε υπαρκτού σοσιαλισμού και στα δορυ-

φορικά τους κόμματα στον υπόλοιπο κό-
σμο, οδήγησαν στο σάρωμα του παλιού
(εντέλει) κόσμου και στην επιβολή της ση-
μερινής «νέας τάξης πραγμάτων». Με τη
Αριστερά καθημαγμένη και ενίοτε σαρκω-
στικά αυτοκριτική.

Στο περιθώριο τσιμπουσίον, μιλάει πα-
λαιός αγωνιστής, εξοριστος τα μετεμφυ-
λιακά χρόνια στην Ουγγαρία. Κάποιος νε-
ότερος τον διακόπτει:

– Και τι έκανες όταν ήσουν στη Βουδαπέ-
στη;

– Πήδαγα τον Μάρκο...

– Τι;

– Πήδαγα τον Μάρκο!

Κόμπιασμα μια στιγμή... Και, τη συνέχεια,
να την πάρει το ποτάμι:

– Ξέρετε, όταν στην ηγεσία του κόμματος
ήταν ο Σιάντος, γραμμοφωνήθηκε ο παρα-
κάτω αγωνιστικός ύμνος:

«Εἰς τα ψηλά μας τα βουνά,
γεια σου και χαρά σου Σιάντο μου.
Βροντάνε τα κανόνια,
μπουμ - μπουμ - μπουμ,
καλέ μπουμ - μπουμ - μπουμ...».

Όταν αργότερα ο Μάρκος βρέθηκε να κα-
τέχει τη θέση του Σιάντου, το ίδιο τραγου-
δάκι ξαναγραμμοφωνήθηκε, με μόνο μια
μικρή αλλαγή. Έλεγε:

«Εἰς τα ψηλά μας τα βουνά,
γεια σου και χαρά σου Μάρκο μου, κ.λπ.
Αργότερα, όταν ήμουν στη Βουδαπέστη,
Ζαχαριάδης ήταν ο μεγάλος ηγέτης. Όμα-
ατυχώς, δεν είχε γραμμοφωνηθεί η νέα
βερσιόν του ύμνου. Έτσι, εγώ είχα κομμω-
τικό καθήκον να κάθομαι πάνω από το
γραμμόφωνο, όπου στριφογύριζε η πλάκ-
με την προηγούμενη βερσιόν και, όταν
πλησίαζε η βελόνα στο επίμαχο σημείο
(«Εἰς τα ψηλά μας τα βουνά, γεια σου και
χαρά σου...») έπρεπε να τη σηκώσω και
επιτήδεια να πέσει ακριβώς στη συνέχεια
του τραγουδιού («...βροντάνε τα κανόνια
κ.λπ.»).

Αυτή, λοιπόν, ήταν η δουλειά μου. Πήδα-
γον Μάρκο...

ο Αγύριστος

«Οι αντιλαϊκές επιλογές της κυβέρνησης αποκλείουν κάθε συνεργασία με το ΚΚΕ»

Οι αντεργατικές-αντιλαϊκές επιλογές της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ αποκλείουν κάθε συνεργασία με το ΚΚΕ. Αυτό δηλώνει σε συνέντευξη που παραχώρησε στο ΑΝΤΙ ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του Κομμουνιστικού Κόμματος και πρώην γενικός γραμματέας της ΓΣΕΕ Μήτσος Κωστόπουλος. Κατηγορεί ακόμη, εμμέσως, τον πρόεδρο της κορυφαίας συνδικαλιστικής οργάνωσης Χρήστο Πρωτόπαππα και άλλα συνδικαλιστικά στελέχη φίλα προσκείμενα προς το ΠΑΣΟΚ για «αγοραίο, χυδαίο κυβερνητικό συνδικαλισμό» και ισχυρίζεται πως «υποκλίνονται στις κατευθύνσεις των πολυεθνικών εταιρειών της Ευρώπης». Δηλώνει, παράλληλα, πεπεισμένος ότι επίκειται άρση της μονιμότητας στον δημόσιο τομέα κι εφαρμογή της εβδομάδας εργασίας με πενήντα ημερών εργασίας με αντίστοιχη μείωση αποδοχών και κοινωνικής ασφάλισης, εξελίξεις που, όπως προβλέπει, θα προκαλέσουν σημαντικότερες κοινωνικές συγκρούσεις».

του Δημήτρη Ζώνιου



Πολύ κληρο το κείμενο της συνέντευξης του Μήτσου Κωστόπουλου στο ΑΝΤΙ έχει ως εξής:
ΑΝΤΙ: Προσφάτως, κ. Κωστόπουλε, η πλειοψηφία της ΓΣΕΕ κληθείσα να τοποθετηθεί για τη μετοχοποίηση του ΟΤΕ «παραβίασε» για ακόμη μία φορά τα ψηφίσματα του τελευταίου συνεδρίου της, φθάνοντας μάλιστα στο σημείο να ταχθεί, υπό προϋποθέσεις, υπέρ των ιδιωτικοποιήσεων και σε άλλους οργανισμούς του Δημοσίου. Πώς κρίνετε αυτή την τακτική της;
ΜΗΤΣΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο κάθε εργατικός άνθρωπος θα έκρινε ως απαράδεκτη μία τέτοια τακτική. Με αφορμή αυτές τις παλινωδίες τίθεται ένα κρίσιμο ζήτημα: Μπορεί ένας συνδικαλιστής όταν το κόμμα

του είναι στην αντιπολίτευση να εμφανίζεται ως «αδιάλλακτος αγωνιστής» και όταν το κόμμα του είναι στην κυβέρνηση να εξευτελίζεται με αυτόν τον τρόπο; Η απάντηση πιστεύω είναι προφανής... Πάντως, το κρίσιμο ζήτημα που προκύπτει για το συνδικαλιστικό κίνημα σήμερα είναι πολύ πιο σοβαρό από αυτό τον αγοραίο, χυδαίο κυβερνητικό συνδικαλισμό. Η συμπεριφορά, η στάση και οι θέσεις μερίδας συνδικαλιστών και συνδικαλιστικών ηγεσιών — που δυστυχώς κυριαρχούν τυπικά σε κορυφαία συνδικάτα — είναι χειρότερες και από εκείνες που καταγράφηκαν στην ιστορία του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος σαν Μακρηθεοδωρικοί! Και το εννοώ αυτό. Το εργατικό κίνημα σήμερα δεν

βρίσκεται αντιμέτωπο με κλασικές ρεφορμιστικές ηγεσίες. Βρίσκεται αντιμέτωπο με ανθρώπους που παίζουν ανοιχτά και προκλητικά το ρόλο της πέμπτης φάλαγγας στις γραμμές του!

• Δεν είναι βαριές αυτές οι κατηγορίες;
— Νομιμοποιούμε ν' απευθύνω αυτές τις βαρύτατες κατηγορίες από τη στιγμή που αυτοί νομιμοποίησαν με την ψήφο τους τη διαβόητη «Λευκή Βίβλο» των πολυεθνικών, λειτουργώντας θρασύτατα ως απλοί υπάλληλοί τους. Ο συντονισμός της δράσης και η μαχητική αντίσταση από τα κάτω θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για αντιστροφή της κατάστασης. Μπορεί να είναι χρονοβόρα διαδικασία, αλλά έτσι θα γίνει.

• Πολιτική Άνοιξη και ΚΚΕ, σε διαφορετικό χρόνο, κατηγόρησαν εμμέσως κυρίως τον πρόεδρο της τριτοβάθμιας συνδικαλιστικής οργάνωσης Χρήστο Πρωτόπαππα ότι στήριξε με τον έναν ή τον άλλον τρόπο αντεργατικές επιλογές της κυβέρνησης. Μήπως η ΓΣΕΕ έχασε τον ταξικό προσανατολισμό της;

— Δεν γνωρίζω αν η Πολιτική Άνοιξη κατηγόρησε την ηγετική ομάδα της ΓΣΕΕ γι' αυτό που λέτε. Εξάλλου, η ΠΟΛ.ΑΝ. συμφωνεί με τις στρατηγικές επιλογές του κεφαλαίου. Και αυτή υπερψήφισε τη συνθήκη του Μάαστριχτ και τη Λευκή Βίβλο. Ένα είναι γεγονός: η ΓΣΕΕ με ευθύνη των δυνάμεων που υποκλίνονται χωρίς αντίρρηση στις κατευθύνσεις των πολυεθνικών της Ευρώπης και του προέδρου της ΝΕΣΤΛΕ Χέλμουτ Ο' Μάουερ, του επικεφαλής της ομάδας που συνέταξε τη Λευκή Βίβλο, σέρνεται σε μια γραμμή που καμία σχέση δεν μπορεί να έχει με συνδικάτο. Οι μανούβρες που κάνουν δείχνει προφανώς ότι οι πιέσεις από τα κάτω έχουν κάποια αποτελέσματα, αλλά τα ίδια τα πράγματα βεβαιώνουν ότι επιμένουν στις βασικές τους αντεργατικές επιλογές. Επομένως, και από την άποψη αυτή απαιτείται πιο αποφασιστική, συντονισμένη παρέμβαση από τα κάτω με αιτήματα και στόχους που να έρχονται σ' ευθεία αντίθεση με τις επιλογές των κυρίαρχων δυνάμεων.

• Απεργιακές συγκεντρώσεις... χιλίων από-

νει στην αναπροσαρμογή των μορφών πάλης που να είναι αντίστοιχες με την όξυνση.

Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΗΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΤΑΣΕΙΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ»

• Είναι γεγονός ότι ο εναγκαλισμός του συνδικαλιστικού κινήματος με τα κόμματα δεν το αφήνει να δράσει αυτόνομα. Μερτικό των ευθυνών δεν ανήκει όμως, και σ' εσάς, αφού και γενικός γραμματέας της ΓΣΕΕ ήσασταν και τη θέση στο πολιτικό γραφείο του ΚΚΕ κρατούσατε;

— Σημασία δεν έχει αν κάποιος συνδικαλιστής ανήκει σε κάποιο κόμμα. Είναι και ανόητο να κρύβει κανείς τις ταυτότητές του. Σημασία έχει τι λέει και τι κάνει. Και αυτό κρίνεται από τον καθένα. Η ιστορική πείρα, αλλά και οι γενικότερες εξελίξεις διεθνώς επιβεβαιώνουν, πιστεύω ότι ένας συνδικαλιστής, ένα συνδικάτο πρέπει να υπηρετεί τους εργαζόμενους, τα συμφέροντα της τάξης του και να μην μετατρέπεται σε σιωπηλό ιμάντα μεταβίβασης αποφάσεων άλλων κέντρων! Εκτιμώ ότι πρόκειται για ένα πολύ σοβαρό ζήτημα που θα συζητηθεί αρκετά τα επόμενα χρόνια. Όχι μόνο από τη “στενή” άποψη του διεκδικητικού ρόλου των συνδικάτων, αλλά και από την άποψη του ρόλου του δημοκρατικού και κοινωνικού ελέγχου που πρέπει να έχουν τα συνδικάτα σε μία κοινωνία. Ανεξάρτητα από τα παραπάνω όταν ένας συν-

εξακολουθεί ν' αρνείται το πέρασμα στρατηγικής σημασίας επιχειρήσεων, όπως η Πειραιϊκή-Πατραϊκή, στον ιδιωτικό τομέα;

— Είμαστε βέβαιοι ότι “η μόδα” των στρατικών αποκρατικοποιήσεων θα περάσει. Και τότε θα τεθεί ένα κρίσιμο ερώτημα όλους μας: Ποια είναι η παραγωγική ικανότητα της χώρας μας; Θα είμαστε αποτυγμένη βιομηχανικά χώρα, ή χώρα φιλών υπηρεσιών και αποθήκη για τ' αβλήτα των λεγόμενων πλουσίων; Από την την αγωνία ξεκινώντας, παίρνουμε υπόψη τα οικονομικά μεγέθη της πατρίδας μας, παίρνοντας υπόψη τη γεωγραφική θέση, παίρνοντας υπόψη τους κινδύνους που μας περιτριγυρίζουν και είναι απολεσμά επιλογών των λεγόμενων “φίλων” μας, επιμένουμε να υποστηρίξουμε ότι χώρα πρέπει να διαθέτει κάποιους χηλούς ανάπτυξης και ασφάλειας στα χέρια του κράτους. Νομίζουμε ότι είμαστε ιφείς και ο καθένας αναλαμβάνει τις ιφικές ευθύνες.

• Εκτιμάτε ότι η κυβέρνηση προετοιμάζει το έδαφος για την εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο του μέτρου της μείωσης των ωρών εργασίας με αντίστοιχη μείωση των μισθών και της κοινωνικής ασφάλισης;

— Δεν είναι θέμα εκτίμησης: είναι βεβαιότητα που προκύπτει από μία απλή ανάγνωση της Λευκής Βίβλου, την οποία υπερψήφισε και η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

«Η μείωση των ωρών εργασίας με αντίστοιχη μείωση των μισθών και της κοινωνικής ασφάλισης είναι βεβαιότητα που προκύπτει από μια απλή ανάγνωση της Λευκής Βίβλου, την οποία υπερψήφισε και η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ».

μων. Δεν πείθουν σήμερα τα συνδικάτα την εργατική τάξη ή οι ίδιοι οι συνδικαλιστές για να χειραγωγούν το κίνημα δεν επιδιώκουν τη μαζικοποίηση των αντιδράσεων όπως έχει καταγγελλθεί επανειλημμένως στα όργανα αποφάσεων των συνδικαλιστικών οργανώσεων;

— Αν και δεν συμφωνώ με την εικόνα που δίνεται για τις απεργιακές συγκεντρώσεις, ωστόσο υπάρχει κάποια βάση στην επισήμανσή σας, καθώς επίσης κι εξήγηση. Όσα είπα παραπάνω απαντούν ως ένα βαθμό. Πάντως, είναι ανάγκη να κατανοηθεί από τον κάθε εργαζόμενο που θέλει να υπερασπίσει τα δικαιώματά του ότι πρέπει να συμμετέχει στους αγώνες και να διεκδικεί σωστά αιτήματα και στόχους και να επιμέ-

δικαλιστής παίρνει τις “αποστάσεις” του από τα ταξικά συμφέροντα της εργατικής τάξης, αυτός ο συνδικαλιστής, όποια ταυτότητα και αν επιδειχνει, έπαψε να επιτελεί το ρόλο του.

• Μπορεί και πώς το συνδικαλιστικό κίνημα ν' ανακτήσει τη χαμένη αξιοπιστία του;

— Αυτό το ερώτημα, με την μία ή την άλλη μορφή, μπορεί να μπαίνει σε κάθε ιστορική φάση και ανάλογα από τη γωνία που ο ερωτών βλέπει τα πράγματα. Ο κάθε συνδικαλιστής που θέλει να υπηρετήσει τους εργαζόμενους, μπορεί να βρει χιλιάδες τρόπους ώστε ένα συνδικάτο να γίνει αξιοπιστο όπως λέτε.

• Η οικονομική και κοινωνική κατάσταση έχει αλλάξει διεθνώς. Γιατί το κόμμα σας

νομε λόγο για δύο θεμελιακές καταστάσεις του αιώνα μας για τις οποίες πληθύνθηκε πανάκριβο τίμημα. Ενώ με τη βελτίωση των μέσων παραγωγής λογικά θα έπρεπε να έχουμε βελτίωση της θέσης του εργατή, βλέπουμε να επιχειρείται το αντίστροφο από το κεφάλαιο και τις κυρίαρχες δυνάμεις με την ανοχή κάποιων συνδικαλιστικών ηγεσιών. Είναι από τα πιο σοβαρά τμήματα και είναι βέβαιο ότι θα προκύψουν σημαντικότερες κοινωνικές συγκρούσεις, γιατί οι εργαζόμενοι δεν θα δεχτούν επιστροφή στον προηγούμενο αιώνα.

«ΟΤΑΝ ΠΟΝΑΕΙ ΔΟΝΤΙ, ΔΕΝ ΚΟΙΝΩΝΕΙ ΚΕΦΑΛΙ»

• Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και Ο

οιδήνουν την άρση της μονιμότητας στον δημόσιο τομέα. Η αναμενόμενη αναθεώρηση του Συντάγματος κρύβει τέτοιο κίνδυνο για 500.000 εργαζόμενους;

– Υπάρχει αυτός ο κίνδυνος και προετοιμάζεται το έδαφος για την επιτυχία αυτού του στόχου. Το ΚΚΕ χωρίς καμία ταλάντευση υποστηρίζει τη διατήρηση και διεύρυνση του καθεστώτος μόνιμης και κατοχυρωμένης απασχόλησης. Τα προβλήματα λειτουργίας που υπάρχουν στον δημόσιο τομέα, στις δημόσιες επιχειρήσεις, μπορούν να αντιμετωπιστούν. Εμείς υποστηρίζουμε πως όταν πονάει το δόντι το γιατρεύεις. Οι προπαγανδιστές της κατάργησης της μονιμότητας υποστηρίζουν «πονάει δόντι, κόβει κεφάλι».

• Τελικά, η λιτότητα και τα φορομπηχτικά μέτρα του κρατικού προϋπολογισμού σκεπάστηκαν από τη σκιά της προεδρολογίας και των εσωκομματικών προβλημάτων του ΠΑΣΟΚ;

– Αυτή είναι η αλήθεια. Αυτό κατήγγειλε

το κόμμα μας. Όμως με τερτίπια δεν αντιμετωπίζονται τα προβλήματα του λαού και του τόπου. Δυστυχώς, για την ώρα ισχύει η γνωστή αποστροφή «λίγοι ξεγελούν πολλούς για πολύ καιρό...». Όμως, τα μηνύματα από τις τελευταίες εκλογικές αναμετρήσεις, τα μηνύματα από τους αγώνες των εργαζομένων που γίνονται, κάνουν πολύ σχετική τη φράση «πολύς καιρός...». Θα κάνουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας τα μηνύματα αυτά να πολλαπλασιάζονται και οι μανούβρες να πέφτουν στο κενό.

• Για ποιο λόγο αρνείστε κατηγορηματικά το ενδεχόμενο συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ;

– Η ίδια η πολιτική πραγματικότητα, οι επιλογές της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ κάνουν απαγορευτικό ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Φυσικά με τον κόσμο του ΠΑΣΟΚ και τον κάθε εργαζόμενο όπου και αν ανήκει θα κάνουμε ό,τι μπορούμε για τη λύση των προβλημάτων, για τη συγκρότηση ενός μετώπου που θ' ακυρώνει τις αντεργατικές - αντιλαϊκές επιλογές και θ' ανοίγει το δρό-

«Με τερτίπια, δεν αντιμετωπίζονται τα προβλήματα του λαού και του τόπου. Δυστυχώς, για την ώρα, ισχύει η γνωστή αποστροφή "λίγοι ξεγελούν πολλούς για πολύ καιρό"».

μο για προοδευτικές πολιτικές εξελίξεις, για τον εκσυγχρονισμό υπέρ του λαού και του τόπου.

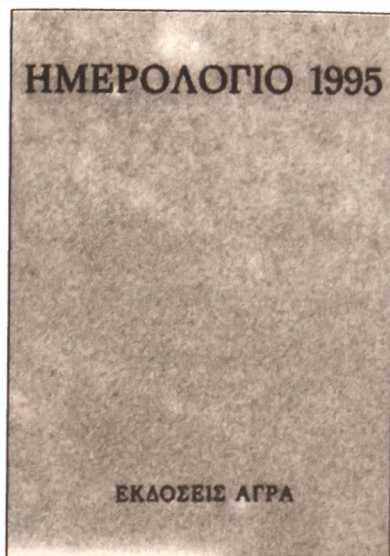
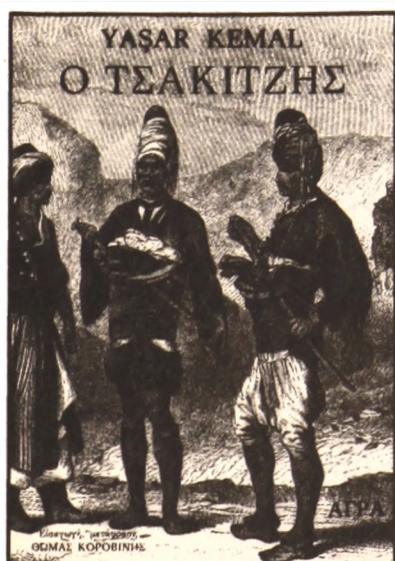
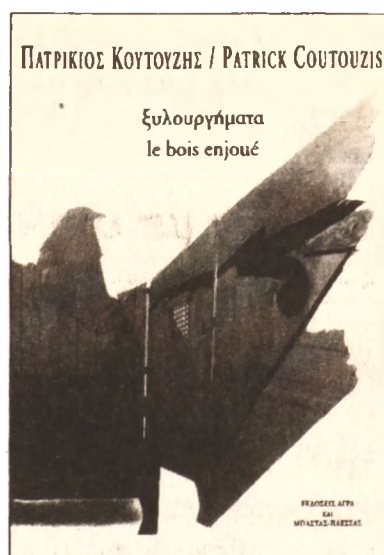
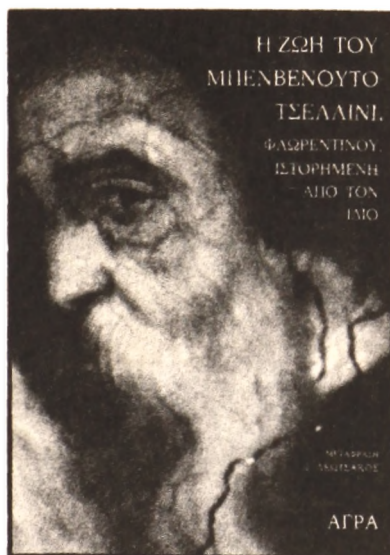
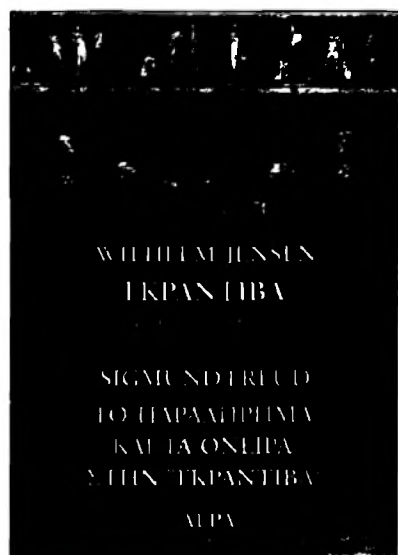
Ο ΔΑΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛ...

• Πριν από λίγες ημέρες, ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ ζήτησε την επανασύσταση της πάλαι ποτέ ισχυρής Σοβιετικής Ένωσης. Το σχόλιό σας;

– Η ιστορία πιστεύω, με κάθε βεβαιότητα, θα κάνει τα πιο αυστηρά και σκληρά σχόλια για την περίπτωση αυτού του ανθρώπου. Οι Σοβιετικοί θ' αντιμετωπίσουν τις όποιες μανούβρες του.



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ 1979 - 1994



ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΙΔΕΡΙΕΣ

Στο λεύκωμα αυτό, που κυκλοφορεί ήδη σε τρίτη έκδοση, περιλαμβάνονται φωτογραφίες αρχιτεκτονικών μελών κατασκευασμένων από σίδερο. Οι φωτογραφίες απεικονίζουν μπαλκόνια, φουρούσια, σκάλες, εξώπορτες, κάγκελα, κιγκλιδώματα παραθυριών, τζελουζίες, πηγάδια, στηρίγματα φαναριών, θυροφεγγίτες, μάτια βοδιού, στέγαστρα θυρών ή προθηκών, λασποκαθαριστήρες κ.λπ. που έχουν άμεση συνάφεια με την παλιότερη λαϊκή αρχιτεκτονική ή με την σύγχρονη αστική αρχιτεκτονική.

Ένα ακόμη σημαντικό βιβλίο του Ηλία Πετρόπουλου για να γνωρίσουμε και να μελετήσουμε τον πολιτισμό μας.



Επίσης κυκλοφορούν

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΛΕΦΤΗ
ΠΤΩΜΑΤΑ, ΠΤΩΜΑΤΑ, ΠΤΩΜΑΤΑ
ΚΑΛΙΑΡΝΤΑ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ
ΨΕΙΡΟΛΟΓΙΑ
Ο ΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΚΑΦΕΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
Ο ΜΥΣΤΑΞ
ΤΟ ΑΓΙΟ ΧΑΣΙΣΑΚΙ
ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΡΕΜΠΕΤΙΚΑ
Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ
ΤΟ ΜΠΟΥΡΔΕΛΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΙΔΕΡΙΕΣ
ΔΩΔΕΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΑΛΑΤΙΑΝΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ
1968-1974 • 1982-1991
ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ

ΑΡΕΤΙΝΟΥ, ΤΑ ΑΚΟΛΑΣΤΑ ΣΟΝΕΤΑ
Η ΦΟΥΣΤΑΝΕΛΑ
ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΤΙΠΟΤΑ
Η ΕΘΝΙΚΗ ΦΑΣΟΛΑΔΑ
LE KIOSQUE GREC (ΤΟ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ)
LA VOITURE GRECQUE (ΤΟ
ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ)
CAGES A OISEAUX EN GRECE (ΤΑ
ΚΛΟΥΒΙΑ)
ALBUM TURK
ΤΟΠΟΡ

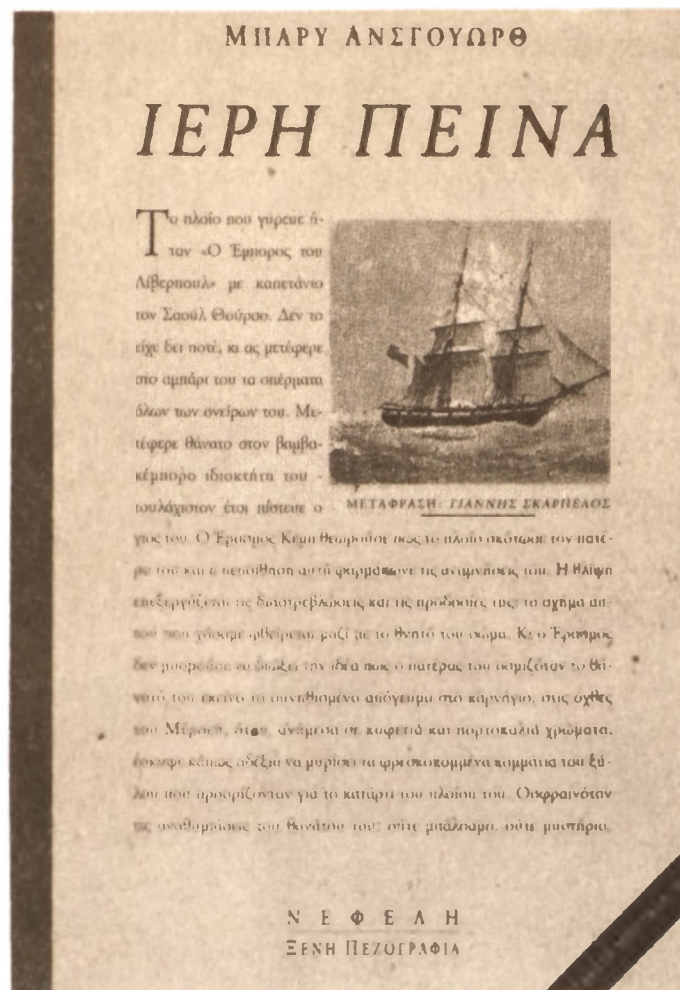
Μόλις κυκλοφόρησαν
ΤΑ ΣΙΔΕΡΑ, Η ΛΑΣΠΗ
ΤΑ ΜΠΑΣΤΟΥΝΙΑ
ΚΥΡΙΩΣ ΑΥΤΟ
Κολάζ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 ΑΘΗΝΑ 106 80 ΤΗΛ.: 3607744

ΜΠΑΡΥ ΑΝΣΓΟΥΩΡΘ

ΙΕΡΗ ΠΕΙΝΑ

(Μυθιστόρημα)



«Θέμα του 'Ανσγουωρθ είναι η έχθρα. Αντικείμενό του το δουλεμπόριο στα μέσα του 18ου αιώνα... Η *Ιερή Πείνα* είναι τεράστιο επίτευγμα. Σημαντικό επίτευγμα το αίσθημα του αίματος, των εντέρων και της θύελλας που συμπορεύεται με μια φανταστικά δοσμένη εσωτερική ζωή».

SUNDAY TIMES

«Ένα ογκώδες, ενορατικό, ζωντανό, περιπετειώδες αριστούργημα. Ταυτόχρονα πρωτότυπο και κλασικό».

MAIL ON SUNDAY

Οι εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ με την καινούργια σειρά «ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ» φιλοδοξούν να δώσουν τα πιο αξιόλογα έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Ήδη κυκλοφορεί το *TZAZ* της TONI MORISON και ετοιμάζονται: το *ΠΙΟ ΓΑΛΑΖΙΟ ΜΑΤΙ* επίσης της TONI MORISON σε μετάφραση Κατερίνας Σχινά, το *PANTY ΚΛΑΡΚ ΧΑ, ΧΑ, ΧΑ!!* του PONTY ΝΤΟΥΛ (Booker 1993) σε μετάφραση Χάρη Βλαβιανού και Γκρατσιέλας Καστελάνου, *ΤΟ ΒΕΛΟΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ* του MARTIN ΕΪΜΙΣ σε μετάφραση Γιάννη Σκαρπέλου και το *ΠΑΘΟΣ* της Α. ΜΠΑΪ·ΑΤ (Booker 1991) σε μετάφραση Κατερίνας Σχινά.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

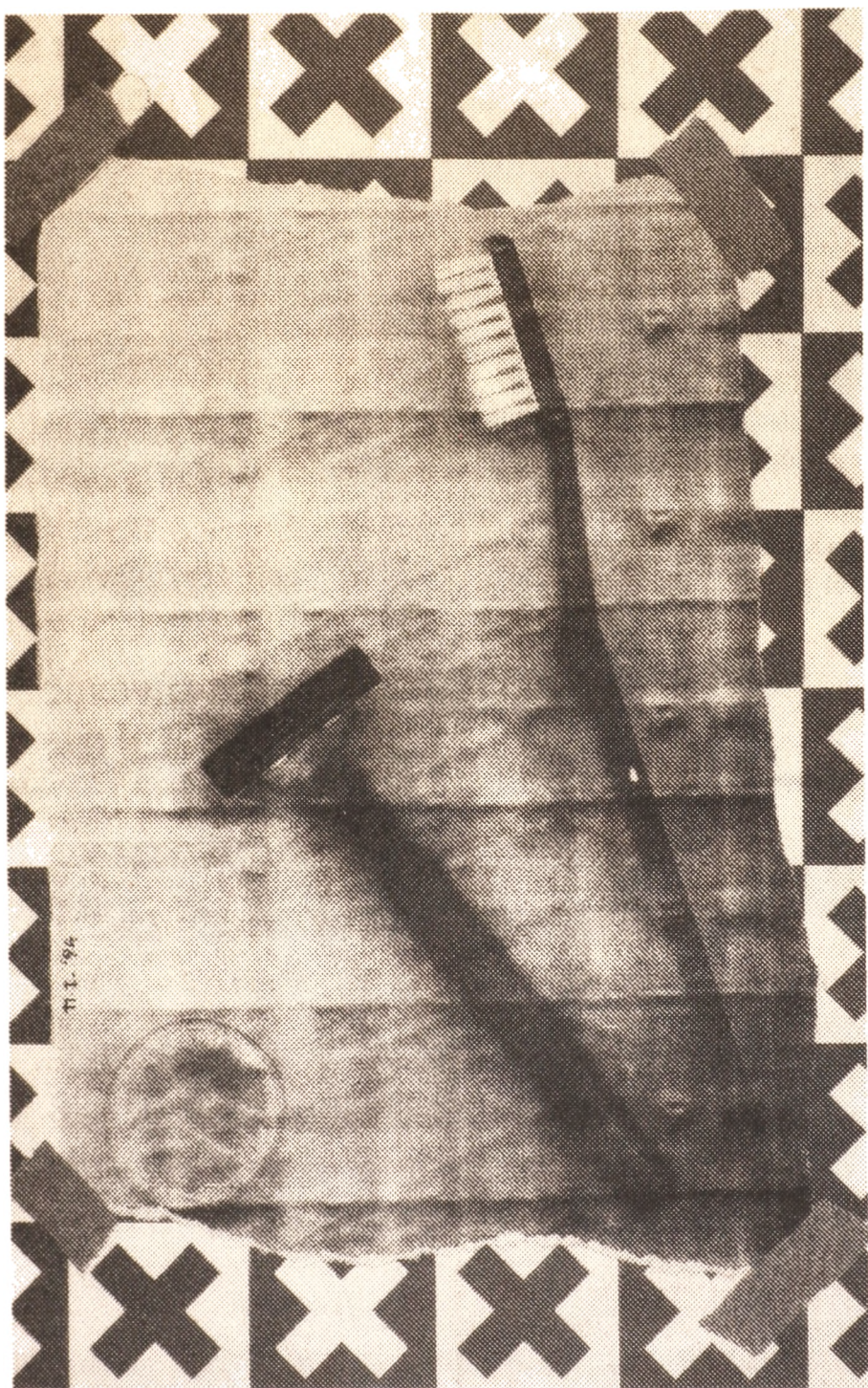
...Πρωθούν το καλό Βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80. ΤΗΛ.: 3607744

ΒΡΑΒΕΙΟ BOOKER 1992

Ιοί

του Παναγιώτη Ιωαννίδη



«Γιορτάσαμε», λοιπόν, και την ημέρα του AIDS! Ωστόσο, ζούμε στην εποχή της έξαρσης των ιών και δεν μπορούμε να μην παίρνουμε τα μέτρα μας. Όπως δεν είναι σωστό να μη γνωρίζουμε!

Ενώ αναμένεται επιδημία του φετινού ιού της γρίπης και στο ημισφαίριό μας, φιλοπαιγμόνως μεν, σοβαρώς δε, ο **Ρίτσαρντ Ντώκινς**, βιολόγος και συγγραφέας του *Εγωιστικού Γονιδίου*, και ο **Όλιβερ Ρ. Γκούντηναφ**, παρουσίασαν, σε πρόσφατο τεύχος του εβδομαδιαίου επιστημονικού περιοδικού *Ναίητσερ*, έναν «ιό του νου». Πρόκειται για μια επιστολή που «υπογράφεται από τον “Άγιο Ιούδα”», παραλλαγή ενός τύπου γράμματος που έχουμε όλοι, λίγο ως πολύ, λάβει κάποτε, του στυλ: «Αντίγραψε και στείλε το παρόν σε 20 νέους παραλήπτες, και θα δεις κάθε καλό – αν δεν το κάνεις, και σπάσεις την “αλυσίδα”, συμφορά και κατάρρα!». Όπως οι γνωστοί ιοί του ανθρώπου, έτσι και αυτό το «ταχυδρομικό παράσιτο», πολλαπλασιάζεται εις βάρος του φορέα/παραλήπτη του, ο οποίος και επωμίζεται όλα τα έξοδα για τη διάδοσή του. (Κάπως έτσι, παρατηρούν οι συγγραφείς, δρουν και τα ποικίλα πολιτισμικά συστήματα, μόνο σε ευρύτερη κλίμακα, με πιο πολύπλοκο μηχανισμό και με μεγαλύτερη διείσδυση... Δραστηκότερη η παρατήρηση, θυμίζει κάπως, ως προς τη φαινομενικά «σεμνή» διατύπωση που αποκρύπτει τη βαρύτητα των λογικών συνεπειών της, την περίφημη τελευταία φράση του μονοσέλιδου άρθρου των **Γουότσον και Κρικ**, το 1953 στο ίδιο περιοδικό, όπου πρότειναν τη διπλή έλικα ως την ορθή δομή του DNA. Έλεγαν, αν θυμάμαι καλά: «Δεν έχει διαφύγει της προσοχής μας πως η προτεινόμενη δομή προσφέρεται για την εξήγηση του μηχανισμού του αναδιπλασιασμού και της μεταγραφής του DNA», χαμηλόφωνη κατακλείδα που σήμανε την αρχή της σύγχρονης, μοριακής βιολογίας (και γέννησε, δέκα λέξεις αυτή, χιλιάδες σελίδες επιστημονικών ανακοινώσεων). Ακόμα και όταν η «λοίμωξη» αποβεί ανεπιτυχής, αισθήματα φόβου και ενοχής προκαλούν ψυχική κακουχία αντίστοιχη με τη σωματική ταλαιπωρία μιας γρίπης. Ο «ιός» του «Αγίου Ιούδα» βρίσκεται σε κυκλοφορία από το 1903, και εκπρόσωπος του Αμερικανικού Ταχυδρομείου εκτιμά ότι πρέπει να έχει κάνει το γύρο του κόσμου τουλάχιστον 9 φορές. Αν αυτό είναι ακριβές, με 8 διαδοχικές «επιδημίες» και 20 «απογόνους» από κάθε «ίωση», η επιστολή-ιός θα έπρεπε να έχει επισκεφθεί το γραμματοκιβώτιο κάθε κατοίκου του πλανήτη πάνω από 4 φορές! Προφανώς, λοιπόν, κάποιοι παραλή-

πες/φορείς αναπτύσσουν «ανοσία»: προσβάλλονται μεν από τον «ιό» αλλά δεν «χάφτουν» το παραμύθι και ανακόπτουν τον πολλαπλασιασμό και την εξάπλωσή του.

Ένα ανοσικό σύστημα παρόμοιο του βιολογικού πιστεύουν πως έχουν επινοήσει και οι ειδικοί της IBM, έναντι των «ιών» των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Μέχρι στιγμής, τα προγράμματα για την αντιμετώπιση των «ψηφιακών μικροβίων» μπορούν να προστατέψουν τον «μολυσμένο» υπολογιστή από την καταστροφή της μνήμης και των λειτουργιών του μόνο αν ήδη γνωρίζουν τον υπεύθυνο «ιό». Το νέο σύστημα, ωστόσο, ενσωματώνει και ένα ηλεκτρονικό ανάλογο των μακροφάγων κυττάρων. Τα κύτταρα αυτά περιτολούν το αίμα μας, καταβροχθίζοντας τους εισβολείς και παρουσιάζοντας τα κομματάκια τους στα Β και Τ λεμφοκύτταρα, που έχουν προορισμό να αναγνωρίζουν και να καταστρέφουν τους ξένους μικροοργανισμούς. Το «μακροφάγο πρόγραμμα» λοιπόν, προσελκύει τους ηλεκτρονικούς ιούς με το να βρίσκεται σε αδιάκοπη συνδιαλλαγή με το λειτουργικό σύστημα του υπολογιστή. Τα «Β και Τ» προγράμματα, από την άλλη, ελέγχουν εάν το «μακροφάγο» έχει προσβληθεί και, χάρη σε μια σύνθετη στατιστική ανάλυση, είναι σε θέση να αναγνωρίζουν ακόμα και πρωτοεμφανιζόμενους «ιούς». Αυτό το ηλεκτρονικό ανοσικό σύστημα προβλέπει ακόμα και τον μαζικό «εμβολιασμό» ενός δικτύου υπολογιστών: το προσβεβλημένο τερματικό ειδοποιεί τα άλλα για την ύπαρξη «ιού» και προλαμβάνει τη «μόλυνσή» τους.

Δυστυχώς, ο εμβολιασμός έναντι του HIV, του πιο δαιμόνιου ιού του σώματός μας, ο οποίος σκοτώνει ακριβώς αυτά τα κύτταρα που θα κατέστρεφαν τον ίδιο, είναι ακόμα μια μακρινή προοπτική. Μετά την αποδεδειγμένη αποτυχία του AZT και άλλων ιοστατικών ουσιών στην ουσιαστική θεραπεία του AIDS, οι ερευνητές στρέφονται προς την ανοσολογική κατεύθυνση, με την ελπίδα να καταφέρουν την ενεργοποίηση του φυσικού μας αμυντικού συστήματος πριν αυτό καταβληθεί από τον ιό. Για την ώρα, η πρόληψη παραμένει ο μόνος τρόπος –ασφαλέστερος, λιγότερο επώδυνος, και πιο οικονομικός θα είναι πάντοτε– αντιμετώπισης του HIV. Ας το επαναλάβουμε, κι ας κατηγορηθούμε για διδακτικό, αν είναι να μην βρεθούμε κι

Πρόληψη σημαίνει:
μη μείξη αίματος,
σπέρματος και
κολπικών υγρών
διαφορετικών
ατόμων. Ο καθείς/η
καθεμιά και η
οδοντόβουρτσά
του/της, τα
ξυραφάκια του/της,
οι σύριγγες
του/της, τα
προφυλακτικά
του/της...

εμείς μπροστά στο σοκ που αντιμετώπισε η Βρετανία πριν δύο χρόνια, όταν η μέγιστη –και ραγδαία– ποσοστιαία αύξηση οροθετικότητας στον HIV διαπιστώθηκε μεταξύ ετεροφυλοφίλων κάτω των 25 ετών... Γιατί, παρά τη θελκτικότετη συμβολή της Βάνας Μπάρμπα –και άλλων, ολιγότερο θελκτικών, καλλιτεχνών– οι εκστρατείες πληροφόρησης επί του θέματος στη χώρα μας, αντί να είναι διαρκείς και κατευθυνόμενες πρωτίστως στους νέους, μέσω των νεανικών περιοδικών για παράδειγμα, ή με φυλλάδια που να μοιράζονται στα κλαμπ, ολοένα και ατονούν. Και πρόληψη σημαίνει: μη μείξη αίματος, σπέρματος και κολπικών υγρών διαφορετικών ατόμων. Ο εστί μεθερμηνευόμενος: ο καθείς/η καθεμιά και η οδοντόβουρτσά του/της, τα ξυραφάκια του/της, οι σύριγγες του/της και τα προφυλακτικά του/της. Πάντα.

Για να λείπει η ανάγκη να είναι η 1η Δεκεμβρίου, κάθε χρόνο και παγκοσμίως, ημέρα ενημέρωσης για τον HIV, και μνήμης των νεκρών από AIDS.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΦΕΡΝΤΙΝΑΝΤ ΓΚΡΕΓΚΟΡΟΒΙΟΥΣ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΡΕΙΣ ΤΟΜΟΙ

ΦΕΡΝΤΙΝΑΝΤ ΓΚΡΕΓΚΟΡΟΒΙΟΥΣ

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΩΝ
ΑΘΗΝΩΝ

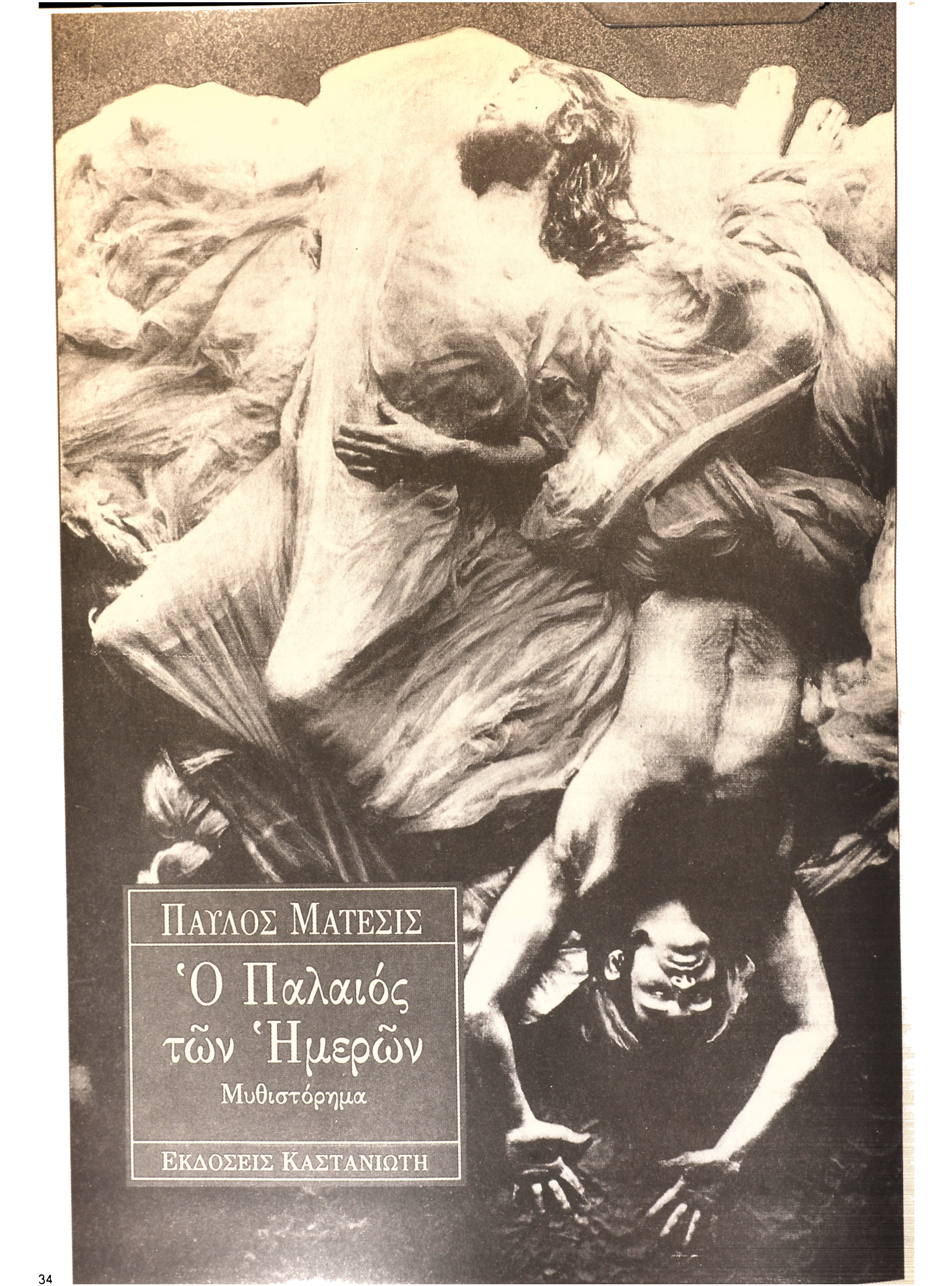
Τρεις τόμοι



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Με τον τρίτο τόμο, που κυκλοφόρησε πρόσφατα, ολοκληρώνεται το κλασικό έργο του γερμανού ιστορικού Φέρντιναντ Γκρεγκορόβιους *Η Μεσαιωνική Ιστορία των Αθηνών*, σε νέα μετάφραση του Άγι Τσάρα. Το έργο θεωρείται σταθμός στην ιστορία της διεθνούς ιστοριογραφίας και είναι το μοναδικό για την περίοδο αυτή της ιστορίας των Αθηνών, ενώ, ταυτόχρονα, συνδυάζει την ιστορική ακρίβεια, με μια γλαφυρότητα ύφους που συναρπάζει τον αναγνώστη. Ο Κάρολος Κρουμβάχερ χαρακτηρίζει το έργο «κλασσικόν ως προς τε το περιεχόμενον και την μορφήν» και «άξιον να καταλάβει θέσιν παράλληλον προς τας συγγραφάς του Γίβωνος και τον Finlay», ενώ, κατά τον Αλέξανδρο Βασίλιεφ, ο Γκρεγκορόβιους «χειρίζεται το θέμα του θαυμάσια και, προσθέτοντας νέο υλικό, δίνει μια εξαιρετική εικόνα των μεσαιωνικών Αθηνών, στο φόντο της γενικής ιστορίας του Βυζαντίου.»

Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΕ
Κωλέττη 25, 106 77 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 3836460-3839434



ΠΑΥΛΟΣ ΜΑΤΕΣΙΣ

‘Ο Παλαιός
τῶν ‘Ημερῶν
Μυθιστόρημα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Νέα στροφή στο Βοσνιακό

Οι πρόσφατες νίκες των Σέρβων της Βοσνίας στο Μπίχατς έθεσαν ξανά επί τάπητος το θέμα της εξεύρεσης ειρηνικής λύσης και της διευθέτησης του προβλήματος στην τράπεζα των διαπραγματεύσεων μάλλον παρά στα πεδία των μαχών. Η αντεπίθεση των Μουσουλμάνων απέτυχε και οι αεροπορικές επιδρομές του ΝΑΤΟ έδειξαν, για μια ακόμα φορά, ότι δεν μπορούν να αποτελέσουν πειστικό μέσο αποτροπής, εφόσον Ευρώπη και Ηνωμένες Πολιτείες δεν επιθυμούν να εμπλακούν σε χερσαίες επιχειρήσεις, πράγμα που θα απαιτούσε την αποστολή ισχυρότατων στρατιωτικών δυνάμεων με όλες τις γνωστές συνέπειες.

Φάνηκαν, επίσης, οι διαφορές απόψεων μεταξύ Ευρώπης και Αμερικής, καθώς και ο ζωτικός ρόλος της Ρωσίας. Το γεγονός ότι οι Σερβοβόσνιοι κατέχουν το 70% του εδάφους της Βοσνίας και η νέα προσέγγιση των Σέρβων της Κράινα με τους Κροάτες μπορούν να αποτελέσουν αφετηρία για νέο κύκλο διαπραγματεύσεων που θα οδηγήσουν στην ειρήνη, η οποία μπορεί να μην είναι “δίκαιη” για όλες τις πλευρές, πρέπει όμως να είναι ασφαλής και διαρκής.

Ο Μιλόσεβιτς έχει κάθε λόγο να δώσει τις ευλογίες του στους Σέρβους της Κράινα για τη μεγαλύτερη δυνατή αυτονομία, αναγνωρίζοντας την Κροατία και έναντι, φυσικά, του ανταλλάγματος άρσης των κυρώσεων εναντίον της Σερβίας.

Ο ηγέτης των Σερβοβόσνιων Κάρατζιτς μπορεί να

κερδίσει το δικαίωμα της συνομοσπονδίας με τη Σερβία έναντι παραχώρησης εδαφών, αρκεί κάποτε να αντιληφθεί ότι ένας μακροχρόνιος πόλεμος δεν είναι προς το συμφέρον κανενός. Κερδίζοντας το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, προς το οποίο φαίνεται να συγκλίνουν Ευρωπαίοι και Ρώσοι, ενώ οι Αμερικανοί δεν αποκλείεται σταδιακά να πεισθούν, οι Σερβοβόσνιοι έχουν πλήρη ελευθερία να καθορίσουν το μέλλον που επιθυμούν. Κι από την άλλη μεριά, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη θα αποκτήσει κι αυτή τη δική της κρατική υποσταση αναγνωρισμένη από τους μεγάλους πλέον γειτόνους της, Κροάτες και Σέρβους.

Μια τέτοια διευθέτηση θα έστρεφε σταδιακά την προσοχή και στον ορθό χειρισμό του θέματος στο Κόσοβο και της αλβανικής μειονότητας στη Σερβία που αποτελεί πάντα βραδυφλεγή βόμβα.

Είναι καιρός τα Βαλκάνια να πάψουν ν’ αποτελούν πυριτιδαποθήκη και να βρεθούν τρόποι συνεργασίας και συνύπαρξης μεταξύ των κρατών από τους οποίους όλοι έχουν να κερδίσουν. Οι μόνοι που έχουν να χάσουν είναι οι εξω-βαλκανικές δυνάμεις που βρήκαν την ευκαιρία να εκμεταλλευτούν τις αντιθέσεις για να δημιουργήσουν νέες σφαίρες επιρροής. Ο δρόμος της συνεργασίας, της ειρήνης και της ανάπτυξης είναι ανοιχτός, αρκεί να το αντιληφθούν ορισμένοι υπερεθνικιστές και θερμοκέφαλοι που βοηθούν όλους εκτός από τη χώρα τους και την ευημερία των λαών τους.

Οι μόνοι
που έχουν
να χάσουν
από την
επίλυση του
Βοσνιακού
είναι οι εξω-
βαλκανικές
δυνάμεις

Κακοί μαθητές του Μακιαβέλλι στα Βαλκάνια

του Δημήτρη Σκάλκου

Όπως είχαμε επισημάνει σε προηγούμενο άρθρο μας, ήταν αναμενόμενο να γίνουμε μάρτυρες μιας μεγάλης κινητικότητας στο Βοσνιακό, καθώς αντιμαχόμενες πλευρές και διεθνής παράγων ενέτειναν τις προσπάθειές τους για να ρυθμίσουν τις εξελίξεις. Ήταν, όμως, και αναπόφευκτο να οδηγηθούμε στο τωρινό αδιέξοδο, λόγω των κάκιστων χειρισμών, των ασυμφωνιών και των αντιθέσεων του διεθνούς παράγοντα, ο οποίος και είναι ο αποκλειστικός υπεύθυνος για το συνεχιζόμενο δράμα του βοσνιακού λαού.

Ο διεθνής παράγων, βαθιά διχασμένος εξαιτίας των διαφορετικών προτεραιοτήτων των μελών του, υπολογίζοντας το πολιτικό κόστος και μόνο, είναι ανίκανος να επιβάλει μια βιώσιμη πολιτική λύση στο Βοσνιακό. Το μοναδικό σημείο στο οποίο συγκλίνουν οι μεγάλες δυνάμεις είναι η απουσία πολιτικής βούλησης. Έχοντας αναγνωρίσει η διεθνής κοινότητα τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη ως ανεξάρτητο κράτος (ΟΗΕ και Ευρωπαϊκή Ένωση) αδυνατούν να την προστατεύσουν και να εξασφαλίσουν τον πολυεθνικό χαρακτήρα της. Η μονομερής απόφαση των ΗΠΑ στις 12 Νοεμβρίου να μην επιτηρούν το εμπόριο όπλων στην Αδριατική, προκάλεσε έντονες αντιδράσεις που παραλίγο να οδηγήσουν σε σοβαρή κρίση στους κόλπους του ΝΑΤΟ. Η καταδίκη της αμερικανικής ενέργειας από τη ΔΕΕ έδειξε πως το ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλειας και η παρουσία των ΗΠΑ στη μεταψυχροπολεμική Ευρώπη θα πρέπει να τύχουν σοβαρής εξέτασης στο μέλλον. Στα πεδία των μαχών, οι Σερβοβόσνιοι εκμεταλλευόμενοι την αναξιοπιστία και την ολοφάνερη απουσία βούλησης του διεθνούς παράγοντα επιδό-

θηκαν σε ανακατάληψη του 80% των εδαφών που είχαν απολέσει πρόσφατα από τις κυβερνητικές βοσνιακές δυνάμεις, έβαλαν κατά του Μπίχατς με βόμβες Ναπάλμ (όπλο απαγορευμένο με διεθνή σύμβαση) επιτείνοντας το δράμα των 200-250 χιλιάδων ανθρώπων που ζουν σ' αυτό, και προχωρούν στην ένωση όλων των σερβοκρατούμενων περιοχών.

Η κυνική δήλωση του Γ. Πέρου, υπουργού Άμυνας των ΗΠΑ, πως η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί υπέρ των Σέρβων του Κάρατζιτς είναι μη αντιστρέψιμη, καθώς και η πρόσφατη στροφή των ΗΠΑ προς τη λύση της ομοσπονδίας Σερβοβόσνιων - Σερβίας, δείχνουν με ανάγλυφο τρόπο την αποτυχία του διεθνούς παράγοντα, ο οποίος φαίνεται διατεθειμένος να εγκαταλείψει το σχέδιο «51-49» της Ομάδας Επαφής που επιχείρησε τους προηγούμενους μήνες να επιβάλει στους εμπολέμους. Στην πραγματικότητα, ο Ρ. Κάρατζιτς «σέρνει» τη διεθνή κοινότητα προς την κατεύθυνση που θέλει. Έχοντας απορρίψει το ειρηνευτικό σχέδιο Βανς - Όουεν, απορρίπτει και το ευνοϊκότερο σχέδιο «51-49» και, όπως δείχνουν τα πράγματα, θα απορρίψει ένα νέο, ακόμη ευνοϊκότερο, που μάλλον θα του προταθεί. Ήδη, σε δηλώσεις του, έχει

αντιδράσει στην ένωση με τη Σερβία, πιθανά μην θέλοντας να μοιρασθεί την εξουσία με τον Σ. Μιλόσεβιτς, η αντίθεση με τον οποίο δεν οφείλεται μόνο στην πρόσφατη απομόνωση των Σέρβων της Βοσνίας από τη Σερβία. Άλλωστε, απορρίπτει την παραχώρηση εδαφών που ενώνουν σερβοκρατούμενες περιοχές.

ΠΡΟΩΘΕΙΤΑΙ Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΕΡΒΙΑ...

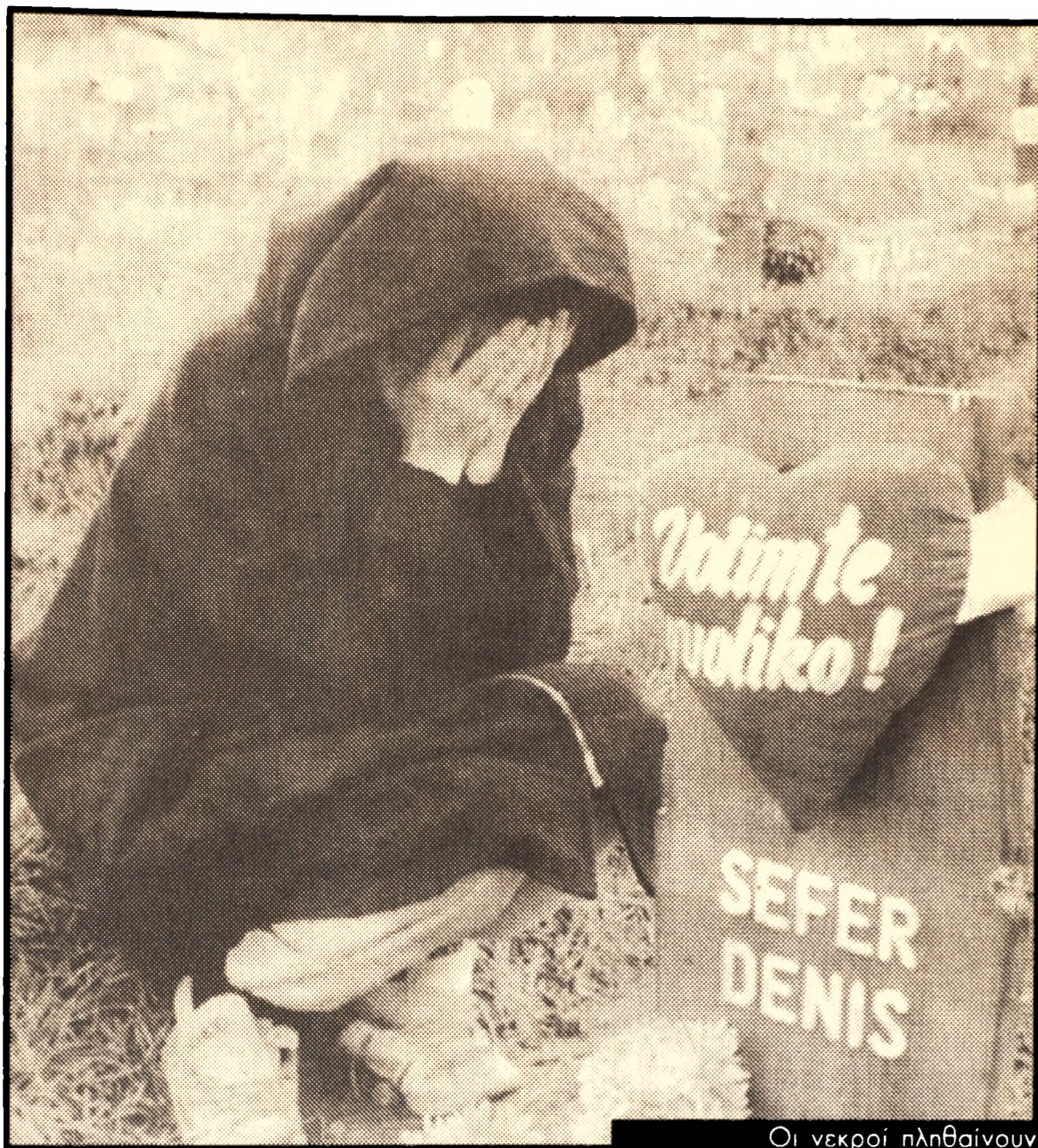
Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, φαίνεται πιθανό να τεθεί στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων η πρόταση για ένωση Σερβίας και Σερβοβόσνιων που στην πράξη προωθεί τη δημιουργία της Μεγάλης Σερβίας, καθώς η εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου, Ντι ντι Μάιερς, υπογράμμισε πρόσφατα πως «τα συνταγματικά θέματα είναι ανοικτά στο σχέδιο της Ομάδας Επαφής». Βέβαια, η πρόταση χρειάζεται περαιτέρω επεξεργασία, αφού υπό την παρούσα μορφή της είναι εξαιρετικά ασαφής. Επίσης, δεν αντιμετωπίζεται θετικά από τη Γερμανία και τους αμερικανούς Ρεπουμπλικανούς, που από τον Ιανουάριο θα έχουν αυξημένη επιρροή στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, με άγνωστα αποτελέσματα.

Ωστόσο, το κλειδί σε αυτά τα σχέδια βρί-

σκειται στους Σέρβους αυτονομιστές της Κροατίας. Έχοντας ξεκινήσει με στόχο την ένωση με τη «μητέρα Σερβία» δύσκολα θα αποδεχθούν την απομόνωσή τους από αυτήν κι ένα καθεστώς περιορισμένης αυτονομίας. Η προσέγγιση Σερβίας - Κροατίας περνάει μέσα από την αναγνώριση των συνόρων της Κροατίας και την εγκατάλειψη των Σέρβων της Κράινας, πράγμα για το οποίο άλλωστε ξεκίνησαν οι σερβοκροατικές συγκρούσεις. Δεν είναι τυχαίο που ο Σ. Μιλόσεβιτς ωθεί σε διαπραγματεύσεις τα δύο μέρη και ασκεί το σύνολο της επιρροής του στους σέρβους αυτονομιστές, ενώ οι ΗΠΑ προειδοποιούν την Κράινα να μείνει αμέτοχη στις συγκρούσεις. Ωστόσο, η ηγεσία τους είναι βαθιά διχασμένη. Έτσι π.χ., ο «πρωθυπουργός», **Μπόρισλαβ Μάρκοβιτς**, αντιτίθεται στην πολιτική του Ρ. Κάρατζιτς, ενώ ο «ΥΠΕΞ» των Σέρβων της Κροατίας, **Μίλαν Μπάμπιτς**, απαιτεί την αποστολή στρατευμάτων στη Βοσνία για να διατηρηθεί ο έλεγχος στο διάδρομο Βοσνίας - Κράινας.

Αμφιβολίες, επίσης, υπάρχουν για το κατά πόσο η πολιτική ηγεσία μπορεί να εξασφαλίσει τον έλεγχο πάνω στις παραστρατιωτικές οργανώσεις. Δεν είναι τυχαίο που τη στιγμή που επικυρωνόταν από τους Σέρβους της Κροατίας συμφωνία οικονομικής συνεργασίας με το Ζάγκρεμπ, διεξάγονταν συγκρούσεις σέρβων αυτονομιστών με ομάδες του κροατικού στρατού. Η Σερβία, τέλος, του Σ. Μιλόσεβιτς φέρεται διατεθειμένη να συνεχίσει την πολιτική απομόνωση των Σερβοβόσνιων, αφού έτσι «νομιμοποιείται» η εξουσία του από τον διεθνή παράγοντα, επιτυγχάνεται η επανένταξη – αν και σταδιακή – της Σερβίας στο διεθνές σύστημα και ισχυροποιείται στο εσωτερικό η θέση του. Δεν είναι τυχαίο επίσης που σέρβοι αξιωματούχοι αντιμετωπίζουν επιφυλακτικά την προοπτική ένωσης με τους Σερβοβόσνιους, κυρίως λόγω της παρουσίας του Κάρατζιτς στην ηγεσία τους. Δεν αποκλείεται ακόμη να ακολουθηθεί από τον Μιλόσεβιτς πολιτική εγκατάλειψης των Σέρβων της Κράινας, παρόμοια με αυτήν απέναντι στους Σέρβους της Βοσνίας, εάν επιδείξουν πνεύμα αδιαλλαξίας.

Το αποτέλεσμα όλων αυτών των «ασκήσεων επί χάρτου» είναι η *ήττα της ηθικής και η παραβίαση κάθε έννοιας του διεθνούς δικαίου*. Η πολυεθνική Βοσνία είναι παρελθόν και ο θρίαμβος του κομπλεξικού εθνι-



Οι νεκροί πληθαίνουν στο Μπίχατς...

σμού είναι δεδομένος. Ωστόσο, αδυνατούμε να αντιληφθούμε πως θα επιστρέψουν τα δύο εκατ. πρόσφυγες στις εστίες τους τι θα απογίνουν οι χιλιάδες που επιμένουν να δηλώνουν Βόσνιοι και Γιουγκοσλάβοι, οι μεικτές οικογένειες και όσοι για διάφορους λόγους δεν θα πληρούν ή δεν θα επιθυμούν να πληρούν τις προϋποθέσεις της σερβικής, κροατικής ή μουσουλμανικής ταυτότητας. Αδυνατούμε, επίσης, να αντιληφθούμε πώς θα συμβιώσουν αρμονικά στο μέλλον και θα επουλωθούν οι πληγές ανάμεσα σε κοινότητες οργανωμένες σε εθνικο-θρησκευτική βάση που θα έχουν οικοδομηθεί πάνω στις μεταξύ τους αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ «ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΩΝ»

Υπό μία άλλη οπτική, ο de facto χωρισμός των τριών κοινοτήτων κι η επικύρωσή του με τα διάφορα – ο Θεός να τα κάνει – ειρηνευτικά σχέδια, δημιουργούν ένα μοντέλο απόσχισης, νομιμοποιώντας τους εθνικούς αλυτρωτισμούς στα Βαλκάνια. Τα τε-

κταινόμενα στο Κοσσυφοπέδιο και οι ανησυχίες όλων για πιθανή επέκταση των συγκρούσεων δεν είναι άσχετα με τις βοσνιακές εξελίξεις. Στη Βοσνία δημιουργείται ένα πολύ κακό προηγούμενο για τον μεταψυχροπολεμικό κόσμο που δεν πρέπει να αφήνει αδιάφορο τον ελληνισμό, αφού οι αντιστοιχίες με το δράμα της Κύπρου είναι πραγματικά μεγάλες.

Κάνοντας τον μέχρι τώρα απολογισμό, θα λέγαμε πως ηττημένοι είναι οι «ανοικτές κοινωνίες», η Δημοκρατία, ο δυτικός πολιτισμός και κάθε έννοια ανθρωπισμού. Νικητές είναι η λογική του «διαίρει και βασίλευε», ο κυνισμός, οι επίδοξοι «ηγεμόνες» που θριαμβεύουν κρατώντας το λάβαρο του ανορθολογισμού. Ο Νικολό Μακιόβελι έγραφε πριν από 4 και πλέον αιώνες στον *Ηγεμόνα* του: «Οι αδικίες πρέπει να γίνονται όλες μαζί, έτσι ώστε κρατώντας λιγότερο, να ενοχλούν λιγότερο». Ομολογούμενως, στην περίπτωση της Βοσνίας, θα έβρισκε πολλούς μαθητές του· δεν γνωρίζουμε όμως αν θα τους έβαζε και καλό βαθμό.

Η ήττα του δικαστή...

του Αργύρη Παναγόπουλου

Η παραίτηση του δικαστή Ντι Πιέτρο ανοίγει επισήμως την εποχή της παλινόρθωσης και της υποταγής της δικαστικής εξουσίας στην εκτελεστική. Το κενό που αφήνει πίσω του ο ιταλός δικαστής-σύμβολο θα καλύπτει εφεξής η σκιά του Μπερλουσκόνι..

Η παραίτηση του **Ντι Πιέτρο** από την εισαγγελία του Μιλάνου δεν έπεσε σαν κεραυνός εν αιθρία. Επί μήνες ο **Μπερλουσκόνι**, οι υπουργοί και οι υπάλληλοί του είχαν αρχίσει έναν ανοικτό πόλεμο τόσο εναντίον της όσο και εναντίον του δικαστικού σώματος και κυρίως του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Μόνο οι περιοδικές δηλώσεις του προέδρου της ιταλικής δημοκρατίας **Σκάλφαρο** με τις οποίες τάχθηκε υπέρ των δικαστών, έμειναν μοναχικές απ' όλο το υπόλοιπο κράτος να υποστηρίζουν την εξυγίανση της πολιτικής και οικονομικής ζωής της χώρας.

Στην αρχή ο Μπερλουσκόνι, καλλιεργώντας τις πελατειακές του σχέσεις, προσπάθησε να προσεταιριστεί τη δικαιοσύνη προσφέροντας στον Ντι Πιέτρο το υπουργείο Εσωτερικών ή Δικαιοσύνης. Η άρνηση του Ντι Πιέτρο συνοδεύτηκε από την προσπάθεια της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι να παραχωρήσει μια γενική αμνηστία σε όλους του κατηγορούμενους, η οποία πυροδότησε εκτός από την αντίδραση των δικαστικών και την πρώτη παραίτηση του Ντι Πιέτρο, την αγανάκτηση ολόκληρης της ιταλικής κοινής γνώμης και ανάγκασε τον Μπερλουσκόνι να αποσύρει το διάταγμα.

Από την ημέρα εκείνη, όμως, οι δικαστές του Μιλάνου βρέθηκαν στο εδώλιο του κατηγορουμένου, γιατί έκαναν με υποδειγματικό τρόπο τη δουλειά τους. Έφεραν, δηλαδή, στην επιφάνεια τις σχέσεις των αδελφών Μπερλουσκόνι με τον κόσμο της μίζας και της διαφθοράς. Το αποτέλεσμα ήταν να εξαναγκάσουν την κυβέρνηση, να

στείλει ειδικούς επιθεωρητές για να τους εκφοβίσει.

Τους τελευταίους μήνες στην Ιταλία το κλίμα είχε αλλάξει – και όχι μόνο στην εισαγγελία του Μιλάνου. Σε ολόκληρη τη χώρα πολλοί δικαστικοί που πραγματοποιούν έρευνες για τις σχέσεις μαφίας -πολιτικής και οικονομικού συστήματος-πολιτικής, άρχισαν να απομονώνονται από τους άλλους δημόσιους κλάδους. Τόσο μέσα στο δικαστικό σώμα όσο και μέσα στην αστυνομία και τους καραμπινιέρους άρχισαν να εμφανίζονται τα πρώτα σημεία σύγκρουσης με τους δικαστές του Μιλάνου.

Η είσοδος των νεοφασιστών στην κυβέρνηση –που ελέγχουν ένα μεγάλο μέρος των μυστικών υπηρεσιών, των σωμάτων ασφαλείας και της δικαιοσύνης (τα δυο τελευταία υποβοηθούσαν, μέχρις ενός σημείου, και δικούς τους σκοπούς: τη διάλυση του κραξικού καθεστώτος)– άλλαξε τους συσχετισμούς δυνάμεων.

Η ΜΠΕΡΛΟΥΣΚΟΝΙ ΤΗ ΓΛΙΤΩΣΕ!

Από την άλλη μεριά, το διεφθαρμένο χρηματιστηριακό και τραπεζικό κατεστημένο έβλεπε στην εκλογή του Μπερλουσκόνι τη σωτηρία μέσω της πλήρους ασυδοσίας, άρχισε να υπονομεύει ανοικτά το έργο των δικαστικών και να τους κατηγορεί ότι συνεχίζοντας τις έρευνες οδηγούν τη χώρα στην οικονομική καταστροφή. Δεν είναι τυχαίο ότι μέσα σε δύο ώρες μετά την παραίτηση του Ντι Πιέτρο βελτιώθηκε ο δείκτης του Χρηματιστηρίου του Μιλάνου, ενώ φιλοκυβερνητικοί παράγοντες τη χαιρέτισαν, με όλη την υποκρισία που τους διακατέχει, ως τη σωτηρία των μικρο-καταθετών.

Η ήττα του Μπερλουσκόνι και του Φίνι στις πρόσφατες περιφερειακές δημοτικές εκλογές ήρθε να επισφραγίσει το κενό μέσα στο οποίο έχει βρεθεί η κυβέρνηση. Η παραίτηση του Ντι Πιέτρο αποτελεί τη μόνη νίκη του Μπερλουσκόνι από τότε που ανέβηκε στην εξουσία και σχετίζεται άμεσα με την επιβίωση της κυβέρνησής του. Η κυβέρνηση και ο Μπερλουσκόνι έπρεπε να παρουσιαστεί μέσα στο Δεκέμβριο αυτοπρόσωπος στον Ντι Πιέτρο και να λογοδοτήσει για μίζες που κατηγορείται ότι πλήρωσε προκειμένου να εξασφαλίσει την εννοια της εφορίας του Μιλάνου.

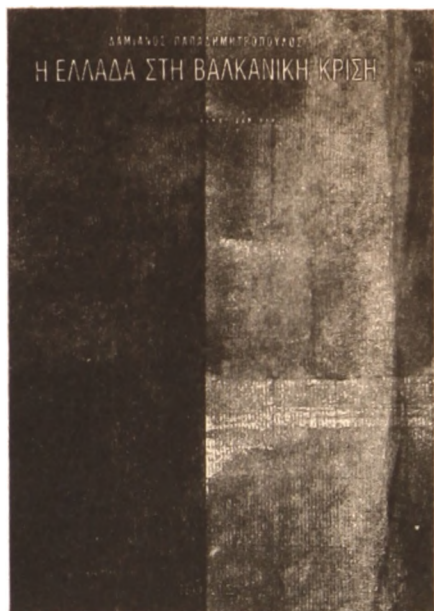
Η παραίτηση του Ντι Πιέτρο αποτελεί ήττα της ιταλικής δικαιοσύνης και ίσως να έχει κάποιες επιπτώσεις και στο έργο της γαλλικής, ισπανικής και γερμανικής δικαιοσύνης, όπου σταδιακά άρχισαν να δημιουργούνται παρόμοια προβλήματα. Δεν είναι τυχαίο ότι την ημέρα της παραίτησής του, ο Κράξι καταδικάστηκε σε 5 χρόνια μαζί με μεγαλοβιομήχανους και κατασκευαστές, για μίζες στον πετροχημικό τομέα.

Όμως, ακόμα χειρότερα, η παραίτηση του Ντι Πιέτρο αποτελεί ήττα για όλες εκείνες τις δυνάμεις που πιστεύουν στο δίκαιο και στην απονομή δικαιοσύνης, διαψεύδει τις ελπίδες εκατομμυρίων απλών ανθρώπων που για μια στιγμή πίστεψαν ότι ανάμεσα σε αυτούς και τη διεφθαρμένη ασυδοσία της πολιτικής κλάσας και του μεγάλου κεφαλαίου που τη στηρίζει, μπορούν να υπάρξουν τα ίδια μέτρα και σταθμά.

Το δίκαιο, όμως, του ισχυροτέρου μέχρι τότε θα μεταμορφώνεται σε δίκαιο του κράτους;

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ



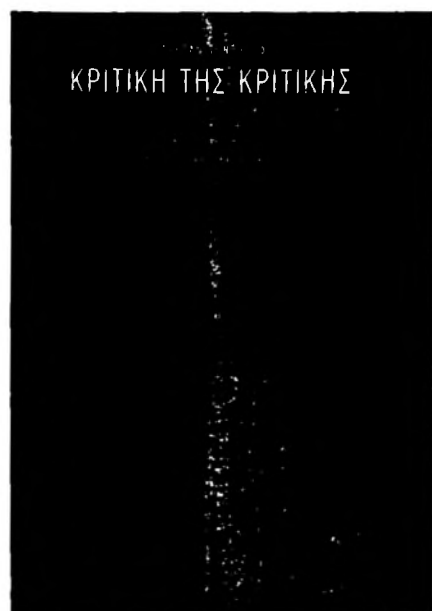
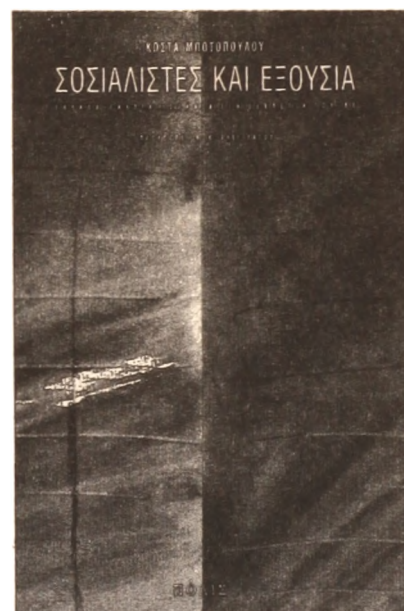
Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

«Η Ελλάδα, που θα έπρεπε να μείνει έξω από το κλίμα αυτό της αστάθειας, παρασύρθηκε από τη δίνη του αποκαλύπτοντας τις τραγικές συνέπειες της έλλειψης μιας εξωτερικής πολιτικής με μακροπρόθεσμη στρατηγική και σταθερούς στόχους. Οι εγγενείς αδυναμίες της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής αποκαλύφθηκαν λοιπόν σε όλο τους το μεγαλείο. Το βάρος του πολιτικού κόστους, ο βολικός λαϊκισμός, ο ανέξοδος εθνικισμός, η έλλειψη πολιτικού θάρρους συνέβαλαν στη δημιουργία του σημερινού αδιεξόδου, που η μελέτη του Δαμιανού Παπαδημητρώπουλου με κάθε λεπτομέρεια και πολλή μεθοδικότητα αναλύει».

(Από τον πρόλογο του Γιάννη Καρτάλη)

Κ. ΜΠΟΤΟΠΟΥΛΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ

Η δεκαετία του '80 σημαδεύτηκε στη Γαλλία, την Ελλάδα και την Ισπανία από την άφιξη και τη διατήρηση της σοσιαλιστικής αριστεράς στην εξουσία. Τα κόμματα που την ενσάρκωναν αυτοχαρακτηρίζονταν ριζοσπαστικά, καθώς είχαν διαμορφώσει την ιδεολογική τους ταυτότητα με βάση την αναφορά στο μαρξισμό και τη συνειδητή επιδίωξη αποφυγής τόσο της κομμουνιστικής ανελευθερίας όσο και της σοσιαλδημοκρατικής διαχείρισης. Οι σοσιαλιστές του νότου, πριν φθάσουν στην εξουσία, ήθελαν να αλλάξουν τον κόσμο. Στη δοκιμασία της εξουσίας, όμως, υπέστησαν τα ίδια περισσότερες αλλαγές από όσες πραγματοποίησαν.



ΤΣΒΕΤΑΝ ΤΟΝΤΟΡΟΦ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

Μια κριτική προσέγγιση στο έργο των Ρώσων φορμαλιστών, του Μιχαήλ Μπαχτίν, του Άλφρεντ Ντέμπλιν, του Μπέρτολτ Μπρεχτ, του Ζαν Πωλ Σαρτρ, του Μωρίς Μπλανσό, του Ρολάν Μπαρτ, του Πωλ Μπενισού, του Νόρθροπ Φράι και του Ίαν Γουάτ.

Η διατύπωση ενός ηθικά στρατευμένου κριτικού λόγου ικανού να υπερβεί τον ακραίο σχετικισμό, χωρίς όμως να καταφύγει στον δογματισμό· ενός λόγου χάρη στον οποίο μπορεί κανείς ν' αντιταχθεί στον μηδενισμό, χωρίς να πάψει να είναι άθεος.

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, Ομήρου 32, Αθήνα - ΤΗΛ.: 36 43 382

Διάθεση: Α. ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ, Ιπποκράτους 10, Αθήνα - ΤΗΛ: 36 07 876

ΑΝΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΠΟ ΑΕΡΟΣ

Αμερικανός κυβερνήτης ναυτικών αεροπορικών δυνάμεων, ο **Daniel Moure**, σε ανάλυση που δημοσιεύει, ισχυρίζεται ότι οι αμερικανοί πιλότοι είναι ανίκανοι να εντοπίσουν, πόσο μάλλον να πλήξουν, τις μικρές ευκίνητες μονάδες πυροβολικού των Σέρβων, ερχόμενος σ' αντίθεση με τις επίσημες αμερικανικές θριαμβολογίες και τα ηλεκτρονικά σχεδιαγράμματα στόχων που βλέπαμε στις μικρές οθόνες μας από την επίσημη ενημέρωση. Την άποψη αυτή περί αναποτελεσματικότητας των αεροπορικών επιδρομών του ΝΑΤΟ υποστηρίζουν Βρετανία και Γαλλία, που τονίζουν ότι χωρίς ισχυρές χερσαίες δυνάμεις υποστήριξης η αεροπορική ισχύς εκμηδενίζεται στην πράξη. Ποιος όμως θα στείλει στρατεύματα στο έδαφος της Βοσνίας; Ιδού το κρίσιμο ερώτημα.

ΤΗΝ ΑΠΙΣΤΗ

Ο ισλαμικός φονταμενταλισμός φουντώνει και στο Μπαγκλαντές. Αυτή τη φορά ζητείται η κεφαλή της «άπιστης» φεμινίστριας και συγγραφέα **Τασλίμα Νασρίν** που τόλμησε (βλασφημία!) να πει δημοσίως ότι το Κοράνι πρέπει να αναθεωρηθεί κι ότι το Ισλάμ «μεταχειρίζεται τις γυναίκες σαν σκλάβες». Ένας απ' αυτούς που ύψωσαν τη φωνή τους για την υπεράσπιση της Νασρίν είναι και ο **Σαλμάν Ρουσντί**

που για έξι χρόνια τώρα ζει κάτω από την απειλή της ιρανικής θανατικής ποινής που ερήμην του απήγγειλαν οι φανατικοί του Ισλάμ.

ΑΠΛΗΡΩΤΟΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΕΣ

Οι διπλωμάτες του Ζαΐρ στο εξωτερικό μένουν απλήρωτοι για δύο και πλέον χρόνια. Δεν πληρώνουν τα νοίκια τους, έχουν κόψει το τηλέφωνό τους. Άλλοι κοιμούνται στο δρόμο. Επιζούν προς το παρόν είτε χάρη στις παρεμβάσεις της φιλοξενούσας χώρας προς τους δανειστές τους είτε χάρη στις οικονομίες τους.

Τέτοιο εθνικό, πραγματικά, ρεζιλίκι δεν είναι καθόλου περίεργο, εφόσον στη χώρα επικρατεί χάος. Το Ζαΐρ, χάρη στη γόνιμη γη του και στο πετρέλαιό του και γενικά στους πλούσιους φυσικούς του πόρους, θα έπρεπε κανονικά να είναι η πλουσιότερη χώρα της Αφρικής.

Όμως, 25 χρόνια καταπίεσης και διαφθοράς έχουν φέρει το Ζαΐρ να χρωστά 10 δισ. δολ. και να 'χει 12.000% πληθωρισμό το χρόνο, ενώ ο πρόεδρος **Μομπούτου**, του οποίου η περιουσία εκτιμάται σε 3 δισ. δολ., ταξιδεύει τακτικά αεροπορικά στη Γαλλία για να επισκέπτεται τον οδοντογιατρό του.

Χρειάζονται σχόλια;

ΓΗ ΣΤΟΥΣ ΜΑΥΡΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ

Το πρώτο νομοθέτημα της κυβέρνησης του Νέλσον Μαντέλα στην



Αφρική ήταν η αποκατάσταση των μαύρων αγροτών που, κάτω από το καθεστώς των φυλετικών διακρίσεων, είχαν εκδιωχθεί απ' τη γη τους. Ο νόμος είτε δίνει αποζημιώσεις είτε επιστρέφει τη γη σε 700.000 περίπου δικαιούχους και σε 120.000 οικογένειες.

Πέραν τούτου, κανένα άλλο μεταρρυθμιστικό μέτρο δεν έχει γίνει ακόμα εμφανές. Η δημοτικότητα του Μαντέλα πέφτει καθώς έχει πιαστεί στο κλασικό δίλημμα: απ' τη μια μεριά να πρέπει να ικανοποιήσει τις μεγάλες προσδοκίες που έθρεψε στην πλειοψηφία των μαύρων η κατάργηση του απαρχαίντ κι από την άλλη να ασκήσει μια περιοριστική οικονομική

πολιτική που δεν θα αποθαρρύνει τους επενδυτές και το ξένο κεφάλαιο.

Τα πράγματα στον κοινωνικό-οικονομικό τομέα αλλάζουν πάντα πολύ αργά. Μπορεί, πράγματι, η πολιτική κατάσταση να είναι σταθερή και να επικρατεί ένα πνεύμα εθνικής συμφιλίωσης έπειτα από 46 ολόκληρα χρόνια φυλετικών διακρίσεων. Όμως, το βιωτικό επίπεδο των φτωχών και μαύρων δύσκολα θα βελτιωθεί. Η κυβέρνηση δεν φαίνεται να έχει πυγμή, η εγκληματικότητα αυξάνεται (ένας φόνος κάθε μισή ώρα), ενώ από τους μαθητές μέχρι την αστυνομία και το στρατό οι πάντες ζητούν άμεσα μέτρα και βελτίωση της κατάστασής τους.

Γυναίκες της Τσετσενίας διαδηλώνουν κατά του πολέμου στην κεντρική πλατεία της πόλης Γκρόσνυ. Ο πρόεδρος της χώρας Νιουντάγεφ, που ανεικέρυξε την ανεξαρτησία της το 1991, αντιπροσωπεύει ανταρτικό στρατό που βοηθείται με ρωσικές αεροπορικές επιδρομές. Ρωσική επέμβαση δεν μπορεί καθόλου να αποκλεισθεί. Ο Γέλτσιν θυμήθηκε ότι η Τσετσενία αποτελούσε έδαφος της ρωσικής αυτοκρατορίας από τον 19ο αιώνα.



Δύο έγκυρες μελέτες
γι' αυτούς που πρέπει
να ξέρουν, αλλά και για όσους
ακόμη ενδιαφέρονται
και ανησυχούν.

εκδόσεις «γνώση»

σε συνεργασία με το
Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής & Εξωτερικής Πολιτικής

Ιπποκράτους 31 Αθήνα 106 80
Τηλ. 36 20 941 - 36 21 194 Fax: 36 05 910



Το νέο μυθιστόρημα του
ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΕΚΟ
ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ
ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΣ
ΗΜΕΡΑΣ

εκδόσεις «γνώση»
Ιπποκράτους 31 Αθήνα 106 80
Τηλ. 36 20 941 - 36 21 194
Fax: 36 05 910

ΔΕΛΤΑ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

• Σοβαρά οικονομικά προβλήματα διαπίστωσαν οι ελεγκτές στην Ελληνική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία, εντούτοις, μέχρι στιγμής, ο πρόεδρος κ. **Τριβέλλας** δεν αντιμετωπίζει ενδεχόμενο έκπτωσης από το αξίωμά του, διότι ουδείς ασχολείται σοβαρά με τα ποδοσφαιρικά θέματα σε εθνικό επίπεδο. Τα προβλήματα της ΕΠΟ αφορούν τη θερινή εξόρμηση στις ΗΠΑ για τη συμμετοχή της εθνικής ομάδας στο Μουντιάλ, όπου σπαταλήθηκαν ή «χάθηκαν» δεκάδες εκατομμύρια. Άραγε, θα υπάρξει «ξεκαθάρισμα λογαριασμών και προσώπων»;

• Προβλήματα οικονομικής φύσεως αντιμετωπίζει και το πρωτάθλημα ποδοσφαίρου Α' κατηγορίας. Αν και... επαγγελματικό, δεν συγκινεί το κοινό, μολονότι ο (αθλητικός κυρίως) Τύπος επιμένει να προβάλλει «γίγαντες» του στυλ **Βαζέχα** (πορθητής των αντιπάλων δικτύων...) και **Ίβιτς** (άστοχος ακόμη και σε χτύπημα πέναλτυ). Ο Ολυμπιακός, ομάδα με υπερβολικές αγάπες σε λαϊκές μάζες, «κατάντησε» να διαθέτει λιγότερα από 4.000 εισιτήρια στο ματς με τον Ηρακλή εντός σταδίου «Καραϊσκάκη». Μα, τα διαρκείας που έχει πωλήσει ξεπερνούν τις 12.000. Συνεπώς, δεν σπεύδουν στον «Θρύλο», πλέον, ούτε οι φανατικοί...

• Ο φίλαθλος κόσμος σνομπάρει το πρωτάθλημα για πολλούς λόγους. Πρώτον, επειδή ο Παναθηναϊκός έχει ήδη απομακρυνθεί σημαντικά στη βαθμολογία από τις λοιπές φιλόδοξες ομάδες. Δεύτερον, επειδή γνωρίζει πως οι «μικροί» θα αδικηθούν από τον διαιτητή. Και βεβαίως, επειδή ξέρουν πως σπάνια θα παρακολουθήσουν θεαματικό ποδόσφαιρο. Ο αυτοσκοπός και η βαθμολογία είναι που ενδιαφέρουν τους διαγωνιζόμενους. Συνεπώς;

• Τελευταία, το ποδοσφαιρικό χάος έχει μεταφερθεί και στα αποδυτήρια. Το περασμένο Σάββατο (αγώνας Πανιωνίου - ΑΕΚ), ο συνάδελφος **Γ. Νασμής** έκανε το λάθος (στα αποδυτήρια) να θελήσει να δείξει πως διαθέτει φιλότιμο και του το έθιξαν. Αν διέθετε σχετική πείρα θα γνώ-



ριζε πως σ' αυτό το άθλιο γκέτο «δεν κάνει να μιλάς»! Μόνο να ακούς τον οχετό που βγάζουν από το στόμα τους παρατρεχάμενοι, κολασούζοι και νταήδες, γνωστοί από καιρό. Από τότε; Από τότε που ο άτυχος σύλλογος της Νέας Σμύρνης έχει απωλέσει τα πάντα: την τιμή του (τα χρέη ακουμπάνε σε δύο δισ.), την ψυχή του (στη θέση της βρίσκονται οι νταήδες) και, βεβαίως, την ιστορική του ταυτότητα. Η ΠΑΕ Πανιώνιος είναι η πλέον αναξιόπιστη σήμερα στην κατηγορία. Κανείς δεν γνωρίζει ποιος διοικεί, αφού οι... δήμαρχοι-πρόεδροι αλλάζουν κάθε τόσο. Δεν έχει σημασία ποιος χτύπησε το περασμένο Σάββατο τον δημοσιογράφο. Πίσω από την πράξη βρίσκεται... σύσσωμο το διοικητικό συμβούλιο. Δεν θα ήταν κακή ιδέα να ενεργοποιηθεί ο ΚΑΠ (Κανονισμός Αγώνων Πρωταθλήματος) και να δούμε την πολιτεία να αφαιρεί (ή να μειώνει) από τον Πανιώνιο τα ποσοστά του ΠΡΟ-ΠΟ. Ίσως αποφύγουμε έτσι μελλοντικούς ξυλοδαρμούς. Αν υπάρχει βέβαια (αθλητικό) κράτος...

• Πολύ ωραία πορεία διαγράφει εφέτος ο

Ολυμπιακός Πειραιώς στο μπάσκετ. Αήττητος στην Ευρώπη, αήττητος και εντυπωσιακός στο ελληνικό πρωτάθλημα. Η νίκη στην Ισπανία επί της Γιουβεντούτ Μπαρτσελόνα έδειξε πως η πειραιϊκή ομάδα είναι το σούπερ φαβορί για τον τίτλο στο Πρωταθλητριών. Επίσης, ισχυρός εμφανίζεται μέχρι στιγμής και ο Ηρακλής Θεσσαλονίκης, έχοντας αξιοποιήσει τον **Ουόλτερ Μπέρι**.

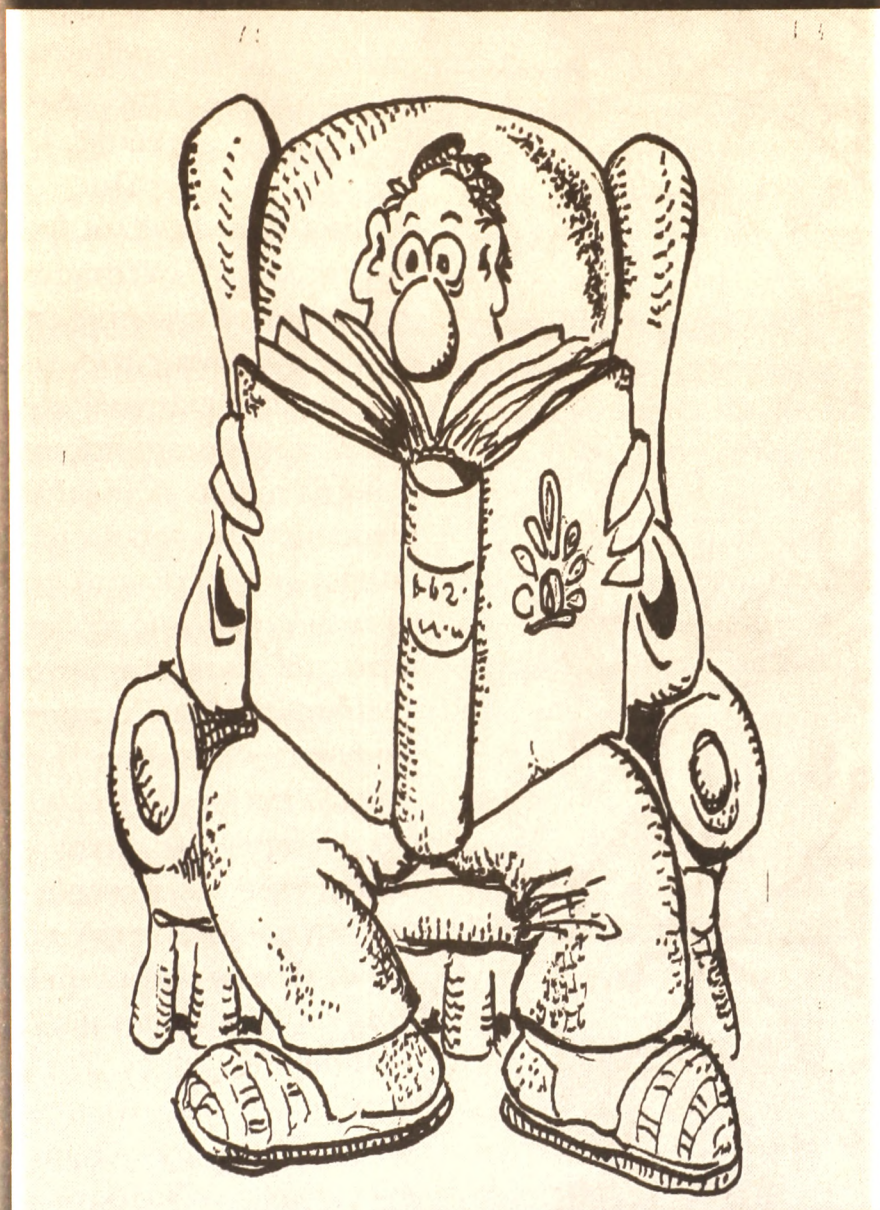
Όμως, το σούπερ όνομα από το NBA είναι ο **Ρολάν Μπλάκμαν**, παίκτης των «Μάβερικς», ο οποίος ήρθε στην Αθήνα για λογαριασμό της ΑΕΚ. Αυτός ο παίκτης θεωρείται ο δεύτερος ικανότερος Αμερικανός (μετά τον **Μακαντού** του Μιλάνου) που έχει παίξει ποτέ στην Ευρώπη...

• Ατύχησε (κυκλοφοριακώς) η αθλητική εφημερίδα **Ριπλέν**, και όπως ήταν φυσικό ανέστειλε την έκδοσή της. Από ρεαλιστική άποψη, η «μοίρα» της εφημερίδας αυτής ήταν προδιαγεγραμμένη...

Γιώργος Αρκουλής

ΕΠΙσημαίνουμε

«Μ' ένα βιβλίο
αντιστεκόμαστε στην
ισοπέδωση»: να ένα
σύνθημα επαρκές για
να εκφράσει μια από τις
πιο ουσιαστικές
πράξεις που
αντιστρατεύονται τον
εσπεράντο πολιτισμό
τον οποίο επιβάλλουν
επιτακτικά οι
μηχανισμοί της μαζικής
κουλτούρας που μας
κατακλύζουν – και
μέρος της μόνο είναι ο
πληθωρισμός της
ευτέλειας που
παράγουν κατά κόρον
τα ΜΜΕ. Μ' ένα βιβλίο
αντιστεκόμαστε – κι όχι
μόνο οι αναγνώστες
που καταφέρνουν να
νικούν το χρόνο και να
βυθίζονται στην
απόλαυση του
κειμένου. Αντίσταση
–και μάλιστα
ουσιαστικά άοπλοι–
κάνουν κι οι εκδότες·
«επιχειρηματίες» που
πασχίζουν να δώσουν
το προσωπικό τους
ύψος σ' ένα προϊόν που
πολλοί επιβουλεύονται
να το εντάξουν στο
οπτικοακουστικό
σύμπαν που μας πνίγει.
Σ' εκδότες και
αναγνώστες
αφιερώνουμε το
σημερινό μας
αφιέρωμα στα βιβλία
της χρονιάς...



44 ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

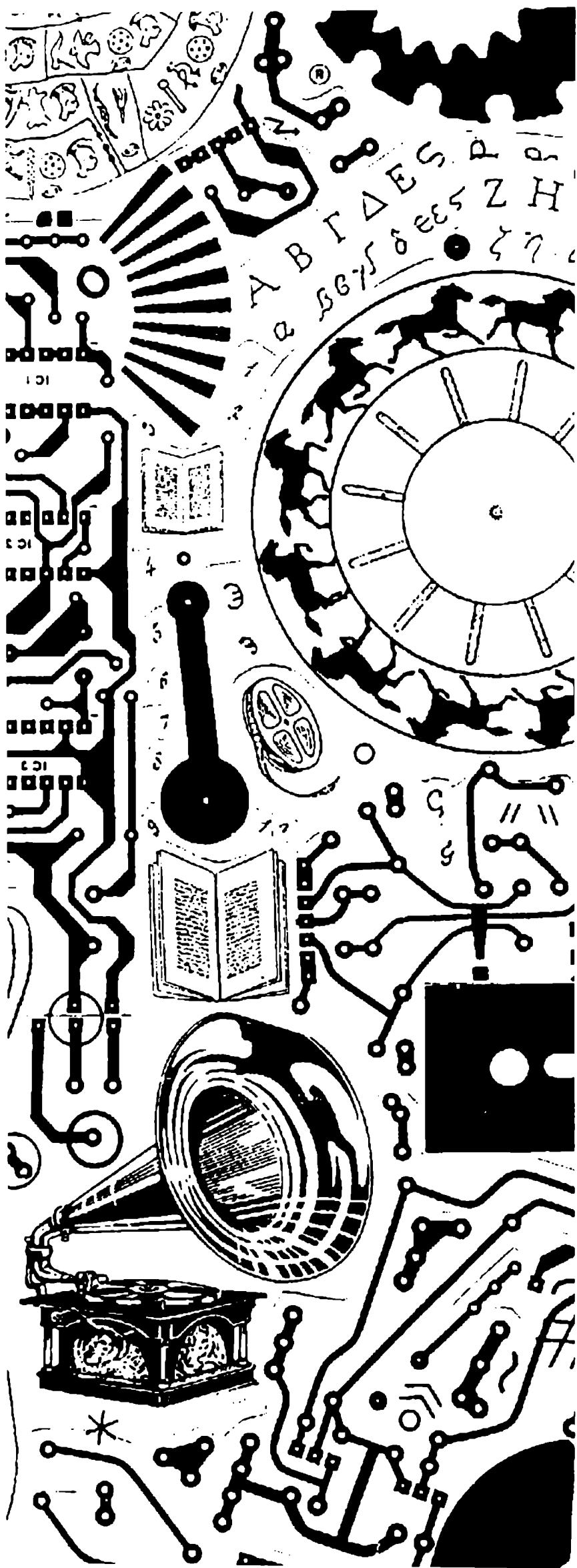
ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΓΕΜΑΤΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Πρώτο μέρος ενός αφιερώματος στις
εκδόσεις της χρονιάς. Γράφουν: ο Αλέξ.
Αργυρίου για την ελληνική λογοτεχνία, η
Άντεια Φραντζή για την ελληνική ποίηση,
η Ελένη Καραντζόλα για εκδόσεις που
ασχολούνται με τη γλώσσα και την
επιστήμη της, ο Γιώργος Τζιρτζιλάκης
για τα λευκώματα τέχνης· και ο Θανάσης
Ρεντζής περιγράφει πώς θα
οργανώνονται οι βιβλιοθήκες μας στον
καιρό της πληροφορικής.
Καλή ανάγνωση.

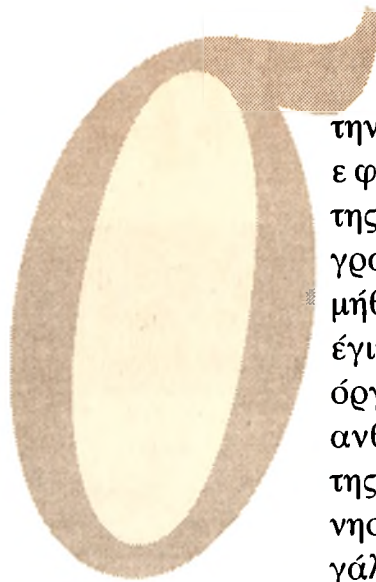
Ο Γκυ Ντεμπόρ, ο
κατεξοχήν
θεωρητικός για
μια ανατροπή της
κοινωνίας του
θεάματος· ο Τζιαν
Μαρία Βολοντέ που
σφράγισε την
κινηματογραφική
τέχνη με την
υποκριτική του (και
όχι μόνο στην Ιταλία)
συγκαταλέγονται στις
πολύ σημαντικές
απώλειες των ημερών
μας. Στο άμεσο
μέλλον θα μας δοθεί η
ευκαιρία να
ασχοληθούμε με την
προσφορά μας με
αναλυτικά
σημειώματα.

Στο επόμενο τεύχος
του ANTI, το δεύτερο
μέρος του
αφιερώματος στις
εκδόσεις της χρονιάς.
Θα δημοσιευτούν
κείμενα για:

- την ξένη λογοτεχνία
- τα βιβλία περί
εξωτερικής πολιτικής
- τα κινηματογραφικά
βιβλία
- τις παιδικές
εκδόσεις



του Θανάση Πεντζή



την εποχή της εφεύρεσής της, η Τυπογραφία εκτιμήθηκε κι έγινε το κύριο όργανο των ανθρωπιστών της Αναγέννησης. Οι μεγάλοι τυπο-

γράφοι κι οι μεγάλοι διανοητές της εποχής ανέστησαν και διεύρυναν τη γνωστική επικοινωνία φέρνοντας στο φως τη χειρόγραφη ελληνική και λατινική γραμματεία-παρακαταθήκη με το τυπωμένο βιβλίο. Η απροσμέτρητη προσφορά τους δεν θα ήταν ούτε κατά φαντασίαν εφικτή χωρίς τη δυνατότητα που παρείχε η μηχανική αναπαραγωγή και η προτυποποίηση των εκδόσεων (Ediciones Principes). Βέβαια, η Αναγέννηση δεν είναι μόνο τυπογραφία, αλλά χωρίς αυτή δεν θα 'ταν άλλο παρά μια κοσμική αίρεση μικρού βεληνεκούς ως προς το ιστορικό-πολιτιστικό γίνεσθαι. Τρεις αιώνες αργότερα, το γεγονός αυτό γίνεται συνείδηση και πλέον είναι αδιανόητη κάθε

γνωστική λειτουργία χωρίς τη σύμπραξη της τυπογραφίας και του έντυπου βιβλίου. Εξ ου και Διαφωτισμός και Εγκυκλοπαιδισμός. Μπορεί αυτά να μην είναι εντελώς νέα φαινόμενα στην ιστορία του πολιτισμού, αλλά άλλος ο κόσμος του χειρόγραφου των Αριστοτέλη-Σπενσίππου, ή του Μιχαήλ Ψελλού κι άλλος ο κόσμος του εντύπου του Chamber και των Diderot - d'Alembert.

Η τυπογραφία πέρα από δυνατότητα υπήρξε και πρόκληση που ριζοσπαστικοποίησε τα πνεύματα κι αυτά, με τη σειρά τους, ανασυντάχθηκαν κι επενέργησαν στο γνωστικό πεδίο ανάλογα, με αποκορύφωμα τη σύλληψη και πραγμάτωση της Εγκυκλοπαίδειας¹. Κανείς βέβαια δεν μπορεί να διανοηθεί μια ολοκληρωμένη χειρόγραφη εγκυκλοπαίδεια, η οποία κι αν ακόμα μπορούσε να γραφεί από μια στρατιά «συν»γραφέων, δεν θα μπορούσε ν' αναπαραχθεί και συνεπώς να εκπληρώσει την αποστολή της.

Η εγκυκλοπαίδεια, είτε ως γενική / καθολική είτε ως περιορισμένη / ειδική, έγινε πράγματι αυτό που προοριζόταν, όργανο χρηστικό, με το να παρέχει λιγοστές μεν αλλά επαρκείς πληροφορίες για το τι αντιπροσωπεύει τελικά μια λέξη, ποιο είναι το αντικείμενο αναφοράς της και, τέλος, ποια είναι αυτή καθεαυτή η υπόσταση του δηλούμενου αντικειμένου ή νοήματος. Αντί για τις θεματολογικές ενότητες συστηματοποίησης του Αριστοτέλη χρησιμοποιεί την αλφαβητική κατάταξη, επιτυγχάνοντας έτσι το μέγιστο βαθμό διάκρισης και προσπέλασης.

* Το όνομα Συμπαγής Δίσκος (Compact Disc ή C.D.) επινοήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '70 από τη Philips για τους ψηφιακούς δίσκους μουσικής και το ίδιο όνομα παρέμεινε για τη συνέχεια αυτών των δίσκων που ήταν η επέκτασή τους σε ψηφιακά (οπτικά) αλφαριθμητικά και εικονογραφικά εγγράμματα.

Επίσης, αν θέλαμε έναν ορισμό του γνωστικού πεδίου θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι ένα σύνολο και μια διάταξη επικοινωνιακών μέσων που κάνουν δυνατή την καταγραφή / σύνταξη και μεταβίβαση των γνώσεων.

Συμπαγείς Δίσκοι

και ανασύνταξη του γνωστικού πεδίου*

Το τυπογραφικό σύμπαν ολοκληρώνει έτσι το γνωστικό πεδίο του συνοπτικά με την εγκυκλοπαίδεια και σε πληρότητα με τη βιβλιοθήκη (στη συνέχεια ερχόμαστε στις επεκτάσεις του, τη δισκοθήκη, την ηχοθήκη, την ταινιοθήκη, τη βιντεοθήκη και, τέλος, την παρακαταθήκη συμπαγών δίσκων και τα δίκτυα). Εκλαμβάνοντας τη βιβλιοθήκη ως ασυνοπτική εγκυκλοπαίδεια, παρατηρούμε ότι κι αυτή λειτουργεί αναλογικά επίσης με παρεμφερείς τρόπους κατάταξης / προσπέλασης για τα βιβλία και το γνωστικό τους περιεχόμενο.

Ο βαθμός επάρκειας του συστήματος κατάταξης / προσπέλασης κι ευχρηστίας είναι το κυριότερο κριτήριο σύστασης των καταγεγραμμένων γνώσεων, που συνιστούν ένα πεδίο πληροφοριακών πηγών κι άντλησης γνώσεων – ένα γνωστικό πεδίο.

Τα όρια εγκυκλοπαίδεια-βιβλιοθήκη υπερβαίνονται στις μέρες μας με τη συνδρομή της πράγματι νέας τεχνολογίας, αυτής των συμπαγών δίσκων, που θέτουν σε νέες κι απείρως ευρύτερες βάσεις τόσο την περιεκτικότητα όσο και την προσπελασιμότητα του πληροφοριακού / γνωστικού πεδίου. Η περιεκτικότητα ενός συμπαγούς δίσκου είναι περίπου όσο μια βιβλιοθήκη 1.000 βιβλίων των 200 σελίδων ή συνολικά 200.000 σελίδες, η δε προσπελασιμότητα είναι ακαριαία και αδέσμευτη απ' την όποια προκατάταξη, δυνάμενη ν' αναμορφωθεί από το χρήστη και την επινοητικότητά του να δημιουργήσει νέους συσχετισμούς και συγκριτικές αναλο-

γίες. Βεβαίως, 200.000 σελίδες δεν μπορούν ν' αναγνωσθούν ποτέ κι από κανέναν κι αν αυτό έπαιρνε τη μορφή στοιχήματος, θ' απαιτούνταν τουλάχιστον τρία χρόνια εντατικής ανάγνωσης – αυτός είναι άλλωστε ο λόγος που ελάχιστοι μέχρι σήμερα έχουν διαβάσει *Το Κεφάλαιο* του Μαρξ, που έχει κυκλοφορήσει σ' εκατομμύρια αντίτυπα σ' όλο τον κόσμο και ο συνολικός όγκος του δεν ξεπερνά το 1% ενός συμπαγούς δίσκου. Συνεπώς, οι συμπαγείς δίσκοι δεν είναι τόσο για ανάγνωση όσο για αντίχρεωση κι εντοπισμό προσδοκώμενων πληροφοριών κατά τον τρόπο που η εγκυκλοπαιδική παράδοση μάς έχει εθίσει. Κάποιος λόγιος, επιστήμονας ή καλλιτέχνης και γενικώς άνθρωπος του πνεύματος που δουλεύει με γραπτές πηγές, διαθέτει συνήθως μια βιβλιοθήκη από 500 έως 2.000 τόμους και πολύ συχνά προσφεύγει σε δημόσιες βιβλιοθήκες, οι οποίες διαθέτουν ανάλογα με το μέγεθός τους από 10.000 έως και 11.000.000 τόμους². Μια μικρή, αλλά καλά οργανωμένη δημόσια βιβλιοθήκη, διαθέτει κατά μέσο όρο 50.000 έως 100.000 τόμους που αντιστοιχούν σε 10.000.000 έως 20.000.000 σελίδες.

Συνεπώς, εφ' όσον ένας συμπαγής δίσκος περιέχει 200.000 σελίδες, έχει ήδη τις διαστάσεις μιας προσωπικής βιβλιοθήκης, ενώ μια τερατώδης δημόσια των 10.000.000 τόμων κι αντίστοιχα των 2.000.000.000 σελίδων περιέχεται σε 10.000 δίσκους. Δεν είναι λίγοι αυτή τη στιγμή που διαθέτουν πάνω από 50 συμπαγείς δίσκους και πολλές φορές πολλαπλάσιους, έχο-

ντας έτσι στη διάθεσή τους πληροφοριακά υλικά που αντιστοιχούν σ' εκατομμύρια τόμους. Στην περίπτωση των ταινιοθηκών, η αντιστοιχία είναι διαφορετική γιατί κάθε κινηματογραφική ταινία απαιτεί χωρητικότητα ενός ή και δύο Laser Disk (L.D.), κι αυτό γιατί η εικόνα, ιδιαίτερα η κινούμενη, χρειάζεται πολλαπλάσιο χώρο από αυτόν που απαιτείται για τα κείμενα³. Απ' τις ποσοτικές ήδη διαστάσεις είναι φανερό πως βρισκόμαστε σ' ένα νέο γνωστικό περιβάλλον, όπου η καταχωρισμένη πληροφορία / γνώση έχει υπερπολλαπλασιάσει τη διαθεσιμότητα αλλά και την προσπελασιμότητα, δημιουργώντας ένα ευρύ χάσμα μεταξύ υφιστάμενης και προϊούσης κατάστασης.

Η αναδιάταξη του γνωστικού πεδίου στο επίπεδο της εξωτερικής μνήμης δημιουργεί αντίστοιχη αναδιάταξη και στην εσωτερική. Για παράδειγμα, στις βιβλιογραφικές αναφορές είναι εξαιρετικά σπάνια η πιθανότητα να συναντήσει κανείς αναφορές σ' άλλα είδη πληροφοριακών πηγών όπως φωτογραφία, κινηματογράφο, τηλεόραση ή ραδιόφωνο, πράγμα που οφείλεται σε δύο κυρίως λόγους. Ο ένας είναι ότι το ίδιο το τυπογραφικό μέσο, το βιβλίο, δεν μπορεί να περιλάβει αυτά τα μέσα [εκτός της εικόνας, χειροποίητης (γκραβούρα) ή μηχανοποίητης (φωτογραφία, -γι' αυτό και η χρήση της είναι συχνή)], καθώς και το ότι ο παραδοσιακός διανοούμενος είναι δέσμιος του συστήματος εξωτερικής μνήμης που η τυπογραφία ανέπτυξε και διαμόρφωσε μέχρι τις μέρες μας. Αλλά καθώς οι Συμπαγείς Δίσκοι έχουν τη δυ-

νατότητα να περιέχουν, εκτός απ' τον έντυπο λόγο, στατικές ή κινούμενες εικόνες όπως και ήχο, ο σύγχρονος διανοούμενος βρίσκεται αντιμέτωπος με την αναδιάταξη και του δικού του εσωτερικού γνωστικού πεδίου. Έτσι είναι υποχρεωμένος ν' αναγνωρίσει και να χρησιμοποιήσει κάθε είδους πληροφοριακό υλικό, καθώς επίσης να εννοήσει ότι η πρωτογενής πηγή για τα γεγονότα δεν είναι η περιγραφή των εφημερίδων αλλά οι κινηματογραφικές και τηλεοπτικές καταγραφές που ως τώρα αγνοούσε. Είναι φυσικό πως, κατ' αρχήν, αυτή η διεύρυνση θα δημιουργήσει ένα νέο είδος διανοούμενου και στοχαστή που η σκέψη του δεν θα τρέφεται μόνο με λέξεις της προκινηματογραφικής εποχής αλλά επίσης με γραπτές (και όχι μόνο) ομιλίες, κινηματογραφημένες ή μαγνητοφωνημένες, κάτι που για την ώρα τού είναι αδιανόητο. Κι όμως, είναι προφανέστατο πως η μαγνητοφωνημένη ομιλία είναι κι αυτή ένα έγγραφο και, συνεπώς, μια πρωτογενής γραπτή πηγή. Η απόσυρση των παραδοσιακών διανοουμένων, δηλαδή αυτών που παραμένουν πνευματικά, συναισθηματικά κι επικοινωνιακά σε συνθήκες και όρους της προκινηματογραφικής εποχής, είναι μοιραία και ίσως καταστροφική, γιατί αυτό που απαιτείται στο νέο γνωστικό πεδίο δεν είναι τόσο η απώθηση και η εξαφάνισή τους όσο η ενσωμάτωση κι η αναμόρφωσή τους.

Η διαδικασία της διαδοχής, όσο κι αν φαίνεται κατ' αρχήν ως ρηξιγενής, στην πραγματικότητα δεν είναι καθόλου τέτοια και περισσότερο έχουμε

να κάνουμε με το σχετικά ομαλό αναγεννησιακό πέραςμα απ' το χειρόγραφο στην τυπογραφία παρά με την εξαφάνιση της μυκηναϊκής γραφειοκρατίας και την πλήρη ασυμβατότητα της γραμμικής γραφής με την αλφαβητική που τη διαδέχθηκε. Οι νέοι «διανοούμενοι», που οι παραδοσιακοί τους λένε εντελώς λανθασμένα τεχνοκράτες, δεν χαρακτηρίζονται και τόσο ούτε απ' το συλλογιστικό ούτε απ' το ορθογραφικό τους στίγμα, δρουν και χρησιμοποιούν το νέο γνωστικό περιβάλλον με πολύ άτσαλο τρόπο ενώ κι η δημιουργική τους ικανότητα είναι από μηδαμινή ως ανύπαρκτη. Στην πραγματικότητα δεν γράφουν, αντιγράφουν. Είναι κάτι σαν τους δημοσιογράφους-υλατζήδες που συσκευάζουν αλλά δεν παρασκευάζουν και, φυσικά, ποτέ δεν δημιουργούν. Η αδυναμία τους να εγκολπωθούν την παράδοση είναι προφανής γιατί δεν την κατέχουν, αλλά η έλλειψη αυτή δεν θ' αργήσει ν' αναπληρωθεί κι ούτε θ' απαιτηθούν οι δύο και πλέον αιώνες που χρειάστηκαν για την αναμόρφωση του κόσμου του χειρόγραφου λόγου σ' αυτόν του τυπωμένου, παρά τις αντιξοότητες.

Η γενικότερη οικονομία και η εκπαιδευτική γραφειοκρατία είναι ίσως τα μεγαλύτερα εμπόδια, αλλά από ποικίλες κι αδιόρατες παρακάμψεις τα πράγματα προχωρούν και το πολύ, όπως διαβλέπω, σε μια διετία, η εικόνα του διανοητή ή στοχαστή που συνοδεύεται από ένα βιβλίο ή μια βιβλιοθήκη θα 'χει αντικατασταθεί μ' αυτήν ενός συμπαγούς δίσκου ή μιας μικρής οθόνης.

Η μεγάλη έως τρομακτική περιεκτικότητα των Συμπαγών Δίσκων καθώς και η δυνατότά τους για πολλαπλή διεύρυν-

ση των πληροφοριακών πηγών και μέσω των επιβάλλουν στη σκέψη νέες συνδυαστικές κατευθύνσεις, πέρα από τον γραμμικό ορίζοντα της τυπογραφίας και με κέντρο βάρους όχι μόνο τον «κυρίαρχο» λόγο αλλά κάθε είδους σημεία ή κώδικες που θα μπορούσαν να λάβουν αισθητή ή συμβολική μορφή. Το νέο μας γνωστικό περιβάλλον είναι ευρύτατο κι η εισαγωγή σ' αυτό δεν απαιτεί ούτε πολύχρονη εκπαίδευση ούτε ιδιαιτέρως σκληρή προσπάθεια, χρειάζεται όμως ανορθωτική φαντασία και προσομοιωτική διάθεση. Για την ώρα διανύουμε τη φάση της τεχνολογικής περιέργειας και του νεωτερισμού, που σημαίνει πως βρισκόμαστε στον προθάλαμο μιας νέας εποχής όπου όλα τα εγγράμματα θα επανεγγραφούν ψηφιακά στο νέο υπόστρωμα που λέγεται Συμπαγής Δίσκος.

Στην παρούσα φάση θεωρώ επιβεβλημένη την ανάπτυξη τριών ειδών προγραμμάτων για τη μεταφορά και την ανασυγκρότηση όλων των υλικών που βρίσκονται καταγεγραμμένα σε παραδοσιακά υποστρώματα.

α) Προγράμματα αναπαραγωγής όπου ένα έργο ή ένα σύνολο έργων μεταφέρεται απλώς από ένα υπόστρωμα σ' ένα άλλο, όπως παράδειγμα το Complete Shakespeare.

β) Προγράμματα αναμόρφωσης κι ανασυγκρότησης έργων και υλικών μ' εμπλουτισμό κι αναδιάταξη του περιεχομένου τους όπως το Thesaurus of Greek Language.

γ) Πρόγραμμα πρότυπης συγκρότησης και δημιουργικού χαρακτήρα, όπως το υπό ανάπτυξη Αρχέλογος.

Ένας νέος Αρέθος ή ένας νέος Μανούτιος δεν θα μπορούσαν σήμερα ν' ανταποκριθούν στο γιγαντιαίο έργο που απαιτείται για την επαναδιατύπωση κι επανέκδοση της τόσο πλούσιας, πολύμορφης κι ανυπέρβλητης

ελληνικής παράδοσης. Χρειάζεται πολυμερής και πολυστατική συνεργασία και φορείς όπως το υπουργείο Πολιτισμού, η Ακαδημία Αθηνών, το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού, το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, η Εθνική Βιβλιοθήκη, η Ταινιοθήκη της Ελλάδος, το Εθνικό Κέντρο Ερευνών καθώς και πολλοί άλλοι πρέπει να λάβουν το συντομότερο πρωτοβουλίες και να ενεργήσουν υπεύθυνα κι αποτελεσματικά. Ίσως, όμως, θα έπρεπε να προηγηθεί μια ευρεία συνάντηση φορέων, εμπειρογνομόνων κι ενδιαφερομένων σ' ένα ανοικτό συνέδριο ενημερωτικού και συντονιστικού χαρακτήρα όπου μετά την απαραίτητη ανίχνευση διαθέσεων, δυνατοτήτων και προτεραιοτήτων θα καταρτίσουν τα βασικά προγράμματα των πιο άμεσα υλοποιήσιμων σχεδίων και ιδεών.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ο όρος *Εγκύκλιος Παιδεία* πρωτοσυναντάται στον Πλούταρχο με την έννοια της εποπτείας επί όλων των γνωστικών αντικειμένων, δηλαδή της Φιλοσοφίας, της Επιστήμης, της Ιστορίας, της Ποίησης και της Ρητορικής, ενώ ο Σπεύσιππος είναι, κατά πάσα πιθανότητα, ο πρώτος συντάκτης εγκυκλοπαίδειας που όμως δεν σώθηκε. Ο Ρωμαίος Μαρκιανός Καπέλλα είχε την ίδια φιλοδοξία και συνέθεσε το *Σατυρικόν*. Η *Μυριόβιβλος* του Πατριάρχου Φωτίου είναι η κατ'εξοχήν εκδοχή της βυζαντινής εγκυκλοπαίδειας ενώ η *Παντοδαπή Διδασκαλία* του Μιχαήλ Ψελλού που ακολούθησε, είναι πολύ κοσμική και μετα-ελληνιστική όπως άλλωστε και η Σούδα.

2. Ο κ. Κυριάκος Ντελόπουλος με πληροφόρησε προσφάτως ότι η μεγαλύτερη βιβλιοθήκη του κόσμου είναι της Μόσχας με 11.000.000 τόμους και όχι όπως νόμιζα για τη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου στην Ουάσιγκτον, που υπολείπεται της προαναφερθείσας κατά 1.000.000 τόμους. Η Εθνική Βιβλιοθήκη της χώρας μας υπολογίζεται πως περιέχει 1.500.000 έως 2.000.000 τό-

μους.

3. Οι χωρητικότητες έχουν μέχρι αυτή τη στιγμή τις εξής αναλογίες:

α) Συμπαγής Δίσκος Μουσικής - (C.D.)

-[διαμέτρου 12 εκατοστών]- Διάρκεια: 60'-70' λεπτά.

β) Συμπαγής Δίσκος Μουσικής και Εικόνων (C.D.V. ή C.L.V.)

-[διαμέτρου 12 εκατ.]- Διάρκεια: 10'-12' λεπτά περίπου

-[διαμέτρου 18 εκατ.]- Διάρκεια: 20'-25' λεπτά περίπου.

γ) Συμπαγής Δίσκος - (C.D. Rom και C.D.I)

-[διαμέτρου 12 εκατ.]- Περιεκτικότητα: 512 M.B. χωρίς συμπίεση και 15 G.B. με συμπίεση.

δ) Συμπαγής Δίσκος [οπτικός] - (Photo C.D. ή P.C.D)

-[διαμέτρου 12 εκατ.]- Περιεκτικότητα: 120 φωτογραφίες.

ε) Συμπαγής Δίσκος [Οπτικο-ακουστικός] - (Laser Disk)

-[διαμέτρου 30 εκατ.]- Διάρκεια: 100' λεπτά περίπου μ' εγγραφή χωρίς συμπίεση* και στις δύο πλευρές του δίσκου.

* Με τη δυνατότητα της συμπίεσης (High Density C.D. - δίσκοι υψηλής πυκνότητας) φτάσαμε προσφάτως στο εκπληκτικό πραγματικά αποτέλεσμα της εγγραφής μιας ολόκληρης κινηματογραφικής ταινίας στη μια μόνο πλευρά ενός συμπαγούς δίσκου των 12 εκατοστών.

Πάντως, όπως και να 'χουν τα πράγματα η αντιστοιχία για την ώρα είναι: 1 δίσκος=1.000 βιβλία (των 200 σελίδων, σύνολο 200.000 σελ.) ή μία δώρη κινηματογραφική ταινία [κι αλλιώς μια βιβλιοθήκη των 1.000 βιβλίων περιέχεται σ' ένα Σ.Δ., ενώ μια ταινιοθήκη 1.000 ταινιών χρειάζεται 1.000 δίσκους] - σχέση 1:1.000.

4. Τ' όνομα MULTIMEDIA, που διαδόθηκε πιο πρόσφατα, προσαθεί να δώσει έμφαση σ' αυτή τη δυνατότητα κατά τρόπο όχι και τόσο θεμιτό, αφού στην πραγματικότητα η μόνη διαφορά απ' τον κινηματογράφο είναι η προσπελασιμότητα κι η δυνατότητα διαδραστικής ανασύνθεσης και όχι η πολλαπλή και πολύμορφη περιεκτικότητά.

5. Κατά κανόνα το ανασυνθέτουν χωρίς όμως και να το γνωρίζουν.

6. Πάνω από δέκα χιλιάδες τίτλοι είναι ήδη διαθέσιμοι στην αγγλική γλώσσα και πρακτικώς μπορεί να βρει κανείς σχεδόν τα πάντα.



Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑ – ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Η ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Από τον πρώτο ως τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο
(1914-1939)

ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑ – ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Από τον πόλεμο του '40 ως τη δικτατορία του '67

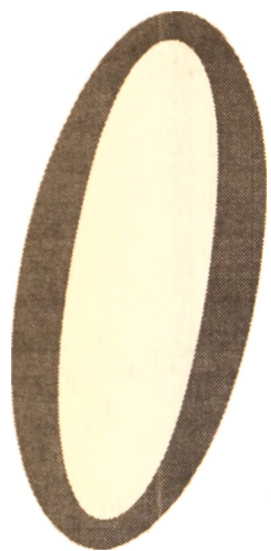
ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑ – ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΟΚΟΛΗ

Σπ. Τρικούπη 3-5, 10683 Αθήνα, τηλ. 3805 520, 3822 732

ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΑΦΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

του Αλέξ. Αργυρίου



πως μιλάμε στην πολιτική, παραπολιτικά, για δεινόσαυρους λογικό δεν θα ήταν να μιλάμε και στην πνευματική ζωή για δεινόσαυρους, όσους πέρασαν την τεσσαρακονταετία, την πενήκονταετία στην υπηρεσία αυτής της –κατ’ ανοχήν λεγόμενης– πνευματικής μας ζωής;

Αν έτσι το πάμε ξέρετε πόσους –«εν πλήρει συνειδήσει αθώοι», όπως λέει ο ποιητής– θα βάζαμε στην κρεμάστρα, οπλισμένους και παροπλισμένους των οποίων η ωριμότητα έχει φτάσει, δεν θα έλεγα «σε όρια σήψεως», αλλά πάντως: σε στάδιο μειωμένων ανακλαστικών; Ή, –τουλάχιστον;– με το μυαλό τους σταματημένο σε κάποιο παρελθόν, ένοχο ή μη, και στον προβληματισμό του, αν σε αυτόν συμπεριλάβουμε και το νιτερέσο, όμως διατεθειμένων –προκειμένου να μη χάσουν το τραίνο– να συνδιαλαγούν με τον σύγχρονο θόρυβο και τους θορυβοποιούς πάντων και πασών των μέσων –των κατ’ ευφημισμόν– επικοινωνίας, εφόσον, αντιστάσεως μη ούσης, και επειδή κάποιος μη γνωρίζων το αντικείμενο –ως είθισται παρ’ ημίν τους εδώ– σε κλειδοκύμβαλο ώστε να δρέψουν εκ του ασφαλούς τα όστρακα των διθυράμβων τους.

Ο μακαρίτης ο Μαρξ –που τον θυμήθηκα;– έλεγε ότι η αξία ενός ανθρώπου δεν εξαρτάται από τη γνώμη που έχει ο

ίδιος για τον εαυτό του. (Ιδού μια άποψή του που δεν είναι ξεπερασμένη. Μα θα πείτε ότι είναι –αλλά για πόσους;– μια κοινοτοπία. Εντάξει. Καταλαβαίνόμαστε.) Με την προϋπόθεση αυτή ο αναγνώστης –επικαλούμενος την ελευθερία της γνώμης του – μπορεί να διαβάσει τα όσα ακολουθούν, έχοντας εν νω ότι πάντως ανήκουν σε παρελθούσα λογική, η οποία ξεπερασμένη, λίγο ή πολύ, δεινοσαυρική κατά τα άλλα, μπορεί να αποτελέσει και μέτρο συγκρίσεως με ένα φαινόμενο και νοοτροπίες που τινές εκπροσωπούν, παγιδεύοντας τον κόσμο, και σκυλεύοντας πράγματα που κάποτε εθεωρούνταν αναπολλοτρίωτα – αν και για όλα τα πράγματα η εκτίμηση της φθοράς τους είναι ζήτημα αναλογίας. Και πάντως διά γυμνού οφθαλμού: δεν φαίνεται η ζημιά. Οι παλιοί μάτια περιέμεναν «[απ’] την καινούργια γέννα που όλο την περιμένουμε, όλο κινάει για να ’ρθει κι όλο συντρίμια χάνεται στο γύρισμα των κύκλων». Επομένως, ο “παλιός καλός καιρός δεν υπήρξε ποτέ”, παρὰ μόνο καταφθάνει ως ρετρό. Όμως αυτό δεν συνεπάγεται ότι, στο όνομα της προόδου, της τεχνολογίας ή της φυσιολογικής εξέλιξης, δεν μας προκύπτουν και τα χειρότερα.

Ωστόσο «όχι αυταπάτες προπαντός» που λέει ο ποιητής για να μας επαναφέρει στην τάξη, ώστε να θεωρούμε τα γινόμενα ως γεγονότα που έχουν τους λόγους τους να συμβαίνουν, δεδομένου ότι βρίσκονται μέσα στις δυνατότητες που τους παρέχει η

πραγματικότητα, υπαρκτή και εφευρίσιμη, από τα “μέσα και τους μέσους”. Κατά τα άλλα το ερώτημα είναι ποιος λερώνει το περιβάλλον και ποιο περιβάλλον –«λέω αν»– λερώνεται ανεπανόρθωτα. Όμως, το εποικισμό –«Στα χρόνια τα δικά μας τα σακάτικα», που λέει άλλος ποιητής– αποτελεί είδος εν ανεπαρκεία. Τα “μέσα”, διά των εκπροσώπων τους, φροντίζουν να παραμένει σε τιμητική αφάνεια. Δεν θα έλεγα ότι τους “κάνουν κακό”, διότι εν μέσω “ληστών” η ισοπέδωση σε τέτοιες ώρες θα επερχόταν μοιραία.

Εστω λοιπόν και έστωσαν. Ας το γυρίσουμε αλλού, αφού δεν έχουμε ή δεν ξέρομε τον τρόπο να τα διορθώσουμε. Και φυσικά: από Διός άρχεσθαι. Ο Παλαμάς έλεγε ότι για να χαρείς ένα πεζογράφημα πρέπει να το διαβάσεις μια φορά αλλά για να γράψεις περί αυτού πρέπει να το ξαναδιαβάσεις, τουλάχιστον, άλλη μια φορά. Και δεν είχαμε μπει ακόμη, τότε που το έλεγε, στη νεωτερική πεζογραφία που αναμειγνύει χρόνους και πράγματα κατά το δοκούν της, θέλοντας να πολλαπλασιάσει τις σημασίες τους. Έτσι που το αναγνωστικό κοινό, για να διεισδύσει στους λαβύρινθους της, πρέπει να βάλει τα ματογυάλια των ειδικών. Άρα, κατά συνεκδοχήν, οι αναγνώστες περιορίζονται. Και ίσως οι νέοι πεζογράφοι εξ αντιδιαστολής και από κοινού συμφέροντος ορμώμενοι, προκειμένου να πιάσουν το μεγάλο κοινό (το οποίον στο μεταξύ το ’ριξε στη σολωμονική), βάλθηκαν να αντιγράψουν

τους Αμερικανούς των μπεστ σέλερ. Άλλο τώρα θέμα αν το άφθονο υλικό που μαζεύουν καταλήγει συχνά σε άνοστη σούπα... Κολιός, που λένε.

Ας πάμε λοιπόν στην ίδια τη λογοτεχνία και σε συγγραφείς που έχουν έργο ήδη καταξιωμένο και που το συμπληρώνουν. Αλήθεια όμως τι νόημα έχει η παλιά συνήθεια των εντύπων για το ποια βιβλία που κυκλοφορούν το διανυθέν έτος αξίζει να διαβαστούν; Αυτό μπορεί να ισχύει για τους παλιούς αναγνώστες που έχουν διαβάσει όλα τα παλιά καλά βιβλία. Όμως κάθε χρόνο έρχονται και νέα παιδιά, νέοι αναγνώστες που αγνοούν βασικά βιβλία του παρελθόντος, και δεν εννοώ του παλιού καιρού που δεν ανταποκρίνονται πάντοτε στη σημερινή προβληματική και που γι’ αυτά χρειάζεται κάποια μύηση στα ιστορικά συμφραζόμενα, αλλά για εκείνα που η αναφορικότητά τους στη σημερινή εποχή είναι άμεση. Μου έτυχε πρόσφατα να διαπιστώσω ότι κάποιοι νέοι φιλόλογοι ξέρουν περισσότερο “θεωρίες της λογοτεχνίας”, παρὰ την ίδια τη λογοτεχνία. Δεν λέω, καλές, άγιες και ενίοτε ωφέλιμες είναι οι θεωρίες, αλλά στο ίδιο το σώμα της λογοτεχνίας μπορεί να επαληθευθεί η χρησιμότητά τους σε ευρύ φάσμα. Όχι επιλεκτικά, όπως συχνά συμβαίνει που σημαίνει ότι η τάδε θεωρία έχει περιορισμένη εφαρμογή και αυτό: (δηλαδή η σχετικότητά της) δεν βλέπω να τονίζεται.

Με πόση εμπιστοσύνη μπορείς να μιλάς για ελληνική πεζογρα-

φία του Μεσοπολέμου, αν δεν έχεις διαβάσει την *Ερσica* του Κοσμά Πολίτη, την *Αργώ* του Θεοτοκά, το *Οδοιπορικό* του '43 του Γιάννη Μπεράτη, τον Γιούγκερμαν του Καραγάτση, το *Γη και νερό* του Γ.Ν. Άμποτ, το *Τουμπεκί* του Πέτρου Πικρού, τις *Δύσκολες νύχτες* της Μέλπως Αξιώτη, τη *Ζωή εν Τάφω* του Μυριβήλη, το *Νούμερο* του Βενέζη, την *Ιστορία ενός αιχμαλώτου* του Στρατή Δούκα, τις *Εποχές* της Ειρήνης Αθηναίας, το *Γ' Χριστιανικόν Παρθεναγωγείον* της Έλλης Αλεξίου, το *Στη συκαμιά* από κάτω της Καίνας Παππά, τη *Μενεξεδένια πολιτεία* του Τερζάκη, το *Οι άνθρωποι που νοσταλγούν* του Γ. Δέλιου, τις *Απόπειρες* για μια χαμένη υπόθεση του Πάνου Καραβία, τις *Νύχτες χωρίς δημιουργία* του Γιάννη Σφακιανάκη (δεν έχει εγγονό, όπως από αμηχανία και άγνοια του απέδωσε κάποιος, υποτίθεται σχετικός), τους *Ξεριζωμένους* του Βάσου Δασκαλάκη, τον *Ρασκάγια* του Θράσου Καστανάκη, την *Τελευταία νύχτα της Γης* του Π. Χάρη, το *Τουμπεκί* του Πέτρου Πικρού, την *Ηρωική περιπέτεια* του Αλκιβιάδη Γιαννόπουλου, το *Χρονικό μιας Πολιτείας* του Πρεβελάκη, το *Σόλο* του Φίγκαρο του Σκαρίμπα, το *Όσο κρατάει το σκοτάδι* του Νίκου Κατηφόρη, τη *Βασάντα* του Φώτη Κόντογλου, τον *Μηνά* τον ρέμπελο του Κωστή Μπαστιά, τους *Παραστρατημένους* της Λιλίκας Νάκου, τη *Θάλασσα* του Σούκα, το *Εκείνοι που έμειναν* της Τατιάνας Σταύρου, το *Ο πεθαμένος και η Ανάσταση* του Ν.Γ. Πεντζίκη, το *Ο απόγονος* του Θανάση Πετσάλη (μετέπειτα και: *-Διομήδη*), το *Κρίσις...* του Αρκάδιο (μετέπειτα *Λευκού*), το *Ο κάμπος* του Κύπριου Λουκή Ακρίτα, το *Πορεία*

μέσα στη νύχτα του Γεράσιμου Γρηγόρη, Τα πλοία δεν άραξαν του Μενέλαου Λουντέμη, τα *Ζωντανά πτώματα* του Γ. Ζάρκου, το *Μαμούθ* του Γ. Δενδρινού, τους *Κολασμένους* της θάλασσας του Γιάννη Μαγκλή, τους *Σαρκασμούς* της κρύας γης του Ναπολέοντα Παπαγεωργίου, και τους τελευταίους χρονικά της σειράς: τους *Θαλασσινούς Προσκυνητές* του Τάσου το *Εαρινό* του Άλκη Αγγέλογλου, την *Πρώτη άνοιξη* του Αστέρη Κοββατζή, για να μείνω σε όσους πεζογράφους συγκροτούν τη "γενιά" του Τριάντα με την ευρεία έννοια, και στα έργα τους της εποχής εκείνης (συγκριμένα το χρονικό ανάπτυγμα; 1919-1944). Όμως για να μην παρανοηθεί η πρόθεσή μου, δεν περιλαμβάνω τα έργα που δημοσιεύονται στο Μεσοπόλεμο και έχουν γραφεί από πεζογράφους των αρχών του αιώνα. Γι' αυτούς θα πω παρακάτω.

Δεν ισχυρίζομαι ότι διάλεξα τα καλύτερα ή τα αντιπροσωπευτικότερα έργα του Μεσοπολέμου. Κρίνοντας όμως από την υποδοχή που είχαν στον καιρό τους μπορώ να υποθέσω ότι αυτά, ή κάποια άλλα τους, αποτελούσαν τα ζητούμενα εκείνης της εποχής και ως εκ τούτου αποτύπωναν τις ενδιαθέτες ροπές της, οι οποίες έχουν έτσι μνημειωθεί και συντηρηθεί για ένα χρονικό διάστημα που δεν μπορεί κανείς ακόμη να προβλέψει τη διάρκειά του. Πάντως έως τώρα, αν κρίνομε από το εκδοτικό αποτέλεσμα, ίσως διατηρούν το αναγνωστικό ή και ιστορικό τους ενδιαφέρον κάποια απ' αυτά: το λιγότερο. Όμως το άνοιγμα της αναγνωστικής βεντάλιας επιβάλλεται, προκειμένου να σχηματίσει κανείς πληρέστερη εικόνα για την εποχή και το κλίμα της.



Στα
βιβλιοπωλεία μας
η τυπική
"εξυπηρέτηση"
έχει προαχθεί σε
ζεστή φιλοξενία.
Σλάτε στον
ΓΚΟΒΟΣΤΗ
για τον καφέ σας!

ΣΤΟΥ ΓΚΟΒΟΣΤΗ:

Ασκληπίου 3

☎ 3624610

Ζωοδόχου Πηγής 21

☎ 3822251

Η παράθεσή μου όμως τόσων ονομάτων και τίτλων μοιάζει με τηλεφωνικό κατάλογο, έτσι εκτενής που είναι. Αλλά η υπεράσπιση της αξιοπιστίας του θα μας έβγαζε έξω από το πλαίσιο και τις αξιώσεις αυτού του σημειώματος. Για να παραμείνω και να επιμείνω πάντως στα όχι και εξαντλητικά αυτά παραδείγματα δεν θα έπρεπε να παραλείψω κανέναν. Ίσως μάλιστα να πρόσθετα και λίγα ακόμη ονόματα, που είχαν περάσει λίγο ξώφαλτσα από την προσοχή της κριτικής, καθώς κανείς κριτικός δεν είναι αλάθητος, όχι υποχρεωτικά από σκοπιμότητα. Από την άλλη πλευρά, οι περιοδολογήσεις –γενιές και τομές– αφήνουν πάντοτε κάποιους απ’ έξω, κυρίως εκείνους που αγγίζουν τα χρονικά όρια. Γι’ αυτό προσπάθησα στο τέλος να διορθώσω, προσθέτοντας συγγραφείς που το κύριο έργο τους ανήκει στα μεταπολεμικά χρόνια, όμως από πλευράς νοοτροπίας και αντιλήψεων μάλλον ανήκουν στην προβληματική του Μεσοπολέμου, σχηματικά βέβαια, αν και ένοι οι εξ αυτών θεωρήσαν ότι νεωτερίζουν. Ανθρώπινο.

Αν τώρα θελήσουμε να περάσουμε στους καθαρά μεταπολεμικούς πεζογράφους, θα μας προέκυπτε ένας επίσης μεγάλος κατάλογος δεδομένου ότι η μεταπολεμική μας πεζογραφία –παρά την εικόνα που κυκλοφορεί– δεν είναι διόλου υποδεέστερη της πεζογραφίας του Μεσοπολέμου. Δεν θα το κάνω όμως σήμερα για να μην επιβαρύνω τον πρόθυμο αλλά σχετικά απληροφόρητο αναγνώστη με νέα άγνωστά του ονόματα. Δεν τολμώ βέβαια σε καιρούς λιτότητας να του προτείνω να αγοράσει αλλά ας προσπαθήσει να ενημερωθεί τόσο για τη μεσοπολεμική όσο και, με άλλη ευκαιρία, για τη μεταπολεμική μας πεζογραφία: από τους 8+8 τόμους των εκδόσεων Σοκόλη, που εκεί θα βρει όχι μόνο παράθεση ονομάτων αλλά κριτι-

κή παρουσίαση των συγγραφέων, βιβλιογραφία των έργων τους, ανθολογία της κριτικής που γράφτηκε και προπαντός: ανθολόγηση από το έργο τους που μπορεί να φανερώσει, στον κάθε αναγνώστη: το εύρος, το είδος και την ποιότητα της δουλειάς του όποιου πεζογράφου, ώστε ο καθένας να σχηματίσει δική του γνώμη επί του θέματος, να εκτιμήσει τα πράγματα χωρίς τη διαμεσολάβηση οιοδήποτε τρίτου τυχόν ειδικού –ενίοτε εξουσιαστικού– και να αντιδράσει μέσα στο δικό του σύστημα αναφοράς.

Όσο τώρα για τους παλαιούς πεζογράφους που εμφανίστηκαν από τις αρχές του αιώνα και προηγουμένως, έχω να προτείνω στον αναγνώστη να συμβουλευτεί τους 50 τόμους της σειράς «Η πεζογραφική μας παράδοση» της Νεφέλης που επιμελήθηκε ο **Μανόλης Αναγνωστάκης**. Η σημασία της σειράς αυτής είναι πολλαπλή. Ανατυπώνει κείμενα από τις πρώτες εκδόσεις τους, έτσι κι αλλιώς σήμερα δυσεύρετα, και επιλέγει τα κείμενα των συγγραφέων με την ευαισθησία ενός ποιητή, ο οποίος όμως είχε δείξει στο παρελθόν ότι η επαφή του με την πεζογραφία και τη γλώσσα της ήταν ικανοποιητική και χωρίς χάσματα. Και από την πλευρά αυτή ο Αναγνωστάκης βγαίνει καλά διαβασμένος.

Προχωρώ και ελπίζω να γίνει αντιληπτός ο λόγος που επανέρχομαι για να αναφερθώ σε ορισμένους μεταπολεμικούς πεζογράφους των οποίων ο θάνατος ανέκοψε πρόωρα το έργο τους. Μερικοί είναι και πολύ άδικο ξεχασμένοι μολονότι το ενδιαφέρον για το έργο τους δεν έχει ατονήσει εκδοτικά. Συλλογίζομαι τον **Άρη Αλεξάνδρου** που το μυθιστόρημά του *Το κιβώτιο*, που αναφέρεται στον εμφύλιο πόλεμο και συνεχίζει τις εκδόσεις του. Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του βιβλίου που έχει φανταστικό μύθο, είναι ότι με τρόπο παλίμψηστο εκθέτει μια νοοτροπία η οποία υπήρξε και λει-

τούργησε καταλυτικά για τη μεταπολεμική σκέψη, εγκλωβίζοντας όσους την ασπάζονταν και παγιδεύοντάς τους σε αδιέξοδα, τα οποία στοίχισαν ακριβά. Εύχομαι να υπάρξει μια νέα έκδοση του *Κιβωτίου* στην οποία να περιληφθεί σε επίμετρο το κεφάλαιο που αφαιρέσε ο Αλεξάνδρου, κατόπιν υποδείξεως φίλου, αλλά τώρα πια νομίζω ότι μπορεί να δοκιμαστεί η γνώμη του φίλου, αν αυτό το κεφάλαιο βγει στο φως της δημοσιότητας.

Πληροφορούμε ότι θα υπάρξει τιμητική εκδήλωση για τον **Γιώργο Ιωάννου**, καθώς σε λίγο καιρό συμπληρώνονται δέκα χρόνια από τον πρόωρο θάνατό του, ενώ χάρις στον **Θανάση Νιάρχο** το ενδιαφέρον για τον δολοφονημένο **Κώστα Ταχτοή** δεν έχει κοπάσει. Κάπου μπλεγμένη βρίσκεται η υπόθεση των εξαντλημένων έργων του **Νίκου Καχτίτη**, αλλά ίσως εκδοθεί ένα μέρος από την αλληλογραφία του μανιακού αυτού επιστολογράφου, η οποία παρουσιάζει το ίδιο ενδιαφέρον με το κύριο έργο του.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε επίσης τα έργα των πρόωρα χαμένων μεταπολεμικών πεζογράφων, όπως του **Κ. Χατζηαργύρη**, του **Σωτήρη Πατατζή**, του **Κώστα Κοτζιά**, του **Ρόδη Ρούφου**, της **Εύας Βλάμη**, του **Τόλη Καζαντζή**, που ο καθένας τους εξέφρασε ένα μέρος από τη μεταπολεμική προβληματική. Για τον Καζαντζή συγκεκριμένα η Νεφέλη ετοιμάζει επανέκδοση των πεζογραφημάτων του.

Καιρός είναι νομίζω για κριτικές μελέτες αξιώσεων των έργων του **Στρατή Τσίρκα** και του **Δημήτρη Χατζή**, που με τη δουλειά τους σημάδεψαν την πεζογραφία μας και άσκησαν επίδραση στους νεότερους. Εξακολουθώ να μου είναι δύσκολο να αναφερθώ στον **Αλέξανδρο Κοτζιά** ως ένα φίλο που δεν υπάρχει από ανθρώπινη αστοχία. Φαντάζομαι ότι ο τιμητικός τόμος που κυκλοφορεί αυτές τις ημέρες από τον Κέδρο θα δείξει

το πλάτος της αποδοχής ενός πνευματικού ανθρώπου, ο οποίος πήγε εναντίον του “ρεύματος”, για να δικαιωθεί στο τέλος «σαν τη συγγνώμη» που «έφτασαν αργά».

Θέλω όμως να τελειώσω διαφορετικά, για να βρεθώ και λίγο στην τρέχουσα παραγωγή και δεδομένου ότι έλαβα, τυχαία μάλλον, πολύ τελευταία όσα πεζογραφήματα θα αναφέρω αλλά δεν πρόλαβα να τα καλοδιαβάσω όσο θα ήθελα. Βέβαια, δεν πρόκειται να διακόψω τη χειμερία νάρκη μου και να γράψω κριτικά σημειώματα, αλλά θα πω δυο λόγια γι’ αυτά επειδή οι συγγραφείς τους μου είναι καλοί και αγαπητοί από τα προηγούμενα έργα τους.

Η κεφαλή του **Νίκου Μπακόλα** μου φαίνεται ένα άκρως ενδιαφέρον πεζογράφημα και δεν πρόκειται να με διαψεύσει ένας τόσο έμπειρος συγγραφέας χειριζόμενος ένα τόσο ενδιαφέρον θέμα που άπτεται της ιστορίας, μολονότι θα ήταν μπόσικο σε έναν λιγότερο έμπειρο αν σκεφθούμε τη σημερινή κρίση του ζητήματος.

Δεν μου φαίνεται περίεργο που ο **Νίκος Κάσδαγλης** στο πρόσφατο βιβλίο του καταπιάνεται με τους Κούρδους, αναλογιστούμε το σύνολο του έργου του και τους προβληματισμούς του, ιδίως μετά το 1967.. Το *Αραράτ αστράφτει* και υπότιτλο «αφήγηση Κούδρου αγωνιστική» είναι γραμμένο με τη γνωστή νευρώδη και αποτελεσματική γραφή του Κάσδαγλη.

Απ’ όσο καταλαβαίνω *Ο άνθρωπος που ξεχάστηκε* του **Δημήτρη Νόλλα** εκτός από την πυκνή και δραστική γραφή του είναι αρχιτεκτονημένο σοφά και η λύση που δίνει στο θέμα του μοιάζει να αποτελεί απάντηση στη μη δυνατότητα διεξόδου. Όμως –σημεία των καιρών– έχουμε και εδώ την τρομοκρατία ως βεβαρημένο παρελθόν.

Είδα και τρία πρώτα βιβλία νέων όχι όμως ίδιας ηλικίας και δεν λέω γενιάς με την ανέξοδη χρήση του όρου αυτού που γίνε-

ται τελευταία με αντιστόρητη ευκολία.

Το *Μελό* είναι ένα “μελο-δραματικό θρίλερ” όπως το θέλει ο μέχρι σήμερα γνωστός κριτικός κινηματογράφου **Δημήτρης Δανίκας**. Τυπικά αφορά στο θέμα της τρομοκρατίας που με το πρόβλημα είχε πρώτος χειριστεί υποδειγματικά απ’ όσο ξέρω και θυμάμαι ο Νίκος Κάσδαγλης το 1987 με το αφήγημα *Το θολάμι* και έβγαζε πολύ πειστικά το ψυχολογικό αδιέξοδο ενός καταδιωκόμενου που βραχυκυκλώνεται μέσα στη λογική του. Η εκδοχή του Δ. Δανίκα είναι μια άλλης τάξεως επεξεργασία, εύκολα θα έλεγε κανείς επηρεασμένη από τον κινηματογράφο, αλλά νομίζω ότι οι προφανείς τέτοιες υποθέσεις πάσχουν από αφόρητη κοινοτοπία και ψυχολογία της δεκάρας. Για λογαριασμό μου θα πω χωρίς αξιώσεις οριστικής γνώμης, επειδή μου χρειάζεται και άλλη ανάγνωση, ότι το αφήγημα έχει ενδιαφέρον, όχι μόνο από το ότι η γραφή του αποτυπώνει τον οίστρο της, αλλά και διότι υπάρχει η αίσθηση της οικονομίας στην οργάνωση της ύλης.

Η *Αυτοβιογραφία ενός βιβλίου*, πρώτο αφηγηματικό έργο του **Μισέλ Φάις**, όπου τα στοιχεία αντικειμενικότητας και της έγνοιας γι’ αυτήν, ηθελημένη προφανώς επιχείρηση σύνθεσης υλικών αλλά διόλου γι’ αυτό αφυδατωμένων, αποδίδουν μια κατάσταση στην οποία οι όροι της μνήμης έχουν κρίσιμη σημασία.

Κάποτε οι νέοι που πλησίαζαν τα τριάντα, όπως ο **Θεοτοκάς**, έγραφαν –αίφνης– την *Αργώ*. Να θεωρήσω ότι οι αντίστοιχα σύγχρονοι γράφουν διηγήματα όπως το *Κρυφή Ναταλία* του **Δημήτρη Μητρόπουλου**, στα οποία η προσοχή είναι εστραμμένη προς τα εντός και τα περί ημών; Νομίζω είναι πρόωρο να το πούμε, και πάντως δεν είναι λόγος να μη χαρούμε το λόγο ενός χωρίς αντίρρηση προικισμένου νέου συγγραφέα, ο οποίος έδειξε να είναι αρκετά

ενήμερος για το αντικείμενο που τον ενδιαφέρει.

Ο τρίτος τόμος *Περιδιαβάσεις* του φίλου ποιητή, πεζογράφου, κριτικού και ομότιμου πανεπιστημιακού **Κώστα Στεριόπουλου** αναφέρεται σε συγγραφείς του Μεσοπολέμου και του Μεταπολέμου με τη γνωστή εμβριθεία που ξέρομε.

Και επειδή πρέπει να τελειώσω και γιατί το κείμενο αυτό με γάλωσε και γιατί με κυνηγάει άλλη δουλειά, θα αναφερθώ σε λίγα βιβλία διαφορετικού χώρου τα οποία όμως θεωρώ άκρως ενδιαφέροντα.

Το μελέτημα της **Σοφίας Ντενίση** *Το ελληνικό ιστορικό μυθιστόρημα και ο Sir Walter Scott (1830-1880)* έχει πολλές αξιώσεις τις οποίες αν κρίνω από το τμήμα που έχω διαβάσει τις ικανοποιεί. Θεωρώ μάλιστα ότι καλύπτει ένα κενό και θα αφήσει πράγματα που μπορεί να γονιμοποιήσουν τη σκέψη και άλλων ερευνητών.

Το *όγδοο τάγμα* με υπότιτλο «πώς και γιατί και από ποιους διαλύθηκαν οι ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις στη Μέση Ανατολή (1943-1944)», που γράφτηκε από προσωπικές εμπειρίες των **Βαγγέλη Χατζηαγγελή** και του φίλτατου **Λάμπη Ράππα**, συνιστά μια αξιόπιστη κατάθεση για μια ιστορία που ακόμη δεν έχει βρει τη δικαίωσή της –πολιτική τυχόν, αν την ηθική έχει κερδίσει με την *Αριάγνη* του **Στρατή Τσίρκα**. Εδώ, παρ’ όλο που η σχέση των συγγραφέων με το αντικείμενό τους είναι άμεση και προφανώς θερμή, η συμβολή τους δείχνει να περιέχει τους όρους για μια νηφάλια παρουσίαση της υπόθεσης καθώς μάλιστα έχει περάσει μισός αιώνας.

Τα θέματα δεν τελειώνουν, τα βιβλία είναι πολλά και ελπίζω να μου συχωρεθούν οι παραλείψεις οι οποίες οφείλονται σε ελλιπή ενημέρωση ως προς τα τρέχοντα βιβλία πεζογραφίας, επειδή σε άλλα τυρβάζω εξίσου συναρπαστικά.



ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Σειρά: ΙΣΤΟΡΙΑ

(Αρχαία - Μεσαιωνική - Νεότερη)

HORST BLANCK ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ



ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8, Τηλ.: 36.27.318

ΣΧΟΛΙΑΖΟΝΤΑΣ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

της Άντειας Φραντζή



α ήθελα να ξεκινήσω δι-
νοντας το πε-
ρίγραμμα α-
ναφοράς, που
ορίζεται από
σειρά απο-
κλεισμών·
αποκλεισμοί
που πηγάζουν από λόγους προ-
σωπικούς αλλά και μεθόδου.

Δεν είναι δυνατόν, βέβαια, να μιλήσω εφ'όλης της ύλης· επι-
λέγω πρώτα απ' όλα από ένα
εκτεταμένο σύνολο, αν θεωρή-
σουμε ως σύγχρονη ποίηση ό,τι
εκδόθηκε τα τελευταία πέντε
χρόνια. Και επιλέγω, βέβαια,
από όσα βιβλία διάβασα και
που δεν είναι δυνατόν να είναι
όλα όσα είδαν το φως της δη-
μοσιότητας. Πρέπει, επίσης,
να διευκρινίσω ότι δεν προτί-
θεμαι να παρουσιάσω παλαιό-
τερους καταξιωμένους ποιητές
που έχουν διαμορφωθεί σε άλ-
λους καιρούς. Επίσης, για λό-
γους προσωπικής εμπλοκής,
παρέλειψα από τη σημερινή
παρουσίαση τις γυναίκες ποιή-
τριες, παρ' όλο που η δυναμική
παρουσία των γυναικών τις τε-
λευταίες δεκαετίες, ειδικά μά-
λιστα στην ποίηση, είναι ίσως
από τα πιο ενδιαφέροντα κε-
φάλαια του ζητήματος· η πα-
ρουσία των γυναικών εκτός
από τη συνάρτησή της με κοι-
νωνικές παραμέτρους που
έδωσαν, ούτως ή άλλως, στις
γυναίκες τη δυνατότητα μιας
ισότιμης έκφρασης, στην προ-

κειμένη περίπτωση αποκτά
έκτακτο ενδιαφέρον για ορι-
σμένες πλευρές, για ό,τι δηλα-
δή συνηθίσαμε να ονομάζουμε
ιδιαιτερότητα της συμβολής
τους· άποψη που δεν προϋπο-
θέτει αναγκαστική συμφωνία
για την ύπαρξη όντως αυτής
της ιδιαιτερότητας, αλλά σί-
γουρα θέτει ένα ζήτημα προς
διερεύνηση.

Και με τη λέξη ιδιαιτερότητα
νομίζω πως πλησιάζω κάπως
περισσότερο το στόχο μου που
είναι να παρουσιάσω ορισμέ-
νες περιπτώσεις ποιητών, οι
οποίοι πιστεύω πως ορίζουν
μια *μετακίνηση προσδοκιών*
σε σχέση με ό,τι συνηθίσαμε
να δεχόμαστε ως ποίηση. Ανα-
φέρομαι εδώ στο ζήτημα που
κάποτε υπήρξε η μεγάλη επα-
νάσταση στην ποίηση, η ανανέ-
ωσή της με βάση τον *ελεύθερο*
στίχο και που σήμερα συχνά
καταλήγει να είναι μια πολυ-
χρησιμοποιημένη εύκολη λύ-
ση. Η συγχρονική αντιμετώπι-
ση επιβάλλει, κατά κάποιο
τρόπο, τους όρους της· αλλά η
αναζήτηση τόσο του νέου όσο
και του παλαιού μέσα στο σύγ-
χρονο, οδηγεί σε διαχωρι-
σμούς και εντέλει καθιστά σχε-
δόν υποχρεωτική την πρόταση
ενός σχήματος μέσα από το
οποίο –και με όλες τις γνωστές
επιφυλάξεις για τους κινδύ-
νους που περιέχουν εγγενώς οι
σχηματοποιήσεις– θα επιχει-
ρήσω μια πρώτη παραδειγμα-
τική ταξινόμηση. Η ταξινόμη-

ση αυτή στηρίζεται στην πεποί-
θησή μου ότι μέσα σε καιρούς
ισοπεδωτικούς όπως οι δικοί
μας, η κατακερματισμένη συ-
νειδηση δεν μπορεί παρά να
αναζητήσει διέξοδο στο ελλεί-
πον στοιχείο, που είναι η ενό-
τητα, η συνοχή, το όλον, το χα-
μένο κέντρο. Διέξοδο προς ό,τι
μόνο ο «ρομαντισμός» μπορεί
να υποκινήσει. Ο ρομαντισμός,
ως ιδεολογικός πυρήνας, εμ-
φανίζεται κάθε φορά που η
πραγματικότητα έχει γίνει
ακατανόητη και επομένως
ανερμήνευτη. Ο ρομαντισμός,
με την παράκαμψη που κάνει
του ορθολογισμού, μπορεί να
βρει διέξόδους μέσα στη ζήτη-
ση του αιώνιου. Και η πολύτρο-
πη διαχείριση του ρομαντι-
σμού, όπως έχουμε δει να συ-
ντελείται στο παρελθόν, παρέ-
χει και στο παρόν τη δυνατότη-
τα να προσθέσει το δικό του
χρώμα, τη δική του ειρωνική
απόκλιση, καθώς κατά την
επανεγγραφή του παλαιού εγ-
γράφεται την ίδια ώρα και το
νέο, συνοδευόμενο αναγκαστι-
κά από τη σχετική κριτική από-
σταση. Επομένως το ζήτημα
της διαμάχης μεταξύ έμμετρης
ποίησης ή ποίησης στηριγμέ-
νης στον ελεύθερο στίχο, χωρίς
να παύει να υπάρχει, πιστεύω
πως υποτάσσεται σ' αυτή τη
διαφαινόμενη ρομαντική
στροφή, που άλλοτε εγγράφει
την ειρωνική της απόκλιση στη
στιχουργία και άλλοτε στις θε-
ματικές επιλογές. Δεν έχω

σκοπό να μιλήσω για «γενιά»·
αρκετές «γενιές» έχουν εφευ-
ρεθεί τα τελευταία χρόνια για
να έχω την αφέλεια να προ-
σθέσω άλλη μία: η λεγόμενη
γενιά του '70 ή γενιά της αμφι-
σβήτησης, μετά την αυτοανα-
κήρυξή της, αυτοκαταργήθη-
κε· η λεγόμενη γενιά του '80 ή
του ιδιωτικού οράματος, μετά
την αυτοανθολόγησή της, απο-
κοιμήθηκε. Θα αυτοπεριορι-
σθώ, λοιπόν, σε ορισμένες νύ-
ξεις με βάση τα όσα έχω ήδη
πει, καθώς θα αναφέρομαι κα-
τά περίπτωση.

Α.

Η τελευταία ποιητική συλλογή
του **Μιχάλη Γκανά**, με τον τίτ-
λο *Παραλογή*, μας υπενθυμίζει
τις καταβολές του και τη σχέση
του με την ελληνική παράδοση.
Οι «παραλογές», τα αφηγημα-
τικά ποιήματα της δημοτικής
μας ποίησης, επανεγγράφο-
νται στον κορμό της γραμμα-
τείας μας όχι μόνο ως λέξη αλά
και ως ποιητική πράξη. Ο
Μιχάλης Γκανάς, γεννήθηκε
στη Θεσσαλονίκη το 1945· αν και
πρωτοεμφανίστηκε στη δεκαε-
τία του '70 και αντιμετωπίστη-
κε ως εκπρόσωπος της λεγόμε-
νης γενιάς του '70, από την
πρώτη του συλλογή, τον *Ακάθι*
στο *Δείπνο* (1978), αλλά κα-
στις επόμενες, τα *Μαύρα Λιθά-
ρια* (1980) και τα *Γυάλινα Γιάν-
νενα* (1989), έδωσε το στίγμα
της ιδιαιτερότητάς του ενσω-
ματώνοντας στη σύγχρονη

εμπειρία τη φωνή του ακριτικού ελληνισμού του αποσπασμένου από τη γενέθλια γη, είτε εξαιτίας των συνεπειών του εμφυλίου, όπως με σαφήνεια διαφαίνεται στο μοναδικό πεζογράφημά του τη *Μητριά Πατρίδα* (1981) είτε εξαιτίας της εσωτερικής μετανάστευσης. Κατ' αυτό τον τρόπο κατόρθωσε να αντλήσει από την κοινή πηγή και τη συλλογική παρακαταθήκη τη χαμένη ουσία του ελληνισμού. Η έννοια της πατρίδας ως φορέα του χαμένου κέντρου, αν και τραυματισμένη, επανέρχεται στους στίχους ενός ποιητή της εποχής μας, και αυτό δεν είναι λίγο.

Εντύπωση μου κάνει, επίσης, η παρουσία ενός νεότερου ποιητή, του **Γιάννη Ζαρκάδη**. Παιδί κι αυτός της Θεσπρωτίας, γεννημένος το 1959, εκδίδει το 1991 την πρώτη του ποιητική συλλογή με τίτλο *Αχερουσία Μνήμη*. Το ξάφνιασμά μου, στην περίπτωση του, προέρχεται από τη διαπίστωση της ανθεκτικότητας της συλλογικής μνήμης. Ωστόσο, θα πρέπει να υποθέσουμε πως δεν είναι μικρή η συμβολή του Γκανά με την υπόδειξη της ποιητικής του πράξης.

Από τη Βόρειο Ήπειρο μας έρχεται η φωνή του ποιητή **Ανδρέα Ζαμπαλά**. Το 1992 τυπώθηκε στην Αθήνα ένας μικρός τόμος με τίτλο *101 ποιήματα για μια χούφτα τόπο*, όπου συγκεντρώνει ποιήματα γραμμένα από το 1970 έως το 1991. Η παράδοση του δημοτικού τραγουδιού που θα ήταν ίσως η μόνη αναμενόμενη πηγή έμπνευσης, εξαιτίας των ειδικών συνθηκών μέσα στις οποίες έζησε ο ελληνισμός της Αλβανίας, εμφανίζεται δημιουργικά ανανεωμένη.

Β.

Μια διαμετρικά αντίθετη κατεύθυνση, στηριγμένη στην σπλήνωση και τον σαρκασμό της επίσημης πατριδοκαπηλείας είναι αυτή που διαλέγει ο **Μίμης Σουλιώτης**, στο βιβλίο

του *Βαθεία Επιφάνεια* που εκδόθηκε το 1992.

Η παρωδία ίσως είναι η πιο κοινόχρηστη μέθοδος των ποιητών, όταν παλεύουν να διαφοροποιηθούν και συγχρόνως κινούνται μέσα στην ίδια γλώσσα και την ίδια ρυθμική ποιότητα των άμεσων προγόνων τους.

Κάτι παρόμοιο διακρίνουμε και στον **Κωστή Γκιμοσούλη**, ιδιαίτερα μάλιστα στη συλλογή του *Επικίνδυνα παιδιά* (1992). Ο Γκιμοσούλης στην προσπάθειά του να απογαλακτισθεί από την άμεση εξάρτησή του από την ποίηση του Σαχτούρη γράφει ποιήματα που, χωρίς ουσιαστικά να αντιστρατεύονται την πηγή έμπνευσής τους, προσπαθούν νοηματικά να υπερβούν το πλαίσιο εξάρτησης. Η λογική κατασκευή τους είναι ολοφάνερη και η αδυναμία να ξεπεράσουν την εσωστρέφεια του νοήματός τους, παρά το γεγονός ότι υπάρχει μια έξυπνη ιδέα που γύρω της ελίσσεται το ποίημα, καταλήγει στην καταστροφή του ποιητικού αποτελέσματος.

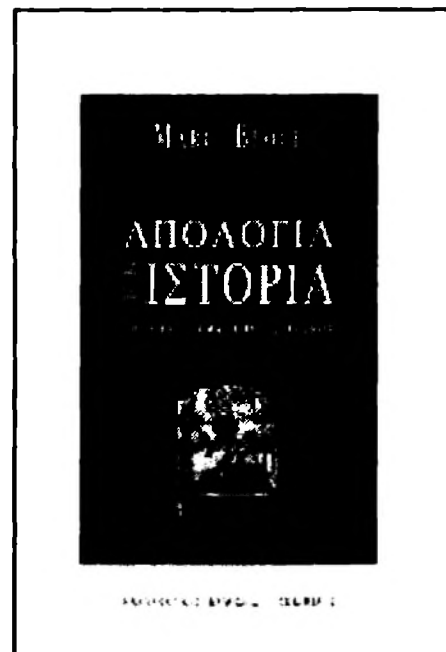
Αυτοαναφορική είναι η ποίηση που χρόνια τώρα συνθέτει, με επαναληπτική συνέπεια προς τον εαυτό της, ο **Γιάννης Κοντός**. Στο βιβλίο του *Στο γύρισμα της μέρας*, που κυκλοφόρησε και αυτό το 1992, ακούμε ακριβώς τον ίδιο πανομοιότυπο ρυθμό της προσωπικής απόγνωσης, τον απόηχο των ποιητών της μεταπολεμικής γενιάς, αλλά και την αντήχηση της φωνής του εγώ, όπως συστηματικά καλλιεργήθηκε από τον ίδιο ποιητή σε δέκα ποιητικές συλλογές του από το 1970 έως σήμερα. Η αυτεπίγνωση, όμως, είναι που κάνει την ποίησή του να διασώζεται και να έρχεται ως εμάς με κάποιες ενδιαφέρουσες υποδείξεις.

Παρ' όλες τις διαφορές που σε πρώτο επίπεδο επισημάνουμε, και που προέρχονται από το χώρο των ιδεών κυρίως και δευτερευόντως από τις επιλογές των προγόνων του εκάστο-

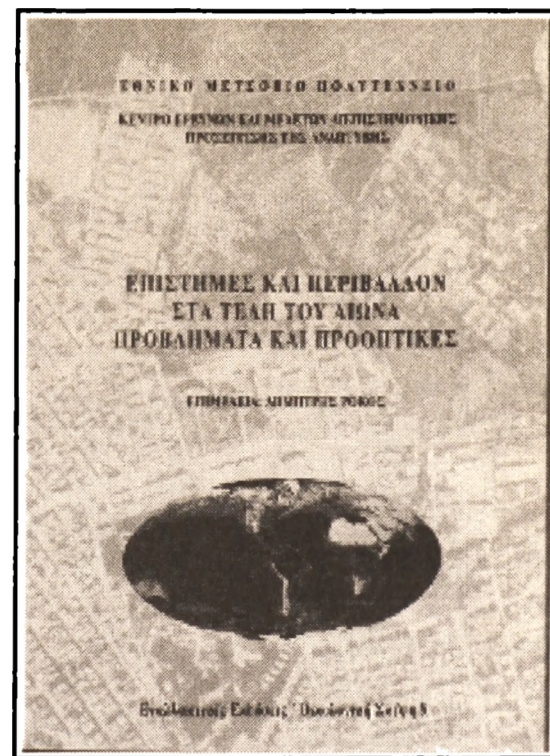
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 37
ΤΗΛ. 38.26.319 FAX 36.39.930

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ



MARC BLOCH
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ



ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΣΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ ΑΙΩΝΑ
(επιμέλεια: Δ. Ρόκος)

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

• **ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ**
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ (Γ' τόμος)

• **ΕΛΕΝΗ ΦΑΜΕΛΙΑΔΟΥ-ΝΑΚΟΥ**
«ΣΤΟΝ ΦΙΛΟ ΜΟΥ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΚΙΟ...»

τε ποιητή· επιλογές που προσδίδουν στην πρώτη ενότητα το στοιχείο της ρήξης με το άμεσο λογοτεχνικό παρελθόν, ενώ στη δεύτερη ενότητα εμφανίζεται ως κυρίαρχο το στοιχείο της συνέχειας –παρά το γεγονός ότι φαίνονται και αυτοί να φαντασιώνουν την πατροκτονία, λόγω όμως και όχι έργω–, θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι συνολικά αντιμετωπίζουμε και πάλι τον ελεύθερο στίχο σε ελάχιστες από τις άπειρες δυνατότητές του.

Έχει ενδιαφέρον στο σημείο αυτό να δούμε δύο περιπτώσεις ποιητών που, με διαφορετικό τρόπο ο καθένας, εκφράζει το τέλος της ποίησης. Ο **Γιάννης Βαρβέρης** κατορθώνει να εγγράψει την επιθανάτια φωνή της ποιήσεως στο βιβλίο του *Πιάνο βυθού* (1991), ενώ *Ο Κύριος Φογκ* (1993), ως άλλος ρομαντικός ακίνητος ταξιδιώτης μας μεταφέρει στον κόσμο της μεταθανάτιας, και άρα αιώνιας, παραμυθίας.

Ο **Χάρης Βλαβιανός** εγγράφει ένα συλλογισμό για τις δυνατότες προοπτικές της ποίησης, μετά την κυριαρχία του αποσπασματικού λόγου, τόσο στην ποιητική του συλλογή *Η νοσταλγία των ουρανών* (1991), όσο και στον *Άλλο τόπο* (1994).

Γ.

Θα ήθελα τώρα να περάσω σε μια άλλη ομάδα ποιητών που, όπως φανερώνει ο συστηματικός τρόπος με τον οποίο εμφανίζεται στο έργο τους μια φορμαλιστική στροφή, ξεχωρίζουν για τη χρήση παραδοσιακών στροφικών συστημάτων, για τη χρήση ομοιοκαταληξίας, για την επιστράτευση με λίγα λόγια των παρακαταθηκών της ποίησής μας, κυρίως της λόγιας παράδοσης, που δεν εξαντλείται βέβαια μόνο σε επιλογές μορφής. Θα έλεγα μάλιστα ότι η ιδιαιτερότητά τους αρχίζει από το σημείο που ο αναγνώστης θα μπει στον πειρασμό να παρατηρήσει από κοντά τη νέα ανησυχία που αυτά

τα ποιήματα περικλείουν και θα αντιληφθεί πως το παλαιό περίβλημα, η μορφή που επανακάμπει, δεν είναι παρά το στρίψιμο της βίδας που υποκινεί τον μηχανισμό της μεταφοράς· αυτό δηλαδή που κάνει πάντοτε η λογοτεχνία, όταν και όσο σέβεται τον εαυτό της.

Ο **Διονύσης Καψάλης** εμφανίζεται το 1978 και έχει εκδώσει έως τώρα οκτώ αυτοτελείς ποιητικές συλλογές. Τα πρώτα εμφανή δείγματα αυτών των επιλογών τα βρίσκουμε στη συλλογή του *Ακόμη μια φορά* (1986), με την ένταξη μιας ενότητας δεκατεσσάρων σονέτων σε ένα σύνολο που κυριαρχείται από τον ελεύθερο στίχο. Η στροφή προς μια συστηματικότερη ενασχόληση με παραδοσιακές στιχουργικές επιλογές ολοκληρώνεται στις επόμενες συλλογές του, *Δίγαμα* (1988), *Υπό κλίμακα* (1991), *Αισθηματική αγωγή* (1993)· στροφή που δεν δηλώνει μια επιστροφή στην παράδοση, αλλά εγγράφει, κατά την άποψή μου, ότι σήμερα θα μπορούσε να θεωρηθεί νεότερικό.

Ο **Γιώργος Κοροπούλης** εμφανίζεται το 1983 και έχει ως σήμερα εκδώσει πέντε βιβλία: *Αρχή σοφίας* (1983), *Γεσθημανή* (1985), *Τρίτον από της αληθείας* (1988), *«Don Giovanni»* (1991), *Ουκ έστιν ώδε* (1993). μορφολογικές αναζητήσεις και ειδολογικές μίξεις φανερώνουν τον προβληματισμό του για μια νέα μορφή ποιητικής σύνθεσης.

Το 1991 κυκλοφορεί ένα μικρό βιβλιαράκι με τον τίτλο *Τριώδιο* και υπότιτλο *βαλλίσματα*. Σ' αυτό περιλαμβάνονται τρεις μπαλάντες γραμμένες από τους Διονύση Καψάλη, Γιώργο Κοροπούλη και Ηλία Λάγιο. Πρόκειται για ένα ποιητικό παίγνιο; Ή για ένα ποιητικό μανιφέστο; Το ερώτημα παραμένει εκκρεμές. Προσωπικά, προτιμώ τη μετριοπαθή εκδοχή της συμβολικής χειρονομίας που πιστεύω πως είναι πιο ταιριαστή στο ποιητικό

ήθος του βιβλίου.

Ο **Ηλίας Λάγιος** είχε εμφανιστεί από το 1984 με το ψευδώνυμο Αλέξης Φωκάς και τη συλλογή *Ασκήσεις (I-IX)* {1-9}, συλλογή εκτός εμπορίου. Το 1991 εκδίδει επωνύμως το πρώτο του βιβλίο *Τα κατά Αλέξιον και Μαρίαν* και το 1992 έναν ποιητικό μονόλογο, *Η Ιστορία της Λαίδης Οθέλλος*, που παρουσιάστηκε ήδη στο θέατρο. Στην πρόσφατη ποιητική του συλλογή *Το βιβλίο της Μαριάννας* (1993) γίνεται φανερή η ελευθερία επιλογών του από το σύνολο της ποιητικής παράδοσης και εμμέσως υπογραμίζεται η πολύτροπη διαχείριση του ποιητικού λόγου.

Η έκτη ποιητική συλλογή του **Νάσου Βαγενά** *Βάρβαρες Ωδές* (1992) σημαδεύεται κι αυτή από μια στροφή, συστηματική αυτή τη φορά, προς τη λόγια παράδοση. Με τον τίτλο ήδη παραπέμπει στη λεγόμενη βάρβαρη ποίηση, την προσπάθεια, δηλαδή, να μεταφερθούν οι όροι της προσωδιακής ποίησης

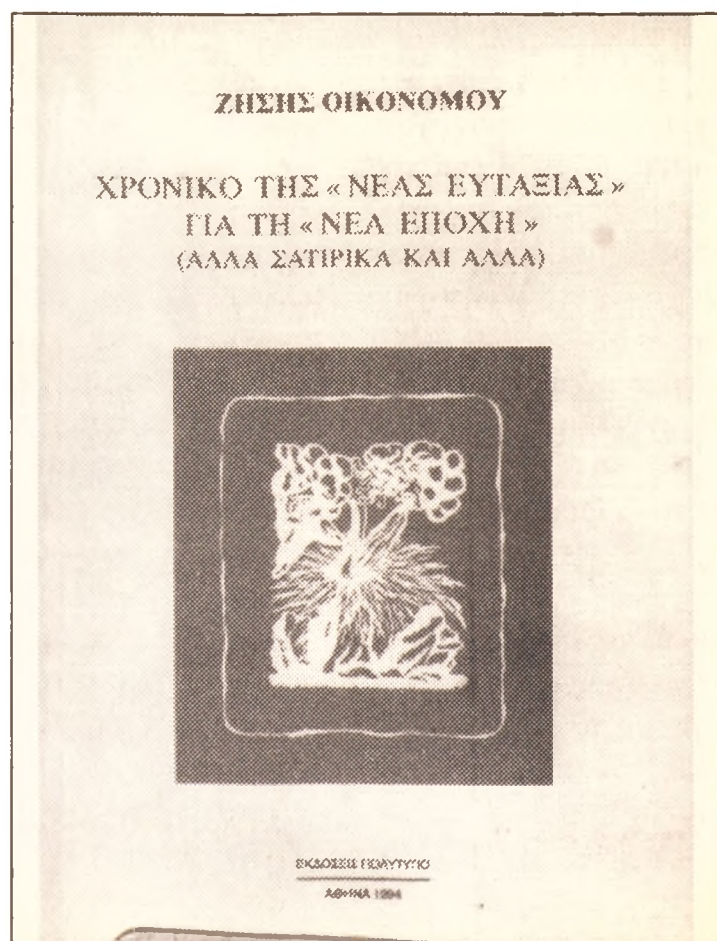
στην τονική εκφορά του λόγου. Ο Βαγενάς, που εξέδωσε την πρώτη ποιητική του συλλογή το 1974, κινείται μέσα στον εκλεκτικισμό των επιλογών του με άνεση: ελεύθερος στίχος, σταθερές μορφές, προσωπικές στιχουργικές επινοήσεις.

Κλείνοντας τη σημερινή παρουσίαση θα ήθελα να σημειώσω πως αυτό που μπορούμε να παρατηρήσουμε είναι όχι τόσο το τέλος μιας εποχής και η έναρξη μιας άλλης, όσο η αναμόχλευση, ο προβληματισμός που παρουσιάζεται με τη συνύπαρξη του παλαιού και του νέου. Το ενδιαφέρον, πάντως, κατά τη γνώμη μου είναι ότι αυτή η ανησυχία έχει εγγραφεί στην ποίηση του καιρού μας· μια ανησυχία που δεν υποκινεί απλώς μια θεωρητική συζήτηση αλλά μας προσφέρει και ωραία ποιήματα.

Το κείμενο αυτό αποτελεί συντομωμένη μορφή ομιλίας μου στην «Καλλιτεχνική Εταιρεία Τέχνη» (Θεσσαλονίκη, 1993).



ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Το νέο βιβλίο του ΖΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ



53 ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ

σε ένα μοναδικό Ημερολόγιο

53 Πορträίτα

53 Αποσπάσματα

53 Παρουσιάσεις

53 Βιογραφίες

Από τις

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ



ΜΕΤΡΟΛΙΦ

Με την ευγενική χορηγία
του ομίλου εταιριών
METROLIFE

ΓΛΩΣΣ(ΟΛΟΓ)ΙΚΑ

της Ελένης Καραντζόλα



ύρια γνω-
ρίσματα
της συζή-
τησης περί
τα γλωσσι-
κά –όπου
και όποτε
διεξάγε-
ται– είναι

το έντονο ύφος και το καταστρο-
φολογικό της περιεχόμενο. Η
διάγνωση «γλωσσικής πενίας»,
«εκχυδαϊσμού», «ισοπέδωσης»
ή «νόθευσης» μιας γλώσσας δεν
είναι ελληνική αποκλειστικότη-
τα ούτε προσιδιάζει μόνο στην
εποχή μας. Ανησυχητικά νέα για
την κατάσταση της υγείας των
φυσικών γλωσσών μεταδίδο-
νται, ανά τακτά χρονικά διαστή-
ματα, από όλα τα σημεία του
πλανήτη: κακή χρήση, προφορι-
κή και γραπτή, των γλωσσών –
κυρίως από τους νέους– συστη-
ματική «κακοποίηση» τους από
τα μέσα μαζικής ενημέρωσης·
«επιδρομή» ξένων λέξεων· μη
ικανοποιητική λειτουργία της
εκπαίδευσης, κ.ο.κ.

Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφω-
ση αυτής της γενικής εικόνας
παίζει η παραγνώριση μιας βα-
σιικής αρχής που διέπει τις φυσι-
κές γλώσσες, ότι δηλαδή υπό-
κεινται *αέναα σε αλλαγές*. Η
ανακλαστική σχεδόν αντίθεση
των ιθαγενών ομιλητών στις
όποιες εξελίξεις του γλωσσικού
τους οργάνου οφείλεται στο γε-
γονός ότι αυτό το γλωσσικό όρ-
γανο μέσω του οποίου αντιλαμ-
βανόμαστε τον κόσμο και εκ-
φραζόμαστε, είναι ίσως το μόνο
σταθερό, διαχρονικό στοιχείο
ταυτότητας σε έναν κόσμο που
αλλάζει δραματικά.

Ωστόσο, όταν μιλάμε για τις
σχετικές με τη γλώσσα εξελί-
ξεις, δεν πρέπει να λησμονούμε
ότι και η γλώσσα είναι ένα αντι-
κείμενο μελέτης όπως τα άλλα –
έστω κι αν θέτει εντονότερα
προβλήματα επιστημολογικού

τύπου – και ότι, επομένως, η συ-
ζήτηση περί τα γλωσσικά έχει
πολλά να κερδίσει αν λάβει υπό-
ψη της τα πορίσματα των διαφό-
ρων κλάδων της επιστήμης της
γλωσσολογίας. Είναι ευτύχημα
που τα τελευταία χρόνια και στη
χώρα μας έχει αρχίσει να ανα-
πτύσσεται αξιόλογη εκδοτική
δραστηριότητα πρωτότυπων και
μεταφρασμένων έργων στον το-
μέα αυτό. Μικρό δείγμα, τα βι-
βλία που παρουσιάζουμε και
έχουμε ξεχωρίσει από την πα-
ραγωγή της χρονιάς.

Ας ξεκινήσουμε την επιλεκτι-
κή, και κατά συνέπεια ελλειπτι-
κή, αυτή παρουσίαση με τρία βι-
βλία που πραγματεύονται το θέ-
μα του λεξιλογίου, στο οποίο
επικεντρώνεται το μεγαλύτερο
μέρος της σύνολης καταστροφο-
λογικής φιλολογίας. Από τον λε-
ξιλογικό πλούτο της ελληνικής
άντλησε τα θέματα του δεύτε-
ρου κύκλου εκπομπών στο Ρά-
διο-Παρατηρητής της Θεσσαλο-
νίκης ο **Δημήτρης Λυπουρλής**,
καθηγητής κλασικής φιλολογίας
στο ΑΠΘ. Οι εκπομπές αυτές,
όπως και οι προηγούμενες, πή-
ραν τη μορφή βιβλίου με τον τίτ-
λο *Γλωσσικές παρατηρήσεις II*.
Με αφετηρία το λεξιλογικό σώ-
μα της κοινής νεοελληνικής, ο
συγγραφέας “επισκέπτεται” τα
γραπτά μνημεία της γλώσσας
μας και παρακολουθεί, με εν-
θουσιασμό και γνώση, τις πο-
λυάριθμες μεταμορφώσεις που
υπέστησαν οι λέξεις, καθώς και
τους μηχανισμούς που τέθηκαν
σε εφαρμογή κατά τη διάρκεια
της τρισεχιλόχρονης ιστορίας
της ελληνικής. Ο μεταγραμμέ-
νος προφορικός λόγος διατηρεί
τη ζωντάνια του και οι παρατη-
ρήσεις, απόσταγμα της πολύ-
χρονης εκπαιδευτικής εμπει-
ρίας του Δ. Λυπουρλή, δικαιω-
ματικά εγγράφονται σε ένα σχέ-
διο διδασκαλίας του νεοελληνι-
κού λεξιλογίου.

Με την έκδοση του βιβλίου
Στοιχεία λεξικολογίας της ανα-
πληρώτριας καθηγήτριας στο
Φιλολογικό Τμήμα του πανεπι-
στημίου Ιωαννίνων **Βικτωρίας
Μοτσιού**, οι εκδ. Νεφέλη συ-
μπληρώνουν τον ένατο τόμο της
σειράς «Γλωσσολογία». Η συγ-
γραφέας, αφού εντοπίζει τις δυ-
σκολίες που συναντούν οι σύγ-
χρονες θεωρίες κατά τον ορισμό
της λέξης στις διάφορες γλώσ-
σες, υιοθετεί, με μικρές τροπο-
ποιήσεις, το λεξικεντρικό πρό-
τυπο των ελληνιστικών χρόνων
και εξετάζει τόσο τη *σημειολογι-
κή* πλευρά της λέξης –τα γνωρί-
σματα δηλ. που καθορίζουν τον
«ανοιχτό προς τα έξω» χαρα-
κτήρα του λεξιλογίου–, όσο και
τη *δομική-συστημική* της πλευ-
ρά. Το βιβλίο είναι λιγότερο μια
μελέτη των προβλημάτων του
νεοελληνικού λεξιλογίου και
περισσότερο μια γενική εισαγω-
γή στον κλάδο της λεξικολογίας.

Με το φαινόμενο των άμεσων
δανείων της γλώσσας μας από
τη γαλλική και την αγγλοαμερι-
κανική ασχολείται η αναπληρώ-
τρια καθηγήτρια γλωσσολογίας
στο ΑΠΘ, **Άννα Αναστασιάδη-
Συμεωνίδη** στο πρόσφατο βι-
βλίο της *Νεολογικός δανεισμός
της νεοελληνικής*. Η μελέτη αυτή
εγγράφεται, γενικότερα, στην
ανάλυση των μηχανισμών της
λεξικολογικής ανανέωσης της
κοινής νέας Ελληνικής. Στο έρ-
γο αυτό προτείνεται μια τυπολο-
γία των δανείων και διαπιστώ-
νεται η δράση δύο ομάδων
αντίρροπων δυνάμεων που
ωθούν προς την εξομάλυνση και
προς την εξαίρεση, αντίστοιχα.
Ωστόσο, η ύπαρξη μιας διαλε-
κτικής σχέσης ανάμεσα στην πο-
λιτική και τη γλωσσική υπεροχή,
που φαίνεται να ρυθμίζει, σε κά-
θε ιστορική στιγμή, ποιες γλώσ-
σες επιλέγονται για τον λεξικό
δανεισμό, διευρύνει το αρχικό
πλαίσιο εργασίας, καθώς θέτει

το ευρύτερο και άκρως επίκαιρο
ζήτημα της συνύπαρξης και της
αλληλεπίδρασης των διαφόρων
γλωσσών, ιδιαίτερα στην προο-
πτική της Ενωμένης Ευρώπης·
επανεισάγεται έτσι στην αντιμε-
τώπιση των γλωσσικών εξελίξε-
ων το μέχρις στιγμής εξοστρακι-
σμένο ιδεολογικό στοιχείο.

Όπως εύστοχα παρατηρεί ο
Umberto Eco στο τελευταίο βι-
βλίο του *La ricerca della lingua
perfetta nella cultura europa*, που
κυκλοφόρησε συγχρόνως σε πέ-
ντε ευρωπαϊκές γλώσσες, η πολ-
λαπλότητα των γλωσσών βιώνε-
ται, μέσα από το βιβλικό επεισό-
διο του Πύργου της Βαβέλ, ως
τραυματική εμπειρία, η οποία
στην ευρωπαϊκή κουλτούρα θα
επιχειρηθεί να ξεπεραστεί με
την επινόηση μιας τέλει γλώσ-
σας. Όμως ακόμη κι αν αντιμε-
τωπιστεί ως κοινωνικά θετικό
φαινόμενο, το κρίσιμο ερώτημα
παραμένει: πώς να συμφιλιωθεί
η αναγκαιότητα για μια ενιαία
γλώσσα συνεννόησης (λειτουργ-
γία που άτυπα επιτελούν σήμε-
ρα τα αγγλικά), με την ανάγκη
να προστατευθούν οι επιμέρους
γλωσσικές παραδόσεις;

Τη δική του απάντηση στο ερώ-
τημα –μια ένθερμη αν και όχι
πάντα συνεπή προς τον εαυτό
της συνηγορία της πολυγλωσ-
σίας– δίνει ο καθηγητής γλωσ-
σολογίας στο Collège de France,
Claude Hagège στο πολυσυζητη-
μένο βιβλίο του *Le souffle de la
langue* (*Η πνοή της γλώσσας*, με-
τάφρ. Αγγελική Νικολοπούλου,
εκδ. Κάτοπτρο, Οκτ. 1993). Με-
τά τον αναστοχασμό της συμβο-
λής της γλωσσολογίας στις επι-
στήμες του ανθρώπου που πρό-
τεινε στο προηγούμενο έργο του
(*L'homme de paroles*, Fayard,
1985), ο γάλλος ερευνητής κατα-
πιάνεται εδώ με το ακανθώδες
και επικαιρικό θέμα της θέσης
που επιφυλάσσει η ομοσπονδια-
κή Ευρώπη στις γλώσσες –“με-

γάλες και μικρές” – των λαών της, διερευνώντας διεξοδικά την ιστορία τους. Εξετάζει τους εξωγλωσσικούς λόγους που εξηγούν την ευρεία διάδοση στη δυτική Ευρώπη της αγγλικής, της γαλλικής και της γερμανικής – οι οποίες είναι και οι δυνάμεις ομοσπονδιακές γλώσσες (αυτή τη διάσταση εμπεριέχει ο όρος *langues fédératrices* που αποδίδεται ως «συνενωτικές» γλώσσες) – και προσδιορίζει τη διαφορετικότητα της αποστολής της καθεμιάς, σε αντιδιαστολή με τη λειτουργία της ρωσικής ως παράγοντα συνοχής σε όλη την ανατολική Ευρώπη. Ο συγγραφέας συσχετίζει τη σημερινή γλωσσογεωγραφία της Ευρώπης με την επικράτηση της πολιτειακής μορφής του κράτους-έθνους και υποστηρίζει ότι ένα μελλοντικό συνομοσπονδιακό μόρφωμα μπορεί να ανταποκριθεί ικανοποιητικά ακόμη και στις προσδοκίες των γλωσσικών μειονοτήτων.

Ο ρόλος της γλώσσας ως κριτηρίου αναγνώρισης της εθνικότητας κατά τις διάφορες περιόδους διαμόρφωσης του έθνους εξετάζεται, μεταξύ άλλων, στο σημαντικό έργο του **E.J. Hobsbaum**, *Nations and nationalism since 1780* που εκδόθηκε φέτος στα ελληνικά (*Εθνη και εθνικισμός από το 1780 μέχρι σήμερα*, μετάφρ. Χρυσ. Νάντρινς, εκδ. Καρδαμίτσα). Παρά τις μεταφραστικές αδυναμίες και την πλημμελή επιμέλεια, το βιβλίο συνιστάται για τον πλούτο των ιστορικών πληροφοριών καθώς και για την ανατροπή ορισμένων κοινών πεποιθήσεων (λ.χ. ο Hobsbaum αποδεικνύει ότι οι γλωσσικές ιδιαιτερότητες διασφαλίζονται καλύτερα στα μεγάλα κράτη από ό,τι στα εθνικο-γλωσσικώς ομοιογενή-μικρά).

Θα ήθελα να ολοκληρώσω τη σύντομη αυτή βιβλιογραφική περιδιάβαση με την αναφορά σε δύο, ας μου επιτραπεί η έκφραση, πιο παραδοσιακά έργα. Το πρώτο είναι η μοναδική μέχρι σήμερα στο είδος της ιστορική

μελέτη του τ. Διευθυντή του Ιστορικού Λεξικού της Ακαδημίας Αθηνών, δ.φ., **Νικολάου Κοντοσόπουλου**, *Διάλεκτοι και ιδιώματα της νέας ελληνικής* (α' έκδ. 1981). Αν και το καταγεγραμμένο υλικό δεν είναι απόλυτα ομοιογενές από φωνητική άποψη, μας επιτρέπει ωστόσο να αποκαταστήσουμε αξιόπιστα τις τοπικές παραλλαγές της ελληνικής γλώσσας στις αρχές του αιώνα μας, πριν δηλαδή οι διάλεκτοι υποχωρήσουν και αφήσουν τα “σημάδια” τους στην «επαρχιακή» ελληνική, ή στη διαλεκτικά χρωματισμένη κοινή νεοελληνική των πόλεων. Στην ανανεωμένη έκδοση, ιδίως αναλώμασι, του έργου, αρκετά κεφάλαια έχουν αναμορφωθεί και εμπλουτιστεί (π.χ. η κυπριακή και η κρητική διάλεκτος ή τα ιδιώματα της Χίου), ενώ προστέθηκαν γλωσσογεωγραφικοί χάρτες και επιπλέον διαλεκτικά κείμενα.

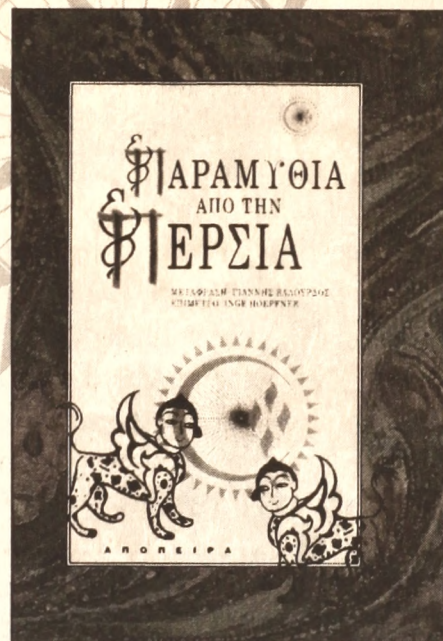
Το δεύτερο είναι η *Νεοελληνική Γραμματική* του ομότιμου καθηγητή **Αγαπητού Τσοπανάκη**. Η γραμματική αυτή, εκτός από τον “άχαρο” ρυθμιστικό χαρακτήρα του είδους, επιβαρύνεται με ένα περιοριστικό θεωρητικό πλαίσιο – ομολογείται άλλωστε ρητά ότι έχει ως πρότυπο το κλασικό, αλλά από πολλές απόψεις ξεπερασμένο πλέον, *Le Bon Usage* του Maurice Grevisse που πρωτοεκδόθηκε το 1936. Ασφαλώς, ο πλούτος του γλωσσικού υλικού που συγκεντρώνει και ταξινομεί ο Α. Τσοπανάκης θα δικαιολογούσε την ανάγνωση της γραμματικής του από ειδικούς και μη. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ο σχετικά επιτυχής τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει τη μορφολογία του ονόματος, πράγμα όμως που υπογραμμίζει, αντιστικτικά, την ανεπαρκή, λόγω της υπερβολικής προσκόλλησης στη γραμματική παράδοση, πραγμάτευση της μορφολογίας του ρήματος – που εξακολουθεί έτσι να παραμένει το πλέον επίμονο desideratum στην περιγραφή της νέας ελληνικής γλώσσας.

Τ Ο Υ Κ Ο Σ Μ Ο Υ Τ Α Π Α Ρ Α Μ Υ Θ Ι Α



Παραμύθια Αγάπης και Έρωτα

Παραμύθια που αφηγούνται και εκθειάζουν τη δύναμη της αγάπης και του έρωτα, ιστορίες ερωτευμένων που αντιμετωπίζουν τις δυσκολότερες δοκιμασίες προκειμένου να σμίξουν με το ταίρι τους.



Παραμύθια από την Περσία

Άγνωστα, μαζί με άλλα πολύ γνωστά παραμύθια από τη μακρινή Ανατολή, που μαγεύουν με την ποίηση, την αφοπλιστική απλότητα και το χρώμα τους.

Παραμύθια από την Κίνα

Οι Κινέζοι αγαπούν τα παραμύθια. Η μαστοριά τους στην περιγραφή προσώπων και καταστάσεων, η χαρισματική τους αφήγηση και η προτίμησή τους για τις απρόοπτες εξελίξεις, είναι φανερά στις ιστορίες τους, που συχνά, καταργούν τα όρια μεταξύ φαντασίας και πραγματικότητας.



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΠΕΙΡΑ: ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ 18-20, 106 80 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ/ΦΑΧ 6450519

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗΣ

Οκτώ σελίδες που συγκλόνισαν τον κόσμο

του Γιώργου Τζιρτζιλάκη

Είναι τόλμημα η έκδοση μιας τέτοιας ιστορίας. Το να γράψεις σε οκτώ σελίδες για την αρχαία τέχνη μοιάζει με θράσος... Δεν το μετάνιωσα όμως». Με τα λόγια αυτά πριν από λίγες μέρες ο ακαδημαϊκός **Σπύρος Ιακωβίδης** ξεκίνησε την ομιλία του στην πανηγυρική εκδήλωση για τη δεκαπεντάτομη *Ελληνική Τέχνη*. Το διαφημιστικό έντυπο της Εκδοτικής Αθηνών εξηγεί την υπόθεση του καθηγητή: πρόκειται για «υπερπολυτελή βιβλία μεγάλου σχήματος και εξ ολοκλήρου έγχρωμα» τα οποία αποτελούν «αρμονικό συνδυασμό γλαφυρού κειμένου και άρτιας εικονογράφησης».

Όπως καταλαβαίνετε βρισκόμαστε στον θαυμαστό κόσμο των λευκωμάτων τέχνης που συχνά εξωραϊζουν ακόμη και το πιο στριφνό και μη φωτογενές σύγχρονο έργο. Και επιπλέον διαδίδουν έναν νέο τύπο αναγνωστικής κουλτούρας ή, μάλλον καλύτερα, έναν νέο τρόπο “θέασης” της τέχνης. Η θεματολογική τους γκάμα ποικίλλει βέβαια εξαιρετικά: από παπαρηγοπουλι-

κής εμπνεύσεως ιστορίες που “αποδεικνύουν” την περιβόητη συνέχεια της ελληνικής τέχνης (από την αρχαιότητα έως σήμερα), μέχρι μονογραφίες ζώντων και τεθνεώντων σύγχρονων καλλιτεχνών. Οι τελευταίες κάποτε δίνουν την εντύπωση ότι βγαίνουν μόνο και μόνο προκειμένου οι καλλιτέχνες να μην εκθέσουν και συχνότερα ακριβώς για να εκθέσουν (και να πουλήσουν, βέβαια). Υπάρχει εδώ και μια ακόμη πολυπληθέστερη κατηγορία ολιγοσέλιδων λευκωμάτων –εν είδει καταλόγων– που κατακλύζουν τα γραφεία των περιοδικών και τις ταχυδρομικές θυρίδες των συλλεκτών, όπου το πιο ενοχλητικό και μίζερο είναι ότι ντε και καλά θέλουν να είναι δίγλωσσα (και ελληνικά και αγγλικά).

Όλα τα παραπάνω οδηγούν συχνά σε ένα παράδοξο αποτέλεσμα: το στήσιμο των εκθέσεων αρχίζει να θυμίζει περισσότερο layout λευκώματος. Γι’ αυτό και πολλοί προκειμένου να σηκωθούν να πάνε στο “τεντωμένο” περιβάλλον μιας γκαλερί ή να τρέχουν σε διάφορα μουσεία, προτιμούν να βολευτούν στον καναπέ τους και να χαζέψουν τα ίδια περίπου έργα σε ένα λεύκωμα. Δηλαδή, στο μικρό “φορητό μου-

σείο” που έχουν σπίτι τους. Και ακόμα περισσότερο να μάθουν ό,τι πρέπει να γνωρίζουν για την προϊστορική, για παράδειγμα, τέχνη –για τέσσερις δηλαδή χιλιετίες– «σε οκτώ σελίδες».

Τώρα πια τα σύντομα κείμενα μοιάζει να είναι αίτημα των εκδοτών και μόδα των αναγνωστών. Οι περισσότερες εκδοτικές σειρές τέχνης σχεδιάζονται πλέον με αυτό το πνεύμα (θυμίζω τη γνωστή σειρά του Αδάμ). Τον κανόνα, απ’ ό,τι φαίνεται, υιοθετούν και εκδότες εθισμένοι σε σχοινοτενή κείμενα. Μερικοί βλέπουν ανακουφιστικά το φαινόμενο – και δεν έχουν εντελώς άδικο: «Εσύ τι έχεις να μας πεις, για να κερδίσεις πλούσιο μερτικό από το βασίλειό μου;», ρωτούσε πριν από τέσσερις αιώνες ο Ληρ την Κορδέλια κι εκείνη απαντούσε: «*Τίποτα, αφέντη μου*». Κατά έναν παρόμοιο ίσως τρόπο, αφού οι κριτικοί δεν έχουν τίποτα σημαντικό να πουν, ας γράφουν τουλάχιστον λιγότερο. Σήμερα πια όλοι μας είμαστε εξουθενωμένοι από τις αφόρητες υπερ-ερμηνείες, τα λιγωτικά εγκώμια και τα ψευδοποιητικά στερεότυπα που μερικές φορές έκαναν τον αναγνώστη να θέλει «να κατα-

σπαράξει τον συγγραφέα».

Άλλοι, ωστόσο, σοκάρουν από την κοσμοπολίτικη χλιδή των λευκωμάτων, που κάνουν κάθε τυποτεχνική φτώχεια να μοιάζει εντελώς μακρινή κοπρωχημένη. Coffee table books χαρακτηρίζονται τέτοιου είδους βιβλία, προφανώς γιατί πολλά από αυτά στριμάχνονται άκοπα σε τραπεζάκι καθιστικού και σε εντοιχισμένες βιβλιοθήκες. Ωστόσο, είναι αλήθεια ότι κατά ένα περιεργό τρόπο όλοι μας –τόσο οι συγγραφείς όσο και οι αναγνώστες– έχουμε αποκτήσει θαρρείς πιο σύντομη ανιστορητική. Επηρεασμένοι σίγουρα από τον καταγιστικό τηλεοπτικό χρόνο και τα διαφημιστικά spot, δύσκολα αντιλαμβάνομαστε –και ακόμη περισσότερο απολαμβάνουμε– τη παρέκβαση, την «εκτός θέματος παρέκκλιση» (Barthes και τη βραδύτητα της επιχειρηματολογίας. Θέλουμε σιγή γρήγορα τη θέση, την ανάπτυξη και το συμπέρασμα. Δεν υπάρχει πλέον τίποτε που ν μην μπορεί να διαπραγματευτεί τουλάχιστον στο ήμισυ τα σελίδων που φαινομενικά θωρούνται αναγκαίες. Ακόμα και το κείμενο αυτό που διαβάζεται τώρα. Ισχυρίστη κάποιος ότι το να εκφράσε

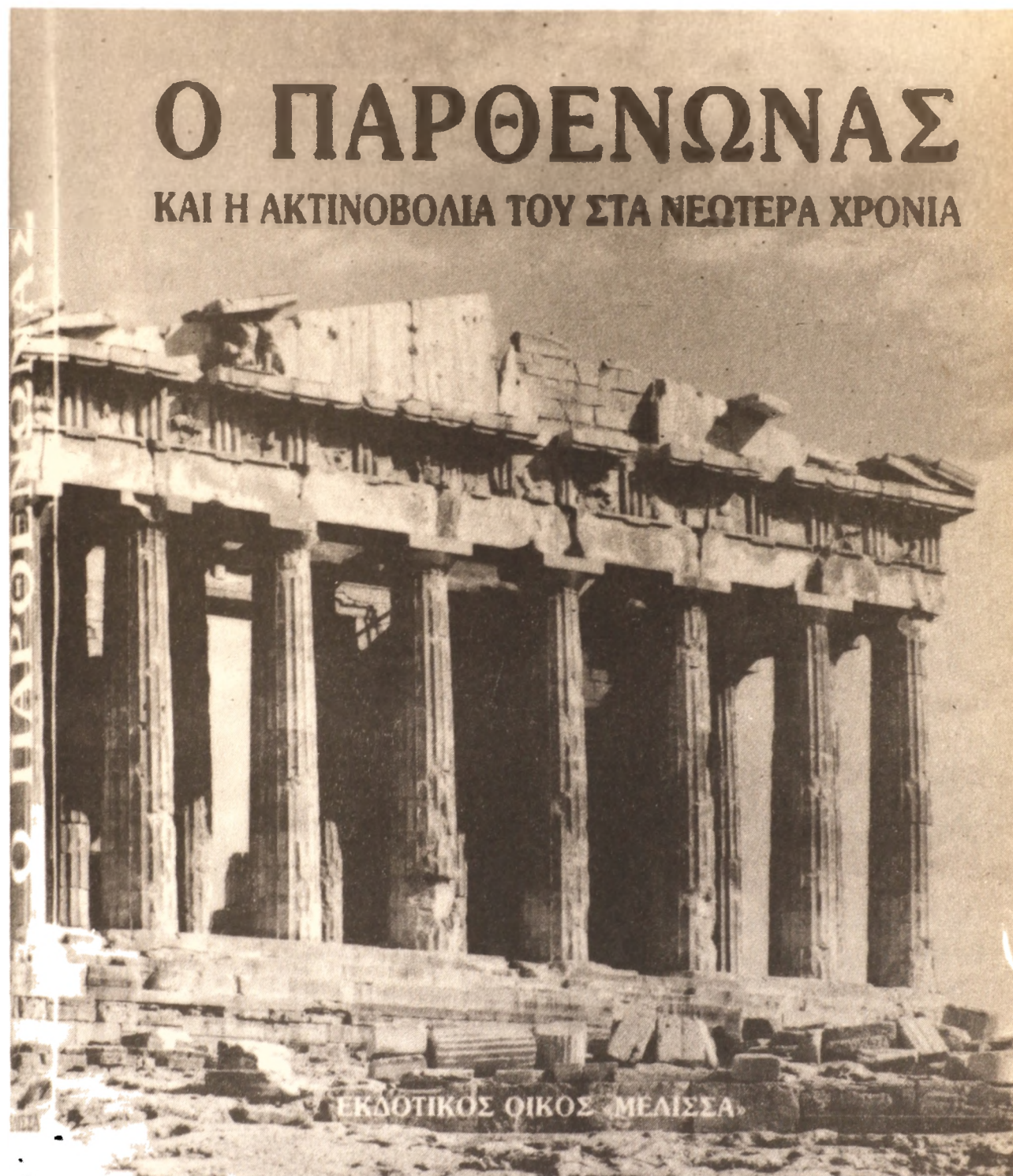
μια ιδέα με τέσσερις λέξεις, ενώ αρκούν δύο, ισοδυναμεί με έγκλημα. Ακούγεται υπερβολικό, αλλά εύκολα μπορεί να το συμεριστεί κανείς. Και ύστερα, με όσα λέγονται και με όλα αυτά που κυκλοφορούν στις μέρες μας, καλύτερα ίσως είναι να φυλάγεται κανείς και να ελπίζει ότι η συντομία περιορίζει τον κίνδυνο κάθε ενδεχόμενης βλακείας. Όμως –ως συνήθως– μια μικρή δόση αμφιβολίας ξετρυπώνει στο τέλος. Μετά την πρώτη ευφορία που δημιουργήσε το γεγονός ότι διαβάσαμε ένα σύντομο κείμενο και χαζέψαμε περισσότερες εικόνες –οι οποίες μάλιστα θα φυλαχτούν στη βιβλιοθήκη για προσεκτικότερη απόλαυση– έρχεται η σειρά της στέρησης: η στέρηση της βραχύτητας. Για φανταστείτε να ίσχυε το ίδιο και στους προηγούμενους αιώνες! Αν για παράδειγμα ο **Palladio** έγραφε ένα μικρό φυλλάδιο αντί για τα τέσσερα βιβλία της αρχιτεκτονικής Αν ο **Giulio Carlo Argan** είχε γράψει ένα μικρό συμπύλημα αντί για την *Ιστορία της τέχνης του Sansoni*; Αν ο **Μπετόβεν** έγραφε ένα κομμάτι ίσης διάρκειας με το *Ένα (μαλακισ)μένο τραγουδάκι του Πουλικάκου*, αντί για την 9η συμφωνία; Αν ο **Τζόυς** είχε περιορίσει τον *Οδυσσέα* του σε μια σύντομη ιστορία τριών φίλων σε ένα πύργο; Κι αν ο **Προυστ** ασχολιόταν σε λίγες σελίδες με τις έμμονες ιδέες ενός τύπου που αγαπούσε πολύ τα μπισκότα;

Τι θα γινόταν τότε με το κρυφό μεράκι της «παρέκκλισης», με το να μιλάμε για άλλα αντί άλλων; Θέλω να πω με όλους εκείνους τους δευτερεύοντες –αλλά εξίσου καίριους– δρόμους της σκέψης που ενίοτε είναι γεμάτοι από απρόβλεπτες εικόνες και συνειρμούς. Αν, όπως λέει ο **Έκο**, «η εικόνα

δεν θα φέρει την εξαφάνιση του γραπτού κειμένου», έτσι και τα λευκάματα δεν θα καταστρέψουν την τέχνη. Κι αυτό γιατί ενώ δημιουργούν έναν νέο τύπο “θέασης” της τέχνης, δεν είναι σε θέση να ικανοποιήσουν εκείνες τις διανοητικές (ή όπως αλλιώς θέλετε να τις αποκαλέσετε) ανάγκες που δημιουργούν. Εν πά-

ση περιπτώσει δεν νομίζω να έβλαψε τον **Καντίνσκυ** ή τον **Κόντογλου** το ότι εκδόθηκαν για το έργο τους αναρίθμητοι τόμοι. Και αυτό γιατί ένα βιβλίο μπορεί να ξεχαστεί κάποτε, ενώ η αλήθεια του έργου στοιχειώνει και κυκλοφορεί από βιβλίο σε βιβλίο σαν «πεθαμένος που δεν βρίσκει ανάπαυση». Όσον αφορά τώρα τη

συντομία των κειμένων, έχω την αίσθηση ότι δικαιώνει αυτό που έλεγε ο **Arbasino** πριν από καιρό στο *Espresso*: «Στο φαγητό δεν διασκεδάει πια κανείς όπως παλιότερα. Στη βιασύνη μας να είμαστε σύντομοι καταλήγουμε να είμαστε σιωπηλοί».



Ένας πολυτελής τόμος 384 σελίδων, 30×25 εκ. Πρωτότυπα κείμενα γραμμένα από κορυφαίους ειδικούς επιστήμονες. Έγχρωμες εικόνες: 138. Ασπρόμαυρες εικόνες: 198. Σχέδια: 105. Χαρτί: Phoenix-imperial mat Scheufelen, 150 gr.

Κυκλοφορεί σε ελληνική και αγγλική γλώσσα.

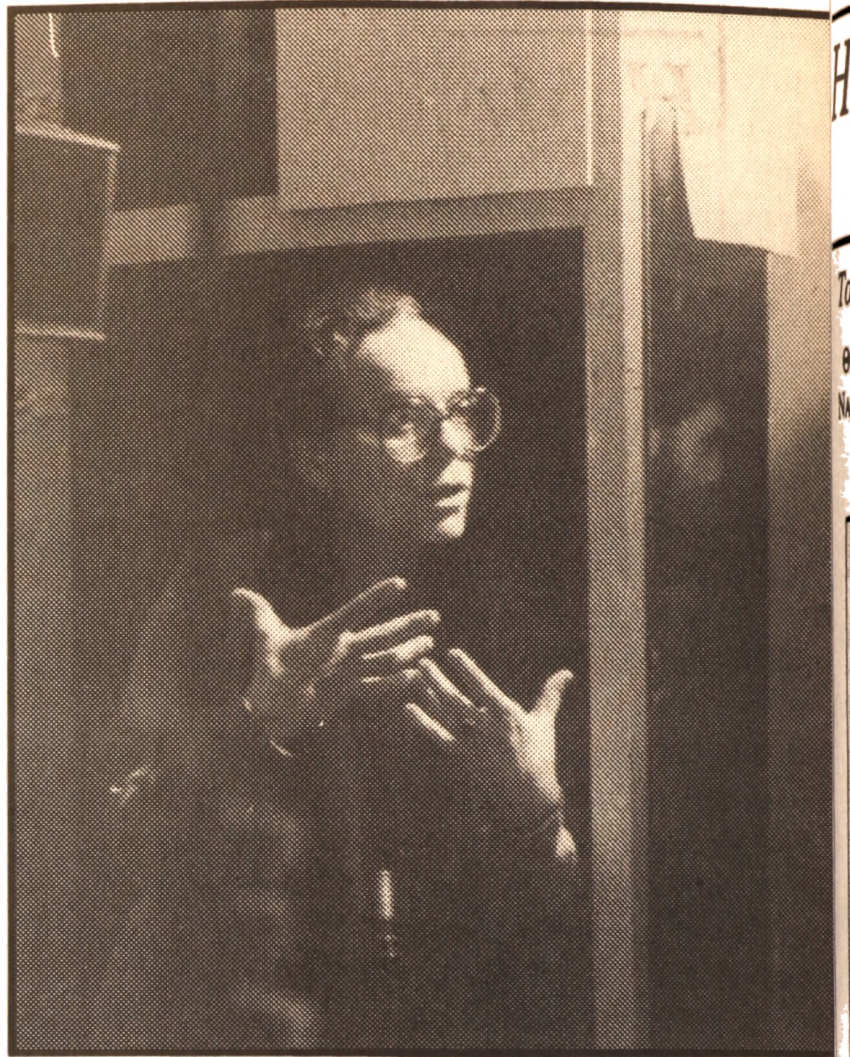
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΜΕΛΙΣΣΑ

ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ 10, 10680 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 361-1692, 362-8843 FAX. 3600865

ΜΙΑ ΖΩΗ ΣΕ ΘΥΜΑΜΑΙ ΝΑ ΦΕΥΓΕΙΣ



Η Πέμυ Ζούνη στην ταινία «Ένας ήσυχος θάνατος»



Α

πό τη Φιλοσοφική επί δικτατορίας στην παράνομη αντιστασιακή δράση. Από τη φυλακή, μέλος της πρώτης αντιδικτατορικής ομάδας που εξαρθρώθηκε, στο Λονδίνο, στη London's Film School. Πρώτη της ταινία, η μικρού μήκους πτυχιακή *Μετά σαράντα μέρες* (1972). Επιστροφή στην Ελλάδα μετά την πτώση της δικτατορίας, μέλος της σύνταξης του *Σύγχρονου Κινηματογράφου* μετά το 1974, προβληματισμοί, ο κινηματογράφος-τέχνη, ο κινηματογράφος του δημιουργού, παρέες... Συνεργάτις, ένα φεγγάρι, και του *Αντί*. Η Φρίντα Λιάππα ξεκίνησε κινηματογραφικά (δηλαδή με περιπέτειες) την πορεία της στον κινηματογράφο.

Κι ύστερα, το 1977, το ασπρόμαυρο μικρού μήκους *Μια ζωή σε θυμάμαι να φεύγεις*. Με τον Πουλικάκο σε βασικό ρόλο, με τον πρώτο ρόλο, όμως, στην ελληνική επαρχία και στα τραγούδια του Μητροπάνου. Ο κινηματογράφος μέσα στη ζωή, με την «απαραίτη-

τη» για κείνη την εποχή αποστασιοποίηση για την-Ελλάδα-όπως-είναι, με «μηνύματα» (υποδόρια, διατυπωμένα χωρίς κραυγές) για την-Ελλάδα-όπως-θα-έπρεπε-να είναι. Η Λιάππα ανακάλυπτε το λαϊκό πολιτισμό και του εκχωρούνταν. Μ' εκείνη την ταινία άνοιγε δρόμους...

Το 1980 σκηνοθέτησε τη μικρού μήκους *Απεταξάμην*. Κι ύστερα, ένα χρόνο μετά, ήρθε η ώρα της πρώτης μεγάλου μήκους: *Οι δρόμοι της αγάπης είναι νυχτερινοί*. Η Φρίντα Λιάππα είχε πλέον περπατήσει στο χώρο του κινηματογράφου, είχε προτιμήσει να σημάνει τον κινηματογράφο που προτιμούσε με το πρόσημο «γυναικείος λόγος». Η γυναίκα μέσα στην κοινωνία γίνεται το αντικείμενο της θεματικής της. Η οπτική της, ωστόσο, περιπίπτει στη διαμαρτυρία, ο κινηματογράφος γίνεται ο αισθητικός κόσμος που εμπεριέχει (απαισιόδοξες) διαπιστώσεις και (απελπισμένα) μηνύματα. Η «αισθητική» κερδίζει περισσότερο

χώρο στην επόμενη ταινία *Ένας ήσυχος θάνατος*. Μια απόγνωστη εξαιτίας της πραγματικότητας (που η σκηνοθέτις τη νιώθει πιο εχθρική) εκχωρεί, όχι ψύχραιμα, περισσότερο έδαφος στον εγκλειστικό λόγο. Στην τελευταία ταινία της, *Στα χρόνια της μεγάλης ξέστης* (1991), τα πάντα έχουν παραχωρηθεί στην αδιέξοδη αισθηματολογία. Η σκληρότητα, που πάλι «αισθητικοποιείται», γυρίζει μπούμερανγκ εναντίον της. Κι εκείνη βυθίζεται, ολοένα και βυθίζεται...

Η Φρίντα Λιάππα έφυγε, σε ηλικία 46 χρόνων, τη Δευτέρα 28 Νοεμβρίου, έπειτα από οδυνηρή πάλη με τον καρκίνο, που κράτησε γύρω στα τρία χρόνια. Στο νεκροταφείο, όσοι μίλησαν, προτίμησαν να αναφερθούν στη μαχητική πρώτη νιότη της. Αν μιλούσαν και για την πορεία της στον κινηματογράφο, θα επαναλάμβαναν τον τίτλο της πιο δημοφιλούς της ταινίας: «*Μια ζωή σε θυμάμαι να φεύγεις...*»

ΛΗΟΤΙΣΤΙΚΑΙΟΤΙΣ

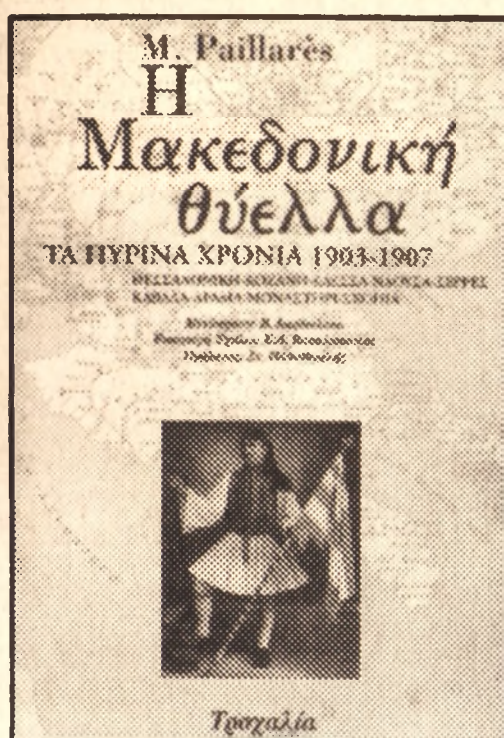
τροχαλία

M. Paillarès

Η Μακεδονική θύελλα

Τα πύρινα χρόνια 1903-1907

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΚΟΖΑΝΗ - ΕΛΕΥΣΑ -
ΝΑΟΥΣΑ - ΣΕΡΡΕΣ - ΚΑΒΑΛΑ - ΔΡΑΜΑ -
ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ - ΣΚΟΠΙΑ



Σχήμα 14X21, Σελ. 610, Τιμή 5.800 Δρχ.

Η Μακεδονία του Ανατολικού ζητήματος, της υπό κατάρρευσιν δηλαδή Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, των αρχών αυτού του αιώνα είναι το επίκεντρο περιγραφής της διεξοδικής πέννας του Παγιαρέ. Ο Γάλλος συγγραφέας είναι το τρίτο μάτι που και σήμερα θα έπρεπε να προβληματίζει τους σχεδιαστές της γεωπολιτικής εικόνας της περιοχής.

Διατυπώνει καυστικά σχόλια προς κάθε κατεύθυνση και ασκεί κριτική ακόμη και κατά της πολιτικής της ίδιας του της πατρίδας, που παραιτείται μπρος σ' αυτή την αδικιοπραγία. Την καλεί να βαδίζει «σταθερά στον δίκαιο δρόμο».

Στο τέλος του έργου του καταλήγει σε σκέψεις, που θα μπορούσαν τότε να αποτελέσουν κατά τη γνώμη του λύσεις για το πρόβλημα. Όπως και σήμερα όμως, οι δίκαιες λύσεις δεν θεωρούνται από όλους και συμφέρουσες. Και καταλήγει προφητικά: «... ισχυρίζομαι πως η αναρχία που ταλανίζει τη Μακεδονία εγκυμονεί κινδύνους για την ειρήνη στην Ευρώπη...».

Στέλιος Παπαθεμελής

Κεντρική διάθεση
Εκδόσεις ΤΡΟΧΑΛΙΑ, Βιβλιοπωλείο
Γριβαίων 5 (πάρκο Σκουφέ 64), 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 3646426 - Fax: 3621932

ΑΚΟΥΤΕ



ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ



ΤΑ ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ

Ο Τζάσπερ Γκρίφιν ασχολείται με τις ιδέες των επών που άσκησαν τεράστια επίδραση στο δυτικό τρόπο σκέψης.



ΣΑΙΞΠΗΡ

«Η πιο σαφής και απλούστερη ερμηνεία, πάνω στη σαιξπηρική σκέψη»

Daily Mail

«Σφριγηλό και ειλικρινές»

Observer

ΜΕΓΑΛΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ

Το κάθε βιβλίο αυτής της σειράς, των εκδόσεων του Πανεπιστημίου της **Οξφόρδης**, αποτελεί μια έγκυρη ευκολονόητη παρουσίαση του έργου των κορυφαίων πνευματικών μορφών, οι ιδέες των οποίων εξακολουθούν να επηρεάζουν τη σκέψη μας.

ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ Ερεσσού 9 τηλ. 3629675
Ζ. Πηγής 29 τηλ. 3301866

ΤΑΣΟΣ ΚΟΡΦΗΣ (1929 - 1994)

ΕΝΑΣ ΝΑΥΑΡΧΟΣ (ΚΑΙ) ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ «ΑΝΟΙΞΕ ΠΑΝΙΑ»...



Τάσος Κόρφης (δεξιά)
Αποχαιρετισμός στα όπλα...



ην Τετάρτη, 30 Νοεμβρίου, πέθανε σε ηλικία 65 ετών, ύστερα από καλπάζουσα εξέλιξη καρκίνου, ο ποιητής, πεζογράφος, δοκιμογράφος, μεταφραστής και εκδότης **Τάσος Κόρφης** ή, κατά κόσμον, Αντιναύαρχος ε.ά. **Αναστάσιος Ρομποτής**, αρχηγός του στόλου.

Μόνο έτσι, στεγνά, μπορώ να περιχαρακώσω το απροσδόκητο μιας τέτοιας «απαγωγής». Τώρα, αυτό που λέμε, «επί του παρόντος», τα δάκρυα για το φίλο. Οι αποτιμήσεις για το έργο του το λογοτεχνικό και γενικά για την προσφορά του στην πνευματική ζωή του τόπου ας μείνουν γι' αργότερα. Δουλειά, άλλωστε, άλλων αυτή.

Γνωριστήκαμε τον Ιούλιο του '82 με την ευκαιρία του Δεύτερου Συμποσίου Ποίησης, στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας. Λίγους μήνες νωρίτερα είχε υποβάλει την παραίτη-

σή του από αρχηγός του στόλου για λόγους αρχής και ηθικής δεοντολογίας. Όταν ο Κώστας Στεργιόπουλος, που μας σύστησε, μου αποκάλυψε την άλλη του ιδιότητα έμεινα έκπληκτος. Γιατί ενώ γνώριζα από χρόνια την ύπαρξη του δόκιμου λογοτέχνη και μεταφραστή από το έργο του, δεν θα μπορούσα ποτέ να φανταστώ αυτή τη δεύτερη, παράλληλη πραγματικότητα της ζωής του και μάλιστα στο μέγεθος που αυτή είχε φθάσει αρχηγός στόλου!

Μπορώ, μέχρι τώρα, να κατανοήσω τα ενεργά λογοτεχνικά ενδιαφέροντα και τις επιδόσεις, παράλληλα με το βιοπορισμό, ενός π.χ. ελεύθερου επαγγελματία, ενός δικηγόρου, ενός γιατρού, ενός διπλωμάτη, ενός τραπεζικού υπαλλήλου, ακόμα κι ενός ανθρώπου της θάλασσας αλλά του Εμπορικού

Ναυτικού, ποτέ μου όμως του αρχηγού ενός πολεμικού όπλου μιας χώρας κατ' εξοχήν και «μικροαστικά» στενόψυχης σε τέτοιες κατανοήσεις και αποδοχές. Ένας ναύαρχος έξοχος μεταφραστής του Ezra Pound και του William-Carlos Williams και ποιητής ο ίδιος βαθύτατα ερωτικός! Να, λοιπόν, είπα που όλα μπορούν να συμβούν όταν συντρέχουν οι θετικές προϋποθέσεις στην προσωπικότητα του συγκεκριμένου κάθε φορά ανθρώπου. Ο Κόρφης –το απέδειξε– είχε αυτές τις προϋποθέσεις. Όταν, μάλιστα, έμαθα ότι το φιλολογικό του ψευδώνυμο το είχε από τον καιρό που ήταν ακόμα μαθητής της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων και κατά συνέπεια ότι με αυτό πέρασε ολόκληρη την ευδόκιμη επαγγελματική του σταδιοδρομία, πραγματοποιώντας παράλληλα τόσο σημα-

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο Τάσος Κόρφης (φιλολογικό ψευδώνυμο του Τάσου Ρομποτή) γεννήθηκε το 1929 στην Κέρκυρα. Καταγόταν από καλλιτεχνική οικογένεια. Ο πατέρας του και ο παππούς του ήταν μουσικοσυνθέτες. Μαθητής ακόμα στην Πάτρα, όπου τέλειωσε το γυμνάσιο, εμφανίστηκε στα γράμματα στο βραχύβιο περιοδικό *Χαραυγή* με ποιήματα και με δημοσιεύσεις στις φιλολογικές σελίδες της *Αυγής* του Πύργου. Το 1947 εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Εισήλθε στις τάξεις του Πολεμικού Ναυτικού, φτάνοντας στην ανώτατη βαθμίδα της ιεραρχίας. Παραιτήθηκε το 1982 και έκτοτε αφιερώθηκε στη συγγραφή και στις εκδόσεις «Πρόσπερος» τις οποίες διύθυσε. Ήταν παντρεμένος με την Ελένη Μονιάκη. Είχε δυο παιδιά, τον Γεράσιμο και τη Δωρίτα. Από τον γιο του έγινε παππούς πρόσφατα. Πέθανε στις 30 Νοεμβρίου του 1994.

νικό λογοτεχνικό έργο, η έκπληξη μετατράπηκε σε θαυμασμό. Κατάλαβα, ότι η καθεμιά από τις δυο εκδοχές της ζωής του, «τροφοδοτούσε» την άλλη με ερεθίσματα, φαντασία, ηθικό βάθος και ποιότητα. Έκτοτε, από το πρώτο εκείνο καλοκαίρι του 1982, και για δώδεκα στη σειρά χρόνια, μέχρι δηλαδή και φέτος, πραγματοποιούσαμε — μαζί και άλλοι πιστοί φίλοι — κάθε πρώτο Παρασκευο-σαββατοκύριακο του Ιουλίου, το «ραντεβού» στο πατρινό συμπόσιο της Ποίη-

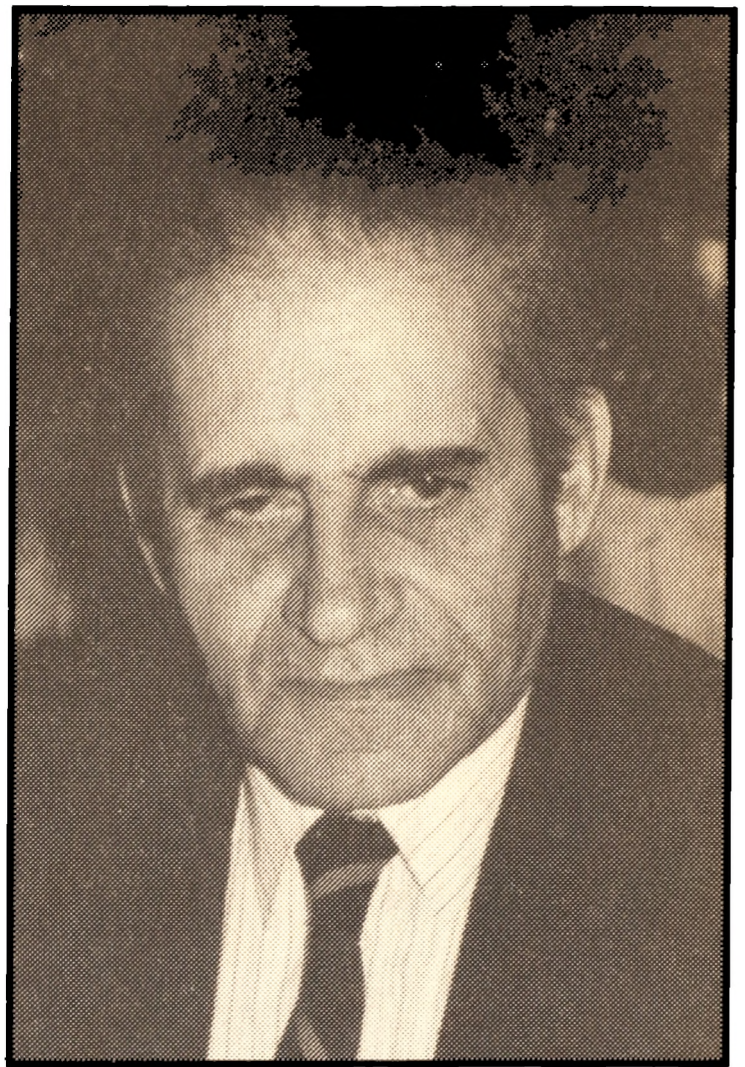
σης, εκεί ψηλά στο καταπράσινο Ρίο, μπροστά στα ανοιχτά προαύλια των πανεπιστημιακών κτιρίων, με τη συγκλονιστική, απέναντι, θέα της Κλείσοβας και της Βαράσοβας των παλαμικών «Καμμών της λιμνοθάλασσας». Από καιρού εις καιρόν «χανόταν» κι ένας από μας. Ο Καρούζος, ο Αγγελάκης, ο Δανιήλ... Πρόπερσι η Μάγια Μαρία Ρούσσου. Γι' αυτήν το ξέραμε. Αργά ή γρήγορα το περιμέναμε: αυτός, όμως, τι σχέση μπορούσε να έχει με το θάνατο; Σχετικά μικρόσωπο αλλά γερά χτισμένο σκαρί, στιβαρό. Άνθρωπος που μεγάλωσε στην αρμύρα και την άσκηση της θάλασσας...

Τον υπόλοιπο χρόνο, κάθε χρόνο, ήταν οι φιλόξενοι, αυθεντικά φιλολογικοί χώροι του *Πρόσπερου* στην οδό Αλκιβιάδου 9. Γραφεία των εκδόσεων «Πρόσπερος» (με κοντά εκατό τίτλους στο ενεργητικό του), του περιοδικού *Ανακύκληση* (έβγαλε τριάντα τεύχη, το τελευταίο τον Νοέμβρη του '90) και μαζί ο «Μικρός Πρόσπερος», η αγαπημένη του γκαλερί. Καταφύγιο και καταφυγή για το πλήθος των πνευματικών του — περιώνυμων και νεοσσών — φίλων που προσέφευγαν εκεί τακτικά για λογοτεχνικό αλισβερίσι. Άλλος ένας «θάνατος» κι αυτή η απώλεια.

Παθιασμένος «μέχρις εσχάτων» με την τέχνη του λόγου. Πεισματάρης μέχρι εριστικός — για τα φιλολογικά του πιστεύω. «Σολωμικά» τρυφερός όταν παρουσίαζε τα πρόσωπα και τα είδη της ποίησης που αγαπούσε. Απόλυτα σεμνός σε ό,τι αφορούσε τη δική του ποίηση και γενικά τα δικά του γραφτά. Πιστός φίλος, με ανοιχτά αισθήματα όπως ανοιχτή είναι και η θάλασσα, όπως θάλασσα ανοιχτή και απύθμενη είναι και ο έρωτας, το μεγάλο ποιητικό πάθος του Τάσου Κόρφη.

Για την ώρα σπρώχνω προς τα πίσω το χρόνο (όσο απομένει για τον καθένα μας) για το πώς θα είναι την επόμενη φορά στα έδρανα του αμφιθεάτρου στο Ρίο χωρίς τη φιγούρα του και δίπλα του — πάντα — την όμορφη και γλυκιά Ελένη, τη συντροφισσα της ζωής του. 

ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΤΑΣΟΥ ΚΟΡΦΗ



ΠΟΙΗΣΗ: *Ημερολόγιο 1*, 1963. *Ημερολόγιο 2*, 1964. *Ημερολόγιο 3*, 1968. *Ημερολόγιο*, 1971. *Εργόχειρα*, 1977. *Ποιήματα*, 1983. *Πανσίλυπα*, 1987. *153 GRAFFITI*, μονόστιχα, 1992. *Εγκώμια*, 1993.

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ: *Ταξίδι χωρίς πολικό*, 1953 (διηγήματα, έπαθλο Ευσταθίου «Κυπριακών Γραμμάτων»). *Ένα έρημο σπίτι*, 1973, 1978. *Πατρογνωσία*, 1984 (β' κρατικό βραβείο).

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ezra Pound: *Lustra*, 1977. William Carlos Williams: *Ποιήματα*, 1979, 1989. Ezra Pound: *Ποιήματα*, 1981, 1987. *Συνυπάρξεις*, 1982.

ΜΕΛΕΤΗ - ΔΟΚΙΜΙΟ: *Ρώμος Φιλύρας*, 1974, 1992. *Νίκος Καββαδίας*, 1978, 1991. *Ματιές σε ποιητές του Μεσοπολέμου*, 1978. *Καταθέσεις όψεως*, 1982. *Ναπολέον Λαπαθιώτης*, 1985.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ: *Βιογραφία Στρατή Δούκα 1895-1936*, 1988.

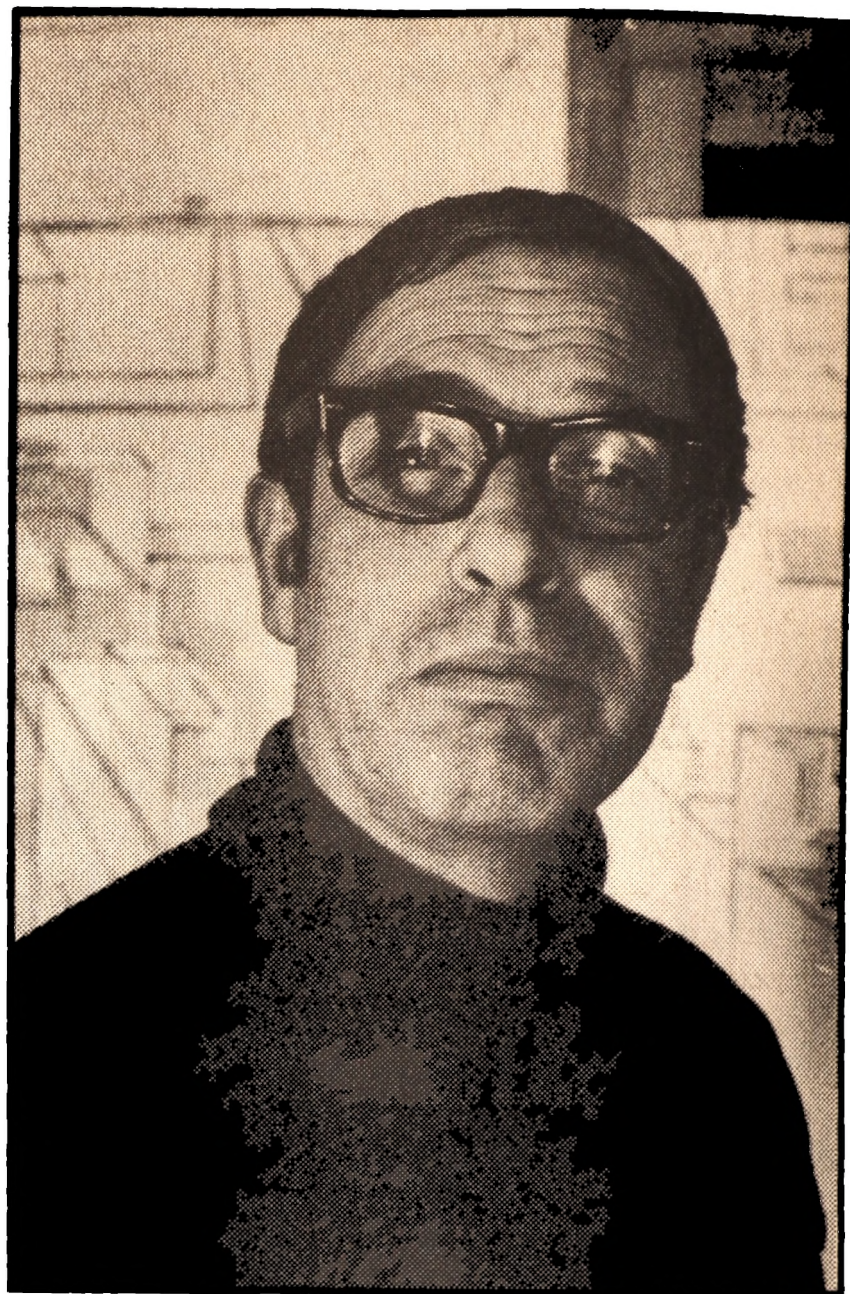
ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Μήτσος Παπανικολάου: *Ποιήματα*, 1966, 1979. Μήτσος Παπανικολάου: *Μεταφράσεις* 1968, 1987. Μήτσος Παπανικολάου: *Κριτικά*, 1980. *Λαϊκά δίστιχα*, 1977, 1989. Αναστάσιος Δρίβας: *Μια δέσμη αχτίδες στο νερό*, 1978. Καίσαρ Εμμανουήλ: *Μεταφράσεις*, 1981. Σπυρίδων Θεοτόκης: *Τα νεανικά χρόνια του Κωνσταντίνου Θεοτόκη*, 1983.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΕΣ: «ΦΩΝΕΣ» (ετήσια έκδοση από το 1979 μέχρι και το 1993).

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ: *Ανακύκληση* (30 τεύχη, δίμηνη έκδοση. Τελευταίο τεύχος, Νοέμβρης - Δεκέμβρης 1990).

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΟΥΓΙΑΣ (1922 - 1994)

ΖΩΓΡΑΦΙΣΕ «ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ»



Σ

τις 13 Νοέμβρη μάθαμε το θάνατο του Γιώργου Τούγια, δυο μέρες πριν, στη Θεσσαλονίκη. Είχε μεταφερθεί εκεί στις αδελφές του πριν τέσσερα χρόνια, έπειτ' από βαρύτατη προσβολή της ασθένειας parkinson η οποία τον άφησε μόνιμα ανίκανο να κινηθεί. Έφυγε, όπως έζησε, σεμνός και σιωπηλός. Ποτέ δεν έπαιρνε στάσεις ή θέσεις ακραίες και θορυβώδεις, ποτέ δεν αναζήτησε τα φώτα της ράμπας ή τους προβολείς των μέσων μαζικής επικοινωνίας. Ήταν ανίκανος να οργανώσει τις δημόσιες σχέσεις του.

Γεννημένος το 1922 στην Αθήνα σπούδασε πολιτικές και οικονομικές επιστήμες. Στην Κατοχή πήρε μέρος στην Αντίσταση στην περιοχή της Νέας Σμύρνης όπου κατοικούσε. Τραυματίστηκε μάλιστα τότε στο πόδι και του είχε μείνει

μια μικρή χωλότητα. 1946-50 σπούδασε στην ΑΣΚΤ. Κατόπι πήγε στο Παρίσι για να σπουδάσει στην εκεί Σχολή των Καλών τεχνών. Ως το 1968 έμενε μόνιμα στο Παρίσι.

Τα πρώτα παρισινά έργα του εκτέθηκαν στην Πανελλήνια το 1952. Προσέχθηκαν από την κριτική για τον γερό και «μοντέρνο» (τότε) ρεαλισμό τους, που έτεινε κιάλας προς την αφαίρεση. Πέρασαν από τότε δέκα χρόνια πριν αρχίσει να γίνεται η δουλειά του πιο γνωστή στην Ελλάδα, γύρω στα 1963. Δούλεψε τότε με το ύφος το αφηρημένο-χειρονομιακό (gestnel) που μεσουρανούσε στο Παρίσι. Πλατιές, ορμητικές πινελιές κάλυπταν ολόκληρους μεγάλους μουσαμάδες με ρωμαλέες εξπρεσιονιστικές φόρμες που εκφράζανε έντονη προσωπικότητα. Γύρω

στο 1967 ο Τούγιας οδήγησε το ταλέντο σ' ένα ύφος πιο «σχεδιασμένο» με σκληρά περιγράμματα καθαρά ξεκομμένα (hard-edge) όπου ξανάρχονταν αναγνωρίσιμα αντικείμενα. Ένα μείγμα αφαίρεσης και σουρεαλισμού που το διαμορφώνει σ' εργαλείο διερεύνησης και κριτικής της καταναλωτικής κοινωνίας και του μηχανοποιημένου ανθρώπου. Τα πρώτα χρόνια τού χρησίμευε για κριτική του δικτατορικού καταναγκασμού στην Ελλάδα. Πραγματικά ή φανταστικά τεχνολογικά αντικείμενα, μηχανές αλλόκοτες δεσπόζουν απειλητικά ή ενεδρεύουν ύπουλα σε τοπία μεγαλούπολης μ' ελληνική γεύση, με νεκρούς δρόμους, με γέφυρες και διαβάσεις και τροχαία σήματα και απαγορευτικά φράγματα δίχως κανένα ίχνος ανθρώπου.

ΤΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
ΞΥΔΗ

Από τέτοια εξειδικευμένη κριτική σε γενικότερη επίθεση ενάντια στις καταπιέσεις που γεννάει ο καταναλωτισμός δεν χρειάζεται παρά ένα βήμα. Ο Τούγιας το έκανε το 1973 με τους *Αγωγούς* του. Τους ζωγράφισε σε δυο διαστάσεις στο μουσαμά και τους κατασκεύασε σε τρεις διαστάσεις σε διάφορα βιομηχανικά υλικά, από πλαστικό κυρίως, σε χρωματισμούς κλινικά άσπρους ή γκριζούς, κουτιά, σωλήνες με τα χαίνο-να στόμιά τους έτοιμα να σε καταπιούν. «Θα μπορούσαμε», γράφει ο ίδιος «ν' αναγνωρίσουμε στους μεγάλους αδιέξοδους αγωγούς, στα διάφορα κανάλια στους μηχανικούς απορροφητήρες (ανθρώπων) και στις διαβάσεις αναγκαστικής κατεύθυνσης την έκφραση του παράλογου της σημερινής ζωής και τη συνειδητοποίηση του εγκλωβισμού του σύγχρονου ανθρώπου στην τρομακτική προοπτική· είναι τα αισθητικά σύμβολα ενός μηχανισμού επεξεργασίας και ένταξης σε μια προδιαγραμμένη πορεία του απρόσωπου πια ανθρώπινου υλικού μιας μονοδιάστατης αλλοτριωτικής κοινωνίας».

Την έννοια του αδιέξοδου ο Τούγιας την ωθεί στο άκρο με τον *Αντίμυθο* (1974) – έναν σπονδυλωτό υπερ-αγωγό, μηχανισμό του αστικού πολιτισμού που λειτουργία του είναι να συντρίβει και ν' αφομοιώνει τον άνθρωπο κι ύστερα να τον εκκρίνει σαν από ένα τεράστιο κέρας της Αμάλθειας μετατρεμμένο σε καταναλωτικά προϊόντα.

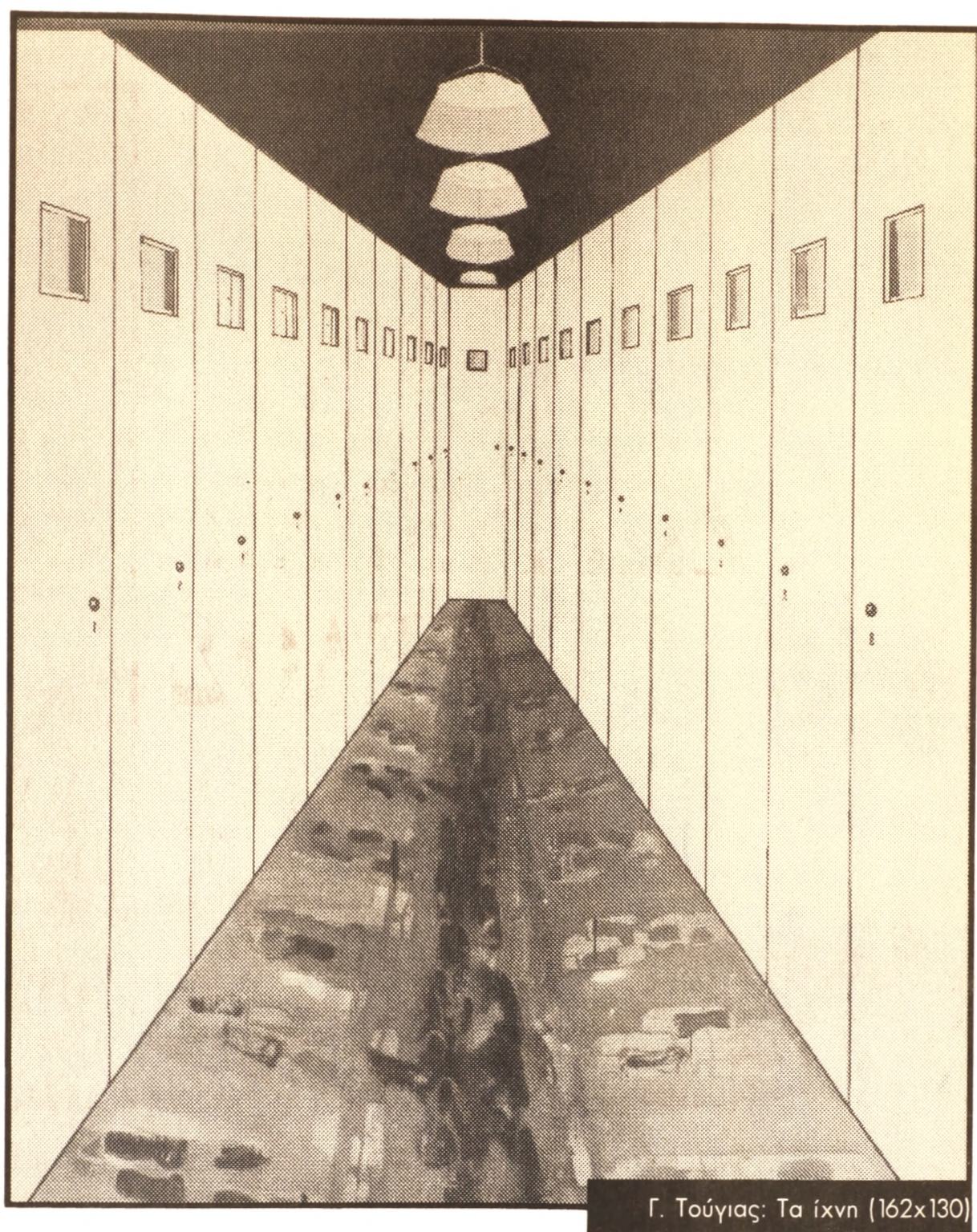
Η πορεία του Τούγια από την άκρατην αφαίρεση στον «κριτικό» κονστρουκτιβισμό τον οδήγησε αργότερα σ' ένα καθαρότερο κονστρουκτιβισμό όπου το στοιχείο της κοινωνικής κριτικής έχει υποχωρήσει δίχως να εξαφανιστεί, όχι γιατί λείψανε τα θέματα για κριτική αλλά γιατί, όπως έλεγε ο ίδιος, έχουμε φτάσει στο τελικό αδιέξοδο, στο τέλος ίσως της κοινωνίας της κατανάλωσης και της «ευημερίας» και καταλήγουμε σε πλήρη αδυναμία ανθρώπινης επι-

κοινωνίας και επαφής.

Δεν είναι όμως ο Τούγιας ολότε-λα απαισιόδοξος, αφού πιστεύει ότι είναι στο χέρι του καλλιτέχνη να καταπολεμήσει «το σύστημα αναπαραγωγής κατεστημένων μορφών τέχνης (ανδριάντες, κάδρα, μελωδίες κ.τ.λ.» και ν' αποδεσμεύσει δυνάμεις που επιδιώκουν την αλλαγή.

Αυτά έγραφα το 1981 για τη συμμετοχή του Τούγια στην έκθεση των Τεχνοκριτών στο Ζάππειο *Περιβάλλον-Δράση*. Το 1982 μετέσχε στα «Ευρωπαϊκά» στις Βρυξέλλες με έργα όχι καινούρια. Έκτοτε δεν εξέθεσε άλλη φορά. Είναι ζήτημα αν μπόρεσε να εργαστεί καθόλου.

Ο Γιώργος Τούγιας δεν προσέ-



*Ποτέ δεν
έπαιρνε στάσεις
θορυβώδεις,
ποτέ δεν
αναζήτησε τους
προβολείς των
ΜΜΕ.*

χθηκε από το ευρύτερο κοινό όσο του άξιζε. Όμως, η θέση του στη σύγχρονη ελληνική τέχνη είναι από τις πρώτες. Ανήκει στη γενιά των καλλιτεχνών εκείνων που γεννήθηκαν στη δεκαετία του '20 και βρέθηκαν στο Παρίσι, στα κρίσιμα χρόνια όπου η τέχνη έπαιρνε την αποφασιστική στροφή όχι απλά προς την αφαίρεση αλλά και προς το άμορφο (informel). Μερικά από τα καλύτερα έργα του ανήκουν εκεί. Έπειτα έκανε την πολιτική κριτική της δικτατορίας και την κοινωνική του καταναλωτισμού. Είχε ακόμα πολλά να δώσει όταν τον θέρισε η ασθένεια.

Αθήνα, 30.11.94

καὶ τὰ ἑξῆς...

γιά νά ἐγκωμιάσουμε μιά ἐφηβική ἡλικία - τόσα χρόνια μετά

στήν Μ., εἶπατε καί τό·
εἶπατε χαίρειν

ὁ χρηστός τσουτσουβῆς κι ὁ ἰησοῦς χρυστός
στεκόντουσαν σ' ἓνα ἀμπελάκι μέ τό σούρουπο
ἔδειχνε ὁ τσουτσουβῆς τούς τύπους τῶν σφαιρῶν στό στήθος του
καί ἀντεδείκνυνεν ὁ ἰησοῦς ἓναν τυφλόν λεγεωνάριον

πιό πέρα στέκονταν ἡ παναγιά συλλογισμένη
νά δεῖ ἀπό ποῦ θ' ἀνάψει τό κακό ποῦ θά βαρύνει τό ἄδικο
ἐνῶ στό δίπλα της ἀδάκρυτη ἡ ἀδερφή τοῦ τσουτσουβῆ
ἔραβε σάβανα λευκά γιά τήν αἰωνιότητα

κι ἔτσι ἀνελήφθησαν ὁ ναζωραῖος κι ὁ spank στούς οὐρανούς
πέρα ἀπ' τό θάνατο τήν τραχιά μνήμη τῶν ἀνθρώπων
κι ὕφαινε σάβανα λευκά γιά τήν αἰωνιότητα ἡ παναγιά
κι ἡ ἀδερφή τοῦ τσουτσουβῆ τραγούδαγε ἓνα σπασμένο σκότεινο ἄστρο

κι εἶδαν γαμῶ τό χρηστό τσουτσουβῆ μ' ἄψογο μανικιούρ
κι εἶδαν τό μαραγκό μέ μαυρισμένα νύχια - ξανά
κι ἡ ὀβριὰ ἡ μαρία κι ἡ νότα τσουτσουβῆ τούς λούζαν καί τούς μύρωναν
κι ὁ κόσμος ὕφανε γιά μᾶς σάβανο μαῦρο στην αἰωνιότητα

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΗΛΙΑ
ΛΑΓΙΟ

4 διαμάντια
της ελληνικής
λογοτεχνίας από την

ΑΛΚΥΟΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

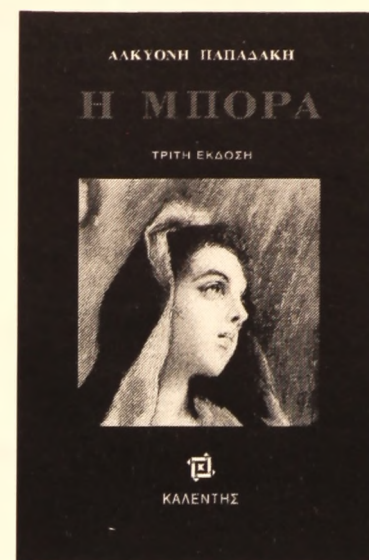
Η Αλκυόνη Παπαδάκη
δεν επαναλαμβάνεται ποτέ και
σε κανένα της βιβλίο. Κάθε της
καινούριο έργο μας ξαφνιάζει
με την πρωτοτυπία του.
Λες και η ματιά της δε συνήθισε
ποτέ στη ζωή και ξαφνιάζεται με
το απροσδόκητο.
Παράφορα ερωτευμένη με τη ζωή,
την παρακολουθεί με την
ένταση και την παρατηρητικότητα
του άγρυπνου εραστή.

Τα βιβλία της,
θα σας συγκινήσουν,
θα σας διασκεδάσουν,
θα σας θυμώσουν, αλλά κυρίως
θα σας γοητεύσουν...

OKAY DESIGN STUDIO



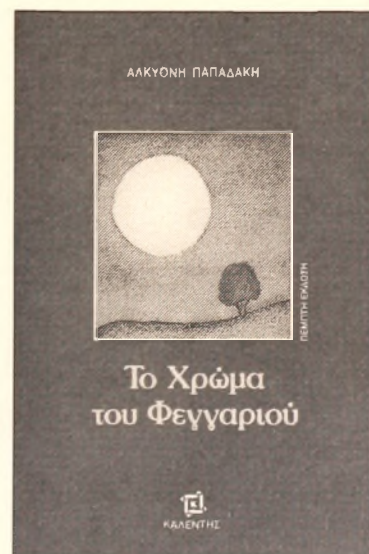
Η ΜΠΟΡΑ



ΣΚΙΣΜΕΝΟ ΨΑΘΑΚΙ



ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ



ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΠΙΤΙ



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗΣ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 5 · 106 79 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 3601.551 · FAX: 3623.553

ΝΕΥΣΙΣ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΝΕΥΣΙΣ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
Τεύχος 1 Φθινόπωρο 1994



1

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΒΡΟΥΛΟΥ Εισαγωγή

PETER M. HEIMANN Οι επιστημονικές επαναστάσεις

ALEXANDRE KOURE Γαλιλαίος και Πλάτων

RICHARD S. WESTFALL Καταγράφοντας την επιστημονική κοινότητα

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Ανάλυση «θρησκευτικών» Ολισμολογιών και Διαφωτισμός

ΓΙΑΝΝΙΣ ΓΟΥΝΙΩΤΗΣ Η καθεστώς-επιστήμη στην εποχή του Διαφωτισμού

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΟ 1ο ΤΕΥΧΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Πρωθούν το καλό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80. ΤΗΛ.: 3607744